

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюллетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,
діна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

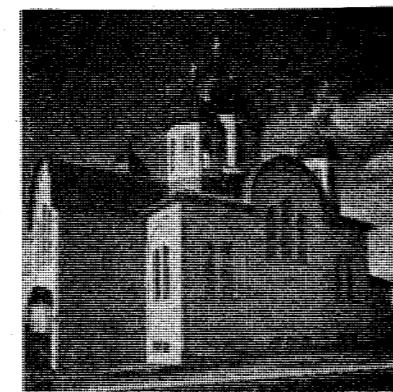
ЗМІСТ:

— "Хай живе Держава 22-го січня!"
Василь Прохада — "Виступ Полуботківців у Києві".
І. Острoverшенко — "Богданівці на фронті".
Віра Гудимович-Казанівська — "Дія варта, щоб її пригадати".

I. Панченко — "Геройство Юденка".
A. Кущинський — "Велика заслуга д-ра Юрія Сас-Подлуського".
х х — "Вдячна праця сот. В. Мошинського".
— "Бібліотека при Громаді св. Володимира в Калгарах".
х х — "Посмертна виставка Дмитра Потороки".

В. Филоонович — "Чому димісіонував Симон Петлюра?"
I. Липовецький — "Забутий ювілей".

I. Липовецький — "25-літній шлях 5-ої Станіци СБУВ".
Життя ветеранських організацій. Посмертні згадки.
Актив і ювіліти. Сторінка Юних Друзів. Повідомлення Адміністрації".

Собор св. Софії у Монреалі, першим настоятелем якого є Генеральний Капелян СБУВ Всеч. п. о. Володимир Слюзар.

У цьому Соборі в дніях 21-23 травня ц. р. відбудеться величне відзначення 30-их роковин існування І-ої Піонерської Станіци СБУВ. Візьмім мажову участь у цьому Вояцькому Святі. Шліть Ваші привітання на адресу Генеральної Управи СБУВ або Команданта 1-ої Станіци:

Mr. S. WALDSTEIN
38 St. Hubert St., Apt. 7,
Montreal 24, Que., Canada.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Д-р Юрій Сас-Подлуський, здобувши чергову найвищу нагороду на нумізматичній виставці у Вашингтоні, передав кураторові Нумізмастичного Відділу Інституту Смітсон д-рові В. Клан-Стефанеллі, як дарунок, копію грамоти і Ордену Залізного Хреста. (Див. статтю А. Кущинського у цьому числі).

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypowecskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

ХАЙ ЖИВЕ ДЕРЖАВА 22-ГО СІЧНЯ

Схиляючи наші чола над свіжою могилою св. пам. Президента УНР в екзилі — д-ра Степана Витвицького, пригадаймо Його звернення

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ!

Сорок років тому, 22 січня 1918 року, у нашій Київській столиці пролунало рішення:

"Твоєю силою, волею, словом на українській землі утворилася вільна Українська Народна Республіка. Від нині Українська Народна Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, сувереною державою українського народу".

Так був досягнений верх нової української історії. До того верха, як додалкої мети, були скеровані думки і зусилля відроджені у XIX столітті української нашії.

Сперта на думку і на організовану силу, воля українського народу знайшла свого возвістителя у своєму вільному парламенті — Українській Центральній Раді, якої IV Універсал об'явив світові, що український народ знайшов себе і своє місце, як рівний між вільними народами.

Алеж на нову державу пішли наступом ворожі сили з усіх сторін. Почалася війна, якої тягар упав головно на Вас, Українські Вояки. Хоробра оборона Києва, Крути, здобуття столиці об'єднаними Придніпрянською і Галицькою Арміями, Славний Зимовий Похід, Базар, як свідоцтво лицарської честі — це тільки окремі етапи боротьби. Народні повстання 20-их років, Українська Повстанська Армія у 40-их роках — це продовження тієї війни.

Ви своїм лицарським чином дали українському державному ділу найвищу санкцію, яку може дати людина своїм найдорожчим речам, цебто печать крові. Бож Ви належите до тих, що переставилися з почуття свого особистого життя на вищу площину життя для других і життя для нації. Ви стали володарями двох наймогутніших сил, якими являються життя і смерть, і визначили для себе їх змісл та їх межі. Ви свою самопосвятою надбали для нації те, що

до Українського Вояцтва в 40-ві роковини проголосення IV-го Універсалу.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ!

в ній вічне, непроминаюче і чим вона повсякчас живе.

Віддаймо салют найвищої почести всім Вашим товаришам зброї: тим, що бились за народну справу перед Вами, і тим, що стояли у боєвих лавах одночасно з Вами чи після Вас, і тим, що будуть битися за Україну. Зложімо доzemний поклін незламному лицареві української самостійності, Голові Держави і Головному Отоманові її військ Симонові Петлюрі, що — як пристало лицареві — не склав зброї і впав від кулі насланого вбивника.

З нагоди святкових Роковин для Вашого вшанування встановлено Державним Центром відзнаку Воєнного Хреста для всіх, що боролися зі зброєю в руках.

Та відзнака, яку носите на своїх грудях, нехай буде Вам не тільки пам'яткою, що буде передаватися з роду в рід, але і пригадкою Ваших обов'язків супроти народу. До того усім Вам будуть підвищені Ваші службові ступні.

Будьте ж вірні Державі 22 січня 1918 року Українській Народній Республіці!

Залишайтесь вірні своїй вояцькій славі! Своєю дисциплінованою поставою давайте українській громаді приклад народної дисципліни, щоб ми достойно могли свідчити про повну зрілість до державної самостійності і щоб у нас завелося всенародне об'єднання.

Вітаю Вас з глибини своєї душі і бажаю Вам, щоб Провидіння судило Вам ще поповнити лави нових борців і бути учасниками Вашої та їхньої перемоги.

Нехай живе Держава 22 січня!

Нехай живе Українська Народна Республіка, вільна демократична держава українського народу!

Нехай живе її влада та її збройна сила!

Василь Прохода

ВИСТУП ПОЛУБОТКІВЦІВ

в Києві 18 липня 1917 року

(Фрагмент з неопублікованої історичної праці
“Думки про Правду”)

Виступ Полуботківців у Києві набрав в свій час величного розголосу, але не знайшовши належного зrozуміння у тогоджих українських політиках і був приглушений. Обставини, що викликали цей виступ, були такі. Під впливом рішучих постанов II-го Українського Військового З’їзду, Українська Центральна Рада ухвалила 23 червня 1917 року I-й Універсал, яким проголошувалась автономія Української Народної Республіки. В ньому було сказано: ...“Хай буде Україна вільною... не віддаючись від усієї Росії, не розриваючи з державою російською... Одніні самі будемо творити наше життя”...

Без огляду на такий надто мирний тон, це викликало страшне обурення серед російської революційної демократії, яка однодушно та рішуче була проти кожного прояву українців до самоуправи. Всі росіяни уважали цей надто скромний Універсал, з висловленням вірності Росії, як злочин, як “удар у спину революції” і т. п.

Зі сторони Російського Тимчасового Уряду був виявлений рішучий протест проти I-го Універсалу УЦР. Тому 11 липня прибули до Києва міністри: Керенський, Церетелі та Терещенко, щоб припинити дальніші прояви українців до самостійного впорядкування свого державного життя. Особливо розходився у своїх промовах Керенський, який перед від’їздом до Петрограду сказав: “Росія мусить бути велика, неподільна і сильна, а коли хтось посміє порушити її цілість і простягне до того руку, ми скажемо: “Руки геть!”

Наслідком такої перестороги “старшого брата” Українська Центральна Рада видала 16 липня II-й Універсал, у якому було сказано: “Ми рішуче відкидаємо спроби самочинного

здійснення автономії України до Всеросійських Установчих Зборів”...

У той час, коли УЦР при розвиткові революційних подій зробила крок назад, большевики, рішучі у своїх поступованнях, політично просунулись уперед. Щоб попередити підготовлений на домагання Антанти наступ на всьому фронті проти німців, який на випадок успіху міг підсилити позиції Тимчасового Уряду, большевики зробили проти нього в Петрограді повстання. Але тоді вони ще не мали переваги в політичних настроях на своєму боці, і воно скінчилось безуспішно.

Зате серед фронтових російських частин большевики мали успіх. Вояки прислухались до їхнього голосу: “Мир без анексій і контрибуцій”. Це гасло їх приваблювало, бо не вимагало наступу з людськими жертвами. Через це розпочатий 18 липня, так званий, наступ Керенського скрахував, без огляду на те, що українізовані частини бились завзято й заплатили за свою відвагу десятками тисяч убитими та покаліченими, бо переважна більшість росіян у бій не пішла.

Для переведення наступу Керенського постійно вимагалась надсилька на фронт нових частин. До однієї з них належав 2-й полк ім. гетьмана Полуботка, який був спонтанно сформований з вояків, що були зібрані для відсильки на фронт на розподільчому військовому пункті у Грушках біля Києва. Було їх там біля 5000 вояків. Головна маса їх прибула з Чернігова. Як тоді робилось, їх хотіли відправити маршовими сотнями без зброї на поповнення військових частин на фронті. Але вони заявили, що поки з них не буде сформовано окрему частину — полк ім. Полуботка — вони на фронт не виїдуть і вимагали від Українського Генераль-

ного Військового Комітету, щоб їх як належить одягли та видали взуття і зброю. Тоді вони лише під **українським прапором** підуть на фронт. Думку назвати себе полком ім. Полуботка ніби подали їм самостійники з Товариства (клубу) ім. гетьмана Полуботка в Києві. Ця вимога налякала не лише “російську демократію”, але й українських соціалістів. Член УГВК М. Полозов (потайний большевик) ще більше налякав їх на засіданні УЦР тим, що ніби ці вояки знаходяться під впливом “з одного боку каторжан, жандармів і пристава”, а з другого — недисциплінованих українських елементів, котрі умовляють їх не їхати на фронт, але залишитись у Києві, бо тут нібіто “наш фронт, тут треба боронити волю України”. В дійсності вони, мовляв, просто не хочуть іти на фронт прикриваючись своїм українством. А крім того самостійники ніби пообіцяли озброїти їх та залишити в Києві.

До Полуботківців була вислана делегація від УЦР на чолі з Винниченком для модного тоді переконування, щоб нейтралізувати їхній недобрий настрій. 17 липня делегація була у Полуботківців, але вони промову Винниченка вислухали дуже холодно. Зате бухливо погоджувались із думками своїх проводірів — хор. Майстренка і Гудієнка. Потім підтаршина Осадчий, який заявив, що Полуботківці мають одну ціль — боронити Україну, але вони вже четвертий день сидять без хліба, голі, босі, без офіцерів і без належної організації. “Просимо наїдуватись до нас, бо нас бояться ніби ми якісь звірі, каторжани, розбишки. Про нас наговорили Бог-зна що, а ми такі ж люди як і всі. Просимо зняти з нас через пресу ту грязюку, которую кинули на нас із радістю російські газети і де-хто із членів Генерального комітету. Це для нас найважливіше”...

Після довгих дебатів Центральна Рада постановила: “Закликати товаришів солдатів... не гайно виконати наказ УГВК і вступити до указаного комітетом запасного полку”.

Але Полуботківці мали свій “план”, у якому говорилось: “Ми, українці-козаки, не хочемо мати свободи лише на папері або пів-свободи. По проголошенню I-го Універсалу (ми II-го Універсалу на визнаємо), ми приступаємо до заведення порядку на Україні. Задля цього ми всіх росіян і ренегатів, які гальмують українську роботу, скидаємо з їх постів силою, не раху-

ючись з російським урядом. Визнаючи Центральну Раду за свій найвищий уряд, ми покищо виганяємо зрадників з України без її відома. Коли ж опануємо ситуацію, тоді цілком підпорядкуємося Центральній Раді. Тоді вона порядкуватиме в Києві і по всій Україні як у власній хаті. Тепер же, коли починається повстання, ми виставляємо шість своїх людей, котрі мусять усім керувати”... Цих 6 людей були: підтаршина Осадчий (автор пляну) — голова, Квашенко — секретар, члени: поруч. Романенко, хор. Майстренко, хор. Стрілець і підтаршина Сидоренко. План був такий:

I. Оповістити окремими листівками всі українські військові частини Києва, що о І-й годині ночі 18 липня полк ім. Полуботка виступає.

II. В 3 годині ночі зайняти всі важливі пункти Києва:

1, -захопити будинок, де мешкає начальник залоги Оберучев,

2, захопити помешкання начальника міліції Лепарського,

3, зайняти Штаб Печерської кріпости та Арсенал,

4, -“Совет рабочих и солдатских депутатов”,

5, -Штаб Київського воєнного округу,

6, -товарову станцію,

7, -державну скарбницю і банк,

8, -головну команду міліції,

9, -міст на Дніпрі та

10, -жидівський базар.

Не дивлячись на перешкоди, які робив командир I-го Богданівського полку підполковник Ю. Капкан, який був попереджений про виступ Полуботківців, вони захопили важливі осередки, згідно свого пляну та виставили біля них свою варту.

Ініціатива вийшла від групи українських діячів, які були невдоволені з нерішучої політики Центральної Ради з лояльністю до російського уряду. Вони хотіли силою подій, силою фактів повернути керму історії і направити діяльність УЦР на інший шлях, та тим самим змусити визнати з боку Тимчасового Російського уряду і УЦРаду як уряд України. Але самовіддані прихильники єдиного революційного фронту, на який претендували російські діячі та великорідженівські шовіністи, такого визнання не потребували, як це видно з доповіді Голови Укр. Генерального Серкетаріату В. Винниченка Російському

урядові: "Вночі на 18 липня група українських солдатів біля 5000 чоловік, що переходили розподілковий пункт та всупереч розпорядженню Генерального комітету назвала себе полком ім. гетьмана Полуботка, захопила Арсенал, озброїлась і поставила караули коло державних установ. Генеральний Секретаріят ужив рішучих заходів до встановлення порядку. Викликано військо гарнізону. Як росіяни так і українці охороняють місто. Частину повстанців арештовано". Керенський міг "відпочивати на лаврах", бо виступ Леніна не вдався, Центральна Рада виявила вірність, ліквідувавши виступ Полуботківців, але перемога тривала не довго. Керенського чекала поразка на фронті, а потім і в царському Зимовому палаці.

Дехто з російських діячів, а в тому числі й Оберучев, намагались довести, що між виступом Полуботківців у Києві та невдачним повстанням большевиків у Петрограді був зв'язок. Звичайно, це не так, бо нічого спільного Полуботківці з большевиками не мали, і головним завданням їх було вигнати большевиків з України. Сам факт лише свідчить про те, як легко було, маючи моральний ґрунт, захопити силою владу. Большиники зі своєю непопулярністю в той час, зі своєю диктатурою його не мали, а українці у прагненні до звільнення від чужого панування його мали, але насильство над своїми було противне їх удачі, а тому вони програли: "Ми не збройно, не фізичною силою хотіли доводити право своє" ... говорив В. Винниченко. І дійсно уперто, не дивлячись ні на що, ішли деякі українські політики по цьому шляху аж до кінця. Чужій силі корились, але здобути силою своє право не хотіли, боячись власної сили та перешкоджаючи її самочинній організації.

Про виступ Полуботківців пройшла чутка по Україні. На допомогу їм вирушило Вільне Козацтво з різних місць і особливо зі Звенігородщини. Але виступ був ліквідований, і вони були змушені повернутись додому. Центральна Рада розчинювала цей виступ як контрреволюцію. Заарештованих полуботківців тримали у в'язниці як злочинців. Над ними велось слідство. Прокурор обвинувачував їх по ст. 100 царського карного кодексу — відділення України від Росії. Лише при листопадовому повстанні в Києві їх звільнili з в'язниці большевики.

Полуботківський полк у складі 16 сотень — 2247 козаків та підтаршин при 15 офіцерах

у кінці липня прибув на фронт, де приділений до Немирівського полку був висланий відразу на передову позицію і втратив найбільше людей у боях. Начальник дивізії високо оцінив їх бойові якості і прохав УЦР, вихвалюючи хоробрість Полуботківців, "для скорішої українізації дивізії присилати їому завжди таких справних, гарних, дисциплінованих та ідейних козаків".

Услід за Полуботківцями були послані на фронт і Богданівці. При від'їзді з Києва 8 серпня на ешелон I-го полку ім. Богдана Хмельницького напали російські киасири, розброяли їх, пограбували і вбили 16 козаків та 30 поранили.* Так віддачали росіяни Богданівцям за те, що вони помогли їм 18 липня ліквідувати виступ Полуботківців.

Відсутність не лише національно-державної, але й соціально провідної думки спричинилась до того, що ліпші сини української нації в час рішучих подій опинились на роздоріжжі і зійшли на манівці. Вони йшли, бились і умирали за чужі інтереси, несвідомо ставши знаряддям чужої ворожої Україні сили, всупереч правдивій волі власного мало свідомого народу. Коли ж побачили облудливість чужої правди революційного руху на манівцях, зневірились, збайдужили і відограли негативно-пасивну роль в дальшій боротьбі за свободу свого національно-духового культурного розвитку, за свою гідність людини вільної від усіх диктатур.

Центральна Рада не уявляла із себе кристалічно чистого тіла. Це був конгломерат, у якому ідеально-культурні працівники з причини політичної наївності і недосвідченості були затиснені до різноманітного елементу, що, прикриваючись соціалістичною ширмою, вороже діяв проти дійсного соціалізму і проти української національної ідеї. Тому Центральна Рада не могла відіграти ролі національно-державного і соціально-суспільного проводу. Вона була радше гальмом, аніж рушієм у розвиткові національно-соціального світогляду українського народу. Нарід, позбавлений голови, не міг належно виявити свою волю. Лише сотні й тисячі одиниць із сорока мільйонів збайдужлих обивателів, як лицарі абсурду, інтуїтивно боролись

*) В дійсності, їх було значно більше, бо крім того, як свідчить сот. Іван Островершенко, було ще розстріляно півсотні обезброєних Богданівців.

проти всіх і вся, своїх і чужих, за свій національний ідеал до кінця, поки не були винищені ворожою силою.

Але їх жертва не була даремною. Їх слава не вмерла й не полягла, затоптана брехнею. Байдужість перейшла в пасивний опір, а потім в активний спротив, що виявили в боротьбі за свою самобутність мільйони українців. Були й вони в нерівному бою винищені. Та проте, їх діти не дезертували з поля бою. Вони стають у

ряди нових борців. В тяжких переживаннях та стражданнях вони пізнають свою національну правду на національно-культурному полі. Без поділу на всякого роду соціальні та релігійні світогляди, нова генерація українців намагається створити моноліт національно-суспільної свідомості для дальшої спільної боротьби власними силами за свій національний ідеал.

Сан Діего, Каліфорнія, грудень 1965.

Іван Островершенко
сотник Армії УНР

З ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ (Спогади)

3. Богданівці на фронті проти німців у 1917 р.

Добре пам'ятаю, що коли курінного 2-го куреня сотника Хілобоченка, який був свідомим українським патріотом, усунули з командування куренем, — то ми, старшини і козаки цього куреня, їхали на фронт самі, без курінного. Тимчасово заступав тоді курінного піпоручник Микола Шаповал-Перебийніс.

По приїзді на фронт ми були дуже обурені brutallyno поведінкою російського генерала, що зустрінув нас, коли ми вивантажувалися з вагонів і стали до дальнього маршу. Серед московської лайки і крику "ізменникі Росії", він повідомив нас, що ми будемо відбувати кару у 5-ому кавалерійському корпусі, як неблагонадійні, аж поки не заслужимо довір'я. Він ганяв нас біgom дві години по свіжій стерні, викриуючи при цьому своє: — "Ізменникі, ізменникі!" Козаки всі були босі, бо, як було вже зазначено перед тим, усіх їх на Посту Волинському обдерли та постягали з них чоботи.

Проти такого поступовання генерала та його штабу був найбільш обурений піор. Микола Шаповал, якого називали Перебийніс (він мав ніс дійсно перебитий). М. Шаповал був такої думки, що генерала з його штабом належить зліквідувати. Більшість старшин куреня стримувала його від виконання цих агресивних замірів, бо знала, що у своїх наслідках це призведе до ліквідації цілого нашого полку.

Після від'їзу генерала настало певна полегкість. Усі старшини 2-го куреня зібралися до гурту, щоб трохи розважитись. В цей момент до нас підійшов підполковник, якого залишив генерал. Він чимно представився, як на-

чальник господарської частини 5-го Кавалерійського корпусу, і нараз почав ламаною українською мовою виспівувати пісню — "Ой не ходи Грицю". Нам заявив, що він також "малорос-українець" і що його предки були запорозькими козаками-старшинами. Він обіцяв нас одягнути, взути і видати нам харчі. І треба правду сказати, що він свого слова дотримав і взагалі поводився з нами, як рідний батько.

Незабаром з'явився, зі штабом на конях, наш новий командир полку — піполк. Васильківський. Про його призначення на це становище я вже згадував у першій частині цих моїх спогадів. З ним, уже пішки, ми вишили на місце нашого призначення. Марш тривав цілий день і ніч. Це був уже фронт 3-ої бойової лінії. Там застали ми і I-ий та 3-ий курені нашого полку. Після короткого відпочинку був даний наказ усім сотням зайнятися муштрою в полі.

Так Богданівський полк почав життя, як у передреволюційному часі. Кожного дня ми ходили на муштру, не забували також і про культурно-освітню працю. Майже кожного дня нас контролювали: то якийсь генерал приїде, то полковник. Одного разу приїхав до нас на муштру в полі російський генерал. Він побачив, що муштра відбувається, як за часів старого режиму, що козацтво слухняне і дисципліноване, але команда подається українською мовою. Це йому не сподобалося. Коли ж до того і старшини-Богданівці здавали йому рапорт українською мовою, то генерал промовив: — "Ах, чорт вазьмі, я не панімаю етаво хахлацького язика! А всьо такі ви маладци, спасібо вам,

гаспада офіцери!”. А потім голосно звернувся до козаків: — “Спасібо вам, брати казакі!” Козацтво відповіло: — “Слава Україні, пане генерале!”. “Что, что такое ані сказалі?” — перепитував старшин генерал. “Слава Україні, пане генерале!” — відповіли старшини. “Ах, вот как, всю такі у вас на уме Україна, ето что значит? Малоросія, что лі? Ну, харашо. Всю такі ви маладци, спасібо вам єшо раз!”

Коли генерал від'їхав, то, згадуючи ці його відвідини, ми приходили до висновку, що він напевно не є чистокровним росіянином, а може навіть має в собі трохи української крові, бож був він до нас якийсь дуже лагідний, його відвідини відбулися без отого крику та російських лайок, що так нам раніш допікали... А може були і інші причини? Може був він такий лагідний тому, що “товаріщи рускі солдати” в російських полках тоді, за влади Керенського, уже мало слухали своїх офіцерів і не квалилися іти на мушту, як ми.

По від'їзді генерала незабаром було оголошено наказ по корпусу, дивізіях, бригадах та полках, в якому хвалилося наш “Богдановской казачий полк” за його дисциплінованість та ставилося його за зразок іншим російським полкам. Коли ж російське військове командування побачило, що наш полк не “збіговище бандитів”, як їх про це інформували, а дійсно дисциплінована бойова частина, то відношення до нашого полку одразу змінилося, до нього почали заливатися, було ліквідовано стан карного перебування при 5-ому Кавалерійському корпусі, полк був приділений до 5-го пішого корпусу і висланний на передові бойові позиції проти німців.

Однієї ночі ми зайняли окопи і землянки на цій передовій бойовій лінії. Оскільки пригадую, було це біля станції Скалат у Галичині. Німецькі окопи були на віддалі 1500-2000 метрів. Тут було всюди майже рівне поле. Простір між нами і німцями був порожній, укритий нескошеним ще збіжжям. Часто можна було оглядати, як, очевидно за дозволом німців, на їхньому боці фронту місцеві селяни збиралі збіжжя. Цього не доводилося спостерігати по російському боці, де, як видно, збирати збіжжя селянам було заборонено.

На фронті панував спокій. Німці довго до нас не стріляли і нам нудилося сидіти в окопах. Деколи ми стріляли диких гусей, що пролітали над нашими окопами, деколи мали наго-

ду з рушниць стріляти до німецьких літаків. До цих літаків стріляла і російська зенітна батерія, що була у нашему запіллі. Стрільна вибухали чорними клубочками біля літаків, але їх не влучали. Часом ми мусіли ховатись в землянках, коли стрільна вибухали над нашими окопами. Часами німці стріляли з гармат, але об'єктом їх стрілянини було переважно наше запілля, гарматні стрільна перелітали понад нашими окопами.

Одного разу цей пануючий спокій порушила російська гарматна батерія, що перебувала за нами у віддалі 600-700 метрів на відтинку моєї 7-ої сотні і була добре замаскована в невеличкому ліску. Коли вона відкрила гарматний вогонь, ми насторожилися, передбачаючи бойові дії. Сотні були телефонічно пов'язані зі штабом полку, але від штабу я не мав жодних розпоряджень. Щоб зорієнтуватися в ситуації, я вирішив відбудти розмову з командиром батерії. Застав його на обсерваційному пункті в моменті, коли диктував приціли для гарматчиків, викрикуючи при тому: — “Вот я вам дам, ви шпіони такі!”

Ми познайомились. Це був російський старшина в ранзі підпоручника. В руках він тримав далековид і пильно обсервував, що діється по німецькому боці, а одночасно диктував приціли для своєї батерії. “У чому справа?” — запитав я його. Він передав мені далековид, говорючи: “Сматрі, сматрі, я разганяю шпіонов”... Взявши далековид, я побачив як місцеві галицькі селяни на невтралльній смузі косили і звозили збіжжя. “То не шпіони, а місцеві селяни, до того ж такі самі українці, як і я. Наш полк український, він зайняв позиції, як український полк... Хто наказав вам стріляти?”... Підпоручник грубо відповів, що жодного наказу він не одержав, а стріляє з власного бажання. “Прощу спинити вогонь!” — крикнув я до нього, що з певним незадоволенням він виконав. Ми розійшлися...

За якийсь час після цієї події, коли ми і далі перебували в окопах на передовій лінії, мене було повідомлено, що маю представитися новопризначенному командирів нашого 2-го куреня, який замешкав у землянці в запіллі моєї 7-ої сотні, у яких 400-500 метрів від окопів передових позицій. Наказ я негайно виконав і з'явився до землянки курінного. Ново-призначеним командиром 2-го куреня був, від-

значений золотою зброєю, штабс-капітан Лазуренко, якого я тоді вперше зустрів і вперше з ним познайомився.

Пригадую, що саме тоді німці відкрили сильний гарматний вогонь по російській батерії, яка недавно “розгоняла шпіонів”. Російська батерія спочатку відстрілювалася, а потім замовкла. Німці її цілковито розстріляли, разом з обслугою, командиром і обсерваційним пунктом. Пізніше кружляли чутки, що німецькою артилерією керував німецький вояк, що був скований у тому селі, у хліві у соломі, де він мав гніздо з те-

лефоном.

Після цього на фронті знову було тихо. Лише деколи німецькі літаки перелітали через наші окопи і по них стріляла російська зенітна артилерія.

У цьому числі подано лише частину спогаду сот. I. Островершенка про перебування Богданівців на фронті. Друга частина міститиме згадку про короткий відпочинок в с. Росошинці, бойову акцію та поворот до Києва.

Віра Гудимович-Казанівська

ДІЯ ВАРТА, ЩОБ ЇЇ ПРИГАДАТИ

(В 44-ті роковини трагічної смерти св. пам.
Насті Гудимович і Марії Тарасенко)

У нашій періодичній пресі багато вже писалося та немало й буде ще писатися про світлий, незабутній чин нашої молоді, яка на вічні віки прославилася 30 січня 1918 року під Крутами, відважно ставши на захист щойно воскреслої рідної держави, Української Народної Республіки, і віддала своє юне життя в нерівному бою з непомірно більшою кількісно ордою московських хижаків, що черною хмарою сунули на Україну на загарбання й знищенння її.

Своїм геройчним чином, щиро сердечним і гарячим ентузіазмом, святою любов'ю до свого краю і народу та всього свого рідного молодь того часу розтопила приспані й заморожені почуття старших за себе віком людей, уже зачерствілих і байдужих до свого рідного, та, як той запальник до стрільна-гранати, запалила багато сучасної собі людності, що потім рішуче пішла їх слідами, відновивши давній чин, що ім'я йому збройна сила і національна свідомість.

На маргінесі Крутянського чину пригадалася мені з того часу дія двох подруг-дівчаток Настусі й Марусі, дія варта, щоб її пригадати, бо поважна й незабутня. Вони саме починали 16-17-тирічне життя і були ученицями середніх класів гімназії. Коли частенько людьми вживаеться термін: “які батьки — такі й діти”, то треба й за їх батьків дещо сказати.

Проживали вси в північній частині України на колишній Гетьманщині, близько пограниччя з Московщиною, у великому містечку,

походили із старовинного козацького роду. Їхні діди-прадіди, при різних нагодах, охоче розмовляли на любу для них тему, про ще таку ніби недавню козаччину, про військові походи, про устрій за часів Гетьманщини, освіту й побут і багато-багато про дещо з тодішнього, ще досить вільного народного життя, та порівнюювали ті часи з теперішніми, коли “на всіх язиках все мовчить”... А дітки ці всі перекази, причаївшись, слухали та всотовували в свої дитячі чуйні серденятка, зі святою побожністю та увагою, бо дідуся оповідаючи-пригадуючи, не раз гірко й плакали, нарікаючи на сучасну ліху долю нашого народу.

Батько Настусі, Михайло Дмитрович Гудимович, був кваліфікованим майстром-кравцем, обслуговував переважно місцеву інтелігенцію, сам був культурним та охайним чоловіком, одружений з місцевою козачкою із свідомої родини. Своїх п'ять донечок вони виховали на свідомих свого роду людей, давши всім середню освіту. Найстарша доня Настуся у 1918 році була вже студенткою на першому курсі Київського Університету.

Батько Марусі, Іван Васильович Тарасенко, відомий старий український діяч, що також походив з козацького роду, ще в 1905 році, за “мазепинство”, разом з іншими своїми друзями, був висланий царською владою за межі губернії. Був він депутатом від Чернігівщини до першої Державної Думи аж до її розпуску, був

Настя Гудимович

одружений із щирою козачкою. Мали одну доньку й двох синів. Старша доня Маруся, як і її подруга Настуся, разом студіювали в Університеті і на тому самому факультеті.

Ще в 1917 році, зразу по національній революції в Україні, дві подруги Настуся й Маруся, будучи вже гімназистками випускної класи, у вільні від навчання години так у гімназії, як і в містечку, серед молоді вперто з великою посвятою провадили освідомну працю в українському національному дусі, закладаючи різні гуртки, і самі були душою й провідниками тих організацій, невпинно борючись із місцевими русотяпськими та інтернаціональними впливами, не звертаючи уваги на ніякі погрози з боку ворожих українству елементів. Треба одверто сказати, що коли б подібна робота була ведена не інтелігентними дівчатами-красунями, а хоч би й досвідченим, добре вишколеним діячем-мужчиною, таких досягнень годі було б сподіватися. А наслідки були такі: не тільки хлопці й дівчата більш свідомі вихованці середніх шкіл, але й звичайні собі селянські парубки стали тепер свідомими себе людьми, хто вони й чиїх батьків діти. В грізний для молодої держави час Армія Української Народної Республіки з одного тільки містечка, де попрацювали Настуся й Маруся, збагатилася не на один десяток національно свідомих козаків та шість старшин.

В Університеті згадані двоє дівчат-студенток доповнили собою існуючі вже там численні гуртки національно свідомої молоді, що згуртовалася потім у бойовий стрілецько-козацький курінь і самовіддано взяла участь в бою під Крутами.

Молодь-юнаки вхопились за зброю, як і належить козацьким нашадкам, а дівчата також не залишилися бездіяльними, і переважаюча їх більшість, убачаючи небезпеку для Рідного Краю, пішла слідом за вояками, щоб усе бути їм у допомозі вірними сестрами-жайлінницями, а при потребі то й зв'язковими або звідунами, виконуючи часом найбільш небезпечні відповідальні завдання з ризиком для особистого життя.

Таке завдання Настуся й Маруся з посвятою виконували безперервно біля двох років, саме в найтяжкі бойові часи, при Сірій Дивізії Армії УНР до часу, коли вся Армія, здесятивана безупинними боями з численними ворогами та висипним тифусом, що немилосердно клав смертні покоси в її рядах, без будь-якої допомоги ззовні, ба навіть без людяного співчуття до народного горя з боку цивілізованого світу, — під навалою переважливих ворожих сил, примушена була нескорою відступити за кордони своєї Батьківщини... Про це, як і про своїх доньок, батьки дівчат довідалися, коли воно взимку на початку 1920 року, перемучені холодом і голодом, пригнічені подіями, ще не зовсім одужані від тифусу, заледве живі, поконавши понад тисячу верстов, нарешті добилися до рідних хат, після дворічної невідомості про них...

Здавалося, що після пережитого лихоліття, зазнавши військового походу з безнастанними боями, невигод, терпіння й поневіряння, для юних ще дівчат усе закінчилося раз і на завжди. Та не з такого роду вони походили і не так вони загартувалися на полі боротьби, щоб занехаяти змагання за волю Рідного Краю. Видужавши від хвороби та трохи відпочивши, дівчата ще з більшим завзяттям приступили на цей раз до надто небезпечної роботи, в умовах безоглядного терору окупанта-москаля, що тріумфуючи після своєї перемоги, нещадно розправлявся з "Петлюрівськими недобитками" та симпатиками — українськими патріотами. Настуся й Маруся самовіддано виконували завдання повстанському "Козача Раді", вишукували й підготовляли відповідних людей до майбутнього великого повстання в слушний час. Очевидно, ці дівчата були втамнечені про підготовку за кордоном Армії УНР до Зимового походу на Україну. А в той час така робота тихо проводилась майже по всій Україні, та як написано:

"нічого нема тайного, щоб не стало явним". А світ не без "добрих" людей, не без кочубеїв, галаганів, носів і багатьох подібних гнилоков-басників та мискосочовичників.

Запродана була й "Козача Рада". В одну із лютневих ночей 1922 року зграя чекістів обстутила будинок ч. 30 на Великій Підвальній вулиці в Києві, тодішнє мешкання Тарасенка, де саме з'їздилася на нараду члени Козачої Ради, та удершилась в будинок, заарештувала всіх наявних там членів, а в тому Настусю й Маруся з її 14-тилітнім братом і татом.

Після шестимісячного ув'язнення й тримання в чекістських льоах та тортур при допитах, відбулася "судова розправа" тройки чекістів при закритих дверях. На цій розправі, як це водиться у них, всі злочинці "призналися", і 82 особи засуджено до розстрілу, а решту до висилки й довготермінового ув'язнення.

Уночі з 27 на 28 серпня того ж 1922 року усі засуджені на смерть, на чолі із сотником Лозовиком, Коломийцем та іншими, разом 82 найкраїших синів і доньок України, а в тому й дівчата Настя Гудимович та Маруся Тарасенко

із своїм рідним батьком Іваном Тарасенком, по довгих і брудних знущаннях і нелюдських тортурах, на Липках у Києві були розстріляні.

Так закінчили своє молоде життя Настуся Гудимович і Маруся Тарасенко разом з рідним своїм татом та іншими тисячами відомих і невідомих молодих завзятих патріотів — борців за свою рідну Батьківщину і народ, на вічну славу України і на приклад для наступних поколінь. Словя нашого найбільшого патріота й пророка Тараса "борітесь — поборете", нехай стануть кожному українцеві за провідну зорю, а тоді вже напевне усміхнеться — не заплакана, а вільна Україна-Маті.

Ця коротенька пригадка в 44-ту річницю невчасної лютої смерті моєї любої й незабутньої рідної сестрички Настусі, студентки Київського Університету Св. Володимира, та її більших друзів по боротьбі, нехай буде світлим духовим надгробником на невідомій братській могилі без хреста, цих мучеників, що на святе діло пішли і своїм вогненным завзяттям запалили своїх послідовників. Вічна їм Пам'ять!

Слава Україні! Героям Слава!

Фрагменти минулого

Пор. І. Панченко

ГЕРОЙСТВО ЮДЕНКА

На сторінках "Бюлетеня СБУВ" (ч. 18, 1964) у свій час я подав короткий спогад про "Харківський Слобідський Кіш" та про його бойовий шлях. Перебування у цьому коші залишило багато гарних спогадів, але тут хочу зупинитися на фрагменті бою під Тальним і на геройстві козака Юденка, студента Харківського Ветеринарного Інституту.

Пройшовши з Харкова пішим маршем до станції Борщі, ми завантажилися у вагони. На цій станції нам удалося також дістати бронепотяг. Паротяг був марки "Ехо", наймодерніший на ті часи, що легко тягнув нагору 75-80 навантажених вагонів. Командиром бронепотягу був полк. князь Сіверський, паротягом керував пор. Назаренко, інженер Харківського Технологічного Інституту.

Під Тальним наш бронепотяг мав бій із червоними, у якому був забитий полк. Сіверський. Ми були змушені відступати. Під час відступу червоні поклали рейку на полотні і тим спинили потяг, а разом із тим відкрили з усіх боків гураганий вогонь, все завмерло. І в цей момент із паротягу вискачує козак Юденко, халяє рейку та відкидає її. Шлях вільний. Юденко вскачує на паротяг, але вже цілком божевільний. У такому стані ми відправили його до шпиталю в Кам'янці Подільському. Дальша доля його мені не відома.

Цим паротягом наш Кіш дістався до Бендер, і при переході нами Румунії забрали його румуни. Поручник Назаренко плакав за ним, як за рідним батьком.

Антін Кущинський

ВЕЛИКА ЗАСЛУГА Д-РА ЮРІЯ САС-ПОДЛУСЬКОГО

У Вашингтоні в днях 3-5 грудня 1965 р. Американське нумізматичне Т-во "Great Eastern Numismatic Association" влаштувало виставку орденів і медалів, у якій взяло участь коло 60 осіб фахівців колекціонерів. Між ними, на запрошення ініціаторів, узяв участь український відомий нумізмат д-р Юрій Л. Сас-Подлуський, Генеральний Осаул від козацької генеральдики У.В.К. Про ідейно-патріотичну діяльність і величі його успіхів згадувалось уже кілька разів на сторінках нашого журналу. Пам'ятуючи, що виставка відбувалась у столиці країни, що є головною потугою в боротьбі з комуністичною загрозою, і що ту виставку відвідували політики й представники цілого світу, д-р Сас-Подлуський виставив свої експонати під гаслом "Народи в боротьбі з комунізмом". Над своїми п'ятьма гальотками різних антикомуністичних орденів і відзнак, а на першому місці — українських, він примістив малу Европи і частину світу, зайнятих комуністичними силами. А над тим — символічний образ московського ведмедя. При тому на малі було зазначено простори, якими володіла московська комуністична влада в 1919 році і простори, на які поширились її окупаційні впливи в теперішній час, включно до В'єтнаму.

Колекції д-ра Сас-Подлуського користались великим заінтересуванням маси відвідувачів. Особливо гаряче їх вітала молодь. Виставку постійно охороняла сильна варта, у складі якої були й недавно прибулі з В'єтнаму вояки. І дійсно, було що тут розглядати, бож тут були представлені, крім українських відзнак, і відзнаки з боротьби проти комунізму і всіх інших народів, включно з найновішими в'єтнамськими. До того всі ті відзнаки було докладно пояснено відповідними написами.

Жюрі тієї виставки, що набрала міжнародного значення, з усіх різних 24 премій-нагород, присуджених під різними аспектами оцінки, признало нашому славному нумізматові-патріотові д-рові Сас-Подлуському ПЕРШУ і НАЙВИЩУ НАГОРОДУ за все, що він виставляв та як оформив і пояснив. Ця премія уявляє із себе велику срібну тацу та медаль з відповідними

іменними написами. Про успіх д-ра Сас-Подлуського та про значення й характер його виставлених експонатів з'явилося багато статей у Вашингтонських американських часописах з ілюстраціями та портретом нашого нумізмата українця. Зокрема широка стаття і багато ілюстрована з того приводу була поміщена в "Coin World" ч. 297 з 22 грудня 1965 р. Крім того, виставку було показувано на телевізійних екранах.

Під час тієї виставки д-р Ю. Сас-Подлуський зробив щедрий дарунок для нумізматичного відділу Інституту Смітсон у Вашингтоні, в якому тепер відкривається відділ української нумізматики. Дар цей він склав на руки куратора нумізматичного відділу того Інституту д-ра В. Клан-Стефанеллі, саме цей момент і скоплено на знімці, що нею ілюструємо цю статтю. А той дар творили: орден Залізного Хреста і формулляр грамоти на цю бойову відзнаку Української Армії.

ЗАКЛІК

Повідомляємо Українське Громадянство, що Президія Ордену Залізного Хреста перевідає монументальний твір св. пам. пполк. О. Доценка: — "Зимовий Похід Армії УНР (6. 12. 1919 — 6. 5. 1920)". Ця великого формату книга, що матиме біля 400 сторінок, мапи військових операцій і велику mapу України, буде видана на добром папері і оправлена в тверду обкладинку із золотим витиском, — вже здана до друкарні. Хто бажає набути цей твір історичних документів про лицарський чин Армії УНР в оружній боротьбі, хай зараз пришле замовлення і знижену належність — 7 amer. dol., бо пізніше книга буде значно дорожчо.

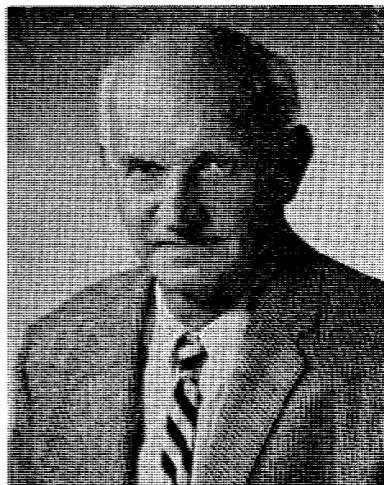
Замовлення і належність слати на адресу секретаря-скарбника:

Iwan Wynnyk,
5282 Post Road,
New York, N.Y. 10471, U.S.A.

Президія Ордену Залізного Хреста

Фяга і шана РОБІТНИКАМЩИРИМ

ВДЯЧНА ПРАЦЯ СОТНИКА В. МОШИНСЬКОГО

В. Мощинський
сотник Армії УНР

З далекого Денверу одержали ми вістку, що там від 12 до 26 лютого ц. р. відбувалася чергова виставка мистецьких праць родини Мощинських. Чергова, бо вже п'ята за цей короткий час, як наш Шановний Побратим і довголітній Командант І-ої Станції СБУВ у Монреалі переїхав на стадій побут до США.

Перша виставка родини Мощинських — сот. Володимира Мощинського, його доінки Оксани і сина Юрія — відбулася в Денвері в дніах 2-14 червня минулого 1965 року у місцевому Міжнародному Домі, де до організації виставки ставлять високі вимоги, і куди мистцям не заважи легко дістатись. Як підкresлив ред. К. Крупський на сторінках "Свободи" (25. 6. 65), це була перша українська виставка для неукраїнських відвідувачів на терені стейту Колорадо.

Родина Мощинських на цій виставці виставила 65 малюнків — олійних, темпера та акварелі — різних розмірів, починаючи з великих і кічаючи мініяюрами. Виставка була дуже різноманітна і тим захоплювала глядачів. Хоч усі три мистці ста-

новлять одну родину, але в своїй творчості, яку вони показали, яскраво виступала індивідуальність кожного з них.

Сот. В. Мощинський на цій виставці виставив ікони на золотому гравірованому тлі, що було новиною, бо цього роду техніка тут невідома, а також декілька малюнків з українською тематикою, як "Вечір під св. Андрія в Києві", "Зі святою вечерою", "Вечір під Івана Купала", "Тихесенький вечір на землю спадає" та ін. Виставлені праці звертали на себе загальну увагу відвідувачів.

Оксана Мощинська виставила дуже цінні акварелі, декілька краєвидів (олія) і чотири мініяюри, зроблені на слоновій кості, що дивували глядачів дуже дрібним та надзвичайним виконанням.

Юрій Мощинський виставив декілька цікавих малюнків-краєвидів, що були виконані в імпресіоністичному стилі, як "Хата, де роблять цукор з клену — Канада", "Краєвид в ст. Margaret — Квебек" та ін. Особливу ж увагу звертали на себе образи філософсько-містичного змісту. Їх було на виставці три під одною назвою — "Вічність" та один під назвою — "Ось де наша слава, слава України".

Моральний успіх виставка мала великий. В американській пресі, як в англомовній, так і в українській були прихильні статті. Шеф артистичного відділу Міжнародного Дому — мр Джонсон захвалив інформацію цю виставку як одну з найкращих, що відбувалися у цьому Домі до того часу.

Так успішно пройшла ця перша виставка мистецьких праць сот. В. Мощинського і його дітей на новому місці поселення. А після неї — друга в одному з денверських банків, у лютому ц. р. — третя в "Мей-Ді енд Еф" у центрі міста. І до кожної з них ставиться свої вимоги, доожної треба показати щось нове, уклсти поважну дозу часу і праці.. А разом із цим усе частіш, і щораз то в інших пресових органах, з'являється прихильна оцінка наслідків цієї праці та напливають запрошення організувати виставку в щораз то інших осередках...

БІБЛІОТЕКА ПРИ ГРОМАДІ СВ. ВОЛОДИМИРА В КАЛГАРАХ

Бібліотека при Громаді Св. Володимира в Калгарах від початку існування нашого журналу належить до його великих передплатників. У цій також завжди продається певна кількість наших видань. Нещодавно ми одержали від неї і безплатний квиток на лотерею, яку влаштовувала вона з нагоди "місяця книжки". Цією пам'яттю про нас ми щиро зворушені. Щире спасибі!

Заходи і підготовча праця до заснування Бібліотеки при Громаді Св. Володимира в Калгарах були розпочаті М. Вороном, восени 1958 року. На річних Зборах Громади 14-го грудня того ж року його було обрано бібліотекарем і від того часу Бібліотека розпочала своє життя і діяльність, збільшуючи з року на рік як кількісний стан книжок, так і читачів. Насьогодні Бібліотека має 1245 томів книжок, не враховуючи різної періодики, понад 100 календарів і альманахів, понад 450 театральних та дитячих видань і т. ін. На закуп книжок та інші потреби на протязі цих семи років видано понад 1800 дол. У минулому році Бібліотеку відвідувало понад 70 великих читачів за мінімальною оплатою лише 1 дол. на рік.

Серед книжок є і рідкісні видання, як напр.: "Отмененіє стесненій малоруського печатного слова" — видання Імператорської Академії Наук в Петербурзі; "Наймичка" Т. Шевченка, видання 1904 року; "Гостинець для українських поселенців у Канаді", канадське видання Лицарями Колумба та інші. Бібліотека має багато книжок і в англійській мові, але переважно з українською тематикою.

Любов до книжки, а також розуміння керівником Бібліотеки М. Вороном, що "Книжка то — зброя", сприяли швидкому розростові Бібліотеки, яка не обмежується лише задоволенням потреб своїх великих читачів, а старається також придбану книжку ульоувати там, де вона може бути для української справи з користю використана. Бібліотека передала декілька томів до місцевої Публічної Бібліотеки, вислава певну кількість книжок до Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Аргентині і до Нової Зеландії. Два роки тому, коли місцевий Відділ КУК разом з НТШ переводили кампанію збирки українських книжок для передачі Калгарському Університетові, — Бібліотека мабутьщо випереди-

Бібліотека при Церкві св. Володимира в Калгарах (Альберта). На світлині: Д. Гамонів, М. Ворон і А. Авраменко.

ла всі інші місцеві організації і передала книжок вартістю 104 доларів. Коли в "Українському Голосі" з'явився заклик допомогти українським дітям у Бразилії шкільними підручниками, — Бібліотека відгукнулася як шкільними підручниками, так і пожертвою на закуп книжок.

Щороку на "Свято Книжки" Бібліотека розсилає спеціальні звернення до українського громадянства та із цієї нагоди дістає від нього належну допомогу на дальшу її розбудову. У минулому році, перший раз у Калгарах, під час Свята Т. Шевченка, Бібліотека влаштувала яому присвячену Виставку. Виставлені були різні видання Кобзарів, його мистецька спаддина, картки з Шевченківською тематикою, поштові марки з його портретом, медалі, листи з Шевченківськими значками і печатками та ін.

З бігом часу, коли з розростом Бібліотеки її організаторові М. Воронові потрібна вже поміч, до цієї помочі зголосився п. В. Світик. Бажаємо ім обоим дальших успіхів у їхній національній роботі.

I. Л-ній

У цьому розділі в наступних числах подамо згадку про працю — Й. Сірого, В. Задояного і М. Битинського.

ТРИБУНА ЧИТАЧА

В. Філонович

ЧОМУ ДИМІСІОНУВАВ СИМОН ПЕТЛЮРА?

У часопису "Свобода" ч. 186 була вміщена стаття п. Б. Мартоса під повищеним заголовком. Вона була викликана моїм дописом про бій під Крутами. Б. Мартос звертає увагу на мої слова: "С. Петлюра саме тому й відійшов з Військового Секретаріату, бо вимагав організації національної армії, а йому в тому перешкоджали" ("Свобода" ч. 157) і над тим, що я не послався на джерела, зазначає: "В. Філонович... кладе пляму на когось цілком неприпустальним способом". Рішуче тому за перечую! Я ніякої плями ані на будь яку особу, ані на будь яку інституцію не клав і не кладу. Висловлені ж мною причини димісії С. Петлюри, то не лише моя думка. Так розуміла і так трактувала більшість вояків, які від першого й до останнього дня були в армії УНР. Мое трактування димісії полягало в тому, що тодішні умовини, а головне "атмосфера" в колах наших верхів була не на боці С. Петлюри.

Підхід до справи творення армії у них був хибний, армію трактувалося як якесь особливу демократичну армію — "народну міліцію". (Д. Дорошенко, Іст. України, т. 1, ст. 258). Коли Начальник Київського Военного Округа пполк. В. Павленко спробував організувати дисципліновані частини т. зв. "сердюцькі полки", то... забили на сполох, почалася ціла кампанія проти такої організації і доводили, що: "утворення у нас зараз сердюцьких полків було би першим кроком до збудовання в дальному своєму розвиткові постійної української армії, яка була досі і буде надалі знаряддям пануючих класів у їх боротьбі проти селян і робітництва" (З "Робітничої Газети", Д. Дорошенко — Історія України, т. 1, ст. 199). Та ми можемо не вірити голосу "Роб. Газети", бо вона не мусіла відбивати настрої мас чи керівників кіл Центральної Ради, тому приглянемось до голосу чільніших представників самої Центральної Ради, до голосу тодішніх соціалістичних партій. Голова Генерального Секретаріату В. Винниченко, відкриваючи перше засідання обраної в допомогу Генеральному Комітетові Всеукраїнської Ради Військових Депутатів, після привітання від Ц. Ради сказав: "Спочатку мушу зазначити, що Військовий З'їзд не виправдав

наших надій. Центральна Рада чекала від З'їзду чогось іншого. Ми сподівалися, що з'їзд вибере членів Ради, яких можна буде використати, як матеріал для агітаційної роботи на селях. Нам треба салдатів. Офіцерів одним своїм виглядом буде шкодити авторитетові найвищої демократичної інституції. Дивуюсь, як то вибрано стільки офіцерів членами Ради" (В. Прохода, журн. "Гуртуємося", ч. IX, ст. 22). Так розуміли справу творення армії в Центральній Раді, так розумів її чільніший представник партії Соц.-Дем. А чи ліпше розуміли цю справу представники партії Соц.-Рев.? Міністер Зем. Справ Микита Шаповал (с-р) казав: "Український народ у більшості селяни, українське трудове селянство бореться за землю і ліси, і лише за це може жертвувати собою, а тому треба реогранізувати укр. армію в армію охорони землі та лісів і на чолі її, як "головного отамана" поставити міністра земельних справ" (І. Мазепа, "Збірник пам'яти С. Петлюри" ст. 19). Та звернімося до найавторитетнішого джерела — IV Універсалу, у якому ясно зазначено: "... з тим, як армія буде демобілізуватися, припиняємо опускати деяких (салдатів); після підтвердження мирних переговорів розпустити армію зовсім. Потім, замість постійної армії, завести народну міліцію, щоб військо наше служило охороною робочого народу, а не бажанням пануючих верств".

Нарешті підходимо до самої димісії. "Не баччи, не хотячи бачити справжніх причин наших неуспіхів, наши керуючі партії стали шукати їх в особах. Невдоволення впало на Генер. Секретаря військових справ, С. Петлюру. Соціал-демократична фракція Ц. Ради взяла його діяльність під сувору критику..." (В. Винниченко, "Відродження Нації", т. II, ст. 217). Так інформує нас б. Голова Ген. Секретаріату, але далі він зазначає: "розуміється, той закид, що він (С. Петлюра) найбільше завинив у наших неудачах не є справедливий. Коли б на місці С. Петлюри був самий геніяльний чоловік, він нічого не зробив би, бо участь у наших неудачах брали сили більші за сили окремої особи" (там же, ст. 218).

Можна навести багато подібних джерел, за якими так побивається п. Б. Мартос, однак, гадаю, що й цього вистачить, бо... "вже цих даних вистачає, щоб бачити, яка тоді була робота" (Б. Мартос, "Свобода" ч. 186). Що ж казати — "робота" була "бліскуча"... творимо молоду державу, кругом самі вороги, а у наших соціалістичних партіях панує панічний страх перед своєю національною армією, постійною армією, шукання винних не там, де треба і... нарікати без кінця. Велика школа, що щойно "тепер нам ясно, що ці нарікання були несправедливі" (Б. Мартос, "Свобода" ч. 186), алеж С. Петлюра не тепер, а тоді і відчував цю несправедливість, він добре зінав, що в такій "атмосфері" не можна творити армії, і відішов, про

що я й писав у своїй попередній статті.

На закінчення хочу зупинитися на твердженні Б. Мартоса про "неприпустальні способи" писання статей без посилок на джерела. Мушу сказати, що не подання джерел є цілком "припустальне", коли автор не має якоїсь злой волі і персонально нікого не зачіпає. Думаю, що це ліпший спосіб, аніж посилатися на джерела, під якими треба робити дописку — "фантазія". З поданих Б. Мартосом джерел аж під двома треба робити таку дописку (опис бою під Крутами та взаємовідносини поміж В. Винниченком і С. Петлюрою), отже, яка гарантує інших джерел того ж автора?

Тема вже вичерпана, і на дальші зауваження відповідати не буду.

До ШП Степана Самійленка —
автора книжки "Дні Слави"

ВШ Пане!

Прочитавши у Ваших спогадах — "Дні Слави" про бій під Золотоношою в Зимовому Поході, у якому я брав участь у складі Кінного Дивізіону ім. гетьмана Сагайдачного, в ім'я історичної правди хочу внести свої спростовування і доповнення щодо ролі згаданого Дивізіону в цьому бою.

Не знаю з яких причин, але Ви у своїх спогадах про участь цього Дивізіону в бою під Золотоношою не згадали. А тому тут виявилося, що, згідно з наказом Командира бойовими операціями за Золотоношу, до Полку Чорних Запорожців, що був під командою (тоді) полк. П. Дяченка, був призначений Дивізіон ім. гетьмана Сагайдачного, що був під командою полк. Жупинаса. У склад цього Дивізіону входили кінні сотні: Богуївська під командою сот. Коломенського, Гайдамацька — сот. Скоблика і Гордієнківська — сот. Матвієнка.

По закінченні успішного бою за Золотоношу, згідно з наказом Командарма, ці кінні сотні під командою полк. Жупинаса повернулися до 8-ої пішої Запорізької дивізії.

Отже, ще раз прошу Вас, ВШ Пане, дати відповідне спростовування до своїх мемуарів, а також пояснити, з яких причин Ви обійшли мовчанкою участь кінних частин 8-ої Запорізької дивізії в бою за Золотоношу.

В надії на Вашу відповідь і з пошаною до Вас —

підхорунжий Данило Пасіниченко,
— кол. бунчужний сотні ім. гетьмана
Сагайдачного.

ALBERTA FUEL OIL LIMITED

278 Bathurst Street, Toronto 2 B, Ont.

Tel.: EM 2-3224

24-годинна обслуга

Перша Українська Самостійна Фірма
достави опалової оліви для хатнього вжитку.
Чищення печей та цілогорічна обслуга печей
цілком БЕЗПЛАТНО!

В справі купна чи продажі реальностей
або загальної асекурації, звертайтесь
до найбільшої в Канаді української фірми

R. CHOLKAN & CO. LTD.
Realtors — Insurance Agents

527 Bloor St. West LE 2-4404
2232 Bloor St. West RO 7-5454

ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ЗАБУТИЙ ЮВІЛЕЙ

В листопаді минулого року непомітно проминала у нашому вояцькому житті гідна уваги ювілейна дата — 20-ліття заснування Союзу Українських Ветеранів у Німеччині, Організаційні Збори якого відбулися 16 листопада 1945 року.

Друга світова війна зруйнувала організаційну мережу колишнього українського вояцтва. Серед дуже несприятливих обставин осені 1945 року, коли по УНРА-івських таборах ще грашивали російські репатріаційні комісії, коли темрявою невідомості були вкриті перспективи завтрашнього дня і правного положення українських скитальців, — українське вояцтво на чолі з його Командармом здобулося на цей від важливий крок і заснувало організацію, яка незабаром об'єднала в собі до 4000 членів, провадила широку культурно-національну роботу і яка на своїх з'їздах уже тоді висунула, нездійснене і донині, гасло створення Європейської Федерації Українського Вояцтва, а також його об'єднання у світовому маштабі.

Уже на тих Організаційних Зборах, на яких головував Командарм св. пам. ген.-полк. М. Омелянович-Павленко, а з доповіддю про потребу заснування СУВ виступив ген.-полк. П. Шандрук, було прийнято постанову: "в лавах ветеранів об'єднати всіх вояків та старшин, незалежно від їх політичних поглядів (крім комуністів), як також незалежно від того, до яких армій вони належали..."

До січня 1952 року, коли, після інтенсивного переселення скитальчих мас на нові місця поселення, з німецьких портів відплывли останні IPO-івські пароплави із скитальцями, — СУВ відбув три З'їзди свого членства.

На Іому З'їзді, що відбувся в Новому Ульмі в дніх 5-6 травня 1946 року, Головну Управу СУВ очолив Командарм, а незабаром після цього — ген. К. Смовський.

2-ий З'їзд СУВ під головуванням полк. М. Рибачука відбувся в дніх 8-9 травня 1948 року в Еттлінгені. В тому часі СУВ досяг кульмінаційного пункту свого розвитку і мав у своєму складі 42 відділи в різних більших осередках Німеччини та Австрії.

З-їй З'їзд під головуванням полк. М. Чоботарєва відбувся в дніх 28-29 січня 1950 року в Мюнхені. Зменшена кількість прибулих на З'їзд делегатів уже виразно говорила про те, що переселенська акція помітно розрідила і лави СУВ. Цей стан речей знайшов своє відбиття і в резолюціях З-го Делегатського З'їзду, де, між іншим, читаемо:

"Делегатський З'їзд доручає Управі СУВ мати постійно на увазі, що у зв'язку з виїздом колишнього вояцтва на нові місця поселення, Союз Українських Ветеранів тратитиме своє провідне становище, як головного організатора українського вояцтва у світі... Тому обов'язком Головної Управи є звузити діяльність, як головної централі вояцького руху в світі та розбудувати свої агенти, як централі вояків одної країни. У зв'язку з тим Головна Управа зверне увагу на охоплення дослівно всіх бувших вояків-українців, що залишилися в Німеччині, на створення для них відповідних організаційних рамок, на розбудову морально-культурної опіки над ними та головно на те, щоб в рамках своєї діяльності подбати і про матеріально-правну опіку для бувших вояків"...

На чолі обраної на З-ому З'їзді Головної Управи став полк. В. Татарський, що очолює її і донині.

I. Липовецький

ВІД РЕДАКЦІЇ

У зв'язку з 20-літтям СУВ у Німеччині належало б згадати багато моментів з його активної і корисної праці в тих часах, як також багато імен побратимів, і зокрема генеральної та булавної старшини, що цю працю провадили і виконували. Обмежуючись нині короткою згадкою про 20-ліття цієї матерної організації українського вояцтва, проектимо в найближчому часі видати окремий альбом — "П'ять років під прапорами СУВ", яскраво прикрашений світлинами з його життя, а тим самим і тих побратимів, що його життя творили. В здісленні цього проекту надіємся на співпрацю і поміч ширшого загалу нашого вояцтва.

Коротко про все

США:

4-го грудня 1965 року відбулися Загальні Збори членів Станиці СУВА в Чікаго. Після уділення абсолюторії та подяки уступаючій Управі і керівним органам Станиці, на 1965-1966 рік обрано:

Голова Станиці — інж. Микола Фещенко-Чопівський (третя каденція), Члени Управи: майор Володимир Зарицький, пор. Михайло Ткаченко, Олександер Суховій, Микола Слободянюк.

Контрольна Комісія: сот. Микола Личик, майор Іван Чесно, ппор. Степан Будний. Суд Честі: майор Василь Рудецький, побр. Василь Бражник.

Присутнім на Загальних Зборах був Голова Головної Управи СУВА полк. інж. Василь Філонович.

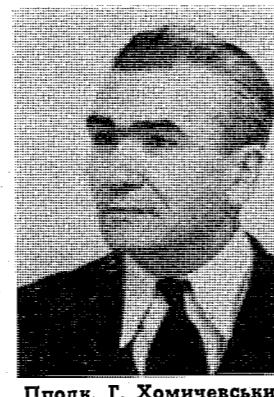
БЕЛЬГІЯ:

21-го листопада 1965 року у м. Веркен у Бельгії відбулося посвячення пам'ятника на могилі св. пам. Василя Коломийця, який помер у листопаді 1964 року і ширшу посмертну згадку про якого було уміщено в ч. 3 "Дороговказу". Чину посвячення доконав протопр. І. Бачинський. На цю сумну урочистість прибули і побратими із Франції. Голова Філії Т-ва б. Вояків Армії УНР на район Валянсіен І. Вонарх-Варнак у своїй промові над могилою згадав і 359 Лицарів Базару, що саме в той листопадовий день 44 роки тому життя своє віддали за Україну. Сумним "Чуеш, брате май..." було закінчено цю скромну урочистість. Побр. Котляр з Моранжу, звідки на панахиду прибуло 8 осіб, у короткому слові подякував комісії, що зайнялася спорудою пам'ятника, і зокрема п. Й. Лозанчинові та теплим словом згадав Покійного, як чесного українського патріота і вояка-повстанця.

І. В.-В.

ФРАНЦІЯ:

12-го грудня мин. року відбулося храмове свято в Церкві св. Апостола Андрія Первозваного в Везін-Шалеті. Після урочистої літургії і молебня, а також посвячення ручного хре-

Пполк. Г. Хомичевський

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що Представником "Дороговказу" в Німеччині є пполк. Григорій Хомичевський, який є уповноважений до збірки передплати, пожертв на видавничий фонд, оголошень, також матеріалів до друку в нашому журналі.

Адреса Представництва:

Mr. Hryhorij Chomyszewskyj
75, Karlsruhe - West
Bellenäcker 18b, W. Germany.

Редакція і Адміністрація
"Дороговказу"

ста, набутого на пожертви парафіян у Консисторії УГПЦеркви у Вініпегу, була відслужена панахида за спокій душі св. пам. Президента УНР д-ра Степана Витвицького. Місцева Філія Т-ва б. Вояків Армії УНР, Т-ва Відродження і Мист. Ансамблю "Запорожець" узяли участь у панахиді зі своїми прапорами. Співав хор під орудою п. Чистосердіва. Службу Божу і панахиду відправив Всеч. п.-о. Борис Хайневський. У цій церковній урочистості, як також в обіді, що відбувся після неї, взяло участь і багато представників французького населення, переважно професори місцевого ліцею, адвокати тощо. Голова Парофіяльної Ради полк. П. Вержбицький на закінченні обіду склав подяку всім, хто спричинився до організації цього свята, і зокрема. Всеч. п.-о. Б. Хайневському, сестрицям-паням Бажанік, Дулела і Литвиненко, а також усім парафіянам, що своїми пожертвами спричинилися до набуття хреста.

І. Шаповал

У 46-ту річницю Зимового Походу.

Грудень 1919 року перед Різдвом. Гордіенківці в околиці м. Умані після здобуття Запорізькою Групою Станиця від денікінців.

Образ (олія) мал. хор. Ф. Гринченка — учасника Зимового Походу і лицаря Ордену Залізного Хреста. Образ є власністю родини д-ра Шандри в Чікаго.

ПОСМЕРТНА ВИСТАВКА ОБРАЗІВ

ДМИТРА ПОТОРОКИ

26-го грудня мин. року в приміщенні Українського Літературного Клубу в Нью-Йорку було відкрито виставку образів св. пам. Дмитра Потороки.

Пполк. 4-ої Київської дивізії Армії УНР Дмитро Поторока помер І-го грудня 1962 року. Зі збрією в руках пройшов добу української збройної визвольної боротьби, був учасником Першого і Другого Зимових Походів. Опинившись на еміграції,

Дмитро Поторока — пполк. Армії УНР.

(Із збірки хор. Ф. Гринченка).

по переході Збруча, замінив кріс на мальський пензель і присвятив себе служенню українському мистецтву.

Організацію виставки перевів нью-йоркський Відділ Об'єднання Мистців Українців в США. 2-го січня ц. р. місцевий Відділ ОбВУА організував зустріч б. вояків для спільніх оглядин виставки. 14-го січня ц. р. відбулося урочисте замкнення виставки з вечером, що був присвячений пам'яті покійного мистця-вояка.

На виставці було виставлено 58 образів, в тому 53 олійних. Як і належало сподіватися, в тематиці мистецької творчості св. пам. Д. Потороки переважали історичні і баталістичні композиції. "Його переживання як вояка та учасника обох Зимових Походів відбилися на картинах, де зображені епізоди воєнного життя", — пише в ширшому огляді його творчості Антін Малюца ("Свобода", 14. 1. 66). "Автетичність глибокого пережиття робить ті речі неповторними. Не гадаю, що того роду речі міг би створити та настрайті відтворити мистець не-учасник подій, навіть реаліст із потрібним хистом, з охотою і найліпшою волею, бо таких у нас тепер немає і ледви чи ще коли будуть. Картини із Зимового Походу — це найкращі речі Потороки на його недавній посмертній виставці та незадарма їх так високо цінили і ціяльть його товариші зброй та співучасники подій..."

ПІДВИЩЕННЯ В РАНГАХ

Ми одержали відомість про підвищення в рангах наступних старшин:

В генерал-корунжі: Начальний Польовий Ду-
хівник УГА і 1-ої УД УНА мітр. протоєрей Василь Лаба, полк. Дмитро Жупінас і полк. Микола Омелюсик.

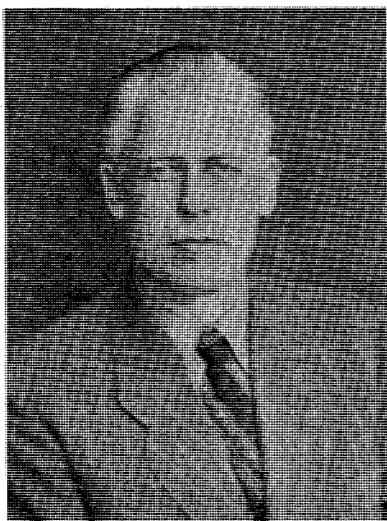
В підполковники: майор Петро Федоренко.

В майори: сотники — Юліян Будманюк, Іван Огінський, Григорій Турко, Володимир Зарицький, д-р мед. Ераст Бурачинський, пpor. Іван Чесно і Михайло Петруняк.

В сотники: Юрій Побідаш, Трохим Грінченко, Олександер Охрим і д-р Микола Залеський.

В поручники: д-р Іван Романків.

Висловлюючи нашу радість з приводу цього заслуженого відзначення, Високодостойних Панів Генералів і дорогих Побратьимів щиро вітаемо.

Василь Задоянний
Полковник Армії УНР

22-го березня ц. р. сповнилося 70 років життя полк. В. Задоянному. З великим багацтвом його літературного, воєнно-історичного, дорібку познайомимо ВШ Читачів "Дороговказу" в наступному числі. Нині ВШ Ювілята щиро вітаемо нашим побратимським — "Щастя, Боже!"...

ЮВІЛЕЙНИЙ НАКАЗ

30 років тому, 16-го березня 1936 року, на Організаційних Зборах Українського Вояцтва у Монреалі було засновано Союз Бувших Українських Вояків у Канаді. Сьогодні, в 30-ті роковини його існування —

подякуймо Провідінню, що у своїй ласці дотримало нас при житті до нинішніх днів;

схилімо наші чола і прапори нашого Союзу в найвищій пошані перед світлою пам'ятю Головного Отамана Симона Петлюри і всіх Борців, що полягли за волю України, а також усіх померлих Побратьимів — членів СБУВ у Канаді;

зміцнімо наші ряди, випростуймо наші вояцькі постаті, щоб спільною лавою, об'єднаною братерством зброї і спільним бажанням волі для Українського Народу, гідно зустрінути 50-ті роковини нашого славного і незабутнього 1917 року, коли творенням перших українських формаций, а потім — Арсеналом і Крутами розпочинали ми збройну боротьбу за волю Рідного Краю!

Час від 16-го березня 1966 до 2-го квітня 1967 року проголошуємо Ювілейним Роком СБУВ у Канаді, в якому всі наші спільні зусилля мають бути скеровані на зміцнення нашої Організації. В нараді на Божу поміч, байдою ідімо вперед!..

Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Командант 5-ої Станції СБУВ майор З. Шкурупій відкриває Зустріч із українськими ветеранами і громадянством, якою 18-го грудня 1965 року відзначено 25-ліття існування Станції.

ВІДЗНАЧЕННЯ 25-ЛІТТЯ ІСНУВАННЯ 5-ОЇ СТАНЦІЇ СБУВ

Захар Шкурупій — майор Армії УНР

...Сьогодні не час і не місце робити підсумки нашої праці. За нас це зроблять інші. Це зробить історія, бо у велику книгу битія нашого на скітальщині наш Союз гідно вписав своє ім'я.

Пройшовши зорганізованими і карними лавами наш чвертьвіковий шлях, — ми ні на хвилину не зупиняємося і йдемо далі, до тої святої мети, до якої кличе нас наш вояцький обов'язок, і який присвічує заповіт Симона Петлюри — "ДОВЕРШИТИ НЕДОВЕРШЕНЕ!"...

Майор Захар Шкурупій

— Командант 5-ої станиці СБУВ

Інж. І. Янішевський зачитує уривок — промову Мирона — з поеми Івана Франка "Похорон".

На світлині на першому плані: пп. І. Гуменюк, д-р О. Яворський, пані М. Савченко, О. Шаруда.

Велика участь представників громадських і ветеранських організацій у відзначенні 25-ліття 5-ої Станції — яскравий доказ призначення для її чвертьвікової праці.

На світлині чоловічий стіл і частина залі під час свята.

I. Липовецький

25-ЛІТНІЙ ШЛЯХ 5-ої Станції СБУВ у Торонті

Не є легким завданням 25 років життя і праці 5-ої Станції СБУВ втиснути в рами цієї короткої статті, тим паче, що про її постання, життя і працю не можна говорити одірвано від життя цілого СБУВ, від його завдань, прямувань, бо інакше не змогли б ми дати відповіді на цілу низку питань, а серед них на найголовніші: навіщо постала Станція, які завдання стояли перед нею, і чи із цих завдань вона належно вивязалася?

Перші наради українського воящства у справі заснування Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді відбулися у Монреалі 16-го березня 1936 року, а Організаційні Збори — 27-го квітня того ж року. У міжчасі у пресі появилася декларація основоположників — "НУМО ДО ПРАЦІ, БРАТИ!" ("Український Голос", 3. 6. 1936). У тій декларації говорилося:

...“В ім'я забезпечення законних прав українського народу на його незалежність, державність і волю... виникає гостра потреба такої організації, яка гуртувала б тут всіх дійсних вояків української армії і флоту в одну зразкову, дисципліновану військову формaciю, пристосовану до прав прибраної нашої вітчини Канади”.

...“Через те, що такої організації на аме-

риканському континенті не було, і тому, що потреба її є тепер на часі, ми однозгідно порішили заснувати її”...

Головними завданнями Організація собі тоді поставила:

1. Гуртувати всіх дійсних Вояків Української Армії і Флоту,
2. Гуртувати тих українських вояків, що брали участь у світовій війні,
3. Заопікуватися їх добробутом та добробутом їхніх родин, оскільки дозволяєть на це обставини,

4. Заопікуватися українськими інвалідами як у Старому Краю, так і на еміграції,

5. Нав'язати і підтримувати зносини з тими українськими братніми організаціями бувших вояків, котрі не мають нічого спільногого з окупантами нашої землі,

6. Нав'язати зносини з українськими воєнно-історичними науковими товариствами, що перебувають на еміграції та допомагати їм у виданню воєнно-виховавчих матеріалів,

7. Займатися військовим вишколом підростаючого молодого покоління, передавати юному традиції Української Армії та плекати серед нього ідею здорового мілітаризму.

Каменськ Станції Ісач. п.-о. Д. Фогт у своїх промові підкреслив співпрацю Церкви і Війська в житті народу, що покликані служити величним ідеям.

Д-р Ст. Ревока вітає Станцію від імені Крайової Управи Союзу Українських Канадських Ветеранів.

Секретар Управи Станції — пер. М. Гарас зачитує привітання від організацій та окремих побратимів.

Це є ті головні завдання, що їх поставив перед собою СБУВ, які стали також головними завданнями 5-ої Станції, як його складової частини.

Рік пізніше, 2-го квітня 1937 року, Канадська Влада затвердила статут Союзу, даючи йому широкі і всебічні управнення.

Організаційні Збори 5-ої Станції відбулися 1-го березня 1939 року. У моменті постанови 5-ої Станції уже існували: 1-ша Станція у Монреалі, 2-га в Едмонтоні, 3-тя у Ванкувері і 4-та у Вінніпегу. В різних місцевостях Канади і США Союз мав, крім того, 18 представництв.

Життя 5-ої Станції належить поділити на два відрізки:

I-й — від початку заснування в березні 1939 року до 6-го вересня 1950 року і

2-й — від 6-го вересня 1950 року і донині.

При цьому всьому треба мати на увазі, що як Союз, так і 5-та Станція постали в часі тяжкої економічної кризи, яку переживала тоді Канада, а також напередодні 2-ої світової війни, що не без впливу залишалося на праці Управи Станції, вимагаючи від неї, як і від усього членства, жертовної самопосвяти і далеко більших, як нормально, зусиль. У тому часі ще не існували ані наш Комітет Українів Канади, ані Український Конгресовий Комітет в США, а також щойно по війні прийшов до життя Канадський Легіон і СУКВ ("ЮКВА").

5-та Станція постала в 1939 році, у якому розпочалася 2-га світова війна, а тому життя поставило одразу перед нею специфічні вимоги воєнного часу. Збирки, наради, відвідування шпиталів з раненими та хворими вояками, відпроваджування вояків на фронт, прийняття їх обідами тощо висувалися на перший план в діяльності Станції серед різних інших обов'язків її організаційного життя.

А коли війна скінчилася, постало проблема допомоги скітальцям. Треба було збирати та пересилати їм допомогу в харчах і одягові, який надходив із цілої Канади, і який треба було сортити, пакувати і вантажити на кораблі. До цієї праці стали всі активні члени громадських організацій, але головний тягар все ж таки спочивав на членах СБУВ. До того всього треба

було вищукувати спонзорів на афідавіти, у цій справі ходити до людей, до канцелярій різних установ і т. ін. Перші транспорти зі скитаючими принесли із собою нові, трохи відмінні, обов'язки, що не раз вимагали праці як удень, так і вночі. Подібний стан речей у тому часі характеризував життя і інших станиць СБУВ.

У тому часі не раз доводилося нашому Союзові репрезентувати українське вояцтво на різних виступах, як Свято П-го листопада, зустрічі Королівської Пари та інші. Заслуговує на увагу похвала Його Величності Короля Юрія 5-го для 5-ої Станиці, що була надіслана на ім'я тодішнього її коменданта Юрія Гуменюка. В перших днях 2-ої світової війни до СБУВ, як до зачартерованої організації, представники Канадської Влади зверталися в справах обговорення способів побільшення боєздатності сили Канади.

Згадати належить також і те, що багато членів як 5-ої Станиці, так і Союзу в цілому, дали своїх синів і дочок до Канадської Армії, багато з них пішли і самі до Армії, як і сам комендант, багато з них понесли болючі втрати: побр. Гарас із Монреалю утратив сина-літуна, побр. Чаборек — сина в морській службі, св. пам. побр. Мандзюк — сина в суходільній формaciї...

День 6-го вересня 1950 року, яким, як ми вже про це згадали, 5-та Станиця СБУВ розпочала 2-ий період свого життя, був знаменний тим, що в той день відбулися Загальні Збори членів Станиці, на які в перший раз і масово з'явилося вояцтво, що прибуло з Європи, та вплисалося до складу членів Станиці. Підсилило воно Станицю як кількісно, так і інтелектуально, створюючи широкі перспективи її дальншого розвитку та праці. Тодішній Комендант Станиці — порб. Юрій Гуменюк на тих зборах щиро привітав новоприбулих побратимів, висловлюючи радість з приводу зустрічі з ними на Канадській Землі. Ігумен Ст. Магаліс вітав їх від імені Генеральної Управи СБУВ, висловлюючи надію, що в Канаді всі українські вояки знайдуть ґрунт до порозуміння і спільнотої праці.

Приплив нового елементу дав можливість перенесення осідку Генеральної Управи з Монреалю до Торонто, що сталося на I-ому З'їзді СБУВ, який відбувся у Торонті в днях 22-23 листопада 1952 року. Кількісний стан 5-ої Станиці в тому часі (1. 10. 52) досяг 150 осіб. А разом із тим почала активізуватися діяльність

Майор В. Мулевич, пор. І. Кіріченко, делегації 7-ої і 12-ої Станиць та інших організацій.

Станиці. Цей період її життя пройшов на наших очах і тому нема потреби на ньому докладніше зупинятися. Згадаємо, що у цьому часі Станиця кожнорічно бере на себе ініціативу урочистого відзначення роковин смерті Головного Отамана Симона Петлюри, бою під Крутами, Героїв Базару, Зимового Походу та інших історичних дат. В організації цих імпрез завжди помітне виразне військове забарвлення. У цьому часі Станиця поглиблює свої зв'язки з українськими громадськими і вояцькими організаціями, перепроваджує часті зборки на УНРаду та інші національні потреби, часто приходить з допомогою окремим побратимам і т. ін.

Однаке, згадати лише ці моменти життя і праці 5-ої Станиці було б замало. Інтенції і намагання проводу Станиці в окремих роках дуже часто сягають далеко поза рамки статутових вимог і диктату життя.

Відомим є, напр., що вже в 1952 році, ще перед I-им З'їздом членства СБУВ, Станиця дала ініціативу і провадила дуже інтенсивну працю для об'єднання українських ветеранських організацій у ширшому всеканадському маштабі. Головним рушієм цієї справи був св. пам. пполк. Тиміш Омельченко, який цій справі присвятив останні роки свого життя.

Станиця видала книгу проф. В. Іваниса — "Симон Петлюра — президент України", видрукувавши її в кількості 3900 примірників. Видання книги перевів спеціальний Видавничий Комітет, у склад якого входили: Ю. Гуменюк, І. Кіріченко і Я. Тесля.

На Загальніх Зборах членів 5-ої Станиці в 1953 році було висунуто думку про необхід-

ність видання пропам'ятної відзнаки Армії УНР. Ця ініціатива, перенесена на форум Генеральної Управи СБУВ, а потім і Ресорту Військових Справ УНРади, п'ять років пізніше (8. 3. 1958) дала в своїх наслідках спадкоємний Воєнний Хрест, який всі ми, вояки, маємо честь і приемність носити на своїх грудях. Виконавцем проекту і статуту Воєнного Хреста був член 5-ої Станиці — пполк. Микола Битинський.

В архівах СБУВ знаходимо постанову Управи 5-ої Станиці (22. II. 1954), звернутися до Генеральної Управи у справі запроектування і запровадження уніформи для Станиць СБУВ у Канаді.

На Загальних Зборах Станиці, 26-го лютого 1961 року, було створено спеціальний Комітет з метою розпочати збірку фондів на терені Канади і США для придбання сталого і

відповідного приміщення для Українського Військового музею в Торонті. Не з вини Станиці цю справу в самих початках довелося занехати.

Станиця перевела велику працю по збиранню фондів і будові пам'ятника на могилі, де поховані св. пам. полк. О. Петлюра, пполк. Т. Омельченко і сот. О. Савченко. Могила ця стала нині могилою-символом, де кожного року на Зелені Свята в урочистій панахиді згадується всіх поляглих за волю України.

Таких прикладів можна було б тут приточити далі більше, але вже і цих вистачить, щоб ствердити той факт, що кожнотижденно провід Станиці, як і Станиця в цілому, не виконували своїх функцій лише з обов'язку, а завжди шукали доріг, що провадили б Союз до дальншого розвитку, — доріг, якими можна було б прислужитися чимось добрим як для вояцької справи, так і для справи загально-національної.

Інж. Є. Пастернак вітав Станицю від імені П-ва В.О. УНРади і Головної Управи УНДС, підкресливши у своєму привіті значення збройної сили у визвольній боротьбі.

МОВА ПРИВІТІВ

Вітаючи 5-ту Станицю з нагоди 25-их роковин її існування, писали:

Голова УНРади Осип Бойдунік:

...“Ваша вояцька тодішня неустрашима, а сьогоднішня безкомпромісова постава мусить служити прикладом до наслідування нашій підростаючій молоді на чужині і в Україні, яка, на жаль, не вся, і не все, і не в усьому цю Вашу поставу розуміє та не усвідомлює собі значення тієї постави, так під оглядом політичним, як і психологічним для продовжування визвольної боротьби і перемоги”...

Комітет Українців Канади:

...“Ваша добра патріотична праця заслуговує на признання. Щастя Вам, Боже, в тій праці надалі”...

Ген.-полк. Олександр Загродський:

— “Знаю, що шлях, яким Ви йдете нелегкий, вимагає жертв і самопожертви. Але маєте славний приклад Лицарів Армії УНР, що 6-го грудня 1919 року вирушили в Зимовий Похід, щоб рятувати Український Нарід і Українську Державу”...

Ген. Штабу ген.-полк. Павло Шандрук:

— “Уважно слідуючи за життям СБУВ і зокрема його 5-ої Станиці, спостерігаю велику працю для збереження і плекання традицій української визвольної боротьби, непохитність у визвольному чині та вірність освяченим кров'ю прaporам УНР. Наслідки чвертьвікової праці 5-ої Станиці на цих позиціях велики і заслуговують на загальне признання”...

Ген. Штабу ген.-хор. Петро Самутин:

— "Перебуваючи часто на Ваших міліх імпрезах, я завжди захоплювався Вашою працею, організацією та єдністю"...

Ген.-хор. Йосип Мандзенко:

— "На різних світлинах із життя Станиці я бачив Ваші світлі енергійні обличчя і хочеться сказати: «є ще порох у порохівницях, не пощербились шаблі козацькі»..."

Полк. Володимир Кедровський:

— "Щиро вітаю всіх побратимів зброй. Від цього серця бажаю дальнього розвитку Станиці, що за ці 25 років перевела велику патріотичну роботу"...

Полк. Василь Прохода:

— "У 25-ліття існування 5-ої Станиці СБУВ, прошу передати моє вояцьке поздоровлення тим, хто в рядах «Лицарів абсурду», без зиску та слави для себе особисто, лише для добра власної Батьківщини збройно боролися в рядах Армії УНР аж до кінця"...

Управа Т-ва 6. Вояків Армії УНР у Франції:

— "25 років існування Вашої Організації в інших умовах це — визначний період. Цей ювілей доводить не тільки вміння жити організовано, але і силу розуміння патріотичної мети: для чого жити організовано"...

Управа Відділу УСГ — Торонто:

"25 років невтомної праці за Вами. Скільки

ПОДЯКА

Усім, хто своєю працею прислужився до відзначення 25-ти років існування нашої Станиці, хто вшанував це наше Вояцьке Свято свою присутністю, хто в цей день єднався думками з нами і надіслав на це Свято своє привітання, — щиру вояцьку подяку складає

**Управа 5-ої Станиці СБУВ
у Торонті**

5-го березня ц. р. відбулися чергові квартальні збори членів 5-ої Станиці СБУВ. На зборах було обговорено план праці Управи на найближчий час і зокрема підготовчої праці до відзначення 40-ти років смерти Головного Отамана Симона Петлюри. Визначенено день відбуття річних загальних зборів і обрано номінаційну комісію. Винесено постанову всебічно підтримувати "Дороговказ" і переведено грошову збірку на його видавничий фонд.

ще тої праці перед Вами, ніхто не знає. В одному ми певні: українське вояцтво таки в остаточному висліді доб'ється до своєї мети. Воно звільнить Україну і її народ з московської неволі, відновить Українську Державність у повній її величині та закріпити її ще раз назавжди за українським народом. Щастя Вам, Боже!"

Головна Управа Т-ва к. Вояків УПА:

— "Як представники наймолодшої української військової формування — Української Повстанської Армії (УПА), ми з пошаною глядимо на Вас, наших попередників і старших побратимів зброй, які — хоч і в інших умовинах, але на тій же українській землі — чесно пройшли шлях воїнів на службі українського народу.

25 років діяльності Вашої Станиці — це стап, що ним Ви слушно гордитеся. І ми разом з Вами та всім українським комбатантам радіємо Вашими досягненнями.

Тверда українська доля не дозволила нам поки що втішатися перемогою на рідній землі. Так виконуємо нашу місію на чужій гостинній землі, голосом славу української зброй, плекаймо наші військові традиції та підготовляймо нашу молодь і доріст до продовжування і щасливого завершення нашого спільнотного вояцького шляху. Цей шлях, — дістась Бог, — має завершитися на полях переможних боїв на рідній вільній Україні"...

THE FUTURE BAKERY CO.

735 Queen St. West — Tel.: EM 8-4235

HOME TOWN BAKERY

164 Kane Ave. — Tel.: RO 7-7246

Звертайтесь з повним довір'ям до обох наших пекарень! Жадайте нашого печива в усіх крамницях великого Торонто та його околиц!

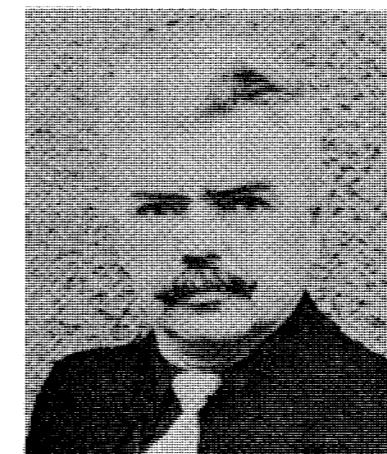
**АННА і РОМАН ВЖЕСНЕВСЬКІ,
власники пекарень: "Будучність" і "Говм Тавн"**

Українське Похоронне Заведення

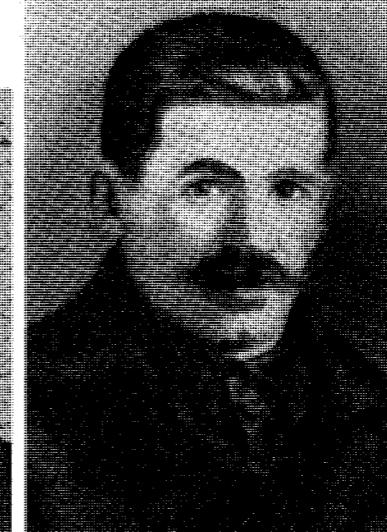
КАРДИНАЛ і СИН

366 Bathurst Street Tel.: 368-8655
92 Annette St. (at Keele) Tel.: 762-8141

ЮВІЛЯТИ

Федір Колесник

Семен Котляревський

Олександр Шаруда

Бунчужний Семен Котляревський — один із найстарших віком членів 5-ої Станиці СБУВ. 23-го травня ц. р. сповіниться 80 років його життя. Колишній член Українського Вільного Козацтва, член залоги українських панцерників "Вільна Україна" і "Хортиця", учасник I-го і 2-го Зимових Походів. Короткий його життєпис був поданий в ч. 14 "Бюлетеня СБУВ". У редакційній тетці зберігається його спогад про вояцький шлях, яким пройшов він добу української збройної боротьби. Не забудьмо привітати його в день його 80-ліття!

ППОРУЧНИК ФЕДІР КОЛЕСНИК

Член 5-ої Станиці СБУВ ппор. Федір Колесник належить також до цьогорічних ювіліятів. Хоч струнку і бравурну постать старого вояка вже трохи пригнула 65-ка, то все ж належить він до активу Станиці, і свою вояцьку організацію відтримує, як може.

Побр. Ф. Колесник народився 4-го липня 1900 року на Полтавщині. До Української Армії приєднався в березні 1918 року, вступивши в лави 2-го Запорізького пішого полку, який пізніше було розгорнуто в дивізію. Брав участь у Зимовому Поході. Збруч перейшов у лавах Окремої Кінної Дивізії.

БУНЧУЖНИЙ ОЛЕКСАНДЕР ШАРУДА

Побратим О. Шаруда народився в 1901 році в козацькій родині в с. Шишаки на Полтавщині. В

1918 році 17-тилітнім юнаком в Шишаках вступив у лави Вільного Козацтва, а потім — Богданівського полку, з якого з часом перейшов до Полку Чорних Запорожців, пройшовши з ним увесь його бойовий шлях. З табору інтернованих у Вадовицях утік до Чехо-Словаччини, у якій перебував до 2-ої світової війни. За службу в Українській Армії нагороджений Хрестом Симона Петлюри і Восеним Хрестом. Належить до карних, активних і жертвових членів 5-ої Станиці СБУВ у Торонті.

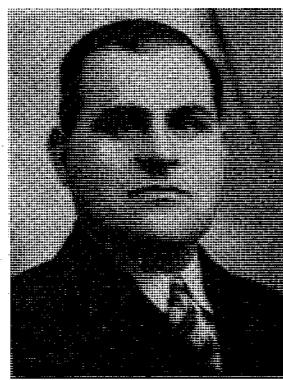
ПОРУЧНИК АРТЕМ МЕВША

Поручник Артем Мевша народився в листопаді 1896 року на Київщині. В російській армії в часі 2-ої світової війни одержав добру школу розвідчика. Службу в Українській Армії розпочав у ранзі прапорщика в 1917 році в лавах Богданівського Полку. Брав участь у боях за Арсенал, під Полтавою, а також за опанування Києва в часі повстання проти Гетьманату. Останньою військовою формуванням, в якій перебував, був I-й Гарматний запасовий полк при 6-ій Стр. дивізії, командиром якого був пполк. Порохівський. Свій обов'язок перед Батьківщиною на шляхах Визвольної Боротьби він виконав чесно і до кінця.

Нині ппор. А. Мевша належить до складу членів 5-ої Станиці, карно і жертвово виконуючи всі обов'язки, які кладе на нього провід Станиці.

Федір Винник

Артем Мевша

СОТНИК ФЕДІР ВИННИК

Коли дивиша на цю світлину, нуртує одна думка: який тернистий, не життєвий нації, а хресній шлях цього вояка, який 16-літнім юнаком включився в українську визвольну боротьбу і цій боротьбі посвятив ціле своє життя. Може тому й зберіг його Всешишній до ниніших днів при добром здоров'ю, з міцними нервами і повним запалу до національно-громадської праці.

Сот. Федір Винник народився 7-го червня 1901 року на Харківщині. Революція застала його в Києві, де він був учнем гідротехнічної школи. Осінь 1917 року була його першим бойовим хрещенням. Перебував він тоді в лавах "Бойового Куреня" при Центральній Раді, що, як відомо, складався переважно з академічної молоді, і що мав за завдання охорону Центральної Ради, її голови — проф. М. Грушевського, електричної станції на Подолі і т. ін. У тому часі довелося сточити бій і з юнкерами Керенського. А там прийшов і бій під Крутами, після якого наш цьогорічний ювілят переїздить до Харкова і включається в Охорону Лівобережних Залізниць України, а також в підпільну працю, що мала на меті повстання проти Гетьманату. А потім — відступ з Харкова до Полтави, де Охорона Залізниць Лівобережної України ліквідується, і Києва, де вона вливається в 1-ий Залізничний полк ім. А. Макаренка, що був сформований також переважно з молоді. А далі — Прокурів і Любар. Довгий це шлях, уstellenий небезпеками і тяжкими боями з ворогом. А потім прийшов Зимовий Похід, бій за Вознесенськ, бій під Вапняркою. У 1920 році сот. Ф. Винник перебував вже в лавах 4-ої Київської дивізії, з якою переходить

Збруч. З табору інтернованих в Олександрові Курському вирушає в 2-ий Зимовий Похід, попадає в полон, з якого вдається йому втекти, захоровує на запалення легенів і місцевим селянам, які його переховували, завдячує, що залишився при житті.

Від 1935 року сот. Ф. Винник перебував у Варшаві. В 1937 році одружився з Ганною Марченко, але не довго тішився родинним життям. Друга світова війна не усунула тернів з його життєвого шляху. В 1942 році був арештований німецьким Гестапо і 11 місяців відсидів у грізному варшавському "Пав'яку", а піроку пізніше вступив у лави Дивізії "Галичина". Коли був під Бродами, у часі повстання у Варшаві, згинула його дружина. А там знову: Ріміні, в 1948 році — переїзд до Англії, в 1949 — звільнення з полону, в 1951 — переїзд до Канади, де в 1956 році одружився з панію Антонію Сакович, удовою по майорові Саковичеві, що помер у Англії.

Перебуваючи в Торонті, сот. Ф. Винник бере чинну участь в громадському житті, був головою 5-ої Станиці СБУВ, три каденції — представником від УНДС до місцевого Відділу Комітету Українців Канади. Сьогодні, маючи власний "бізнес", він має менше часу для активної праці в організаціях, до яких належить, хоч щедрими допомогами підтримає кожний прояв іхньої діяльності. Але... "вовка тягне до лісу": в одному із своїх листів до нас він пише: "Маю надію, що в скорому часі повернуся до праці для добра ідеї, в боротьбі за яку ціле мое життя промайнуло так скоро. Напевно продам свій "бізнес" і тоді я знову буду ВИННИКОМ"...

І. Л-ний

"ПІСНЯ УКРАЇНИ"

на хвилях 1250 (Торонто) CHWO

Щоденно год. 4.30

Керівник програми: П. НАУМЧУК

SONG OF UKRAINE

64 Hewitt Ave., Toronto 3, Ont. Phone: EM 6-3380

ХОРУНЖИЙ МИКОЛА СОКОЛ

Член 5-ої Станиці СБУВ хорунжий Микола Сокіл добровільно прилучився до Української Армії в квітні 1918 року. Перебував він у наступних її формуваннях: I-ий піший ім. П. Дорошенка полк Запорізької дивізії, 46-ий курінь 6-ої Січової Стр. дивізії і Кінний Дивізіон Спільної Юнацької Школи. По переході Збручу перебував у таборах інтернованих: Домб'ю біля Krakova, Ланцут, Олександров Курський, Щеорно і Каліш. Ці назви військових частин і тaborів яскраво говорять про той иелегантний шлях, яким довелося крохти в тих часах цьому юнакові в часах української збройої боротьби.

Після Каліша прийшла Варшава, а потім — Чехо-Словаччина, де, завершивши середню освіту, працював він у чехословацьких фірмах, вибиваючись на досить видні та відповідальні становища. А одночасно із цим брав він активну участь і в українському громадському житті. В Лібштадті засновує і очолює Українську Громаду і філію Українських Комбатантів, також належав до засновників Української Громади в Лазнях, Белограді та Турнові. У часі постання Карпатської України зголосується у ряди Карпатської Січі, хоч боротися зі зброєю в руках йому не довелося.

У Канаді, належачи до 5-ої Станиці, на становищі члена Генеральної Управи в кількох каденціях укладав свою досить помітну цеглину праці в організаційну розбудову СБУВ.

70-РІЧЧЯ ПРОФ. ЛЕОНІДА БАЧИНСЬКОГО

"Новий Шлях" (26. 2. 66) у статті під цією назвою пригадав уже українському суспільству ВШ Ювілята, згадуючи його як "людину з якостями громадського діяча на ширшу міру, патріота, самостійника й соборника", що "усюди, де жив, ставав до праці для добра громади, давав рідному суспільству, що міг, не вимагаючи за це для себе нічого"...

Не сумніваємося в тому, що українська громада, і особливо Український Пласт, якому ВШ Ювілят присвятив 45 років свого життя, — цей ювілей проф. Л. Бачинського належно візначати. До цієї святочної громади прилучаємося і ми, складаючи йому наші найкращі побажання і пригадуючи ВШ Читачам "Дороговказу" його сильветку, як Українського Вояка.

Проф. Л. Бачинський є сотником Армії УНР, в ряді якої вступив у ранг поручника вже на початку української збройної боротьби. Належав він

до Коша Слобідської України, у січні-лютому 1918 року — Коша Червоних Гайдамаків у Києві. Перед призначенням ген. М. Грекова на становище Міністра Військових Справ, сот. Л. Бачинський короткий час перебував на становищі в. о. Віцеміністра цього Ресорту. Приймав участь у боях з большевиками в 1918 році. В 1919 році перебував на становищі урядовця для спеціальних доручень в Уряді УНР. Доля судила йому, з доручення Уряду, зустріти і вітати Українську Галицьку Армію, коли вона в липні 1919 року переходила Збруч. (Див. "Дороговказ" ч. 7, спогад — "Як Збруч-річку переходили"). Також в 1920 році довелося йому бути комендантром потягу, у якому був евакуйований Уряд УНР.

На еміграції у Польщі сот. Л. Бачинський з доручення міністерства Освіти і Військових Справ у спеціальній місії обіїздив тaborи з інтернованим українським вояцтвом: Каліш, Пікуличі, Олексан-

дрово, Ланцут, Вадовиці та ін. У 1921 році був звільнений з війська з приділенням до Міністерства Освіти.

Пластова діяльність сот. Л. Бачинського широка і різноманітна, про неї прочитаемо в пластових виданнях. Тут зазначимо хіба те, що за цю свою пластову діяльність сот. Л. Бачинський нагороджений бронзовую і срібною пластовими відзнаками, Орденом Св. Юрія в сріблі і золотим Хрестом Заслуги.

Року 1952-го сот. Л. Бачинський заснував і очолив Пластовий Музей у Клівленді, який з успіхом провадить і досьогодні. Він є також автором цілої низки праць, переважно з військовою тематикою, що друкувалися в "Літописі Червоної Калини", як також в українській пресі Канади і США.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ПОЛКОВНИК ЮРІЙ ЗАГОРОДНИЙ

Полк. Юрій Загородний

26-го січня ц. р. перестало битися серце ще одного українського вояка: назавжди залишив наші вояцькі лави полковник Армії УНР св. пам. Юрій Олексійович Загородний. Залишив у смутку дружину Ольгу і сина Олега-Симона, вояка Американської Флоти. Похований при численній участі побратимів-вояків, членів УРДП, ОДУМ-у, Т-ва Сприяння УНРаді та інших громадських організацій. Чин похорону відправив настоятель Св. Троїцької Церкви Всеч. п.-о. С. Посохівський. Поховано Небіжчика, віддавши йому належні почесті і пошану.

Св. пам. полк. Ю. Загородний народився 3-го квітня 1893 року в заможній старокозацькій родині. В 1912 році скінчив гімназію в Петербурзі. Закінчивши військову школу, брав участь у I-ї світовій війні. До Української Армії вступив у ранзі штабс-капітана і в її лавах пройшов усі етапи визвольної боротьби 1918-1920 років. Звільнившись із табору інтернованих у Польщі, закінчив правничо-економічний факультет Познанського Університету. За службу в Українській Армії був нагороджений Хрестом Симона Петлюри і Воєнним Хрестом.

На еміграції в Німеччині, після зайняття Польщі большевиками, св. пам. полк. Ю. Загородний перебував в Авгсбурзі (Гаунштетен), де був комендантром табору, а пізніше — в Ділінгені, де був заступником голови Таборової Ради. В 1949 році він переїхав з родиною на сталій побут до Америки. Від 1951 року — перебував у Клівленді, де приймав активну участь в культурно-громадському, політичному і церковному житті нової еміграції: був співорганізатором і першим головою Відділу ОбВУА, співорганізатором і першим головою Церковної Ради православної Св. Троїцької Церкви в Клівленді, головою Комітету Сприяння УНРаді, членом основоположником Українського Культ-Гром. Осередку "Основа".

Хай буде Йому — невтомному трудівникові на українській ниві і хороброму воякові-патріотові — легкою Американська Земля! Вічна Йому пам'ять!

I. Стрілець

Сторінка юних друзів

МАРІЧКА ІВАШУКІВНА

Життєрадісне, завжди усміхнене, щохвилини готове до жартів з товаришками, але водночас і здібне, а часом і жадібне до науки дівча. Так характеризується в моїх спогадах колишня моя учениця, що цього року вже кінчає в Чіка-го Вищий Курс Українознавства св. Володимира і середню американську школу — "гайскул".

Марійка Іващуківна вже є курінна 36-го пластового куреня ім. Олени Кісилевської. Вона членкиня Шкільного хору і аматорського театрального гуртка, гарна скрипала, а тепер, як козацька донька, то й учається грати на бандурі. Але широку популярність здобула вона ще своїми декламаціями. Чиста дикція, умілі інтонації та підкреслення павзами відповідних місць вірша — це її мистецтво. Її жанром все були патріотичні вірші, якими вона прикрашувала українські національні, а зокрема воянські імпрези, виступаючи до того ще й у стилевих українських одягах полтавських або й гуцульських... Уже кілька разів брала участь у Листопадових академіях. Прекрасно декламувала на державному святі 22-го січня, де з таким піднесенням прочитала вірш "Похід волі не спинить" А. Юрінська. А ще більше захоплення викликала декламацією на святі посвячення прапору Українського Вільного Козацтва (УВК) в Чіка-го. Тоді, тільки з її притаманою чарівною скромністю, ніжністю і красою вимови декла-

мувала вона вірш Ніни Туз "Боже, храни Україну!" Останні, молитовно, благально виголошенні слова з глибини душі декляматорки — "О, дай нам дожити до тої хвилини, як наш синьо-жовтий вдергавтесь стяг!" було вкрито не лише овациями захоплення, але й урочистим наставленням слухачів від такого мистецького виконання..

З патріотичними декламаціями Марічка виступала також по радіо, а тепер бере стала участь в радієвих передачах для дітей і молоді.

Тато Марічки Сотєнний Товариш УВК є діяльним заступником Станичного Отамана, а мама Евгенія — діяльним членом жіночої секції УВК. Тож і Марічка стала членкинею доросту цієї організації і маминою помішницею при всіх козацьких імпрезах. Та не тільки по батьках вона така завзята патріотка. Дід її по мамі Микола Петрині був за часів Визвольної Боротьби України старшиною в Прикордонній Волинській Бригаді і загинув за Україну під Маневичами 20-го листопада 1918 року. І та традиція боротьби за Українську Справу живим струмом б'ється в душі Марійки... Дивилась вона як у телевізії показували з Голлівуду різні народні танки. Ось бачить "Запорозький герць козаків із шаблюками", а спікер пояснює по-англійському, що це знаменитий російський танок — "рашен". Марічка аж підскочила. Нею кинуло від тієї образи-неправди. Негайно сіла й написала до самого директора Голлівуду спростовання і... вже несподівано пізніше дісталася від нього відповідь: вибачення за хибу і обіцянку більше такого не повторювати, а при показах народніх танців наперед докладно інтересуватись про їх походження. Той лист є Марійчину реліквією її перемоги та доказом патріотичного активного спрямовання її душі...

Колишній Марійчин УЧИТЕЛЬ

На світлині: Комітет Пань Українського Дому для Старших ім. Івана Франка в Торонті, що виказав себе своєю активністю при урядженні різних імпрез Т-ва. Посередині сидить голова Комітету пані Анна Ключко, дочка Івана Франка, зліва від

неї — голова Дирекції Пансіону пані Евгенія Пастернак, зправа — пані: Л. Бризгун і Н. Ключко. Стоять (зправа наліво) пані: В. Гвоздецька, Н. Федан, З. Гречко, М. Квас, Н. Козій, М. Когут, М. Ліннія, М. Навроцька і А. Горлай

В справі купна чи продажі реальностей або загальної асекурації, звертайтесь до найбільшої в Канаді української фірми

R. CHOLKAN & CO. LTD.

Realtors — Insurance Agents

527 Bloor St. West

LE 2-4404

2232 Bloor St. West

RO 7-5454

ЗАПРОШЕННЯ

Комітет Пань при Т-ві Український Дім для Старших в Торонті запрошує Членів і Прихильників Т-ва на Весняний Чай від 3 до 8-мої вечора в приміщеннях Пансіону ім. Івана Франка при вулиці Гай Парк Гарденс ч. 35 в Торонті.

ПРОСИМО ПРО ЧИСЛЕННУ УЧАСТЬ.

За Комітет Пан:

Анна Франко-Ключко, голова
Марія Квас, заст. голови.

ДОРОГОВЪКІЗ

‘ОРГАН ВЮЯЦЬКОЇ ДУМКИІ ЧИНУ

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,
ціна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправдяти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

ПОКЛІН ВЕЛЕТНЕВІ ДУХА

В місяці травні ц. р. минає 50 років від смерті нашого Великого Каменяра — Івана Франка. В цьому році припадає теж 110-ліття його народження. Він могутні постать у пантеоні творців духових цінностей української нації і величний приклад для нас своєю невсипущою працею, якої він не покинув навіть в найтяжчих умовах свого життя. Не тільки —

"Все, що мав у житті, він віддав
Для однії ідеї,
І горів, і яснів, і страждав
І трудився для неї",

але він залишив нам свої непроминаючої вартості твори, в яких всі можемо найти відповідь, як поступати, щоб зробити своє життя гідним людини.

Ми всі і всюди повинні доложити і подбати, щоб відзначення названих вгорі роковин випало найбільш урочисто в доказ, що український народ вміє цінити своїх великих людей.

Комітет Українців Канади

ЗМІСТ:

Євген Пастернак — "Слово на жалібних сходинах".

I. Острозвешено — "Богданівці на фронти"

V. Задоянний — "Материному серцеві не вільно заломитися..."

Семен Левченко — "Чай-ван-пфу".

I. П-ий — "Олександра Сперанска Рибачук".

Йосип Липка — "Ганна Липка".

A. Гришин — "Св. пам. 64-ох українок".

I. П-ий — "Полковник Василь Задоянний".

Павло Лимаренко — "Марія Урбан-Вовк".

х х — "На крилах пісні".

Із життя ветеранських організацій. Повідомлення Адміністрації.

Наступне число "Дороговказу" буде присвячене св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри, буде багато ілюстроване і міститиме ширші інформації про 30-тилітній шлях СБУВ у Канаді, цьогорічні травневі з'їзди і новини у ветеранському житті.

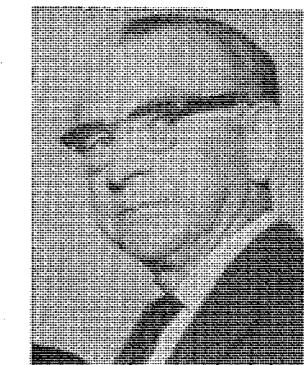
Відзначаючи 50-ті роковини з дня смерті Великого Каменяра Івана Франка, слід пам'ятати про пам'ятник, який буде юному жертвові українська суспільність в Торонто. Цим пам'ятником є Український Дім для Старших, що носить його ім'я. В українській пресі вже не раз писалося про потребу дальшої розбудови Пансіону. Підготовчі заходи до здійснення цієї життєвої вимоги вже розпочато і вона висовується на перший план в діяльності Т-ва.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypoweskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

Над свіжою могилою св. пам. інж. ОСИПА ВОЙДУНИКА, голови Української Національної Ради, члена Проводу Українських Націоналістів, ветерана Української збройної Визвольної Боротьби і невтомного борця за Вільну Україну — низько хилимо наші чола.

Осип Бойдуник

Євген Пастернак

СЛОВО НА ЖАЛІБНИХ СХОДИНАХ В день похорону св. пам. інж. Осипа Бойдуника, Голови Української Національної Ради, 13-го квітня 1966 року.

Коли до нас надійшла вістка про смерть Голови Української Національної Ради і довголітнього члена Проводу Організації Українських Націоналістів, св. пам. інж. Осипа Бойдуника, у кожного з нас постало тривожне питання: що ж далі?

Його Смерть була підкresленням відомого вже нам факту, що т. зв. "старша генерація" відходить від нас із застрашуючою швидкістю, і на її місце не легко знайти заступників. Говоримо "не легко знайти" не тому, що немає кому прийти на місце тих, що відходять, але тому, що не всі ті, що повинні прийти на наші місця, є приготовлені до важких завдань, які чекають українського політика і громадського діяча. Ми не всі приготовлені на жертву свого життя, щастя і добробуту на користь нашії. І коли ми признаємося до того, то щойно тоді відчуваємо вартість тих людей, що відходять.

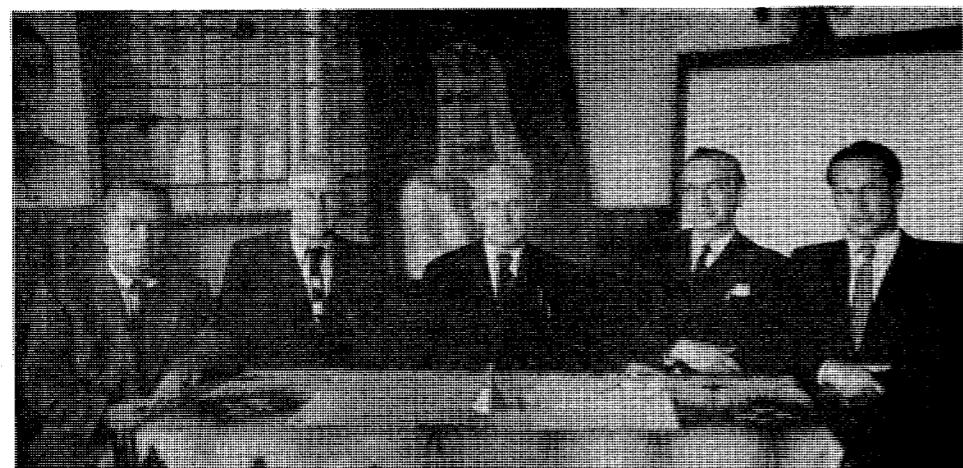
Є у Євангелії відоме нам усім місце, яке можна примінити до нашого національного життя, але яке ми нерадо пригадуємо. Це є розмова Христа з богачем, який прийшов до Спасителя і спітав Його, що треба зробити, щоб дістатися до Царства Небесного. І ми добре пригадуємо собі, що йому відповів Христос: "іди, продай маєток свій і роздай бідним та іди за

мною!" І богач відійшов мовчки, опустивши голову. Ми добре знаємо, який висновок зробив Христос із цієї розмови: "легше верблодові пролізти крізь вушко голки, аніж богатому увійти до царства небесного".

Цю евангельську історію ми нерадо пристосовуємо до нашого життя, хоч вона є правдива сьогодні так само, як і дві тисячі років тому. Українська справа, так як і кожна інша ідея, вимагає пожертв, заперечення самого себе від кожного, хто стає її апостолом.

Таким апостолом української ідеї був по-кінний інж. Осип Бойдуник. Він не мав особистого життя: від юнацьких років, коли він пішов у ряди Української Галицької Армії, і до 7-го квітня ц. р., коли він попрощався із цим світом, він був на фронти безупинної боротьби за визволення своєї Батьківщини. Протягом Його життя у світі діялися історичні події величезних розмірів; війна і мир чергувалися між собою; але для св. пам. інж. Бойдуника це все було однією нескінченною боротьбою за здійснення Української Правди.

І коли ми в душі своїй признаємося, що ми радше уподібнюємося до евангельського богача, то тим нижче ми мусімо схилити свої голови перед світлою постаттю Покійника.

Президія Української Національної Ради 1949-1950 р.

Зліва направо: інж. Г. Денисенко, д-р Ст. Баран, проф. Б. Іваницький, інж. О. Бойдуник і ред. М. Воскобійник.

Не будемо розпачати над його домовиною: він відішов від нас у часі, коли віддав усе, що міг і що мав, на службі Батьківщини. Життя і смерть є тими етапами, що через них кожний з нас мусить пройти. Але не кожний з нас має відвагу йти тим шляхом, яким пройшов покійний Голова Української Національної Ради.

Можливо, що коли б він міг бути тут, серед нас, і сказати нам тепер своє слово, він сказав би: "не проливайте наді мною щиріх чи лукавих сліз, а скажіть краше, що ви зробили і що ще можете зробити для тієї ідеї, для якої я віддав ціле своє життя!"

Смерть людини пригадує нам одну глибоку життєву правду, що все на світі має свій початок і має свій кінець. І це стосується не тільки до химерного людського життя, але й до всього, що ми бачимо на цьому світі довкола себе. Також це стосується до держав і режимів, що правлять тими державами. І саме тому ми є певні, що прийде час і година — і скінчиться та імперія, проти якої усе своє життя воював покійний Голова УНРади. І не має значення, що реалізація його і нашої ідеї прийде вже після нього чи після нас. Реалізація Великої Євангельської Правди прийшла також

після того, як возісся її Творець і повмириали усі її апостоли. Моїсей також ніколи неувійшов у Землю Обіцяну, хоч уже був зі своїм народом на її межі. І Біблія не ставить питання, чому він неувійшов у ту землю. Ми тепер кажемо, що виною тому був не Моїсей, а його народ.

Проте, для реалізації ідеї біблійне оповідання ставить одну передумову, щоб вона, ця ідея, жила в народі і щоб ми не поклонялися золотому ідолові, а відважилися пролізти крізь вушко голки.

В Імені Представництва Української Національної Ради в Канаді схиляю свою голову перед світлою пам'ятю покійного Голови Української Національної Ради, перед вояком, що все своє життя не покладав зброї в боротьбі за визволення свого народу. Схиляю голову перед ним, апостолом Української Правди, що умів нести слово цієї правди в маси і не вагався віддати за її здійснення все, що людина може мати і здобути на цьому світі.

Його пам'ять житиме серед нас: але вона утвердиться тільки тоді, коли ми зуміємо здійснювати заповіти Великого Покійника.

I. Острoverшенко
сот. Армії УНР

З ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ (Спогади)

4. Богданівці на фронті проти німців у 1917 році. (Продовження)

Незабаром нашему полкові прийшла черга іти на відпочинок до с. Росошинець коло Підволочиська. Нас відкликали з I-ої бойової лінії аж за третю лінію в запіллі. Ми йшли вночі. Німецькі літаки кидали на нас бомби, але, дякуючи Богові і нашій обережності, нашему полкові в дорозі нічого не сталося і ми не мали жодних утрат.

На місце прийшли ми удоєвіта. Відпочивали вже не в окопах, а в чистих українських галицьких хатах та клунях. Перед тим усі ми мусіли помитися і одягти чисту білизну та продезінфікувати своє шмаття.

Тут застали ми також нашого колишнього командира полку підполковника Капкан. Він замешкав у заможного селянина, що мав простору і чисту хату. Пполк. Капкан запрошуав старшин до себе, але по одинці. До нас він був дуже привітний, але водночас був він чомусь сумний і заклопотаний, розмовляв офіційно. Його цікавило, як з нами поводилися на передових лініях, чи мали ми жертви в людях, чи не голодували і т. ін. Щоправда, були також натяки на можливість і необхідність повернутись нам до Києва.

Пполк. Капкан, як здається, був тут на відпочинку вже довший час, приїхавши з Києва. Цьому напевно належить завдячувати те, що саме до цього села наш полк прийшов на відпочинок. Нашого новопризначеної командира полку — пполк. Васильківського десь не було, а де він дівся, цим ніхто не цікавився. Головним було те, що з нами був знову пполк. Капкан. Його всі любили, як козаки, так і старшини, був він дуже вимогливий, але водночас і

справедливий, а головне — був бойовим старшиною і українським патріотом.

Місцеве українсько-галицьке населення, як і греко-католицький священик, почувши, що ми українці і говоримо тією самою мовою, ставились до нашого полку дуже прихильно. Ми ходили до місцевої греко-католицької церкви і разом співали церковних пісень. Коли була панахида по гетьманові Мазепі, то місцеве населення, разом із своїм священиком, масово заповнило майдан, прилучившись до вояків і старшин полку. Службу Божу правив наш православний полковий священик разом із треко-католицьким. Взагалі, коли в селі бувало якесь свято, або весілля чи забава, місцева людність завжди запрошувала нас до себе, а місцеві дівчата радо з нами гуляли.

З наказів по полках ми довідалися, що російське військове командування знову хвалить наш полк та ставить нас за взірець для інших російських військових частин. На це ми мало звертали уваги, знаючи наперед ціну таким похвалам. Тепер на муштрових заняттях наш полк контролював лише пполк. Капкан, якого всі ми шанували і любили.

Відпочивши, ми знову вернулися на піредові позиції. Місцеве населення, на чолі зі своїм священиком, дуже сердечно з нами попрощається, запрошуєчи знову повернутися до них при найближчій нагоді.

Передові позиції ми зайняли вже на іншому відтинкові. Позиція наша була дуже дивна. Лінія передових окопів була покрученна, то заїгала далеко вперед до німецьких окопів, то знову ж далеко від них віддалялась. Терен був відкритий і добре надавався для обстрілу німцями наших позицій.

Наш полк дістав наказ здобути німецькі позиції і вирівняти фронт. Наступ мав розпочатися ранком після попередньої підготовки гарматним вогнем. Коли сусідні російські полки, а в тому і Томський сибірський полк, що займав позиції праворуч нашого полку, — дісталися, що ми дістали наказ іти вперед, то прислали до нас делегацію, що складалася переважно з солдатів, яка зажадала від нас не наступати на німців, бо з ними вже проводилося переговори, щоб залишити фронт і йти додому. Ця ж делегація пред'явила нам і ультиматум: якщо ми під демо вперед, російські полки будуть розстрілювати нас з-заду і з франгів.

Богданівський полк, щоб зберігти своє добре ім'я, на їх пропозицію не погодився (могла то бути також і провокація з їхнього боку) і вирішив наступати, як було зазначено в наказі та зайняти фільварок і німецькі окопи. Рано вранці наш полк, з насадженими багнетами і з могутнім окликом — "Слава Україні!", рушив в атаку на німців. Вибивши в багнетному бою німців із їхніх окопів, він зайняв окопи та фільварок, вирівнявши таким чином лінію нашого фронту, як це вимагалося в наказі.

Німці в більшості були вибиті вже гарматними стрільнями, решту вибили ми в багнетному бою. Окрім кількох ранених, ми не мали втрат у людях, німці ж мали великі втрати, головно від російської артилерії.

Ще перед наступом Богданівський полк забезпечив запілля і фланги охороною з кулеметів, щоб сусідні російські полки не зробили з нами того, чим загрожували.

Після цього бою Богданівський полк було передчасно відведено з передової лінії в далеке запілля на відпочинок. Посипалися знову похвали російського командування в корпусних, дивізійних, бригадних та полкових наказах. Нас почали називати "Богданівськими хоробрими козаками", але ніколи не називали українськими. Нас ставили за зразок іншим російським полкам. Словом, перед нами почали запобігати.

Повертаючись до нашого наступу на німців, цікаво згадати, що командир гарматної російської батареї, як він по секрету нізніше нас поінформував, дістав від штабу корпусу таємний наказ, в якому говорилося: "В расположенні Богдановского полка СЛЕГКА обстрелять тольким орудіем немецькі позиції". Розуміючи

однаке, що тут ідеється про можливу загибель українського полку від німецьких кулеметів, — він обстріляв німецькі позиції гураганним вогнем цілої батареї, а самий обстріл провадив так довго, доки не переконався, що все цілковито розстріляне. Цим перекреслив він хитрі і підступні пляни російського командування, а Богданівський полк у цьому наступі не мав великих утрат у людях, крім кількох ранених. Таким чином наш Богданівський полк, завдяки українському патріотизму командира російської батареї, було збережено. Честь і слава таким патріотам!

Пполковник Капкан знову від нас відлучився. Як несподівано прийшов на фронт, так несподівано його і залишив. Говорили, що він від'їхав до Києва. Незабаром, під час нашого перебування в резерві, до полку прибула трохи-членна делегація від Української Центральної Ради (одним із цих делегатів був хор. Падалка), яка поінформувала нас, що український уряд у Києві перебуває у великій небезпеці, що полк. Оберучев хоче зробити у Києві переворот: за допомогою російського реакційного війська хоче зліквідувати Українську Центральну Раду. Іменем українського уряду згадана делегація жадала, щоб Богданівський полк негайно повернувся до Києва.

Було негайно скликано полкове віче з усіх старшин, полкової та сотенних рад. Помічником командира полку тоді був сотник Ластовченко — бойовий та відважний український старшина. Перебуванню Богданівського полку на противінімецькому фронті прийшов кінець, настоміст ясно зарисувався фронт протибольшевицький...

THE FUTURE BAKERY CO.
735 Queen St. West — Tel.: EM 8-4235

HOME TOWN BAKERY
164 Kane Ave. — Tel.: RO 7-7246

Звертайтесь з повним довір'ям до обох наших пекарень! Жадайте нашого печива в усіх крамницях великого Торонто й околиць!

АННА і РОМАН ВЖЕСНЕВСЬКІ,
власники пекарень: "Будучність" і "Говм Тавн"

Справжній минулий

В. Задоянний

МАТЕРИНОМУ СЕРЦЕВІ НЕ ВІЛЬНО ЗАЛОМИТИСЯ...

— Ми дотримали даного приречення батькові. Матури поздавали. Тепер можемо йти, мамцю, працювати до військової конспірації.

— Добре, дітки, але тепер я ставлю вам свою умову: все, що буде діянтися, мусить відбуватися в моїй хаті. Батько вже не живе. Отже, я хочу знати тих, з котрими ви будете працювати.

Микола є старший. Його шанують і поважають усі його товариші, він обдарований від природи інстинктом провідника, незабаром мусить перебрати відповідальність за їхнє життя.

Василь — маляр. Він малює, пише вірші і по-дитячому тішиться великими пригодами. Обидва хлопці є здібні, відповідальні за свої чини, життерадісні, із самопосвятою кожної хвилини готові віддати за Україну своє життя. Вони мають беззастережне довір'я матері.

Під підлогою — зброя, у скриньках заховані ручні гранати, збірки скликається за посерединцем телефону. Працю завжди улегше вартівничі при телефоні своя телефоністка Микола передає відомості безпосередньо з поля бою. Правдиво і безпомилково передаються вони далі, бож при телефоні вартує — Мамця.

Хто перелічить довгі хвилини, довгі години чекання, хто перелічить удари материного серця? Минає тиждень, два, три — довгі є шляхи диверсанта! Подія іде за подією... Дзвонить телефон: "Дякувати Богові, ми ще живі і здорові, мамцю". Вірно, спокійно товаришить подіям мати. А коли надходить день відпочинку, вони всі проводять його разом, заповнюючи його радістю життя, молодечими жартами і сміхом.

У хаті вже перебувають не можна, але зустріті мамцю можна на одній із заздалегідь умовлених вулиць та піти з нею до ресторану на тістка з кремом...

Події ростуть. Смерть дорогих серцеві товаришів значить місяці. Уже ось-ось близький

кінець московської окупації, бо Симон Петлюра іде зі своїми гайдамаками визволяті загрожений Київ. Сини, дякувати Богові, живі і здорові...

За кілька годин розпочинається повстанська акція, — передає в умовлений спосіб через телефон Микола. Мати має вартувати при телефоні в мешканні на "Собачій тропі". Не треба вже ховатися, не прийдуть москалі. Можна вже буде одягнути військову уніформу і видобути зі скринь сковану зброю. Тільки кілька днів будемо битися із москвинами. Жди при телефоні, мамцю, — спішить до товаришів Микола.

По хвилині — стук у двері. До кімнати всувається ясна чуприна. Мазунчик Микола усміхається до мами — "Я ще тут, мамцю..."

Не дозволили москвина дочекатися телефону. Вся людність довкола "Собачої тропи" пішла геть. Не дзвонив уже телефон. Може тільки здалека дивитися на палаючий Київ — мамця. Людина не перейде, пташка не перелітить. Глухий гуркіт гарматних пострілів мусить ліchiти серцем Миколина мати...

Повстання скінчилося. Незабаром прийшла відомість, що Василь, тяжко ранений при переході з Олександровської на Печерськ, умер по дорозі до шпиталю.

Розбиті вулиці покреслені хрестиками могил, їздні вулиці поперегороджувані рештками барикад. Переїгла, шукаючи Миколу, мати. Був на Печерську, бився на "Собачій тропі", пере провадив форсовним маршем відділ повстанців через Велику Володимирську, був на Хрестатіку... Де товариші, де хлопці з відділу Миколи? Де був пункт останнього випаду?

Пункт останнього випаду? Мала мурівана хатка припала до землі тут же над річкою. Дніпро тепер окутій льодовою оковою, як ціла Україна новою московською неволею. Дерева, одягнені в білі шати, стоять самітні на безлюдних вулицях Подолу. Під деревом лежить один із

хлопців Миколи. Далі, на перехресті вулиць, з розкиненими навхрест руками, лежить юнак в уніформі гімназиста. Ах! То один із братів-близнюків, що приходили до Миколи на конспіративні сходини...

Миколи нема, а так турбується він про своїх хлопців! Треба повідомити батьків, як найобережніше, починаючи від того, що нема Василя, ні Миколи. А потім треба поховати хлопців, заки прийдуть сюди чужі люди...

Інстинктивно самі крохи скеруються до малої хатини над Дніпром, від якої залишилися лише стіни. Тут бачили Миколу останній раз. Звідси вислав він до Головного Штабу Симона Петлюри конспірантку Олю з донесенням, що ще тримаються і що просять про негайну допо-

могу. Про що думав він тут, на цьому останньому самітному становищі під вогнем московської артилерії?

Де тепер Микола, ніхто не знає. Уперто, уперто ходить довкола малої хати прибита горем мати. Один з Миколіних хлопців, що водив її, перериває на півслові оповідання про останню виправу Миколи. Земля в цьому місці порушена. Близько під землею — гімназійна шапка Миколи. Товариш нахиляється і подає матері шапку і торбу...

Мороз щораз більший. На березі Дніпра чекає довгі години Миколина мати, заки товариші принесуть труну. Не вільно заломитися материному серцеві, бо так хотів її улюбленій син.

Семен Левченко

“ЧУН-ВАЙ-ПФУ”

(“Мая — Україна!”)

Не знаю, чи де живе, під сонцем, сотник Назаренко?

Під сонцем? Це так колись казали — у добре стари часи! Сьогодні ж для тих, хто ось живе у “тумані Альбіоні” — в Англії — сонця хіба можна мати на рецепту!..

Оточ, коли ще живе під сонцем, нехай усміхнеться й пригадає собі кosoокого молодого “ходю”) — китайця, який йому завдячує, що не порубали його українські кіннотники.. Та й мене нехай з ним пригадає!

Квітень 1920-го року... Большевицький фронт перервано! Вдарили по ньому полки і курені, що шість місяців ходили на глибоких московських запіллях і били ворога, за допомогою українських повстанських загонів... Творили легенду “Зимового Походу”!

Потім підкотились під самий фронт, прорвали його і з'єднались з тими українськими частинами, що наново розпочали з ворогом-окупантом бій...

Москалі відходили на схід. Огризались, відбивались від української кінноти... Безнадійно! Підходила українська піхота й підтримувала побратимів. Ворог заламувавсь і відходив.

*) Так називали наші козаки китайців-полонених.

Китаєць, що почув з уст сотника своє прізвище, виступив наперед і засміявся раз і другий так, ніби кінь заіржав, причому його маленькі очі заблисли цілком приязно й покірно.

— Бачиш? Ну і як такого рубати? казав Назаренко.

Чан-вай-пфу зрозумів це, як найкращу похвалу, і раптом випалив ламаною московциною:

— Он нам хлеб давал — за него стріляв! Ти будеш хлеб давати — за тібя стріляй!

І знову заіржав.

— Тыху! От і воюй з таким народом! — обізвавсь Назаренко, стараючись надати своєму голосу ознаки ворожості, але це йому не зовсім удалось. Він обернувсь до молодого “ходя” й зробив собі над головою знак скрещених шабель:

— Секім башка! Панімай?*)

Однак Чан-вай-пфу виявився непоганим психологом, і вже добрячого сотника пізнав. Він тільки щось голосно сказав-гаркнув до своїх і враз уся кosoока купа й собі вибухла іржанням-сміхом, немов би тобі цілій кінський табун. Та, здається, найголосніше іржав таки Чан-вай-пфу!

Сотник лише мені підморгнув:

— І говори тут що... як воно — азіят!

Тепер уже прийшла на мене черга сміятись.

— Куди ж це їх тепер провадиш?

— До штабу, а там буде видко, що з ними і як...

Розмова далі перейшла на положення на фронті, і старшин нараз стиснув гурт піхотинців і кіннотників разом. Козаки люблять бачити своїх старшин, коли вони в добрій згоді!

— Як же там під Жмеринкою? Чи й далі большевики не відходять?

— Так! Вони з Києва отримали свіжі частини і під Жмеринкою зараз ідуть запеклі бої! Але наші “чорношличники” вже прорвались на їхні “тили”!

— Брешуть! Хай ще день-два, але дамо їм чосу! От і цих надіслано з Києва — вказав на китанців сотник.

— Та ось уже й по них!

Позаду, із села зачорніла піхотна колона. Доганяв полк.

— Ну, прощай, Миколо! Треба рушати!

*) ...рубати голову! Розумієш?

— Прощай, Семене! Зустрінемось у Києві, що?

— У Києві! У Києві!

Та не зустрілись... Зустрілись аж по десяти роках еміграції у Польщі. По нужді і голоді, по сидінні за ключими дротами тaborів... А перед тим, коли покинуті “союзниками”, які їх кинули напризволяще, змушені були з кривавими боями відходити день за днем, лишаючи в снігах поляглих борців за Волю, аж над Збручем кинули візвольну зброю...

Тинявсь поміж чужими. Як кажуть: “часом із хлібом, часом з водою!” З бідою! Раз дзвінло в кишнях, раз були вони порожні! Знав, що десь там при місті Калішу існує ще табір для інвалідів і виців старшин, що вже віку доживають. Захотілось побути хоч кілька днів серед своїх. Поїхав.

Зараз за станцією, у полі знайшов цей табір. Чорні він, закинutий у снігу, як привид... Ale при вході свій вартівник. Не запитався нічого. Подумалось: “своя-своїх познаша!..”

Ходив вуличками поміж бараків і придивлявся. Може хто й знайомий, але стільки ж роців минуло! І от на знайомого натрапив.

Невже ж це він? Та певно ж! — Чан-вай-пфу! Стоїть і сперечаеться про щось і то дуже завзято, а коло нього купка шістьох козаків.

Прислухаюсь і не одразу розумію, чому ця сварка. Нападають на нього! Та ось у чому справа — китайці, що живуть теж у станиці і десь там роблять, хотіть виїхати на батьківщину... Ну, а ці козаки дорікають. Як біда була разом трамались, а тепер, бач, — тікаєте!..

Бідний “Чан-вай-пфу” не може відбитись. Мушу його оборонити!

— Чан-вай-пфу! Чи ти мене пізнаєш?

Розбіглись кosoокі зренци...

— Пам'ятаєш? Сотника Назаренка пам'ятаєш? У двадцятім, як тебе в полон казав узяти, а не рубати?..

— Назареньку! — раптом аж підскочив ходя: Назареньку!... заіржав, як кінь:

— Хароши... капітана! Шанго хароши капітана! І тібі пізнав! І ти хароши капітана!!!

Козаки, замість дорікати, тепер тісніше стали за “Чан-вай-пфу”. Сміялися і собі з ним, бо знали сотника Назаренка. І тільки один з них не перестав дорікати:

— І ти теж такий, як ті ході і поїдеш теж до комуністів...

“Чан-вай-пфу” зараз поблід на це слово, а потім кинувсь з кулаками:

— Я? Я — до комуніст? Мая — Украйна! — гукнув скільки сил, ударив козака, аж той гепнув на сніг, і побіг геть:

— Мая — Украйна!!! — обернувшись він на бігу ще раз...

Не побачив я і в таборі сотника Назаренка. Помандрував він на Чехословаччину через зелені границі.

А коли я ще за два роки навідався до табору, про “Чан-вай-пфу” почув таку новину від одного з тих же козаків.

Чан-вай-пфу женився. На тутешній місцевій польці, аякже! Та то ще не все! Сина має! Такий бльондин, а з чорними косими очицями.

Хрестив синка в українській церкві! Цікаве та-ке хлопча!

— Ну, а якже ж він? Почуває себе хіба поляком?

— Куди там! Чан-вай-пфу — поляком не буде! Він тут уже не одному в таборі боки полатав!

— Невже ж він?...

— Мая — Україна! — з гордістю ствердив спів-бесідник.

Впала, як грім на голову й закрутила світами страшна війна. І не зустрічав я на нових шляхах скитання ані сотника Назаренка, ані ко-соокого українця “Чан-вай-пфу — Мая Україна!”

Не зустрічав і чи ще доведеться зустріти!..

ОЛЕКСАНДРА СПЕРАНСЬКА-РИБАЧУК

(У 15-ту річницю смерти)

Леся Рибачук... Минуло вже 15 років з дня її смерти, але постать цієї милой, напівусміхеної і доброзичливої посестри стає перед очима завжди, коли у вільних хвилинах думки линуть у нашу минувшину, до тих надлюдських зусиль, якими українська нація боролася за своє краще майбутнє. Бо в тій боротьбі вона також була вояком і... героєм, бо знала, що робить роботу, за яку ворог не помилує.

Леся Сперанска народилася у Києві. У Києві закінчила гімназію, вища жіночі курси і курси медсестер. І тому не дивно, що Українська Національна Революція застала її в лавах свідомої української молоді, а також, що в українську визвольну боротьбу вона одразу пірнула цілою свою істотою. Леся зголосується до української армії і перша її праця проходить на броневику, яким командував її брат.

За часів Гетьманату Леся повнить функції зв'язкової з Головним Штабом Залізнично-Технічних Військ України. Ці відповідальні, тяжкі і небезпечні обов'язки зв'язкової повнить вона і за часів Директорії — між повстанськими штабами Волині і Київщини та Ставкою Головного Отамана. При п'ятому переході фронтової лінії, в Житомирі, вона попадає в руки большовиків, але чудом урятовується.

На весні 1920 року в м. Чуднові на Волині св. пам. Леся Сперанска, разом з лікаркою Валентиною Дуніковською створили медичний осередок для хворих на тиф, в якому, під видом лікування, переховували вояків від большовицьких переслідувань, а в тому багато вояків УГА.

В серпні 1921 року Леся Сперанска виходить заміж за полковника Армії УНР Миколу Рибачука, який незабаром вирушив у 2-ий Зимовий Похід. Благословила його словами: “Життя для Батьківщини, серце для дружини... З Богом!”

У наступних роках, після короткого перебування в Тарнові, Каліші і Щепіорі, подружжа Рибачуків оселяється в Костопольщині, де із запalom віддається культурно-освітній праці серед селянства. А потім приходить Августовська пуща і м. Сувалки, де життя також було заповнене всебічною опікою і працею для українського вояцтва, яке доля закинула в північні августовські ліси, і яке було тут зорганізоване у Відділі УЦК в Плотіні.

Під час 2-ої світової війни Леся працює у Кракові при організації Української Православної Церкви, в Переворську над Сяном, разом з панею Лесею Палієнко, закладає відділ Союзу Українок, у вересні 1941 року, вже в Києві, бере активну участь

в організації Українського Червоного Хреста. У лютому 1942 року німецьке “гестапо” виарештовує весь провід Українського Червоного Хреста, а в тому і пані Леско, Олену Теліgovу та багато інших видатних українських громадян м. Києва. По кількох місяцях Лесі вдалося із в'язниці звільнитися, але на початку 1943 року вона, разом із чоловіком, який був тоді головою Київської Церковної Ради УАПЦ, була знову арештована. Щасливому припадкові належить завдячувати, що ім обом і цим разом вдалося звільнитися із гестапівського пекла.

Під час другої еміграції, перебуваючи в Баварії, пані Леся бере активну участь у церковно-громадському житті, при Церковній Громаді засновує жіночу кравецьку майстерню, що має на меті допомогу незаможнім втікачам. Прибувши в квітні 1949 року до США, знаходить і тут широке поле для громадської праці, для вияву творчої ініціативи і щедрої жертвності. Належала до ОбВУА. Померла в силі віку 16-го травня 1951 року і похована на Українському Православному Цвинтарі в Байдж Брукі. До останніх днів свого життя, як справжній вояк, стояла на сторожі слави своєго народу. Вічна її пам'ять!

I. Л-ий

ЗАКЛИК

Повідомляємо Українське Громадянство, що Президія Ордену Залізного Хреста перевидає монументальний твір св. пам. пполк. О. Доценка: — “Зимовий Похід Армії УНР (6. 12. 1919 — 6. 5. 1920)”. Ця величного формату книга, що матиме біля 400 сторінок, мапи військових операцій і велику мапу України, буде видана на доброму папері і оправлена в тверду обкладинку із золотим витиском, — вже здана до друку. Хто бажає набути цей твір історичних документів про лицарський чин Армії УНР в оружній боротьбі, хай зарах прислівлення і знижену належність — 7 amer. дол., бо пізніше книга буде значно дорожчя.

Замовлення і належність слати на адресу секретаря-скарбника:

Iwan Wynnyk,
5282 Post Road,
New York, N. Y. 10471, U.S.A.

Президія Ордену Залізного Хреста

УВАГА! СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ!

З нагоди наближення 50-ліття створення формування Січових Стрільців у 1917 році, Ініціативна Група СС вирішила відзначити цю ювілейну дату історичної річниці виданням пропам'ятної відзнаки для живих і неживих Січових Стрільців (за неживих СС — для їхніх родин).

У зв'язку із цим звертаємося із закликом до всіх колишніх вояків усіх родів зброй Корпусу СС на всіх континентах вільного світу, зголоситися на нижче подану адресу з метою устійнення кількості потрібних відзнак, а в парі із цим, теж і ціни кожної одної штуки.

Просимо подати докладні адреси Вашого місця поселення.

Адреса Комітету для листування:

Mr. I. Juriew
32 Hewitt Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada

Комітет Видання Відзнаки

Олександра Рибачук

ІД ПОВСТАНСЬКИМ ЧЕСТАГОМ

ГАННА ЛІПКА

Спогад становить частину праці про роль жіночтва села Р. в українській визвольній боротьбі. Назви місцевостей і деякі імена Редакція опустила.

Вона була зв'язковою при УПА. Звичайна сільська дівчина з народньою освітою, донька незаможних батьків. Батько, колишній УСС і воєк УГА, ще в 1928 році виїхав до Канади. Мати з Ганною самі залишалися на господарстві. Ганна належала до ОУН, брала участь у зібраннях, три місяці перебувала в партизанці, була зв'язковою і передавала членам гасла і накази. Вночі ходила в чобітках і з револьвером. На неї також було покладено завдання захотити од-

носельчан до вступу в УПА, перевести свого роду мобілізацію. Одної ночі вона зібрала хлопців і, знаючи гасло "Зброя-Збруч", трьома групами запровадила їх до лісу. Відділ цей, у якому були також дівчата, був пізніше розбитий большовиками на Збаражчині. Живими залишилося лише дві особи.

Незабаром після цього большовики прийшли до села та почали розправлятися з родинами тих, що брали участь у цьому бою. Хтось доніс їм, що Ганна належала до ОУН і вона була змушена перейти в другу частину села. Але і тут вона зустрінула большовиків та, боронячись, почала до них стріляти з револьвера. Коли не стало набой, останнім пострілом відібрала собі життя. Її тіло червоні вкинули до окопів над Зручем, але селяни потім поховали її на місцевому цвинтарі. Це було на Божого Тіла в 1945 році.

Перед першою світовою війною довелося мені чути, що у чорногорки "над колискою кріс висить, а вона своїй дитині пісень співає". Але і в нас, коли Ганна Липка у сусіда бавила дитину, то з її кишені револьвер раз випав. Дві подруги Ганни, по відбудуттю карти вернулися додому, а третя, побита, вмерла. З бігом часу і Ганнина мати була арештована, вивезена на Сибір і там померла...

Йосип Ліпка

НАДЯ КОВАЛЬЧУК

Десь у березні 1921 року вона прибула з далекої Катеринославщини до Тарнова, де в той час перебував Уряд УНР, як зв'язкова від Повстанського Комітету і привезла із собою цінні інформації про те, що діялося в Україні після того, як Уряд і Військо залишили рідні терени. Задекларувала вона також підлегність Урядові УНР Повстанського Комітету, який її послав.

Надя з'явилася до ген. О. Кузьмінського та поінформувавши його про ситуацію в Україні заявила, що буде зв'язковою між Штабом Тютюнника і Повстанським Комітетом. Кілька разів вона ходила в Україну, повертаючись назад і за кожним разом приносячи цінні ситуаційні звіти. На прохання ген. О. Кузьмінського вона одного разу привела із собою його дружину і сина, що тоді ще залишалися за залізною заслонною. Крім функцій зв'язкової, Надя виявила і досконалі здібності розвідчиці. Була розумна, інтуїтивно відчувала, які саме інформації можуть бути цікавими і придатними до використання. Дуже часто, якщо не переважно, ці її інформації (про розташування советських військ, про різні розпорядження советських влад і т. п.) вона підтверджувала різними документами, які також приносила із собою. Тим самим її ситуаційні звіти не викликали сумніву і завжди ставали у пригоді. З другого ж боку з докладною прецизією виконувала вона і ті завдання, які час від часу давав їй Повстансько-Партизанський Штаб ген. О. Тютюнника.

Надя ніколи не брала грошей чи допомог, які не раз пропонував їй Штаб, говорила, що

працює для ідеї і Українського народу. По кількох місяцях цієї вірної служби, коли вона довго не поверталася П.-П. Штаб дістав відомість, що большовики її знищили. Напевно зрадили її ті різні документи, які вона завжди так ретельно збирала, щоб ними удоводнити в П.-П. Штабі правдивість своїх інформацій, і які під час арешту могла мати при собі. Її змушувано почати відомості про діяльність П.-П. Штабу, але надаремно. Вона спокійно прийняла смерть, як героїні, що добре знала, яку нагороду можна сподіватися від ворога за ту працю, що їй воно себе присвятила.

Син генерала О. Кузьмінського — св. пам. Олександер Кузьмінський скінчив гімназію у Львові, учився в університеті, був учасником бою під Бродами (командир батареї, його же командиром був св. пам. майор М. Паліенко). З під Бродів йому вдалося пробитися. Вступив в УПА і в її лавах в 1947 році згинув, оточений комуністами в Західніх Карпатах. Він і його побратими висадили себе в повітря, щоб не дістатися живими до рук ворога.

Вічна пам'ять незабутнім Героям!

I. Л-ий

ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

НАПЕРЕДОДНІ З'ЇЗДІВ

В дніах 21-22 травня ц. р. I-ша Піонерська Станіця СБУВ у Монреалі велично відзначає 30-ліття свого існування. Головні урочистості відбудуться в Соборі Св. Софії в неділю 22-го травня: урочиста Служба Божа, молебень, посвячення нового станичного прапора, ювілейний банкет, а у вечірніх годинах — "Вояцька забава". 30-ліття I-ої Станіці, що дала ініціативу заснування СБУВ і на протязі довгих років несла на собі весь тягар організаційної праці, то — фактично 30-ліття СБУВ, а тому належить сподіватися не тільки урочистого перебігу відзначення цієї ювілейної дати, але і масової участі у цьому святі представників українських ветеранських і громадських організацій.

Стоймо напередодні величного відзначення 40-их роковин смерти св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри, а також цілої низки ветеранських з'їздів.

Жалібні урочистості, що їх улаштовує українська спільнота у Вільному Світі в 40-ві роковини

смерти Головного Отамана, чи не найбільш велічними будуть у Парижі — місті трагічної Його смерті і місці вічного Його спочинку. Програма урочистості передбачає: Служба Божа в обидвох українських церквах, панахиду на могилі Головного Отамана на кладовищі Моїпарнас, а у вечірніх годинах — урочисту академію в одній з найкращих заль Парижу, на якій виступатиме в. о. Президента УНР в екзилі Микола Лівицький і голова ПУН Олег Штуль. Після академії — товарицька зустріч паризьких українців із гостями з провінції і закордону. А цих гостей, належить сподіватися, буде чимало. Напевно і цим разом Монпарнас — українську Мекку, масово відвідають представники українських організацій Бельгії і Англії. Головна Управа Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині організує в тих дніах масові групові подорожі до Парижа автобусами і потягами.

Напередодні цих жалібних урочистостей, 28

травня ц. р., в залі "ЮНС" у Парижі відбудеться черговий, вже 23-й, З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, що його очолює полк. П. Вержбицький.

В дніх 20-23 травня ц. р. в Торонто відбудеться 2-й З'їзд Союзу Українських Канадських Ветеранів Східної, а у Вінніпегу — Західної Канади. В широкій програмі ділових нарад і зустрічей передбачено також вшанування пам'яти Головного Отамана Симона Петлюри.

В дніх 4-5 червня ц. р. у Мюнхені передбачається черговий З'їзд Союзу Українських Ветеранів Німеччини, що його очолює полк. В. Татарський.

Також 4-го червня ц. р. в Олдгемі відбудеться 8-й Крайовий З'їзд Легіону Симона Петлюри у Великобританії.

Всі ці з'їзди і зустрічі вітаємо ширим побажанням побратимської єдності та творчого чину.

Чергова хроніка СБУВ, а в тому і перебіг урочистого відзначення 30-ліття 1-ої Станиці у Монреалі, буде подана в наступному числі "Дороговказу", що буде присвячене св. пам. Головному Отаманові Симонові Петлюри.

1965 РІК В ЖИТТІ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ АВСТРАЛІЇ

(На маргінесі звіту Крайової Управи СУКА)

Союз Українських Комбатантів Австралії живе, діє та заповнює своє життя творчим чином. В 1965 році в СУКА було об'єднано 126 ветеранів української визвольної боротьби, в тому тільки 25% старших понад 65 літ. 40% особового складу бере активну участь у житті і праці церковних, громадських, виховних та молодечих організацій. Крайову Управу СУКА очолює пплк. С. Яськевич, секретар — пор. Г. Базалицький. Стейтові Союзи в 1965 році очолювали: в Новій Південній Валлі — сот. Д. Денисенко, у Вікторії — майор М. Олійник і в Південній Австралії — пор. інж. Л. Зозуля.

Серед відбутих стейтових союзами імпрез в 1965 році на перше місце висуваються товарицькі сходини і зустрічі, а також відзначення історичних дат. Стейтові союзи перевели 6 грошових збірок на різні громадсько-національні потреби. На допомогу акцію українським установам і окремим особам у минулому році видано близько 500 авст. фунтів, в тому близько

270 на допомогу українським інвалідам. Маєткова власність союзів виказує ощадне господарювання з думкою про завтрашній день.

ФРАНЦІЯ

190-ЛІТТЯ ЗРУЙНУВАННЯ СІЧІ ЗАПОРІЗЬКОЇ

19-го березня 1966 р. Паризька філія Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, в порозумінні з Українським Центральним Комітетом, улаштувала відзначення 190-ліття зруйнування Запорізької Січі (декрет Катерини І-ої 1775 року). Хоч ці роковини припадали на червень 1965 року, але календар імпрез українських організацій у Парижі дозволив відзначити цю сумну річницю аж у березні 1966 року.

Відзначення цих сумніх роковин коротким словом відкрив майор Петро Василів, голова Паризької філії Військового Т-ва, і передав слово п. Олександрові Бойкові, який виголосив дуже змістовну, продуману та рясно удокументовану доповідь.

Доповідач коротко згадав про історію та значення Запорізької Січі в житті українського народу. Він указав, що Запорізька Січ була не тільки школою військової науки, але також вогневим живим і живучим осередком національно-патріотичної думки, бойової відваги і безприкладної самоожертви на службі ідеї самостійної України. Тому то спогад про Запорізьку Січ ще й досі живий у душі українського народу, і цей спогад був джерелом надхнення українським письменникам, поетам, артистам-малярам, композиторам і театральним мистцям. Січ залишила колосальне багатство у народніх творах, як думи, пісні, оповідання, легенди.

Доповідач одмітив також і негативні в історії Січі: суперництво особистостей, занепад, особливо у другій половині 18-го століття, генеральної лінії в політиці січових керівників, повільність у виконанні певних завдань, диктованих новствореною політичною ситуацією і т. д. Але, на думку доповідача, Січ до самого кінця витримала той оригінальний устрій державної організації, збудованої на чисто демократичних засадах. І це її різнило від орденських організацій Заходу, що базувалися на середнєвічних принципах.

Висвітлив доповідач і підступну політику імперської Москви, особливо Катерини І-ої і її любимця Потьомкіна, яким існування Січі муляло очі

і заваджало їхнім плянам експансії на півден. Катерина І-га йшла до зруйнування Січі етапами. Спочатку скасовано було гетьманський устрій і титул самого гетьмана, потім на козацьких землях (паланках) почали селити чужинців, особливо сербів, і врешті, зовсім несподівано для Запоріжжя, дано наказ ген Текелієві, який вертався після війни з Туреччиною, через низові степи, зруйнувати Січ. Як відомо, кілька тисяч козаків прорвалися з оточення і пробилися на Дунай, у володіння турецького султана, решта розбралася. Кошовий отаман Калнишевський опинився на засланні у Соловках, а генеральна старшина — у Сибіру. Пере стала існувати фортеця українського непоборного духу, але спогад про неї і про сторінки української історії, заповнені Січчю, зосталися незабутніми на Україні.

Після перерви відбулася артистична частина, тонко продумана і підібрана та перейнята пієтизмом до цієї твердині боротьби за українську волю.

У цій мистецькій частині взяли участь: чоловічий хор Співочого Т-ва під керівництвом М. Ковалського, панна Скакальська (рояль), Ол. Сопільник (декламації), Ом. Савчин (сольовий спів) та ін.

Паризька філія Військового Т-ва, мабуть, чи не єдина у вільному світі, що відзначила 190-ліття зруйнування Запорізької Січі і тим, хоч на один вечір, сконцентрувала нашу увагу на цій славній добі української минувщини. Належиться їй за це наша щира подяка.

СВ. ПАМ. 64-ОХ УКРАЇНОК

У 1940 році, коли німецька армія рушила в Україну, червоні московські кати, зі страхом тікаючи і все подорозі нищучи, в одній з багатьох в'язниць залишили 64-ох дівчат українок. Як пізніше виявилося, були то переважно учительки сільських шкіл, заарештовані при черговій "чистці" та ув'язнені за "буржуазний націоналізм".

Прийшли в Україну "візволителі" із Заходу, німці. В'язниця перейшла до їхніх рук. Цим дівчатам було запропоновано працю в німецькій ровідці і шпіонажі, але вони від цієї "праці" з патріотичних мотивів відмовилися. Їх було перевезено в німецький робітничий табір в уже окупованому німцями французькому Альзасі та прицілено до дуже тяжкої праці в гарматних амуніційних складах у селі Ельзанж (Мозель), що положене між Мецом і Тіонвілем.

Тяжка то була праця цих бідних дівчат. У тяжких умовах, серед безнастаних знущань німецьких вартових, доводилося довгими місяцями розвантажувати великі скрині амуніції. Гнобила і мучила та праця фізично, але не знищила духово цих 64-ох патріоток українок. Зі свого табору-касарні вони виходили щодня стрункими рядами та з веселими українськими піснями. Мали надію, що в цій світовій завірюсі і Україна здобуде свою волю, а тоді повернутися вони під батьківську стріху і буде кінець їхнім мукам.

Французьке населення подивляло героїчну поставу цих українських дівчат і їхню незломність духа та ставилося до них з найбільшою

пошаною. Чутки, що під тиском альянтських військ німці починають уже відступати, ще більше підтримували на дусі цих 64-ох дівчат. Надія на визволення від цих мук міцнішала і їхні пісні ставали щораз бадьорішими.

Але... незабаром прийшов трагічний момент. Також і німцям довелося тікати із поспіхом. Не мали вони часу і на вивезення амуніції зі складниць. Амуніційні склади були висаджені в повітря, а разом із ними і ці 64 жертві німецького вандалізму. Місцеві люди позирали кусники їх тіла і кісток, викопали яму за селом і там поховали. Сталося це у вересні 1944 року.

По кількох роках про цю могилу довідалися та її віднайшли українці, що в цих околицях працювали. Могила перебувала в жахливому стані: самітня і забута лежала вони за селом, куди люди вже почали вивозити сміття. Робили зібрання, постановили могилу упорядкувати, але чогось забракло, щоб цю постанову здійснити. Так стоїть вона неупорядкована і досьогодні.

Я знат, що з власної ініціативи і вкладаючи свій власний тяжко запрацьований гріш, за упорядковання цієї могили брався представник ОУРФ п. Шотик, що допомагав йому в цих заходах і п. В. Кошолап, а може й інші, але — "один у полі не воїн".

Будучи, як делегат Т-ва, 31-го жовтня 1965 року на цвінтарті в Люксембургу на посвячені пам'ятника св. пам. А. Мельникові, зустрів я там і п. Шотика. "Як то приемно глянути, коли цвінтарт утопає в дорогих і розкіш-

них квітах, — звернувся я до нього. — Як приємно бачити, що люди так шанують своїх співгromадян, що відійшли від них у засвіт!.. А наши могили в Олександрові, Щепіорні, Замостю, Базарі, а напевно і Крутянських Героїв на Аскольдовій могилі у Києві, — заростають будяками і ми не можемо навіть маленької квітки на них покласти”... “А як там могила наших 64-

ох дівчат-героїнь?” — запитав я його, і у відповідь чую:

“Як була, так і є. Що міг я сам зробити? Трохи очистили від сміття, забили кілки, обвели дротом, на могилу наносили каміння, щоб сліду не згубити... I так стоїть”...

Стойте нам на сором перед чужинцями і перед нами самими. **A. Гришин**

ЩО Ж ДАЛІ?

Десь іще в січні минулого року Представник “Дороговказу” у Франції п. А. Гришин, який у наших і комбатантських справах добру частину свого життя проводить на мотоциклі або в потязі, — повідомив нас, що був недалеко Тіонвілю, в околицях якого в році 1944 німці жахливим способом знищили 64-ох українок. Ми просили п. А. Гришина зібрати вичерпні відомості про цю подію та дати нам відповідний репортаж. Стаття — “Св. пам'яті 64-ох українок”, яку тут подаємо, є задоволенням цього нашого прохання. Ale p. A. Гришину після цього доводилося ще не раз іздити в околиці Тіонвілю, бо написанням цього репортажу не закінчився вияв нашої і його уваги до цієї могли. А. Гришин, заручившись згодою Управ Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції (на чолі з П. Вержбицьким), Союзу б. Українських Вояків у Канаді і Редакції “Дороговказу”, — розпочав дальші енергійні кроки, ціллю яких є збудування пам'ятника на цій могилі. В листопаді мин. року п. А. Гришин до нас писав: “Був знову в Ельзанжі, оглянув місце і вирішив, що саме треба робити і це буде зроблено”.

Треба здобути дозвіл на будову пам'ятника, викупити землю, зробити навколо мур, обгороди-

ти сіткою, поробити квітники з розкішними трояндами та іншими квітами, посередині пляцу збудувати невеличкий будинок, над будинком поставити символічну статую України, у будинку організувати невеличкий музей, щоб туристи, які оглядалися цей пам'ятник, мали уявлення і про цілість української проблеми... Це — провізоричі плани нашого представника у Франції п. А. Гришина. Життя, фінансові можливості та сугестії побратимів і громади напевно іх дещо скоригують. Ale працю вже розпочато. Є надія, що дозвіл на будову цього пам'ятника незабаром буде даний, а цим самим буде зроблено перший і чи не найголовніший крок у здійсненні цього шляхетного задуму.

До Комітету будови пам'ятника входять: Артамон Гришин — голова К-ту (від Т-ва б. Вояків у Франції і СБУВ у Канаді), паніматка Олександра Вишневська — секретар (Паризька Православна парафія), пані Тетяна Гриюк — заст. голови, Іван Носик — скарбник (—T-во), паніматка Владислава Хайневська і Василь Кошолап (—T-во).

Дальші відомості про працю Комітету систематично подаватимемо на сторінках “Дороговказу”.

Редакція “Дороговказу”

НІМЕЧЧИНА

Відзначення річниці Бюо під Крутами. Належить щиро привітати ініціативу Українського Технічно-Господарського Інституту, який у цьому році присвятив один із своїх вечорів пам'яті Крутянських Героїв і в залі Дому Української Науки влаштував доповідь полк. інж. С. Довгаля, колишнього заступника командира Студентського Куреня і одного з тих, що керували тодішніми січневими боями на вулицях Києва. У широкій і змістовній доповіді інж. С. Довгаля було всебічно освітлено не тільки Бій під Крутами, але і тодішню політично-військову ситуацію,

бої на вулицях Києва, а також історію Студентського Куреня від початку його засновання у жовтні 1917 року і до роззброєння його німцями в складі I-го полку ім. Тараса Шевченка за часів Гетьманату.

Щирий привіт Ювілятам. Всеч. о. прот. Федіра Луговенка — директора Митрополичної канцелярії УАПЦ в Карлсруе, настоятеля українських православних парафій в Карлсруе, Франкфурті і Мангаймі, адміністратора “Рідної Церкви”, щиро вітаємо з його 80-літтям і бажаємо ще довгих літ безтурботного служення Богові і українській громаді.

Дяга і шана РОБІТНИКАМЩИРИМ

ПОЛКОВНИК ВАСИЛЬ ЗАДОЯННИЙ

(До 70-ліття з дня народження)

У минулому числі “Дороговказу” ми вже подали згадку про 70-ліття полк. В. Задоянного і приобіцяли нашим читачам бодай загально і поважово глянути на пройдений именем життєвий шлях та на його багатий літературний, воєнно-історичний дорібок.

Полк. В. Задоянний народився 22-го березня 1896 року в Зрайках на Київщині. В 1913 році в Ялті скінчив державну гімназію, два роки студіював у Катеринопольському Горному Інституті, в 1915 році скінчив Військову Інженерну Школу. З початком революції 1917 року розпочав він свою службу Україні, увівлявшись із зукраїнізованою ім'ям телеграфною сотнею в І-й Поліський Гайдамацький полк, яким командував от. Діденко. Як старшина технічних військ перебував на різних відповідальних становищах, пройшовши через усі етапи української визвольної боротьби. У 1919 році був начальником зв'язку при штабі I-ої Резервної Біло-Церківської бригади, а також командиром полку. Брав участь у I-ому Зимовому Поході. За службу в Українській Армії підвищений до ранги полковника і нагороджений Орденом Залізного Хреста, Хрестом Симона Петлюри і Воєнним Хрестом.

Довгі роки свого перебування на еміграції полк. В. Задоянний присвятив студіям ішої воєнної минувшини 1917-1921 років, стараючись зібрати та зафіксувати в численних статтях і монографіях передовсім усе те, що проходило на його очах і що бачив він на свому довгому вояцькому шляху.

Читачі нашого журналу вже мали можливість познайомитися з такими працями полк. В. Задоянного, як “Жінки-героїні української визвольної боротьби”, “Геройська смерть хорунжого Миколи Шургальського”, “Тріумф душі”, “В далеку дорогу”. На сторінках “Тризуба” друкувалися: “Хорунжий Антін Гринка”, “Отаман Махно”, “Отаман Григорієв у світлі німецького адмірала Гопмана”, “Внутрішня організація Запорожської Січі за Дунаєм”. В аргентинському “Дзвоні” було уміщено — “Жінки Героїні” і “Бурлака”, в “Українському Ком-

батанті” — “Критичний огляд повстання українських народних мас у періоді Української Визвольної Боротьби 1917-1921 років”, у “За Державність” — “Московська навала”.

Багато опрацьованих праць полк. В. Задоянного ще не були друковані, а серед них такі, як “Повстання в Жмеринці”, “Коротка історія Вільного Козацтва на Київщині”, “Історія Таращанського Повітового Коша Запорожської Січі на Київщині”, “Фрагмент історії I-го Симферопольського ім. гетьмана Петра Дорошенка полку” та інші.

Це все є праці, що вимагають ширшої згадки та глибшої аналізи кожної окрема і всіх разом, як цілості. Усі ці описи боїв, походів, аналіза ситуації, сильветки борців, разом з усіма, становлять чудовий альбом фрагментів “Нації у боротьбі та її героїв”, від українського повстанця та вояка регулярної армії — до молодих дівчат та юнаків, що виконували найбільш відповідальні доручення Військової Команди з думкою про волю Батьківщини: “Живи Україно! Ти вимагаєш від нас життя і ми Тобі його віддамо!”

І нам дуже приємно було одержати від полк. В. Задоянного відповідь на наше ювілейне привітання, в якій було сказано: “Прикладу всіх сил і не змарнувши ані одної години вільного часу, щоб не зафіксувати якоїсь події з нашої визвольної боротьби. Аби тільки була можливість друкувати”...

I. П-ий

ALBERTA FUEL OIL LIMITED

278 Bathurst Street, Toronto 2 B, Ont.

Tel.: EM 2-3224

24-годинна обслуга

Перша Українська Самостійна Фірма достави опалової оліви для хатнього вжитку. Чищення печей та цілогорічна обслуга печей цілком БЕЗПЛАТНО!

Павло Лимаренко

МАРІЯ УРБАН-ВОВК

Пані Марія Урбан-Вовк народилася в Києві 19-го січня 1895 року. Освіту одержала в Києві, закінчивши семінар Титаренка та акушерський курс. Від 1910 року була членом Українського Клубу "Родина", де виконувала, відповідно до своєї спроможності, таємні доручення організації. Членами Клубу в той час були такі відомі особи, як адвокат Максим Синицький, поет О. Олесь-Кандиба, пані Гоц, Євген Чикаленко, Симон Петлюра (під псевдомом — Полтавець), Володимир Чехівський, поет Микола Вороний, студент Олег Романюк і його дружина Клавдія (у яких пані М. Вовк, рано втративши батьків, виховувалася), Борис Базилевський (пізніше — сотник Київської дивізії Армії УНР) та багато інших.

Марія Урбан-Вовк

З вибухом 1-ї світової війни пані М. Вовк записується на курс Червоного Хреста, після його закінчення працює в міській лікарні в Києві, а потім скеровується на російсько-румунський фронт. У 1917 році з групою старшин повертається до Києва і, як медсестра, зголошується до Богданівського полку. Однак, службу довелося виконувати при Залізничному Корпусі, яким командував отаман Бей, а потім у повстанському загоні от. Юрія Тютюнника і в 4-ій Київській дивізії, в лавах якої бере участь у I-ому Зимовому Поході.

Наприкінці 1920 року пані М. Вовк одержує від ген. Ю. Тютюнника наказ нелегально перейти в запілля ворога і в Києві довідатися про долю українських старшин і козаків, котрі дісталися до більшовицьких рук. Це завдання пані М. Вовк виконала. Усіх полонених вояків було розстріляно. За

Прапор Відділу СУВ в Бейруті. На світлині (зліва направо): пані Марія Вовк, інж. Олександр Гудзяк і св. пам. Теодора Дюг. Бейрут, Німеччина. 1946 рік.

спокій іх душ у Соборі св. Софії було відправлено панахиду, після якої почалися арешти її організаторів та учасників. Серед арештованих була і пані М. Вовк. Щастливому випадкові завдачували заарештовані, що залишилися при житті: через Київ проходили вояки Гренадирського корпусу, що повертали на Сибір. Уважаючи, що людей заарештовано несправедливо, вони всіх іх випустили на волю.

У січні 1921 року пані М. Вовк нелегально переходить кордон до Польщі. Тарнів, Щепійорно, Каліш, який залишає вона аж в 1935 році, а потім і Варшава це — період її життя, заповнений опікою над хворими, інвалідами і студентами, якій посвячує вона ввесь свій вільний від зарібкової праці, час.

У часі 2-ї світової війни, з доручення Українського Допомогового Комітету, пані Марія Вовк переїздить до Холма, де з розвалом польської держави почало відживати українське національне життя. Працюючи тут у лікарні св. Миколая, у вільний час вона їздить по селах Холмщини і збирає ікони та інші церковні речі, які місцеве населення зберегло і заховало перед польським ваидалізмом під час руйнування українських церков.

У 1944 році пані М. Вовк емігрує на Захід і з часом оселяється в Бейруті, де працює в лікарні УНРА, потім — IPO, у таборовій клініці, бере активну участь у праці Союзу Українських Ветеранів, Союзу Українок Німеччини, а також Україн-

ської Православної Парафії. У 1950 році пані М. Вовк переїздить до США і затримується у Філадельфії. І тут ця невтомна трудівниця бере і далі участь в українському житті. Сьогодні, не зважаючи на свій похилий вік, пані М. Вовк є членом 20-го Відділу Союзу Українок Америки, місцевого Відділу ОбВУА, Т-ва Прихильників УНР та Сестрицтва Св. Софії при Свято-Покровській парафії УПЦ. Живучи самітно, без родини, і лише з емеритурою, пані М. Вовк, відповідно до своїх фінансових спроможностей, передплачує українську пре-су та жертвус на українські установи.

Вельмишановій пані Марії Вовк ми від щирого серця бажаємо втішатися добрим здоров'ям і радістю ще многі літа, а її жертовне і повне посвячення життя ставимо в приклад усьому громадянству і в першій мірі — українському жіночтву.

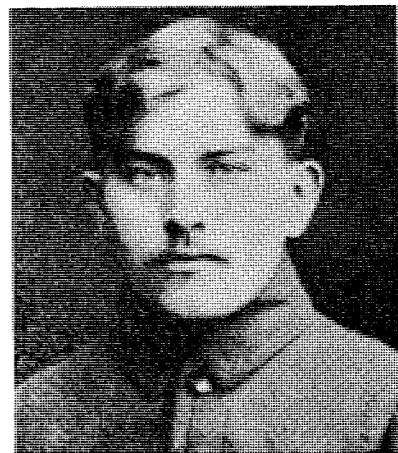

СОТНИК ІЛЛЯ КОТОВИЧ

Щиро вітаємо сотника Іллю Котовича, іменем якому найкращі наші побажання, а одночасно висловлюємо йому і нашу щиру подяку, що, перебуваючи вдалі від нас Аргентіні, не губить зв'язку із нами та чим може допомагати нам у нашій праці.

Сот. І. Котович народився 17 липня 1895 року на Волині. На початку 1916 року скінчив Старшинську Військову Школу в Москві. Роки 1916-1918 перебув в Російській Армії. В 1918-1920 роках брав активну участь у Більшовицькій Боротьбі в рядах Армії УНР. З Харківським Слобідським Кошем, яким командував отаман Кобза, в боях пройшов від Харкова до Кам'янця Подільського. В Березні 1920 року був призначений зв'язковим старшиною при Військовій Секції Української Дипломатичної Місії з 6-ю Стр. дивізією, що формувалася тоді в Бересті над Бугом. Від травня 1920 року перебував

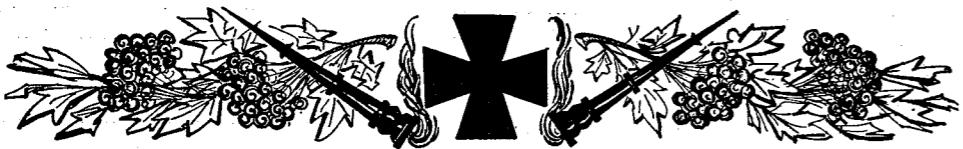
на становищі старшини для доручень при Українській Військовій Місії у Варшаві, цінними матеріалами про працю якої збогатив редакційну течу "Дороговказу".

ВІСТУН ДМИТРО ХАРИК

Народився 29 жовтня 1899 року в Поморянах коло Зборова. В Українській Армії перебував від листопада 1918 до кінця 1920 року. Служив у I-й саперній сотні 5-ої Сокальської бригади, командиром якої був пор. Є. Вертипорох. Свій вояцький життєвий шлях описав у спогаді — "У відвороті" (З-під Києва до Поморян), який в жовтні 1939 року був друкований в "Українському Голосі".

У початковому періоді існування СБУВ побр. Д. Харик був уповноваженим СБУВ на Сарнію і на цьому становищі вивив себе великою активністю та відданістю українській справі. Особливо жвавим було його листування з Генеральною Управою в 1937-1939 роках. Робив, що міг і на що дозволяли йому, не заважди сприятливі, обставини: влаштовував національні імпрези, переводив грошові зборки на національні цілі. А ті передвоєнні роки, роки економічної кризи в Канаді, були для цієї праці не дуже легкими. "Найменшої уваги не будемо звертати на нікого, а своїй українській справі будемо старатися помагати по наших силах" — пише він у грудні 1938 року до Генеральної Управи. А серед цих зборок були не тільки такі, як на українських інвалідів, що в листопаді 1938 року дала 20,75 доларів, але і на Українську Господарську Академію в Подебрадах, бо, як він писав, "це є школа; що під теперішню пору є однією високою школою для українського народу".

21-го січня 1966 року в Болтоні в Англії помер сотник Армії УНР св. пам. **Микола Горобців**.

Покійний народився в Новій Ушиці на Поділлі. З Українською Армією пройшов усі етапи її збройної боротьби. Перебуваючи на еміграції в Західній Німеччині і Англії був активним в українському національно-громадському житті. Похований на цвинтарі Гітон у Болтоні.

31-го січня 1966 року в Сіднеї в Австралії відішов у вічність св. пам. **Архиєпископ Варлаам — Первоєпарх УАПЦ** в Австралії і Новій Зеландії.

Св. пам. Архиєпископ Варлаам був визначною постатю в боротьбі українського народу за свою незалежність. Широко знаний до 1959 року під світським прізвищем **Віктор Соловій**, був він активним учасником Визвольної Боротьби, кол. старшина Корпусу Січових Стрільців і Дієвої Армії УНР, один із найближчих співробітників Головного Отамана Симона Петлюри в часі перебування Директорії в Кам'янці-Подільському. Довгі роки перебування на еміграції в пізнішому часі присвятив він праці для церковно-національного відродження Волині, Полісся, Підляшша і Холмщини. На еміграції в Німеччині по другій світовій війні, належачи до засновників і активних членів УНДС, був активним співтворцем УНРади, її членом та членом її Виконавчого Органу. Священичний стан прийняв у 1954-ому, а єпископську хіротонію — в 1958 році. В Австралії перебував від 1950 року, в 1951 році його було обрано голову Союзу Українців Австралії. Його діяльність на австралійському континенті найліпше характеризують слова "Вільної Думки", яка 13-го лютого ц. р. в статті — "День жалоби" писала: "Суботу, 5-го лютого 1966 року, можна сміло назвати днем загальної жалоби української громади в Австралії. В цей день ми відпроваджували на вічний спочинок нашого першого громадянина в Австралії, найвищого церковного достойника, найбільш заслужену українську людину з-поміж 25000 української спільноти на цьому континенті".

4-го лютого 1966 року в околицях м. Боффало в США трагічно згинув св. пам. от. **Леонтій Квар-**

тирук, член місцевого Відділу ОбСУА.

Покійний народився в 1889 році в селянській родині на Волині. В 1910 році був покликаний до російського війська. Після розгрому німцями російської армії в Мазурських озерах, дістався до німецького полону і доля скрувала його тоді до табору в Ращтаті, над котрим у той час, завдяки заходам Союзу Визволення України, вже повівав український жовтоблакитний прапор. Від того часу в житті Покійного починається віддана служба українській визвольній ідеї як у раштатському таборі, так і на Підляшшю, куди він у травні 1917 року виїхав з першою чотою синьожупанників для провадження культурно-освітньої праці. Цей період життя Покійного описаний ним в ч. 8-ому "Дороговказу" в статті — "Організація Січі" — Витяг із мого раштатського щоденника".

У часі польської окупації західніх земель України св. пам. от. Л. Квартірук залишився в Кобрині, одружився з Ганною Самойлович, доњкою священика, і виконував працю дяка. З вибухом 2-ої світової війни, коли до Кобриня прийшли більшовики, він був арештований і посаджений до в'язниці, а родина вивезена на Сибір. Із в'язниці звільнився щойно в 1941 році.

На еміграції в Німеччині Покійний перебував в Ашафенбурзі, в таборі "Піонер Касерне". У 1955 році, уже в США, був рукоположений в сан священика. Віддаючись служенню Богові і українській громаді, завжди згадував добре і славні часи, коли носив однострій синьожупанника. Похований 12-го лютого на цвинтарі у Бавид Бруку.

1-го березня 1966 року у Мюнхені помер св. пам. **Микола Хробак**, сотник УГА, член Вик. Органу УНРади.

Покійний походив із Перемишлі, у 1917 році скінчив Військову Школу у Відні, в 1911 — правничі студії у Львові. Вкінці листопада 1918 року вступив у лави УГА, де закінчив свою військову кар'єру на становищі інтенданта 3-го Галицького Корпусу, а потім 3-ої бригади. Перебуваючи в Перемишлі, брав активну участь і займав визначні становища в господарському і громадсько-політичному житті.

4-го березня 1966 року відішов у вічність св. пам. **Борис Герасименко**, активний учасник Української Визвольної Боротьби.

Покійний народився в 1905 році в родині військовика, середню освіту одержав у Києві. Перебуваючи на еміграції, приймав активну в громадсько-політичному житті, похований на цвинтарі "Всігалла" в Лос Анжелес, Каліфорнія.

6-го березня 1966 року в Міннеаполісі, в США, після важкої недуги відішов у вічність Вояк Армії УНР св. пам. **Іван Ткаченко**.

Покійний перебував в Українській Армії в рядах Охорони Головного Отамана, нагороджений Хрестом Симона Петлюри, був активним у праці на громадській і церковній нині, похований на кладовищі Сансет Меморіял Парк.

10-го березня 1966 року у Вегревіл у Канаді трагічною смертю помер сот. Армії УНР св. пам. **Олександр Темерецький**.

Покійний народився в 1910 році в Україні, зі зброєю в руках пройшов шлях української збройної боротьби 1917-1920 років. По закінченні війни залишився в Україні і, як пише "Український Голос", пережив із своїм народом усі репресії, голод, чистки і заслання, якими так щедро "обдарував старший брат" нашу Батьківщину. У часі німецько-большевицької війни був у лавах 1-ої УД "Галичина".

12-го березня 1966 року упокоївся в Бозі в Перті, в Західній Австралії, св. пам. о. протоієрей **Григорій Фомичевський**.

Покійний народився в 1894 році в м. Ізюмі на Харківщині, у Києві закінчив Старшинську Школу і як старшина брав участь у 1-ї світовій війні. Як свідомий українець-військовик був обраний делегатом на 3-ій Військовий З'їзд у Києві. Був також учасником 1-го Зимового Походу. З Української Армії звільнився в ранзі підполковника, нагороджений орденом Залізного Хреста і Хрестом Симона Петлюри.

У священичий стан св. пам. от. Г. Фомичевський був рукоположений в 1949 році, в 1950 році він виїхав до Австралії, де решту свого працьового життя присвятив тяжкій піонерській праці в розбудові Української Автокефальної Православної Церкви.

5-го квітня 1966 року на 73 році життя в Рочестері в США відішов у вічність сотник Армії УНР св. пам. **Михайло Ставничук**. Похований на Українському Православному цвинтарі в Бавид Бруку.

Побр. I. Толочний з Нью-Йорку повідомляє, що одержав певну, хоч і спізню, вістку, що в шпиталі в м. Сувалках (Польща) на 66-ому році життя помер від пістряка легенів військовий урядовець штабу 3-го Кінного полку 3-ої Залізної дивізії Армії УНР св. пам. **Сергій Яковенко**, довголітній член Філії УЦК і УНО в Плотічно-Сувалки. Після зайняття Сувальщини большовиками Покійний 4-го листопада 1944 року був заарештований і вивезений на Сибір. Суд відбувся аж 24-го жовтня 1945 року і він був засуджений на десять років тяжкої праці в невільничих тaborах. Із заслання повернувся із цілковито зруйнованим здоров'ям до Плотічна, де ще перебувала його родина.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ ДОРОГИМ ПОБРАТИМАМ!

Українське Похоронне Заведення
КАРДИНАЛ і СИН

366 Bathurst Street Tel.: 368-8655
92 Annette St. (at Keele) Tel.: 762-8141

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO
947 Dundas St. W. — Toronto, Ont.
Phone : EM 8-6602

Році 1963 урочомлено:

LEMKO FUEL OIL CO.

I Cronin Dr., — Tel.: 239-4714, — Islington,
EM 8-6602 Ont.

ДОСТАВЛЯЄ ОПАЛОВУ ОЛИВУ.

Чищення і обслуга печей безоплатна.

24 ГОДИНА ОБСЛУГА.

СТОРІНКА ЮНИХ ДРУЗІВ

Raïsa Sadova

НА КРИЛАХ ПІСНІ

Наш народ безсмертний — безсмертні його пісні.

В цих словах глибока правда. Народ і пісня нерозривно зв'язані. В пісні відбивається все життя народу. Це його своєрідна історія, яка передається з покоління в покоління. Українські пісні відомі в усьому світі, вони вражают досконалістю форми, відзначаються глибиною і правдивістю відображення людських почуттів і настроїв, а їхня чаруюча мелодійність і музична інтерпретація ставлять їх на перше місце серед пісень інших народів.

На еміграції, далеко від України, ми з особливою гостротою відчуваємо незрівняну красу, зміст і чарі цієї пісні. Вона це той міст, що з'єднує нас з рідним краєм. І тому особливо приємно знати, що серед нашої талановитої молоді, яка не цурається свого, є прекрасні виконавці наших пісень. Одна з них це Raïsa Sadova.

Ще малою дитиною вона востаннє бачила рідну землю. Але кожен, хто почує її чисту і багату українську мову, не може повірити, що вона виросла на чужині. Безсумнівно, це заслуга її батьків, які зуміли в умовах чужини виплекати в Raïsa таку чудову мову. Коли б ми всі так навчили своїх дітей, то тоді могли б бути спокійними за майбутнє нашої молоді.

Непересічні вокальні здібності виявилися у Раїси вже давно. Щодалі то все дужче й серйозніше цікавиться вона співом і музикою. Роки науки в добрих музикознавців, спочатку в Гамільтоні, а потім в Торонто дали свої наслідки. Голос її помітно вдосконалюється, міцнішає, діапазон ширшає.

Виступи Раїси Садової на українських імпрезах привертають увагу слухача прекрасним виконанням наших пісень. Зворушуюча ширість, душевна теплота і глибоке осмислення характерні для її виконання. Хоч в репертуарі Раїси Садової є найкращі твори класиків вокального і оперного мистецтва, саме в українських піснях можна відчути всю глибину її таланту і всю любов, яку співачка вкладає в свою пісню.

Концерт Раїси Садової широко віталі любителі пісні. Її ліричне сопрано захопило слухачів своїм забарвленням і красою. Молода співачка майстерно поєднує силу голосу з ніжністю і бездоганною інтонацією. Кожна пісня в її виконанні набуває особливого забарвлення і глибоких емоцій.

З приемністю можна відмітити потсійне зростання цієї співачки — вона виконує все складніші й серйозніші твори своїх і чужих класиків. Найвиразніше ж талант Раїси Садової проявляється в піснях написаних на слова Івана Франка. Без перебільшення можна сказати, що сьогодні вона є чи не найкращим нашим інтерпретатором творів цього великого письменника.

Так, наприклад, "Не забудь юних днів" (музика М. Лисенка) в її виконанні звучить зворушуючим закликом до всіх найкращих почуттів, заладених в людині і приспаних щоденною рутинною. Незабутнє враження також справляє пісня "Місяцю-князю" (музика М. Лисенка), наповнена ліричною мрійністю і філософською змістовністю. В цей ювілейний рік великого Каменяра хотілося б поуочити якомога більше пісень нашого поета в прекрасному виконанні Раїси Садової.

Хочеться вірити, що гаряча любов до мистецтва і до свого народу допоможуть нашому молодому талановитому мистцеві перебороти всі перешкоди на шляху до мети і стати професійною оперовою співачкою.

"ПІСНЯ УКРАЇНИ"

на хвилях 1250 (Торонто) CHWO

Щоденно год. 4.30

Керівник програми: П. НАУМЧУК

SONG OF UKRAINE

64 Hewitt Ave., Toronto 3, Ont. Phone: EM 6-3380

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

В часі від 1 березня до 25 квітня 1965 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили:

Канада:

5-та Станіця СБУВ — 20 дол.; Всеч. п.-о. В. Лаба і В. Мулевич — по 10 дол.; О. Шаруда (збирка) — 10 дол.; С. Котляревський — 7 дол.; Ю. Стефанович, М. Стадник, І. Гарасимчук, М. Гарас, В. Боровський, М. Сохіл, П. Родак, і О. Семотюк — по 5 дол.; Всеч. п.-о. Ю. Цукорник — 4 дол.; М. Золотників, Л. Сайн, Г. Мілович, П. Федоренко, М. Зубчевський, Г. Шиманський, А. Мевша, О. Шаруда, О. Ільницький, Т. Грінченко і К. Балас — по 3 дол.; І. Горішний — 2 дол.

США:

М. Чорнокосинський — 10 дол.; наш Юний Друг — Іра Шиманівна, В. Романовський, Ю. Гончаренко, В. Задоянний, В. Гарбер, С. Захвалинський, Д. Стопкевич і А. Бакалець — по 5 дол.; М. Петрик, В. Вілнінський і М. Білок — по 4 дол.

Усім жертводавцям широ дякуємо.

Адміністрація "Дороговказу"

ПРИВІТ І ПОДЯКА

13-го березня ц. р. зібралися побратими зброй, щоб привітати свого друга — Олександра Шаруду з його 65-літтям. З цієї нагоди, на пропозицію п. В. Якубовича і Д. Сачківського, поміж присутніми було зібрано 20 доларів на добробчинні потреби ветеранів. Половину зібраної суми — 10 дол. побр. О. Шаруда призначив на видавничий фонд "Дороговказу". Честь і слава тобі, друже Олексо. Хай у добробуті і ласці Всешишній збереже тебе на довгі роки! А жертводавцам шире спасибі.

Сот. Д. Сачківський

За посередництвом Представництва "Дороговказу" у Франції в часі від 20 лютого 1965 до 1 квітня 1966 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили (ст. фр. фр.):

I. Охмак — передплата і збірка в Везін-Шалеті (див. "Дороговказ" ч. 8) — 10000; П. Харко — 9000; Л. Токайло — 8000; А. Гришин — 5000; Г. Гуля, І. Коряк, С. Созонтів, І. Шаповал і В. Зубенко (за попередні роки) — по 3000; П. Вержбицький, пані О. Вишневська, п. Мандрика, П. Гостренко, Я. Возняк і М. Митчак — по 2000; С. Чернєвський — 1500; В. Ткаченко, М. Дорожинський, Д. Юськевич, Г. Соляник, пані Юлія Івасенко, І. Ковач, св. пам. Д. Стакорський, Ю. Циган, Ст. Кузан, п. Павлич, І. Ілащук, П. Гринюк, М. Локоть, Й. Троян, Ф. Дзюба, В. Могилівський, М. Ковальський, В. Недайкаша і пані Софія Дулепа — по 1000; Й. Круковський — 500.

Від п. М. Грушецького передплату і за продані окремі числа одержано — 12500 фр. фр.

За прихильність до нашого вояльського журналу складаємо найсердечнішу подяку.

Кonto для вплати передплати:

Nancy C. C. 1793-13

А. Гришин

Представник "Дороговказу" у Франції.

Усім жертводавцям, і особливо п. А. Гришину, який, крім вищезгаданих 5000 фр. фр., у видавничий фонд "Дороговказу" вплатив 60 кан. дол., — широ дякуємо.

Адміністрація "Дороговказу"

Увага! — Торонто й Гемілтон — Увага!

- Безплатно чистимо печі (форнеси) і
- даемо безоплатну цілорічну обслугу печей нашим відборцям опалової оліви.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛІВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO — 196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON — 857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Головний Отаман Симон Петлюра серед членів і співробітників
Української Військової Місії у Варшаві.
У першому ряді (зліва направо): сот. Осецький, сот. Драченко, голова Місії ген.-пор.
Зелінський, Головний Отаман Симон Петлюра, полк. Кедровський, пполк. Дідковський
і сот. Стрижак

45 РОКІВ ТОМУ

45 років тому. Молодь Української Станції при м. Каліш зфотографована з полк. І. Литвиненком, о. Лазарем Воронюком і сот. Ф. Терещенком. Зліва направо: Ала Бабенко, М. Твердохліб, Борис Магаляс, Валентина Ерошкіна, Зінько Герасимчук, Люся Терещенко, Ала Балицька, Федъ Ку
харчук, Катерина Кухарчук, Любія Боголюбова, Катерина Кирпа, Анатолій Літваківський, Люся Терлецька, Віра Водзінська, Василіна Шраменко, Юрко Філіпів, Юрко Ерошкін, Наталка Собко і Євген Харитоненко.

Фото із збірки хор. Ф. Грінченка.

ДОРОГОВЪЛІЗ

ОРГАН ВЮЯЦЬКОГО ДУМКИ І ЧИНУ

Ч. 11-12 (30-31)

ТРАВЕНЬ — СЕРПЕНЬ 1966

ТОРОНТО

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00, ціна окремого числа — 50 центів, подвійного — 75 центів.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypowecskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

ЗМІСТ:

СИМОН ПЕТЛЮРА — "В день свята нашої державності".

ВАСИЛЬ ЗАДАЯННИЙ — "Симон Петлюра".

СЛЕКСА ЯВОРСЬКИЙ — "Наш політичний "дороговказ"".

НЕСФІТ КИБАЛЮК — "Була рання осінь 1919 року".

ОЛЕКСАНДЕР КУЗЬМИНСЬКИЙ — "Таким був наш Головний Отаман".

ВОЛОДИМИР СІКЕВИЧ — "Прийняття в адмірала Горті".

ІВАН ОСТРОВЕРШЕНКО — "З визвольної Боротьби".

I. Л-ий — "Генерал-хорунжий Йосип Мандзенко". "Д-р Слекса Яворський".

ВІДЗНАЧЕННЯ 30-ЛІТТЯ 1-ОЇ СТАНІЦІ СБУВ.

ВОЛОДИМИР МОШИНСЬКИЙ — "Із 'Книги Битя'".

I. ЛИПОВЕЦЬКИЙ — "16-го березня 1936 р." ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ:

ФРАНЦІЯ: "'23-ї З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УР". Гренобль. Крезо.

США:

О. СУХОВІЙ — "Чікаго гідно вшанувало пам'ять Головного Отамана".

А. КУЩИНСЬКИЙ — "На Зелені Свята в Чікаго".

Австралія: "Травневі роковини в Сіднеї".

Посмертні згадки. Повідомлення Адміністрації.

Перед світлою пам'ятю Головного Отамана Симона Петлюри, життя і чин якого залишається для Нації дороговказом, вірні його заповітам у найвищій пошані хилимо наші чола.

29-го травня 1966 року делегація в складі — пор. А. Гришина, полк. П. Закусило і сот. В. Могиловського поклала вінки на могилі Головного Отамана від СБУВ у Канаді і Редакції "Дороговказу".

На світлині: полк. П. Закусило і пор. А. Гришин після покладення вінків.

Симон Петлюра

В ДЕНЬ СВЯТА НАШОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

В день свята української державності встають передо мною постаті лицарів і мучеників Великої Ідеї.

Тих, що життям своїм заплатили за свою віру в ній.

Тих, що найдорожчим скарбом засвідчили відданість Батьківщині.

Тих, що власним чином крові і праці, гарячого патріотизму і виконання обов'язку, умінням — для одних слухатись і для інших наказувати, а обом і разом коритись вищим наказам нації, через її вождя переказаними — розпочали нову добу в історії України.

Тих, що створили спільним чином свого життя легенду нації — легенду збройної боротьби її за своє право жити вільно і державно-незалежно.

Тих, хто заслужив право на те, щоб стати незабутнім в історії України; хто зв'язав її величне минуле з світлим майбутнім і переказав нам, живим і прийдешнім поколінням великий заповіт: національної помсти та недовершеного чину.

Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Нашої — так само. Кров'ю чужою і своєю. Ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчості, всього того, що нація і свідомо і ірапіонально використовує для ствердження свого права на державне життя.

Кров, пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відіграватиме ролю непокоючого, тривожно-

го ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе до продовження розпочатого.

З цим чуттям завжди переживаю я наше свято державності. Воно все зв'язується у мене з дорогими, незабутніми образами тих, хто дав нам право його святкувати, подібно до того, як величаві мелодії нашого гімну, що в цей день здаються особливо урочистими, а слова обов'язуючими — все зливаються з передсмертними стогнаннями тих, чий дух тоді тільки повірить у щирість і поважність нашого святкування, коли ми не словами-співами, а ділами докажемо нашу моральну вартість бути достойними свята.

Хай же в цей день — ми глибше, як коли відчуємо велику вагу передсмертних заповітів наших лицарів!

Хай свято сьогоднішнє навчить нас шанувати пам'ять поляглих і бережно плакати традиції боротьби за українську державність, такі ушляхетнюючі, бо їй оправдані і скроплені святою кров'ю найкращих синів нації.

А найголовнішою з тих традицій буде: пам'ятати про неминучість відцовлення боротьби тим самим знаряддям і під тими самими гаслами, що ними користувалися і ними одушевлялися жертви військових подій 1917—1920 років.

Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло — Незалежна Держава Українська — перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зужиткувати рідну плодочу землю з її незчисленними багатствами не для потреб третього або другого з половиною чи якогось іншого інтернаціоналу,

а для устаткування і зміщення власного державного добра і збагачення рідного народу.

Отже: не забуваймо про меч; учімося міцніше тримати його в руках, а одночасно дбаймо про підживлення нацією моральних елементів її буття — творчої любови до Батьківщини, сторожкості до ворога та помсти за кривди заподіяні нам, в симбіозі яких знайдемо вірний шлях до звільнення і програму для будівництва!

Великий чин наших лицарів учиє вірності ідеалам і вмінню підпорядкуватися. Тільки вірність і слухняність творять передумови успіху національної боротьби.

Біля гасла: Українська Народня Республіка — Українська Незалежна Держава об'єдналися всі справді активні сили нації в боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з'явитись світлі постаті поляглих, тільки на цьому ґрунті могла зродитись жива легенда дальшої нашої боротьби, що живе невмирущо в душі нації і ферментує її сили на нові виступи.

Моральним чотирикутником — отим старокозацьким табором — поставимся ми в переходові дні нашої історії до всіх негідних наступів на нашу єдність та вірність випробуванням ідеям. Скупчимося один біля одного з готовістю взаємної допомоги і перестороги, — і ми витримаємо всі “міри і проби”, незалежно від того, чи вони походять з якогось інтернаціоналу, чи від його клясократичного антипода.

Вірність є основою не лише родинного життя. Вірність ідеям є підставою внутрішньої сили ширших громадських об'єднань, до національного включно.

Наша вірність тим ідеям, за які голови поклали незабутні лицарі збройної боротьби за українську державність з часів 1917—1920 років, буде найкращою пошаною до світлої пам'яті їх до великого чину їхнього життя і нарешті, до зрозуміння глибокого змісту тієї думки, що її вклав законодавець в акт свята Української Державності.

Париж, 22 січня 1926 р.

ПЕРШИЙ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ, 1917 РІК

На селтині (зліва направо): сидять — Іван Стешенко, Хведір Барановський, Володимир Винниченко, Сергій Ефремов і Симон Петлюра. Стоять — Павло Христюк, Микола Стасюк і Борис Мартос.

Василь Задоянний
полковник Армії УНР

СИМОН ПЕТЛЮРА (У 40-ві роковини смерти)

В епохальні хвилі історії України, — у той критичний момент, коли на терезах історії важилася доля українського народу, — із глибини нації постала постать, у якій зосереджується вся її потенційна сила. У той час великої революції на сході Європи у 1917 році, що ми були її свідками, вождем народу, якому доля доручила провід у державному житті нації, був Симон Петлюра.

Симон Петлюра — живий символ державної незалежності України. У цьому його значенні полягає і все його життя, що було самим чином у боротьбі за державну долю України, — і причиною його трагічної смерті.

Шлях кожного народу до визволення, боротьба за його національні права значиться великими і численними жертвами. На вівтар цієї боротьби не мало жертв приніс і народ український. Найтяжчі жертви — це людське життя, коли воно гвалтом — насильно обривається, особливо — коли перед тим життям стоять довгі роки активності і праці.

Кожне людське життя дорогоцінне, кожна людина є найвища цінність, кожна людська жертва тяжка і болюча. Але серед цих жертв є жертви особливого роду, яких утрату відчуває цілий народ; жертви, що символізують певний етап у боротьбі; жертви, кров яких цементує і скріплює та означає дороговкази на шляху до визволення. До тих жертв належить: Голова Директорії Української Народної Республіки і

Головний Отаман Війська і Фльоти УНР, Симон Петлюра.

25-го травня 1926 року на тихій і спокійній вуличці Латинського кварталу столиці Франції, Парижі, сьома стрілами з револьвера застрілено Симона Петлюру.

Не співіміра це постать. Голова Держави, фактичний вождь Українського народу під час Визвольної боротьби 1917-26 років, є уосібленням тієї доби що прошуміла, промайнула, але залишила вічний слід у серцях і душах Українського народу та збереглася в його пам'яті під назвою “Петлюрівщини”.

Для Симона Петлюри значилася одна єдина мета: золотими літерами на блакитному тлі там вирізлено те, що становило й становить істоту української національної боротьби: — Державна Незалежність УКРАЇНИ.

Цей найвищий ідеал є ідеалом, якому ми всі служимо, який нас усіх об'єднує. Об'єднує він і тепер, коли ми згадуємо того, що на вівтар служіння цьому ідеалові віддав своє, повне труду і посвят, життя. Об'єднує, коли ми згадуємо світлої пам'яти незабутню постать Симона Петлюри.

Симон Петлюра народився в 1879 році в Полтаві. Із перших хвилин свого свідомого життя Симон Петлюра визначається настроями і працею, що створили його постать, як одну з найвиразніших в історії нашого національно-державного чину...

Із-за кривавого туману, що навис над трагічною подією його смерти, устає перед нашими очима бадьора постать юнака, який ще у шкільні роки виявляє мужність громадянина-патріота і вже тоді починає пити гірку чашу, що врешті заповнилася його власною кров'ю. Так починається постійна, безупинна політична його діяльність, на тлі якої і раннього часу визначається його літературна робота як журналіста, як редактора. Природній письменницький хист сполучується в ньому із сильним темпераментом публіциста-громадянина, із широким овідом політично-громадської думки, із почуттям широкого й глибокого патріотизму.

Після виключення із семінарії Симон Петлюра деякий час працює на Кубані, їздить нелегально до Галичини і Буковини. У 1905 році під час першої російської революції редактує в Києві соціал-демократичну газету "Слово". Пиші статті — критичні, публіцистичні, політичні. На сторожі українських інтересів ставить своє слово, завжди глибоко продумане і в той же час таке гаряче, надхненне полум'яним патріотизмом і палкою любов'ю до свого народу.

У ті дореволюційні часи Симон Петлюра займає видатне становище серед українських діячів. Проте, ніхто не міг тоді в цій скромній молодій людині, у цьому палкому патріотові і гарному промовцеві, із привабливим, симпатичним обличчям угадати майбутнього героя українського визвольного руху. Ніхто, крім одного

старого російського професора, великого приятеля українців, Корша, що після першого свого знайомства з Петлюрою так сказав своїм українським друзям: "Ви знаєте, Ваш Симон Васильович це — матеріял на народного вождя. Я то не доживу, а ви, молоді, ще побачите, що Петлюра буде у вас гетьманом".

І справдилися слова старого професора, зневажлявши людських душ.

Революція 1917 року, незабутня весна відродження країни, дала широке поле для виявлення його політичних здібностей. Він віддається з усією енергією організації українських військових частин. Згromadжує українські військові елементи, скликає військові з'їзди і переводить військову адміністрацію, а головне — вдихає патріотичного духа в українські військові маси і цим витворює з них кадри майбутньої армії. Український визвольний рух відразу вишуває Симона Петлюру у перші ряди тодішніх провідників. На першому Всеукраїнському Військовому З'їзді він стає Головою Генерального Військового Комітету Української Центральної Ради, а після — і Генеральним Секретарем Військових Справ — першим військовим міністром відродженої України. Цей нахил до зацікавлення військовими справами характеристичний для Симона Петлюри, — підсвідомо він починає розуміти, що великі історичні проблеми розв'язуються зализом і кров'ю. Проте, у ті самі часи декому ще вірилося в можливість мирного роз-

Редакція газети "Слово". Фото з-перед першої світової війни. На фотокартці: В. Садовський; С. Петлюра, тоді редактор "Української Жизні"; М. Порш — видатний український діяч; Хв. Мікура.

Командант Гайдамацького Коша Слобідської України Симон Петлюра з своїм штабом. Ліворуч Симона Петлюри (тоді) сот. Олександр Удовиченко, що виконував обов'язки начальника булави Коша.

в'язання російсько-українського питання і в гармонійне співжиття обох народів. Але дійсність дуже швидко розвіяла цю віру. Ставлення російської демократії у Тимчасовому Уряді щодо України, до її на той час скромних домагань, було явно агресивне і неприєднане. А коли в жовтні-листопаді 1917 року центральну владу в Петрограді захоплюють більшевики, приходить і до безпосереднього зудару: на Україну рушило більшевицьке військо. Симон Петлюра в той час залишив своє міністерське становище. Він організує оборону України, творячи Гайдамацький Кіш Слобідської України. Разом із Вільним Козацтвом і Січовими Стрільцями цей Кіш успішно боронить Лівобережжя. Але у звязку із проголошенням 4-го Універсалу у самій столиці України вибуває повстання збройних засобів і змосковщених робітників. Війська з Лівобережжя стягаються до Києва. Симон Петлюра на чолі Коша Слобідської України усіляко себе героїчним штурмом і взяттям Арсеналу. Пригадую собі, як незабутньої пам'яти Симон Петлюра з рушницею в руках, у простій солдатській шинелі, у перших лавах штурмовиків, брав участь у здобуванню Арсеналу. Ані експозиція ворожого вогню, ані просьба козаків: "Батьку! Ти наражаєш своє життя на смерть, хто ж визволить нашу Україну, як Тебе не стане. Ми всі умремо за Тебе, за Україну, тільки благаємо Тебе — бережи своє життя". "Нічого, Дітки. Що буде Вам, то те буде й мені. —

Вперед, Дітки! Або Україна, або смерть!" І ми йшли вперед і здобули перемогу.

Головний Отаман Симон Петлюра, був Вождем такої великої моральної вартості, що перейшов до історії як чиста і ясна постать, яку визнає ввесь Український народ. Ентузіаст, він вірив у свою перемогу і ту віру вливав у інших. Своєю поставою, прикладом промінював на своє оточення і мав на нього великий вплив. Слово Петлюра магічно діяло на кожного вояка і повстанця.

У квітні місяці 1918 року після гетьманського державного перевороту в Україні, Симон Петлюра примушений був відійти від військових справ. Він стає на чолі Київського Губерніяльного Земства. Незабаром в цій галузі він об'єднав усі українські земства в одну організацію, яка набуває великого значення як чинника не лише господарського, але й громадсько-політичного. Популярність, авторитет, впливи Симона Петлюри стають настільки небезпечні, що гетьманська влада вирішила його ізолятувати, — його було арештовано і посаджено до Лук'янівської в'язниці, з якої він вийшов незадовго перед всенароднім повстанням проти гетьмана. Це було тоді, коли Український Національний Союз, що об'єднував у собі всі українські політичні партії, з'гляду на проголошенну гетьманом федерацію з Росією, вирішив підняти це повстання.

На чолі повстання Національний Союз поставив Директорію із п'яти осіб: Голова — В.

Симон Петлюра, члени Уряду і Вищого Командного Складу після наради в Ялтушкові, 7-го листопада 1920 року.

У першому ряді: ген. І. Омелянович-Павленко, прем'єр А. Лівницький, Симон Петлюра, міністер Ол. Саліковський, ген. М. Омелянович-Павленко, ген. Г. Базильський.

Винниченко, члени: П. Андрієвський, А. Макаренко, Ф. Швець і Симон Петлюра. Останній приймає титул Головного Отамана і стає вождем усіх Українських Збройних Сил.

Симон Петлюра користувався такою популярністю та довір'ям серед народніх мас, що коли став тоді на чолі армії, що була створена за два-три тижні, то це вирішило перемогу Директорії.

Розпочався славний в історії України 1919 рік, коли Україна сама одна боронила Європу перед більшевицькою навалою і загородила їй шлях на Захід: не дала прорватися їй тоді, коли вже в різних місцях Європи (Німеччина, Угорщина) почали вибухати комуністичні повстання.

Тяжкі то були часи. Україна була одна. Невелика, але героїчна її армія була оточена навколо ворогами. Більшевицька, а потім і Денікінська Росія, як також Польща провадили відверту війну. Румунія займала ніби нейтральну, але вірніше ворожу позицію. Десант військ Антанти (Французькі і Грецькі відділи), що висадилися були в Одесі, ставили Україні, як передумову допомоги, тяжкі та абсолютно не до прийняття вимоги. По Україні на чолі повстанських загонів блукали різні повстанські "отамани", що не визнавали жодної зверхності і обертали свою зброю то проти більшевиків, то проти денікінців, то проти свого законного українського уряду.

Треба було мати величезну силу волі і величезну віру в українську справу, треба було величезної твердості духа, щоб не заламатися під різними ударами, які сипалися на молоду ще

не окріплу українську державу. Мав їх багато Симон Петлюра, що в цей час уже виріс на справжнього державного мужа і твердо керував українським державним кораблем по розбурханому морі історії.

Становище молодої української держави в тих тяжких обставинах після 1-ої світової війни та у власній безперервній війні на кілька фронтів, — стає критичним. На Симона Петлюру спав найбільший тягар у загальному керівництві державними справами на становищі Голови Держави й Головного Отамана Військ Української Народної Республіки. Тяжкі зовнішні обставини змінювали можливості нашої боротьби, і її висліди в листопаді 1920 року примусили уряд Симона Петлюри вийти на еміграцію, щоб урятувати армію, державний апарат та значні кадри політичної еміграції.

На еміграції Симон Петлюра затримує владу, що її одержав від повновласних представників українського народу, і зі своїм урядом переводить велику працю, яка має забезпечити тяглість української визвольної боротьби, в нових обставинах і новими методами. Міністри його уряду беруть участь в міжнародних конференціях і конгресах, складають заяви, меморандуми, протести, здобувають серед чужинців прихильників української справи, апелюють до суспільної думки, до суспільного сумління... Ініціатива Симона Петлюри, одухотворення його думками позначуються у кожній діянці українського національного життя, починаючи від українських наукових з'їздів і кінчаючи виступами на міжнародних студентських конгресах.

Симон Петлюра був відданий українській справі тілом і душою, не раз він ставив і своє життя під найбільшу загрозу. На своє особисте життя дивився він, як на річ, що може бути також потрібна його батьківщині, як жертва в процесі її боротьби за найвище добро, за її державну незалежність.

Пронизаний кулями найманого ката, жида Шварцбarta, Симон Петлюра залишився живий у своїй несмертельній ідеї, ідеї волі і незалежності української нації. Цю ідею, як малу дитину, він виносив у лоні своєї душі, показав її у своїй глибокій свідомості, у гарячому почутті, у твердій сталевій волі та у своїй практичній чинності. Чином свого життя він створив найтривкіші підвалини для здійснення цієї ідеї, а теплом своєї крові він загріває ту ідею не тіль-

ки в душах наших — свідків його життя і муки чинської смерті. Жертовне тепло буде живити ту ідею в поколіннях, що будуть прагнути її осягнути, а осягнувши, будуть боронити, як найвище добро нації.

Боротьба за незалежність Української Держави продовжується далі і закінчиться лише тоді, коли золотоверхий Київ побачить рідні прапори, а свята Софія прийме до себе шляхетне тіло Незабутнього Вождя Нації, Симона Петлюри. З його іменем на устах переможе Україна споконвічного ворога, а вічні нащадки повік будуть славити Того, хто життя своє віддав у боротьбі за волю Рідного Краю.

Симонові Петлюрі — вічна пам'ять, Його імені — вічна слава!

ІІІ-й Український Військовий З'їзд у Києві, кінець жовтня 1917 року.

НАШ ПОЛІТИЧНИЙ ДОРОГОВКАЗ

Сорок років тому, 25-го травня 1926 року, згинув на паризькому бруку від пострілів більшевицького агента Шварцбarta св. пам. Симон Петлюра, Голова Директорії і Головний Отаман Військ Української Народної Республіки. Як мотив свого ганебного вчинку Шварцбарт подав жалобу пімсті за погроми жидівського населення в Україні в роках української визвольної боротьби 1917-1920 років, що їх фактично досягали різні московські білі та червоні банди, але їх московські більшевики стараються перевинути на геройську Армію УНР, щоб таким чином скомпромітувати ідею української державності.

Та сьогодні, на підставі зізнань агента московсько-більшевицького уряду Петра Дерябіна, які він склав перед комісією американського сенату в дні 26-го березня 1965 року, знаємо не тільки ми, але і цілий політичний світ, що менею цього ганебного вбивства св. пам. Петлюри (як і пізніших убивств полковника Коновальця, Ребета і Бандери та численних убивств провідників і діячів української нації на рідних землях) був намір обезголовити український визвольний рух.

А з огляду на те, що найвизначнішим ідеологом самостійності України і найбільш прямолінійним репрезентантом визвольної боротьби за незалежність України був С. Петлюра, то є самозрозумілим, що він став першою жертвою більшевицького геноциду.

Ще задовго до української національної революції 70-літній російський академік Корщ, характеризуючи С. Петлюру, писав: "Українці самі не знають, кого вони мають серед себе... Петлюра нескончено вищий за те, що про нього думають. Він з породи вождів, людина з того тіста, що колись у старовину закладали династії, а в наш демократичний час стають національними героями. Живе він у несприятливих умовах, не може себе виявити. Та хто знає, чи не зміниться все навколо нас? А коли зміниться, буде він вождем народу українського. Така його доля"...

І коли дійсно "все навколо" в роках 1917-1918 змінилось, С. Петлюра став вождем Української Нації і, подібно як Мойсей жидівсько-

му, так Петлюра українському народові вказав не тільки образ вільної "Отчизни, як той Мойсей стовп, вогняний уночі і хмарний удень", що веде в прийдешнє, але показав і шлях, який веде до її незалежності.

Симон Петлюра був свідомий нашої національної слабкості в добі революції, спричиненої нашою довголітньою безодержавністю та не-згідливою вдачею, і в листі до Юрія Гуменюка писав: "Для мене, як реального політика, який базує свою діяльність на рахункові дійсних сил, як своїх так і ворожих, було ясно вже вкінці 1918 року, що ми свою справу на деякий час програли". Але він все ж таки зважився на боротьбу, свідомий того, що без неї не можна здобути держави. До цієї боротьби він не тільки закликав усіх українців, але і сам її очолив, бо, як писав, "Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю, чужою і своєю, ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчості, усього того, що нація свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державність".

Біля гасла "Українська Народня Республіка — Українська Незалежна Держава" та навколо свого вождя Симона Петлюри об'єдналися всі активні сили нації в її боротьбі за незалежність. Та сил тих, що розуміли свого Мойсея, було замало, щоб дати собі раду з полчищами ворогів, які зі сходу і півночі, із заходу і півдня сунули на українську землю. Але все ж таки треба признати, що завдяки тій боротьбі, завдяки незламній волі та дарові Симона Петлюри своєю глибокою вірою в українську справу впливати на своє оточення, а в першу чергу на українське вояцтво — улити і нього віру, що "Україна неминуче буде", що "ще одне зусилля, ще одне напруження, і ви всі побачите те, що я вже тепер бачу", — Україна, хоч і програла війну, але по сотках літ неволі вийшла на міжнародну арену, з якої вже ніколи не зійде.

І хоч більшевики вбили св. пам. Симона Петлюру, то не змогли вбити його духа, винесена ним ідея по 40 роках від його смерті не

тільки не збліда, але, навпаки, поширилася на всі шари української спільноти та стала дорожоказом не тільки для нас, що під його проводом боролися за українську державу, але і для всіх майбутніх поколінь.

Головні точки того дорожоказу на прийдешнє, що їх намітив св. пам. Симон Петлюра, такі:

1. Постулат державної незалежності України як "conditio sine qua non" політичної стабілізації в Європі повинен бути висунений, як один із центральних пунктів загальної європейської політики у справі встановлення рівноваги в Європі.

2. Між царською Росією і сучасною комуністичною для нас не має різниці, бо обидві вони уявляють тільки різні форми московської деспотії та імперіалізму. Тому ідеал української державності не може бути втиснений у вузькі межі федерації чи конфедерації, тим більш автономії ні з Росією, ні з ким би то не було.

3. Логіка розвитку національного руху в Україні веде до повторення військових подій 1918-1920 років. Неминучість їх повинна бути засвоєна ширшими колами українського громадянства, як також і те, що цей конфлікт матиме місце незалежно від форми влади в Росії.

4. Ідеологічна праця української еміграції повинна полягати в розгорненню та обґрунто-

ванню ідеї української державності на міжнародній арені, тим більш, що закон розподілу національних сил поклав на нас, тих, що живуть тепер на чужині, — певну питання праці, яку тільки ми, і більш ніхто, можемо виконати.

5. Тільки спільними силами всіх творчих елементів нашого суспільства, свідомого своєї відповідальності перед Україною, ми можемо дати собі раду з тими численними завданнями нашої діяльності, що стоять перед нами сьогодні.

6. Виконання завдань, які Українська Нація положила на нас в ділянці нашого державного будівництва, вимагає підпорядкованості заповітам тих лицарів, які пролили свою кров і віддали своє життя за кращу долю України, і яких заповіт звучить: "Держава вища над партії, нація вища над кляси".

Тож "Моральним чотирикутником — отим старокозацьким табором — поставимося ми в переходові дні нашої історії до всіх негідних наступів на нашу єдність та вірність випробуваним ідеям. Скупчимось один біля одного з готовістю взаємної допомоги і перестороги, — і ми витримаємо всі "міри і проби". Витримаємо, незалежно від якого ворога вони прийдуть!" — кличе до нас з загробу дух св. пам. Симона Петлюри.

"У мене були моменти, коли безсильно опадали руки, коли зда-

валося, що гасне віра в святу ідею, та ці моменти людської перевтоми були тоді, коли я не бачив єднання й активності в нашій суспільності, а бачив тільки партійні роздори, які доводили до того, що багато людей не вбачало за деревами лісу, за партійними інтересами інтересів державних. В такі хвилини я пригадував собі слова Мазепи: "Нема згоди, всі пропали"..."

Симон Петлюра

Київ, 20 травня 1920 року.

Головний Отаман С. Петлюра в оточенню членів уряду і представників чужинецьких військових місій в Кам'янці в 1920 році.

Неофіт Кибалюк

БУЛА РАННЯ ОСІНЬ 1919 РОКУ...

(Фрагмент спогадів)

Начальник Спільноти Юнацької Школи, себто школи українських старшин, полковник Павло Вержбицький повідомив мене, як того, що керував у школі всячими культурними справами, що я маю репрезентувати її на урочистій річниці Кам'янець - Подільського Університету. Вона мала відбутись на другий день о годині 10-ї ранку. Я обдумав, і навіть написав, широке, витримане у відповідному тоні, привітання, бо на такій поважній урочистості імпровізувати не випадало.

На другий день, з деяким запізненням, спричиненим шкільними справами, я пришов до Університету. В залі було повнісенько гостей і студентів. Я записався в чергу привітань двадцять сьомим. Ректор Університету, професор Іван Огієнко, кінчив свою офіційну доповідь, переповнену організаційними справами й цифровими даними. По закінченні доповіді першим виступив з привітанням член Директорії проф. Швець, а далі пішли інші. Було їх багато: від наукових установ, від культурних і національних організацій. Промовляв білорус по-білоруському, промовляв жид по-старожидівському. Зближалася і моя черга. Десять після двадцятого промовця чиясь мова раптом була перервана співом прекрасної пісні — "Покинь, мій синочку, ридати". Пізніше я довідався, що вона присвячена Петлюрі. Виконував її студентський хор, що стояв у коридорі. У тій же хвилині всі присутні встали. По закінченні пісні до залі увійшов Петлюра.

Була рання осінь 1919 року. Українська Армія увійшла до Києва. Петлюра, що був з військом, майже перший на паротязі дістався до міста. Та не судилося втримати його в руках. І хоч кінь українського генерала потопав зірваний з Міської Думи трикольоровий прапор, але під тиском більшої сили, українські частини вийшли з міста. Головний Отаман повернувся до Кам'янця, і після повернення още раз його бачать.

Сумно було нам усім, що так скінчився наступ, з яким в'язалося стільки надій. Але безконечно більше того суму, тяжкого і густого, було в грудях того, на чиїх плечах тяжіла велика відповідальність за боротьбу, на кого були звернені очі цілої України. І от він став перед нами. Він, такий нам близький і дорогий. Він — угіlenня наших болів, наших одвічних прагнень і надій. "Покинь, мій синочку, ридати" — співає йому хор. Не плач, мій синочку, каже йому мати-Україна, а з нею повторюємо ми. Не плач, наші серця б'ються в унісон із твоїм. Ти не сам, ми всі з тобою; ми всі розуміємо і відчуваємо, як тяжко. Ми знаємо, що нема в нас приятелів, знаємо, що нізвідки не приде нам поміч; нашої Правди ніхто не розуміє і не хоче зрозуміти; ми такі безконечно самітні в нашій божевільній боротьбі, в цьому холодному і байдужому світі. Але від того, що ніхто не розуміє нашої Правди, ми не перестанемо вірити в неї, говорити про неї і боротись за неї. Вона така чиста, як ті наші прагнення, вона свята,

як святі наші страждання. Так відчував я настір залі і був переконаний, що так усі думали. Так думав і я.

Після приходу Петлюри інакше почали звучати привітання, інакше й сприймались. Якось тепліше дивилися людські очі, якісь глибші й значніші стали слова.

До мене лишалося чотири промовці, коли я замислився над змістом того, що мав сказати. У міру, як я пригадував свої думки, я переконувався, що вони якісь не такі, як треба. Щоправда, вони урочисті, але сухі і офіційні. Переконувався, що треба інших слів, таких ненадуманих, не поставлені офіційним рядочком... Ні, це все не те! Треба слів важчих і глибших, що йдуть від серця, що або втихомирюють груди і висушать он ті сльози, що блищають у сивого інтелігентного дідка ще від часу пісні, або викличуть нові.

Ні, всього того, що я надумав напередодні, рішуче не можу сказати. Я зі своїми думками метушився і кидався, але виходу не знахodив. Нічого нового не приходило до голови. Одно було ясне: те, що приготовив, рішуче не надається до цієї хвилі, і я його не скажу. А тут, поки я боріався зі своїми думками, дійшло до останнього перед мною промовця. Може сказати два-три речення, як далі... Мій Боже, що ж його діяти? Утикати, щоб мене і не бачив ніхто? Але обіч сидить старшина школи, що з ним я пришов. Мене потрясло, як у лихоманці, то пекла кров, що збігалася до голови. І, нарешті, прийшов той страшний момент. Я встав і пішов до катедри, що з неї промовляли.

Не пригадую вже — приплив, чи відплів крові був, коли я йшов. Знаю тільки, що чув якусь "торічеліеву" порожнечу і в грудях, і в голові. І тільки десь далеко-далеко, немов не в моїй голові, бриніли якісь Шевченкові слова. Не знаю, що робитиму, коли стану на катедру. Але став і глянув перед себе. Петлюра сидів, заклавши ногу за ногу, як ми його бачимо на одній відомій фотографії, і поглядом спокійним великих очей дивився на мене. Щось таке глибоко людське було в цьому погляді, і я фізично чув, як груди мої наливаються спокоєм, як приемно, немов утихаючий біль зуба, спадає мое хвилювання, а слова, ті далекі Шевченкові слова, прийшли до мене, і забриніли близько-блізько. Я з них почав:

"І день іде, і ніч іде,
І голову схопивши в руки,
Дивується, чому не йде
Апостол правди і науки"...

Коли вимовляв ці слова, то одночасно думав: яка щаслива тема прийшла до голови. Адже ці професори, це — апостоли нашої науки, а Петлюра, це ж — апостол нашої Української Правди.

Говорив я спокійно, без ніякого хвилювання. Властиво — ні! Хвилювався, але хвилювання тепер було інше, сказати б, позитивне, що допомагало мені і підносило настір, що робило слова такими, якими я хотів їх мати. Це був перший експромт у мойому житті в таких важких обставинах. Кінчав я з піднесенням. Залишилося ще два слова, коли вибухнули оплески. Значить, — добре, — подумав я. В останньому поклоні схиляю голову перед Петлюрою. Не перед ректором, чи публичністю. Коли Він є, не можна схиляти голову перед кимсь іншим.

По мені ще раз ковзнув спокійний погляд очей Петлюри...

Св. пам. проф. Н. Кибалюк помер в 1948 році в Німеччині. Ширшу згадку про нього подаємо на стор. 34-ї у цьому числі.

О. Олесь

ПЕТЛЮРІ

Покинь, мій Синочку, ридати!
Хай сліз Твоїх ворог не п'є.
Почуєш Ти рідні гармати,
Угледиш Ти військо своє!

І рідний наш прапор замає,
Як сонце ясне в далині,
І в сурму привітно заграє,
Хтось верхи на білім коні.

І вибіжать люди убогі
Зустрінути Батька свого,
Впадуть вони Лицарю в ноги,
Сльозами обміють Його.

1919 рік.

Симон Петлюра під пам'ятником Богдана Хмельницького приймає дефіляду 6-ої Січової Стрілецької дивізії після заняття нею Києва. 1920-ий рік. На фотознімці на першому плані — адъютант Головного Отамана сот. О. Доценко, генерал (тоді полковник) М. Безручко, ген. Яичевський і Головний Отаман Симон Петлюра.

Олександр Кузьмінський
Ген. Штабу генерал-хорунжий

ТАКИМ БУВ НАШ ГОЛОВНИЙ ОТАМАН...

Ушановуючи світлу пам'ять Головного Отамана Симона Петлюри у 40-ві роковини його смерти, належить пригадати, що крім великих здібностей характеру політичного, організаційного та державницького, посідав він велику відвагу і хоробрість, яку завжди виявляв у тяжких моментах нашої визвольної боротьби. У часі наступу Армії УНР, як також під час її оборонних боїв, він ніколи не перебував у штабі армії, а виїздив на фронт, і то в ті пункти, що були найбільш загрожені. Його присутність на передових лініях фронту неймовірно підіймала дух нашого вояцтва і викликала надзвичайні вияви хоробрости, а разом із тим велику пошану до його особи. З тим нечуваним героїзмом наша мала армія в тогочасних несприятливих обставинах провадила майже на протязі чотирьох років визвольну боротьбу.

Як приклад характерного прояву відваги Головного Отамана, можуть бути наступні факти, до цього часу неопубліковані в нашій пресі.

Укінці березня 1919 року ситуація на фронти була досить тяжка. Штаб Армії і Головний

Отаман перебували тоді у м. Здолбунові. Червоні москвини, підтягнувши великі сили, постановили зліквідувати Волинську Групу — наш північний фронт, атакуючи вузловий пункт — станцію Шепетівку, яку боронив Корпус Січових Стрільців. Головний Отаман, розуміючи стратегічне значення ст. Шепетівки і не маючи резерви, щоб підтримати Січовий Корпус, поїхав сам до них, взявши із собою священика. Прибувши до Штабу Корпусу у страсну суботу, він вирішив відсвяткувати Великдень на позиціях разом із січовиками. О 12-ї годині ночі під стрілами ворожих гармат була відправлена великорічна утрення і літургія, як також відбулося посвячення пасок і спільні розговіни. На вояків це зробило велике враження та підняло їх на дусі. Зранку на перший день Великодня червоні повели атаку на позиції січовиків під Шепетівкою, і її було відбито з великими втратами для ворога, якого було відкинуто на кільканадцять кілометрів на схід, і тим ситуацію було урятовано.

В недовгому після цього часі стався виступ отамана Оскілка проти Головного Отамана. Од-

ного дня над ранком (дати не пригадую), коли я був вартовим по Штабу Дієвої Армії, я дістав пильне донесення сторожової охорони, що прибув військовий відділ отамана Оскілка і зайняв бойову позицію навпроти нашої охорони. Я негайно підняв на ноги цілий Штаб і замельдував про це Головному Отаманові.

Головний Отаман зараз же встав, одягнувшись, взяв палицу і попрямував у напрямку позиції охорони. Ми, працівники Штабу, просили його, щоб він взяв із собою охорону, але він рішуче відмовився і пішов сам. Підійшовши до коменданта охорони, він поінформувався про ситуацію і пішов до оскілковців. “Здорові були, козаки! — звернувся він до них. Пощо ви сю-

ди прийшли?” “Слава Головному Отаманові! — відповіли оскілковці. Ми прийшли сюди з наказу отамана Оскілка, щоб заарештувати вас”. Головний Отаман спокійно відповів: “Я вам тепер наказую повернути назад і арештувати отамана Оскілка”. “Слава Головному Отаманові!” — крикнули оскілковці і повернулися до Рівного, де перебував штаб Оскілка.

Отаман Оскілко, мабуть, довідавшися про це, зі своїм штабом утік до Польщі, де перевував до закінчення війни, а потім повернувсь на Волинь і був кимсь там убитий. Північна Група підпорядкувалась Головному Отаманові і прийняла назву Волинської дивізії...

Міністер УНР барон М. Василько, Головний Отаман Симон Петлюра і голова Дипломатичної Місії УНР в Угорщині — генерал Володимир Сікевич. Будапешт, 1923.

Володимир Сікевич

ПРИЙНЯТТЯ В АДМІРАЛА ГОРТИ

Огляд життєвого шляху св. пам. генерала В. Сікевича був поданий нами в ч. 12 "Бюллетеня СБУВ", в 10-ті роковини його смерті. Тут подаємо уривок з його спогадів, узятий з "Ювілейної Пам'ятки", що була видана в 1937 році Ювілейним Комітетом вшанування 50-ліття його військової служби.

Момент, коли голова тодішньої Угорської Держави — адмірал Горті наказав своєму урядові визнати Україну де-факто і де-юре та записати пред-

ставників українського уряду в списки Дипломатичного Корпусу, — генерал В. Сікевич заразовував до найкращих моментів у його житті, які довелося йому пережити під час української визвольної боротьби.

Українська Дипломатична Місія на Угорщині дісталася в березні 1922 року від Голови Угорської Держави адмірала Горті таке запрошення французькою мовою:

"Голова Угорської Держави і Пані Мико-лаєва де Горті просять Пана Володимира Сіке-вича, керівника справами Дипломатичної Місії Української Республіки, і Пані Сікевич зробити їм честь і провести з ними вечір у Королівсько-му Палаці. В суботу, 18 березня 1922 року, о пів до десятої".

Це було перший раз на Угорщині, що Українська Місія дісталася запрошення від Голови Держави на офіційний раут (прийняття) нарівні з дипломатичними представниками інших держав.

О десятій годині увечері 18 березня до готелю "Британія", у якому тоді містилась наша Місія і в якому також мешкав і я з родиною, приїхало "урядове" авто, щоб відвізти нас на раут у королівський палац.

Почавши від будинку Міністерства Закордонних Справ аж до палацу стояли шпалерами війська. На вулицях товпилось багато народу, який понаїздив до столиці, щоб привітати голову держави з днем його народин. Скрізь чути народній гімн. Авто за автомобілем, карета за каретою, везуть запрошених гостей до ясно тисячами вогнів освітленого палацу в Буді.

Черговий вістун відчиняє всім двері, а вартої старшини відводять гостей до кімнат, у яких гости скидають плащі і зараз же передають їх імена на другий поверх. Всюди розкішні квіти, мягкі килими. По обох боках широких сходів стоять вартові в історичних строях. На перших, дольних, сходах два темні як бронза вояки

Головний Отаман Симон Петлюра відбирає рапорт ген. Ридз-Сміглого — Команд. Польського Армію, яка разом із 6-ю Стр. дивізією здобула Київ. Двірець у Києві, травень 1920 року.

одягнені в перший "військовий однострій": леопардові шкури через одно плече, в руках спиці, за плечима лук і стріли. За ними далі вгору мадярські військові однострої ріжних часів.

На другому поверсі нас зустрінув вартовий ад'ютант і повів до величезної залі, де при дверях в уніформі адмірала Голова Держави із своєю дружиною чаруюче-привітно поздоровився з нами. Зая вже кишиє вельможним панством. Присутніми є ввесь дипломатичний корпус, увесь генералітет, усе вище духовенство. Всюди видно близкі офіцерські однострої, поважні сутани священиків, елегантні фраки, пишні строї дам. Багато старих сивоволосих бабунь з голими плечима, ергетами, діамантами; кілька молодих панночок у гарних, але скромного майже суворого крою бальових суконок.

Зая гуде, як улій бджіл. Чути ріжні чужинецькі мови, але найбільше французької і німецької.

Поміж присутніми виділяється Ерцгерцог Йосип з Ерцгерцогинею Софією і папський нунцій кардинал Скіопа. Ведено представити в перший раз ерцгерцогам нашу доньку Наталку. Ерцгерцогиня дуже мило балакає з нею кілька хвилин, перш як все запитала, чи вона воліє говорити по-французьки чи по-німецьки.

Точно о девятій адмірал і пані Горті покинули своє місце коло дверей і почали обходити гостей, обмінюючись із кожним хоч пару словами. Почався концерт чарівної мадяської музики...

I. Липовецький

ППОЛК. ОЛЕКСАНДЕР ДОЦЕНКО (У 25-ту річницю смерті)

Олександр Доценко
— пполк. Армії УНР.

кінчив ту ж Полтавську Духовну семінарію, у якій раніше від нього здобував середню освіту Симон Петлюра, та яка за довгий час свого існування видала так багато визначних українських патріотів. Вищим правничим студіям на Київському університеті перешкодила I-ша світова війна. Св. пам. пполк. О. Доценко у Полтаві закінчив і Віленську Військову Школу, що в той час була перенесена до Полтави внаслідок воєнних дій.

На еміграції в Польщі пполк. О. Доценко проживав довший час у Тарнові, де спочатку був осідок уряду УНР. Заохочений Головним Отаманом С. Петлюрою, пполк. О. Доценко почав писати "Літопис Української Революції", використовуючи матеріали Українського Державного Архіву. Це заняття стало перешкодою виїхати разом із Головним Отаманом до Франції також і його адъютантів, але зате Головний Отаман же за свого життя мав можливість побачити I-ий том "Літопису", що вийшов з української Державної Друкарні. Дальші книжки наступних двох томів вийшли вже пізніше, а останній том того "Літопису", як книга 6-та 2-го тому, вийшов окремим виданням під назвою "Зимовий Похід" у в-ві Українського Наукового Інституту у Варшаві аж у 1935 році"...

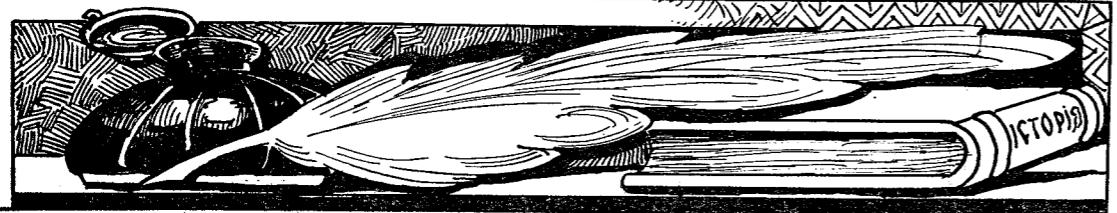
Пполк. О. Доценко помер у Кракові і там похований на місцевому Раковицькому цвинтарі. Вічна Йому пам'ять!

7-го червня ц. р. минуло 25 років з дня смерті адъютанта Головного Отамана св. пам. пполковника Олександра Доценка. Згадаймо "не злим тихим словом" і в найбільшій пошані схилімо наші чола перед світлою пам'ятю цього нашого Побрата, що не тільки сумлінно та із самопосвятою виконував свої відповідальні обов'язки при особі Головного Отамана, але та-кож залишив нам свій "Літопис Української Революції" — просторе джерело матеріалів, спогадів, ситуаційних звітів, map та спостережень, — до котрого завжди звертатиметься кожний, що писатиме історію української визвольної боротьби.

Про св. пам. пполк. О. Доценка, також уже покійний, інж. А. Зубенко на сторінках "Прометея" писав:

"Походив пполк. О. Доценко, як і його Зверхник, з Полтавщини. Також учився і за-

Не зважим буде тут пригадати вдячну ініціативу Президії Ордену Залізного Хреста, і зокрема її голови ген.-полк. О. Загродського, перевидання згаданої тут праці пполк. О. Доценка — "Зимовий Похід Армії УНР", яка вже вийшла з друку. Цим виданням ушановано світлу пам'ять і її автора, і його зверхника — Головного Отамана Симона Петлюри, що дав наказ Армії УНР вирушити в безприкладний у військовій історії Зимовий Похід. Цим долучено також ще один вклад у скарбницю тих духових цінностей, якими українська спільнота у Вільному Світі збирається зустрінути 50-ліття Української Національної Революції".

Іван Островершенко
сотник Армії УНР

З ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

(Спогади)

5. Богданівці знов у Києві.

Полкове віче І-го Українського ім. Богдана Хмельницького полку постановило негайно вирушити до Києва. Це було, як я вже про це згадав, під час нашого перебування в резерві, наприкінці вересня 1917 року.

Командир полку, пполк. Васильківський, а з ним ще п'ять старшин, які свідомо чи несвідомо симпатизували російському начальникові Київської військової округи Оберучеву, — на віче не прийшли і до Києва з полком не поїхали. Керівництво Богданівським полком перебрав тоді сотник Юрко Ластовиченко, якого по приїзді до Києва український уряд затвердив на цьому становищі.

Російське військове командування хутко дігалося про рішення полку, і вислали російські військові частини з наказом: наш полк за всяку ціну затримати і розбройти. Та сталося навпаки. Бій виграв Богданівський полк і розбройв російські частини, здобувши при тому біля сотні кулеметів і масу набоїв, які в дорозі до Києва дуже придалися. Багато старшин і вояків українців, що були в цих російських частинах, відмовилися воювати проти своїх і зі зброєю в руках перейшли до нашого полку. Решту росіян, головно сибір'яків, було розігнано.

Після цієї переможної сутички Богданівський полк на станції Підволочиське завантажився до потягів і вийхав до Києва. Залізничники на всіх станціях, довідавшись, що ми українська військова частина, вітали нас вигуками — “Слава українському війську!” А Богданівці відповідали: “Слава українським залізничникам!”

Почавши від Галичини аж до Києва, вони охоче нам допомагали, а також заздалегідь пові-

домляли про силу та розташування ворожих російських частин, які чекали нас.

Виставивши на паротягах і на вагонах кулемети, полк бойовим порядком посувався вперед. Майже на всіх залізничних станціях аж до Хвастова полкові доводилося мати сутички з жандарськими і військовими частинами та роззброювати їх. У цих сутичках полк здобув біля 300 кулеметів, безліч набоїв, десять панцерних автомашин тощо.

Прибувши до Києва ми почули у місті рушничні та кулеметні постріли. Як незабаром виявилося, це була збройна сутичка юнкерів київських шкіл прaporщиків: українці відділилися від росіян і виступили проти військ Оберучева.

Полковник Оберучев, почувши, що в місто вступає Богданівський полк, утік зі своїм штабом із Києва, а його війська здалися і були розброєні.

Припущення полк. Капкана, що Богданівському полкові доведеться незабаром повернутися до Києва, справдилися. Київ нарешті вже був цілковито в руках українського війська та українського уряду.

Богданівський полк розташувався на Печерську, у касарнях біля Арсеналу. Він помітно збільшив свій чисельний склад. Було зорганізовано три нові кулеметні сотні і автопанцерний курінь. Тепер полк нараховував 3500-4000 вояків і старшин. Мене було призначено командром 2-ої кулеметної сотні, а сотенным командром моєї улюбленої 7-ої пішої сотні став сотник Балицький.

У полку почалася муштра. Ми ходили та їздили також на дефіляди до пам'ятника Богдана Хмельницького на Софійському майдані, охоче нам допомагали, а також заздалегідь пові-

роняли українські з'їзи і радісно переживали відродження нашої держави. Та спокій у Києві тривав не довго. Голова російського Тимчасового Уряду, Керенський — утік, а на його місце прийшов Ленін. У Києві росіяни і малороси одразу перелицовалися з білих на червоних. На місце білого Оберучева у Києві виринув червоний П'ятаков — “председатель рабочих і солдатських депутатів”. Чого не встиг доконати білий Оберучев, то продовжував його червоний наслідувач.

Щоправда, П'ятаков свого уніформованого війська не мав, але його підтримували розагітовані робітники, а також малороси, реакціонери та різної масті росіяни, яких у Києві було безліч. Це й було “військо” П'ятакова, що ставило рішучий спротив українській владі і опір українському війську. Зокрема ж П'ятакова підтримувала більшовицька Росія на чолі з Леніном.

У Києві були в той час уже й інші українські військові частини, крім Богданівців. Був полк ім. Полуботка, полк Чорношличників, полк ім. Т. Шевченка, школа хорунжих та різні менші формациї. П'ятаков зі своїми агентами повів шалену агітацію, що мала на меті впровадити розклад серед війська і населення, як також кампанію проти українського уряду. Хвиля провокацій і неспокою пронеслася знову по всьому Києву.

Українське населення і військо не вірили російсько-більшовицькій брехні, знаючи добре, що українська влада це — влада селян, робітників і військовиків, а не поміщиків і генералів, як це злобно твердила більшовицька пропаганда. Українське населення і військо знали добре і те, що наша влада не хоче встановлення старого царського режиму, а тільки хоче Української Народної Республіки. Тому як наше населення, так і військо напружені чекали від українського уряду більшої рішучості, чекали дій, які загнуздали б більшовиків і розрядили б напруження. На жаль, цього не сталося...

В середині жовтня 1917 року відбулося свято на честь І-го ім. Б. Хмельницького полку. Спочатку відбулася парада на Софійському майдані. По всіх сотнях у касарнях для вояцтва були влаштовані добре обіди. Старшини відсвяткували полкове свято в ресторані на Печерську разом із визначними представниками українсь-

кого уряду. Багато тостів було піднесено тоді на честь Богданівців, але ніхто з цих представників уряду не згадав, що внедовзі наш полк залишить Київ знову.

Большевицькі агенти на чолі з П'ятаковим саме підготували в Києві повстання і робили все можливе, щоб випхати із столиці найчисленнішу і найбоєздатнішу українську військову частину. І П'ятакову вдалося осягнути цю ціль, подібно, як колись, Оберучеву... Два тижні після цього полкового свята український уряд дав наказ Богданівському полку негайно переїхати з Києва до Полтави, не сказавши ясно — чого ми їдемо і на як довго.

“СТАРШОБРАТСЬКЕ ВІЗВОЛЕННЯ”

У своїй книжці “Россия в концлагере” І. Л. Солоневич розповідає, як літом 1921 року він із дружиною та сином сиділи заарештовані в одеській “чекі”. Одного разу їх вивели на прохід у подвір’я, що було відгороджене від в’язничного вхідного двору. Через прорізовані ворота в цій перегородці він там побачив мовчазний натовп, що був вистроєний прямокутником та був під сильною охороною озброєних чекістів, — з вісімдесят душ юнаків і юначок. Пізніше, по списках розстріляних, виявилось, що було їх 83, молодих хлопців і дівчат. Більшість із них були одягнені в святочні українські народні строї: дівчата у вінках із биндами і в наਮисті, хлопці у вишиванках. Вони були скоплені на просвітянській забаві і, хто в чому був, приведені на в’язничне подвір’я. На другий день їх усіх, Богові духа винних, ще майже дітей, що лише починали жити, обернули в купу людського мяса... “Голова пішла колом, в очах залинували червоні круги...” — кінчає оповідання про цю жахливу подію І. Л. Солоневич.

Фяра і шана робітникам щирим

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ ЙОСИП МАНДЗЕНКО

Йосип Мандзенко
— ген.-хор. Армії УНР

Йосип Мандзенко... З пам'яті мимоволі виринас 1921-ий рік, табір інтернованих в Олександрові Куявському в Польщі, а також "Козацький Театр" і Драматичне Т-во ім. М. Садовського, одним із головних організаторів якого був (тоді) сот. Йосип Мандзенко. Перед очима стає театральний барак з усіх боків обставлений, і назіть на даху вкритий козацтвом, який здалека виглядав, як рій бджіл перед росіями. А в середині бараку — простора зала по береги заповищені щасливцями, що змогли дістатись до неї, повінь світла, веселій гомін соток глядачів... Усе готове, але когось чекають. Але ось, в оточенні кількох штабових старшин і дружини, увіходить він, "наш батько", комендант табору і нашої славної 6-ої Стрілецької — генерал Марко Безручко. Усе заворушилося і замовкло. Ще мить — і відкривається куртина. На сцені — "Про що тирса шелестіла"... "куточок України", образок її минулої слави.

Душою театру і головним режисером був сотник Мандзенко — Йосип Сірий. З інчого створений таборовий театр за два роки свого існування дав у таборі і його околицях велику кількість вистав. Через театральну залю в тому часі пройшло до 180.000 осіб. А пройти шлях від "голих рук" до

модерного театрального устаткування і багатства реквізулу та репертуару, від "Ой не ходи Грицю" до "Про що тирса шелестіла", від "Панни Мари" до "Закону" — Винниченка, від "Снігу" Пшибішевського до п'еси "Молодість" Гальбе, — вимагало не абиякої праці, яку могли дати лише ентузіасти, що "попрощавшись із Марсом, звернулися до Мельпомени", що поставили собі за ціль театральними виставами "загоювати рани сумного, з підрізаними крилами українського вояцтва", яке опинилося на чужині, та показати йому на сцені отої "краєчок України", яку ищодавно вони залишили.

В атмосфері вояцької дисципліни і в довгому ланцюгові тодішньої багатогранної культурно-освітньої праці Драматичне Т-во ім. М. Садовського і його таборовий театр становили також окрему ланку, що немало спричинилася до влюблення у вояцтво гордості з принадлежності до української нації та української армії, яка в листопаді 1921 року під Базаром промовила устами безсмертного Щербака — "Я козак 6-ої Стрілецької дивізії... Ми знаємо, що нас чекає, але України не зрадимо".

1923-ий рік розвів нас по світах. Спорожніли таборові бараки. Різними шляхами пішло українське вояцтво влаштовувати своє життя на чужині: Августовська пуща, Поліський ліс, Познанське село, Варшава, Краків, Чехо-Словаччина, Франція... Сотник Йосип Мандзенко повертається назад "від Мельпомени до Марса". Він — один із тих вибраних, що з наказу Української Військової Офіції має вступити контрактовим старшиною до Польської Армії, завершити свою вищу військову освіту, поглибіти свій військовий досвід, щоб зайняти відповідне становище у майбутній Українській Армії.

А там ієсподівано загреміли громи 2-ої світової війни, що скрувала нас на нові шляхи скиతальщини і порвала наші побратимські зв'язки. А коли затихли ці громи, ми почули вже про генерала Йосипа Мандзенка, що, як вояк, пройшов через усі страхіття цієї війни. Почули знову про Йосипа Сірого, що знову під егідою Мельпомени,

у тузі за Україною, нагадує нам один за одним її "краєчки", її красу, її героїв, її колишню славу. У 1963-64 роках вийшли дві книжки його "Оповідань", в 1964-65 роках на шпалтах "Українських Вістей" друкувалися його "На переломі" і "Ліс шумить". На друг чекають "Розбурхані хвилі", в роботі — роман "У чужій пристані", праці, що є продовженням роману "Ліс шумить". На друг чекають також драматичні твори, що не були друковані, але були вже показані на сцені, як: опера "На маневрах", драма із життя УПА — "Чорна троянда", комедія-сатира — "Робот", п'єса із сучасного життя України — "Драговина" та інші.

Із захопленням, не відриваючись, читаєш ці твори Йосипа Сірого і за кожним разом довший

час перебуваєш під враженням прочитаного. На дні душі ніби камінь якийсь, ніби щось біля тебе сталося, що тисне серце, полонить думку. То... по 45-ти роках, разом з автором, читаючи його твори, переживаєш трагедію герой його оповідань, цілою істотою переносишся в залишену перед 45-тма роками Батьківщину, де все міле, рідне, українське, де українським є кожний промінчик сонця, де навіть пташинка над могилою нещасної Оксани Кобзи по-українському щебече пісню, спрагненого волі і кров'ю козацтва зрошеного безмежного українського степу.

I. Л-ий

складаючи йому побажання довгих літ щасливого та безтурботного життя і сил для продовження національної роботи, — подаємо його короткий життєпис.

Д-р Олекса Яворський

Д-Р ОЛЕКСА ЯВОРСЬКИЙ

25-го березня ц.р. минуло 70 років з дня народження д-ра Олекси Яворського, учасника української збройної боротьби, лицаря Ордену Залізного Хреста, кол. заступника голови Едмонтонського Відділу СБУВ у Канаді. Пройшовши етап збройної боротьби, а за ним і довший етап національної боротьби на культурному та економічному полі на Західних Землях України, наш Шановний Ювілят, перебуваючи разом із нами у вільній Канаді, додає і нині свій помітний вклад праці громадського діяча і журналіста до спільноти зусиль завершити недовершений чин нації. Вітаючи його нашим щирим побратимським привітом, і

По переході Збруча в 1920 році, д-р О. Яворський студіє право на тайному Українському Університеті, а по закінченні студій у своєму повітовому місті Підгайцях працює за фахом і віддається організаційній громадській праці: відновлює і закладає читальні "Просвіти", кооперативи, сокільські т-ва, "кружки" "Сільського Господаря" і "Рід-

кої Школи". А одночасно із цим включається він у політичну працю УНДО і стає головою Повітового Комітету УНДО, філії "Сільського Господара", повітового Союзу Кружків Рідної Школи та заступником голови філії "Просвіти" в Підгайцах, як також членом Центрального Комітету УНДО у Львові.

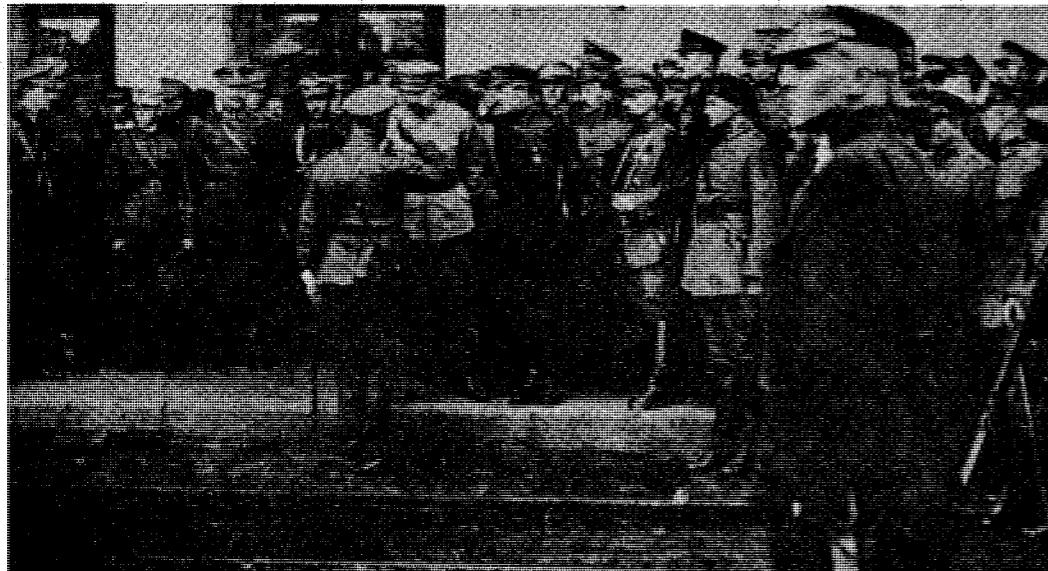
I при цьому всьому перебуває він також на становищі повітового коменданта і окружного ад'ютанта УВО.

Польща не визнавала дипломів українського тайного університету, а тому д-р О. Яворському довелося скінчити і польський університет у Кракові, після чого він у Підгайцах відкрив свою адвокатську канцелярію. За свою громадську і політичну діяльність був він кілька разів арештований і караний, а в 1930 році, у часі пасіфікації Східної Галичини, був тяжко побитий польською поліцією. Як доказ довір'я і признання з боку українського населення, був він в 1928 і 1930 роках обраний послом до Варшавського сейму, обидва рази із тюрми.

З вибухом війни в 1939 році д-р О. Яворський був засланий поляками до концентраційного табору в Березі Карпівській. По упадку Польщі він провадить адвокатську канцелярію у Кракові. В 1944 році вступає до Дивізії Галичина і, приділений до Сусільної Опіки, заступав інтереси родин дивізійників перед німецькими властями.

Від 1948 року д-р О. Яворський перебуває в Канаді, перші 10 років в Едмонтоні, тепер у Торонто, усіє це беручи активну участь у громадському і політичному житті. Він є великим прихильником Комітету Українців Каїади і Державного Центру УНР, заступає конечність з'єднання всіх наших політичних угруповань в УНРаді, і з тої причини попадає часто в конфлікт з деякими колами, що є прихильниками "бліскучого відокремлення". Його статті на наші внутрішньо-громадські теми, що іх дуже часто містить "Вільне Слово" і "Український Голос", знаходять серед читачів прихильний відгук і зацікавлення.

І. Л-ній

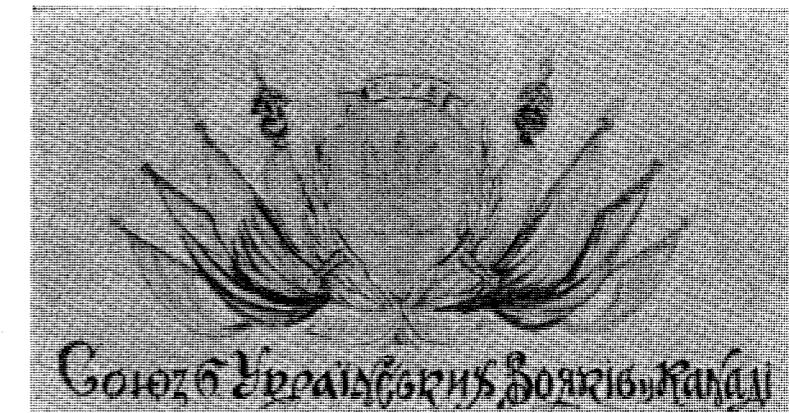

Посвячення панцерного потяга — "Кармелюк". Станіславів, двірець, 1920 рік.
На світлині: Головний Отаман Симон Петлюра, Маршал Юзеф Пілсудський. За Головним Отамаюм — пор. Чарнецький, прем'єр В. Прокопович, командарм ген. М. Омелянович-Павленко, праворуч командарма — ген. О. Загродський, поміж ними — міністер шляхів інж. С. Тимошенко. І-ий зправа — проф. П. Зайцев, 3-ій — пполк. О. Доценко.

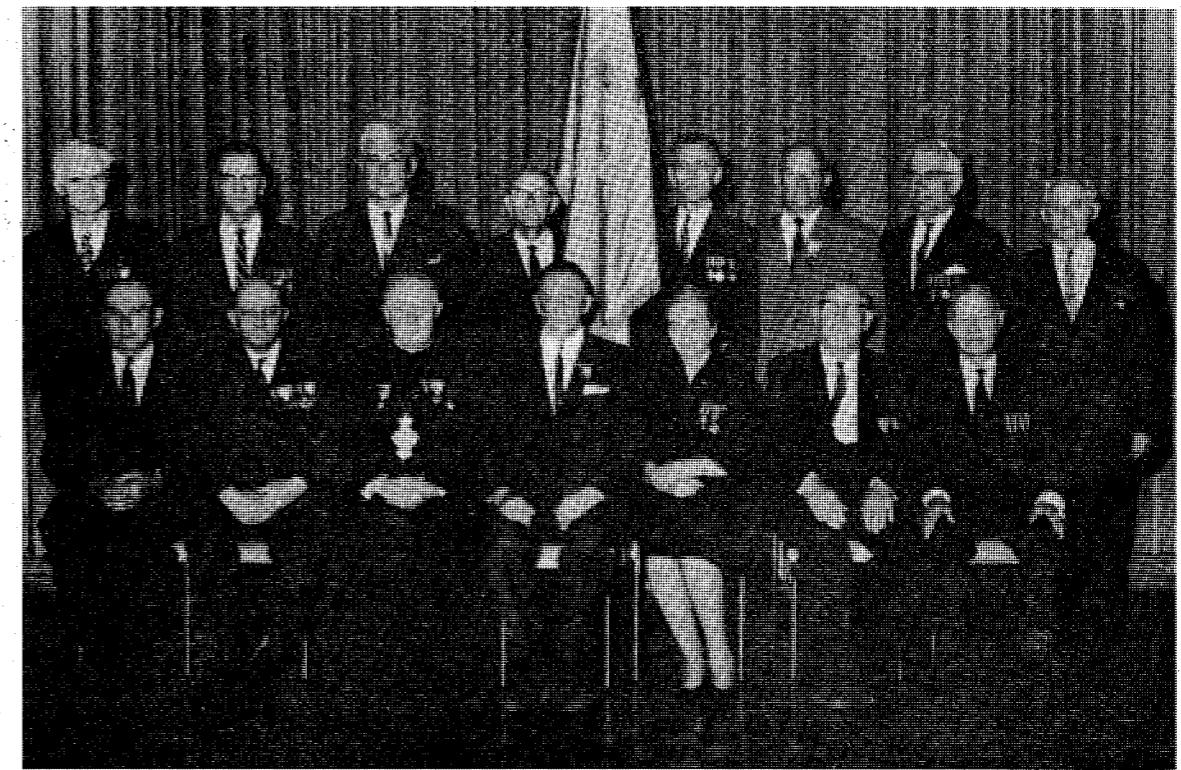
Рапортую ген. О. Удовиченко. Ліворуч маршала Пілсудського: полк. Є. Єфремів і ген. О. Кузьмінський. Із збірки хор. Ф. Грінченка.

1
9
3
6

1
9
6
6

Щирий привіт I-ї Піонерській Станції СБУВ у 30-ті роковини її існування!..

ПЕРША СТАНЦІЯ СБУВ:

Зліва направо: сидять — підхор. О. Хоменко, четар К. Редкевич, о. протопр. В. Слюзар, полк. С. Вальдштайн, пані добродійка Л. Слюзар, ст. дес. М. Карпів, дес. С. Подвигоцький; стоять — дес. Я. Редчук, вістун Й. Савчук, стр. І. Смоляр, стр. К. Захарчук, стр. І. Квартюк, чет. М. Дусько, стр. Т. Татарчук, стр. Г. Залуський, Відсутні: стр. Л. Суп, гармані П. Романюк, дес. Д. Литвин.

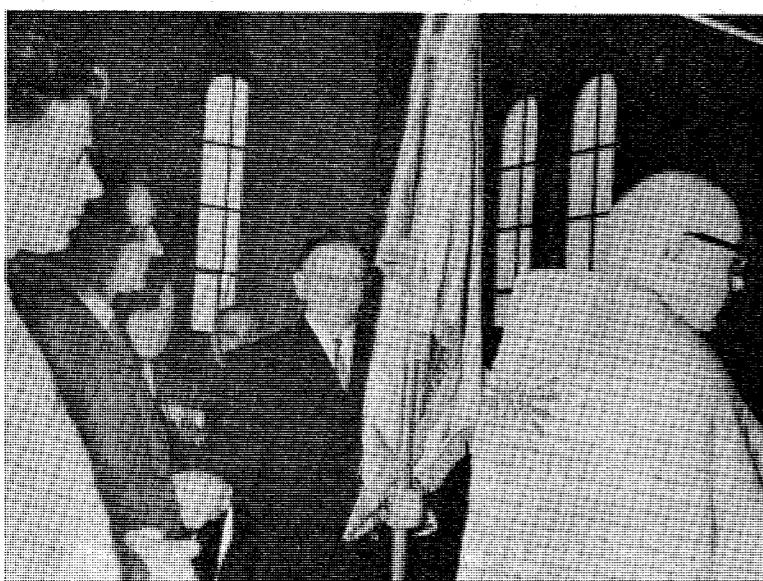
Володимир Мошинський
сотник Армії УНР

ІЗ "КНИГИ БИТЯ"

Відгули гармати на фронті!.. Розвіялися дими пожеж Визвольної Боротьби!..

Переможене ворогами козацтво змушене було залишити Батьківщину, як колись залишив її і наш славний гетьман Іван Мазепа із своїми лицарями-козаками. Багато причин було тому, що наше новітнє козацтво змушене було покинути свої рідні землі, а серед них чи не найголовнішою, а від нас залежною, був брак єдності на верхах.

Буйним вітром подій було занесено частину учасників визвольної боротьби і до вільної Канади, де невеличка горстка їх отаборилася в Монреалі. Не всі разом прилетіли ті птахи бездомні — вояки українських армій до гостинної Канади. Затримувалися вони на різних етапах свого тернистого вояцького шляху: за дротами таборів інтернованих у Польщі, в застінках Сігуранди в Румунії, у вищих школах Чехословаччини, у славному Парижі у Франції... То все — етапи, на яких залишилася також безліч цих знеможених птахів-вояків, які вже не мали сили летіти далі у вир життя. І найдорожчу могилу залишило вояцтво в Парижі, могилу свого вождя — Головного Отамана, могилу того, хто вів до волі і перемог...

Міцно і гордо тримає новопосвячений прапор Комендант Станіци полк. С. Вальдштайн. Зліва: о. Костюк, Ю. Фотій, К. Редкевич і О. Хоменко. Зправа — о. протопр. В. Слюзар.

У ті часи в Канаді вже існувало декілька українських політичних угруповань, і кожне з них прагнуло втягнути душу українського вояка у своє політичне павутиння. Але в душі у кожного з тих вояків нуртував якийсь опір — протест: прецінь він є вояк, хоч і колишній, але дух вояцький у нього залишився! У цих обставинах не трудним було прийти до дедиції створити свою власну, вояцьку, позапартійну станову організацію. Кому першому прийшла ця думка тяжко сказати, як тяжко сказати також, хто є творцем тої чи іншої народної пісні.

Рішення стояти поза партійним життям керувало кожним із тих наших піонерів-вояків, коли він йшов на Основоположні Збори нашої Організації. Воно стало також головною підвалиною, на якій постала І-ша Станіця і цілій Союз Бувших Українських Вояків у Канаді. Цю волю засновників Союзу зафіксовано в статуті Союзу, який 2-го квітня 1937 року був затверджений Канадійською Владою. У 2-ому розділі Статуту сказано: **"Союз Бувших Українських Вояків має бути організацією демократичною. Не має права бути зв'язаною з жодною політичною партією або організацією".** І на цих засадах І-ша Станіця, і весь Союз, існували до нині та існуватимуть далі.

ПОСВЯЧЕННЯ НОВОГО ПРАПОРА СТАНИЦІ

Прапор посвячують — о. протопр. В. Слюзар і о. прот. Є. Чижів.

I. Липовецький

16-ГО БЕРЕЗНЯ 1936 РОКУ...

16-го березня 1936 року...

Коли сьогодні ми зосереджуємо нашу увагу на тих передвоєнних часах, і зокрема на цьому нашому 16-ому березня 1936 року, у якому в Монреалі відбулися перші наради в справі заснування Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, то мимоволі хочеться порівняти постанову тих Зборів **ЗАСНУВАТИ НАШ ВОЯЦЬКИЙ СОЮЗ** із одним з тих сонячних променів, що ласкою Провідіння був скерований у тодішнє життя української спільноти у Канаді.

Я розумію, що до цього образного порівняння тут належить додати ще й не менш образні докази. А їх не забракне, коли ми глянемо на 30-літній шлях, що його пройшла, як І-ша Піонерська Станіця у Монреалі, так і наш Союз у цілому в Канаді.

27-го квітня того 1936 року відбулися Організаційні Збори І-ої Станіці, яка вилонила із свого складу також Генеральну Управу і взяла на себе ввесь тягар організаційних обов'язків у будові Союзу.

2-го квітня 1937 року Канадійська Влада затвердила статут Союзу. У статуті було ска-

зано:

"Союз Бувших Українських Вояків є організацією в Канаді, яка об'єднує всіх бувших вояків Української Армії і Флоту і в перші міри тих всіх вояків українців, що брали активну участь у світовій війні"...

А про завдання Союзу, між іншим, читаемо:

Союз має "...виховувати публічну опінію по відношенню національних обов'язків до погеліх наших борців за незалежність і волю України, до інвалідів та інших, хто служив в Українській Армії і Флоті, і від них залежних".

Отже, як бачимо, затвердження статуту Канадійською Владою то була подія, якої значення виходило далеко поза рами життя нашого Союзу. Це був не лише момент, що для праці Союзу давав правні підстави і опіку, що до цієї праці заохочував і підбадьорював, — ЦЕ БУЛО ВИЗНАННЯ КАНАДІЙСЬКОЮ ВЛАДОЮ УКРАЇНСЬКОГО ВОЯКА, УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ, а тим самим і УКРАЇНСЬКОЇ ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ.

І це перша і велика заслуга наших піонерів-основоположників Союзу, яку ми нині з пріємністю та подякою тут згадуємо.

Другою заслugoю I-ої Станиці є той ВЕЛИКИЙ ВКЛАД ПРАЦІ, ЯКИЙ В ОРГАНІЗАЦІЙНУ БУДОВУ І РОЗБУДОВУ НАШОГО СОЮЗУ вона вложила в передвоєнних роках. Цей вклад праці дав ті наслідки, що вже I-го березня 1939 року, ще перед початком 2-ої світової війни, Союз уже мав у своєму складі: 5 станиць (Монреаль, Едмонтон, Ванкувер, Вінніпег і Торонто), а крім того 18 представництв в різних місцевостях Канади і 21 представництво в США.

Створити цю організаційну мережу, тримати з нею контакт і керувати нею — вимагало чимало часу та енергії, а навіть самопосвяти.

Заслугою наших монреальських пionерів було і те, що життя і працю нашого Союзу вони одразу скерували на широкі, а з другого боку — на патротичні і вдячні шляхи.

Маючи статут сuto військової і становової організації, Союз у своїй діяльності міг обмежитися лише своїми специфічними становими проблемами, як опіка над членами, над їхніми родинами, над їхніми могилами і т. ін. Але ми бачимо, що в своїй праці він далеко перекрочив вимоги статуту і турботу про свої станові інтереси.

Я далекий від того, щоб твердити тут, що в той час, 30 років тому, українські організації, що тоді існували в Канаді, не жили повнотою свого національного життя, на яку в тодішніх обставинах вони могли здобутися і на яку спроможний був тодішній національно-громадський актив. З найбільшим визнанням ми ставимося до того великого національного дорібку, який ми побачили, коли приїхали до Канади. Але, коли ми студіюємо архіви нашого Союзу, коли приглядаємося до його праці в тих почат-

На світлинах:

1. Комендант I-ої Станиці — полк. С. Вальдштайн зачитує привітання. Зліва — інж. В. Дмитрук — голова Управи Собору св. Софії, пані А. Дмитрук. Зправа — голова бенкету — вістун Й. Савчук.

2. Пполк. П. Федоренко складає привіт від Військового Ресорту В. О. УНРади. Зліва — майор І. Липовецький, зправа — пані добродійка О. Костюк.

3. Комендант СБУВ — майор І. Липовецький складає привіт від Генеральної Управи і Членства СБУВ. Зліва — о. О. Костюк, сот. І. Янішевський, о. митрат К. Квасницький; зправа — о. протопр. В. Слюзар і пполк. П. Федоренко.

кових роках його існування, — МИ БАЧИМО, що ПРАЦЯ НАШОГО СОЮЗУ НАБИРАЄ ОДРАЗУ ШИРОКОГО РОЗМАХУ, МИ БАЧИМО, що ІЦІЮ ПРАЦЕЮ КЕРУЮТЬ НЕ ГРУППОВІ, НЕ ПАРТИЙНІ, А ЗАГАЛЬНО-УКРАЇНСЬКІ І СОБОРНО-ДЕРЖАВНИЦЬКІ ІНТЕНЦІЇ.

Як, може, не дивно, але в тих тяжких часах економічної кризи бодай чи не на перше місце в діяльності Союзу висовується турбота про Рідний Край і бажання допомогти кожному проявові національного життя на залишенні Батьківщині. Наш Союз кожночасно включається, а ще частіше започатковує сам, ГРОШОВІ ЗБІРКИ НА РІЗНІ ПОТРЕБИ українського національного життя і то переважно для потреб національного життя поза Канадою.

Ці збірки перепроваджує він по цілій організаційній мережі своїх станиць, осередків і представництв. Допомагає не тільки організаціям, але і окремим видатним учасникам Визвольної Боротьби.

У турботах про те, щоб український визвольний чин 1914-1921 років не був забутий і щоб він був належно освітлений на сторінках історії, кожному членові було поставлено в обов'язок написати спогади про його УЧАСТЬ У ВІЗВОЛЬНІЙ БОРОТЬБІ. Ці спогади друкувалися на сторінці Союзу в “Українському Голосі”.

Надежить згадати також і те, що вже у ті часи було запроваджено кореспонденційний контакт із багатьма українськими центральними організаціями — у Польщі, Чехословаччині, Франції, Бельгії і на Балканах. Живий контакт було нав'язано і з видатними військовими особистостями. Відомим, напр., є, що ВІДЗНАКУ СОЮЗУ ч. 1 носила св. пам. Ольга Петлюрова, ч. 2 — Командарм генерал М. Омелянович-Павленко, ч. 3 — генерал В. Петрів, ч. 4 — генерал

На світлинах:

1. Всеч. о. протопр. В. Слюзар вітає Станицю, як генеральний капелян СБУВ.

2. Сот. І. Янішевський складає привіт від Управи і членства 5-ої Станиці. Зліва — о. О. Костюк, зправа — о. митрат К. Квасницький.

3. Перший голова Станиці — четар К. Редкевич зачитує доповідь про історію заснування і перші роки діяльності Станиці. Зліва — о. С. Цетухін, зправа — проф. Р. Василенко, о. О. Костюк, сот. І. Янішевський і о. митрат К. Квасницький.

Ол. Удовиченко і т. д. Відомим є також, що спізнення із скликанням І-го З'їзду членства СБУВ пояснюється тим, що тодішня Генеральна Управа плянувала, що цей З'їзд відкриє Командарм, приїзд якого до Канади старалися уможливити. Війна, а за нею і смерть Командарма перекреслили ці плянування. Відомими також є заміри тодішньої Генеральної Управи уможливити приїзд на стаїй побут до Канади генерала В. Петріва, якого плянувалося обрати на Коменданта СБУВ. Війна і смерть генерала В. Петріва перешкодили і цей замір здійснити...

Війна принесла нові та відмінні обов'язки і життя І-ої Станиці, як і Союзу в цілому, пішло іншими шляхами, про які я вже згадував на недавньому Ювілії 5-ої Станиці, і про що писалося також на сторінках "Дороговказу".*) Головну увагу і зусилля у воєнному часі треба було скерувати на відпроваджування вояків на фронт, на збірку одягу та інших речей, на висилку пакунків, на опіку над хворими та раненими, що перебували в шпиталах і т. ін. Війна закінчилася, і на порядок денний стала проблема

*) ч. 9 (28), 1966 рік — "25-літній шлях 5-ої Станиці СБУВ у Торонто".

ма спровадження та розміщення скитальців...

Прийшов листопад 1952 року. На І-ому З'їзді СБУВ місце осідку його Генеральної Управи перенесено до Торонто. На порядок денний стали інші та відмінні проблеми, але про них не будемо нині згадувати.

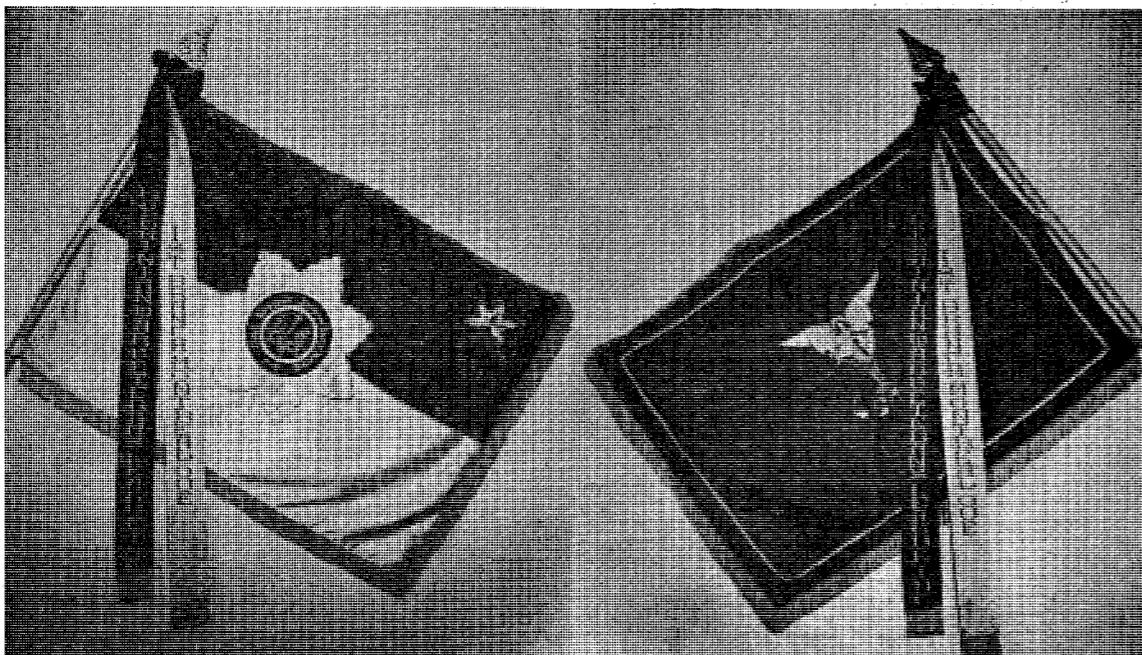
30 років минуло... Порідили наші лави, послабли наші сили. Але пропор Союзу ми триамо міцно, несмо його гордо. Робимо все, що можемо, що наказує нам статут і ниніння днина. А коли дивимося на пройдений нами 30-літній шлях, хочеться про наш Союз сказати словами нашого безсмертного Івана Франка:

...“Все, що мав у житті, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І трудився для неї”...

А разом із цим, сьогодні, у 30-ті роковини заснування І-ої Станиці, із душі та серця виривається голосне і шире:

СЛАВА ОСНОВОПОЛОЖНИКАМ СБУВ У КАНАДІ!

СЛАВА ВСІМ ТИМ, ЩО СВОЄЮ ЖЕРТОВНОЮ ПРАЦЕЮ І САМОПОСВЯТОЮ НА ПРОТЯЗІ 30-ТИ РОКІВ ЙОГО ЖИТТЯ ТВОРИЛИ!

Новий пропор І-ої Станиці СБУВ. Вид з обох сторін. Пропор вишила пані Віра Магденко з Торонто.

Після зворушливого душпастирського слова, о. протопр. В. Слюзар передає пропор Командантіві Станиці полк. С. Вальдштайнові, який приймає його стоячи на колінах.
Зліва — о. О. Костюк, зправа — о. прот. Є. Чижік і о. С. Цитухік.

ВІДЗНАЧЕННЯ 30-ЛІТТЯ І-ОЇ СТАНИЦІ

В дніх 21 - 22 травня ц. р. І-ша Станиця СБУВ у Монреалі урочисто відзначила 30-ліття свого існування. Ювілейні урочистості відбулися в Соборі св. Софії і його приміщеннях та були розпочаті 21-го травня панахидою за спокій душ членів Станиці, що відійшли у вічність. Панахиду відправив генеральний капелян СБУВ — о. протоп. Володимир Слюзар в сослуженні місцевого духовенства. На панахиді, крім членів Станиці, була присутня делегація з Торонто, що репрезентувала Генеральну Управу СБУВ і Управу 5-ої Станиці. Після панахиди відбулися Надзвичайні Збори членів Станиці, на яких голова Генеральної Управи майор І. Липовецький поінформував присутніх про сучасні актуальні проблеми в життю Союзу і плян праці Генеральної Управи в найближчому часі.

В неділю 22-го травня, після урочистої Служби Божої в'дбується молебень в наміренні Українського Народу, а після його посвячення нового пропора Станиці. Посвячення пропора було величним, зворушливим і незабутнім моментом. Урочистість в'дбулася при переповненій церкві. Акту посвячення доконав всеч. п.-о. В. Слюзар в сослуженні о. прот. Є. Чижіва, о. О. Костюка і о. С. Цитухіна. Передаючи посвячений пропор комендантіві Станиці полк. С. Вальдштайнові, який прийняв його стоячи на колінах, п.-о. В. Слюзар виголосив душ-

пастирське слово, в якому пов'язав значення пропора, свої щирі побажання для Станиці і свою віру в остаточну перемогу Української Правди.

Ногопосвячений пропор від Команданта Станиці прийняв прaporonoсець побр. Кирило Захарчук.

Після посвячення пропора в залі Собору св. Софії відбувся ювілейний банкет, який, коротким словом відкрив полк. С. Вальдштайн, і який далі провадив вістун Йосип Савчук. Молитва, тост за "Ї величність Королеву Єлизавету II-гу і низка привітів. Від імені Генеральної Управи і членства СБУВ І-шу Станицю привітав майор І. Липовецький який, між іншим зазначив:

"До тих зворушливих слів, що витискали слізі з наших очах, якими вітав вас наш дорогий Генеральний Капелян — всеч. п.-о. В. Слюзар, — не можна нічого додати. Серце вояка не може більше нічого сказати, не може нічого вам більше побажати. Але я хочу звернути увагу на символічний момент цього свята: відзначаючи своє 30-ліття, Станиця посвятила свій новий стяг. Чи не є це символ віри в світлу майбутність, а також надії, що сили не зменшаться, що енергія не ослабне, що цей стяг буде кому перебрати в свої руки і донести до вільної столиці України та поставити його в Пантеоні наших святощів?.. І в цьому щасті Вам, Боже!..

Пполк. П. Федоренко вітав Станицю від імені Військового Ресорту В. О. УНРади, інж. Янішевський — від Управи 5-ої Станиці, Всеч. п.-о. В. Слюзар, як Генеральний Капелян СБУВ. Полк. С. Вальдштайн зачитав довгу низку привітів від різних організацій і окремих осіб.

Під час бенкету було виголошено також дві доповіді: голова Генеральної Управи майор І. Липовецький дав загальну характеристику національно-громадської праці І-ої Станиці, а перший голова Станиці — четар К. Редкевич — коротку історію Станиці, зокрема перших років її існування.

Ювілейний бенкет був закінчений мистецькою частиною, в якій взяли участь: проф. Ростислав Василеенко і соліст Сергій Босий, а також пані Зоя Почаєвська, як акомпаніаторка. О годині 6-ї вечора розпочалася "Вояцька забава".

Імена членів основоположників СБУВ, особовий склад першої Управи Станиці і першої Генеральної Управи подані в статті сот. В. Мошинського — "Перша сторінка історії СБУВ" в "Бюллетені СБУВ" ч. 6-7 1961 рік.

СЛОВА, СКАЗАНІ 30 РОКІВ ТОМУ

(Із обіжника Генер. Управи СБУВ, листопад 1938)

"По довгих роках відпочинку, ми знову сьогодні стаємо в лаву поруч усіх своїх побратимів козаків-стрільців, підстаршин і старшин нашої

На світлині: п.-о. О. Костюк, о. протопр. В. Слюзар, прапороносець побр. К. Захарчук і М. Лах — голова 183-го відділу Королівського Канадського Легіону ім. гетьмана І. Мазепи.

славетної армії, не входячи ані в сучасне їх політичне переконання, ані в релігійну принадлежність. Стаемо в лаву на тих самих засадах, на яких ми приймали колись до рук своїх зброю, а саме — За волю Українського Народу, за державну незалежність, самостійність та соборність України!"

"Віримо, що при вирозумілій праці і при дисциплінованості й взаємному довірю, ми осiąгнемо в своїй організаційній праці дуже багато.

У першу чергу — ми очистимо добре ім'я українського вояка, яке оплюгуване нерозважливістю певних політичних партій; ми передамо нашому підростаючому поколінню любов до української армії та гордість з неї; а зі своїх спогадів та документів — лишимо вартісний матеріал для історії, що говоритиме про нашу збройну визвольну боротьбу"...

"Стаючи в лаву Українських Комбатантів, ми не будемо творити із себе станиць, котрі свою діяльністю робилися б конкурентами існуючим національним культурно-освітнім та релігійно-моральним організаціям і товариствам, але — навпаки — МИ ПОВИННІ ТВОРИТИ ТАКІ СТАНИЦІ, ЯКІ БУЛИ В ФОРТЕЦЯМИ ГІДНОСТИ, ЧЕСТИ, ЩИРОЇ і САМОВІДДАНОЇ ПРАЦІ, СКРИПЛЕНОЇ ЗАЛІЗНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ, ВЗАЄМОПОШАНОЮ І ПОВНИМ ДОВІРЯМ DO СВОГО НАРОДУ"...

Група представників громадянства, що при посвячені пропора були кумами.
1-й ряд (зліва направо): панночки О. Лах і Г. Сокирко, пані добродійка Л. Слюзар, панночки Л. Бородуля і Є. Шкурат. 2-й ряд: пані — Є. Бабяк, А. Барабаш, Я. Якінсон, Г. Сенишин, К. Редкевич та С. Подвінський. 3-й ряд: М. Лах, інж. В. Захаркевич, А. Білоцерківський, І. Хохлач, К. Захарчук, П. Генгало, Є. Оборонів та І. Висоцький.

Листа кумів при посвячені нового пропора Станиці, яку тут подаємо, вказує на те, що за час свого 30-літнього існування, в тісній співпраці та співживитті з іншими українськими національно-громадськими організаціями, І-ша Станиця у Монреалі тісно пов'язала себе з місцевою Українською Громадою.

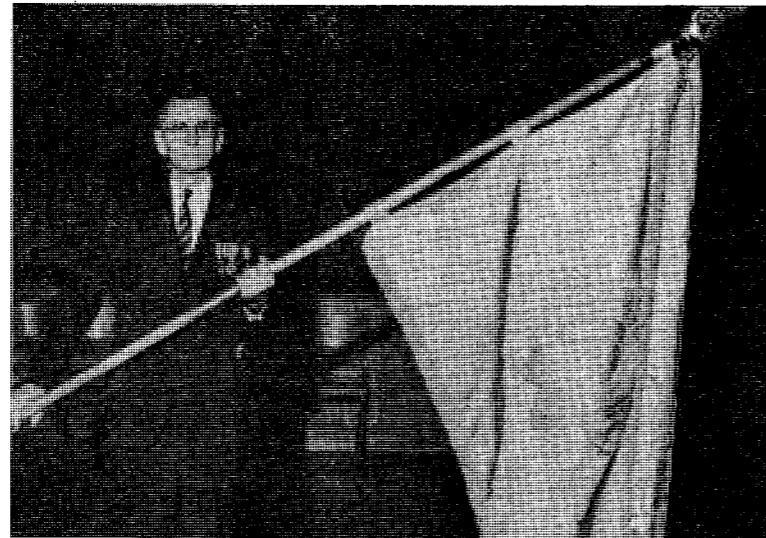
До цих кумів належали: подружжя І. і А. Барабаш, пані — Є. Бабяк, Я. Якінсон і К. Редкевич, а також панове — В. Висоцький, Ю. Фотій, І. Хохлач, А. Дольницький, І. Сербин, Н. Петрашко, інж. В. Захаркевич, І. Передерій і В. Медвідь.

До кумів належала і довга низка українських організацій м. Монреалю. Їх назви і репрезентантів тут подаємо:

Союз Українок Канади, Відділ ім. Гани Барвінок, який репрезентували — пані О. Бурак і панна Є. Шкурат; Відділ "Доньки України" — пані добр. Л. Слюзар і пані Г. Сенишин; Відділ імені Лесі Українки — пані М. Степова;

Організація Українок Канади, Відділ ім. О. Басара — пані М. Дейнека; Жіноче Товариство ім. Лесі Українки при Т-ві "Просвіта" — пані М. Спасик, Союз Української Молоді в Канаді, Відділ ім. Павла Полуботка —; репрезентували панночки Г. Сокирко, О. Лах і Л. Бородуля; ОДУМ — В. Павлюк і панна Л. Пергат; СУМ — П. Кузишин; Т-во Українських Самостійників — О. Шевчук; Українське Національне Об'єднання — Є. Оборонів і П. Генгало, СУЖЕРО, Відділ у Монреалі — проф. А. Степовий, Відділ у Лашині — А. Білоцерківський; Комітет Українців Канади — інж. В. Захаркевич; Канадський Легіон, 183-й Відділ ім. І. Мазепи — М. Лах, Українська Національна Кредитова Спілка — інж. В. Захаркевич; Українське Технічне Т-во — інж. Й. Ройш; Братство Християнського Милосердя — М. Гринишин і А. Гукало; Т-во "Просвіта" ім. Т. Шевченка — С. Остапчук; Т-во Спиріяня УНРаді — І. Передерій; Українська Кооператива Ощадності і Кредиту.

Побратим І. Квартюк — фундатор нового прапора Станиці. Його жертвеність заслуговує на особливу увагу і призначення.

МОВА ПРИВІТІВ

Відзначаючи 30-ліття свого існування, І-ша Станиця СБУВ одержала близько сотки привітів від різних видатних осіб та організацій. Своє благословення надіслали Високопреосв. Владики — архієпископ Михаїл і архієпископ Андрій. Листовні і телеграфічні привіти було одержано від Централі Комітету Українців Канади, цілої низки представників українського генералітету, управ ветеранських організацій, Всеч. панотців капелянів, управ Станиць і Осередків СБУВ, від деяких юного окремих членів та майже від усіх українських національно-громадських організацій Монреалю.

Вияв ініціативи наших монреальських пioneriv-vijskowikiv заснувати Союз Бувших Українських Вояків у Канаді, як також 30-ліття праця І-ої Станиці і Союзу в цілому, — у цих привітаннях знайшли належне признання. Кілька витягів із цих привітань тут подаємо:

КУК у Монреалі: "Ваша праця в ділянці збереження світлих традицій української армії заслуговує на похвалу і признання. Ви постійно брали участь в праці Комітету Українців Канади, підтримуючи його морально і матеріально. Вашим поступованням Ви здобули собі признання і пошану серед українського громадянства Монреалю"...

УНО, філія у Монреалі: "Ми ставимося з великим признанням до проробленої Вами праці, збереження в цій великій країні світлих традицій українського вояцтва, живучим символом яких Ви є тепер. Ви вірно зберігали засади української державності так, як Ви присягали урядові УНР.

Своїм поступованням Ви здобули собі признання і пошану, а Ваші чесноти збуджували любов до українського вояцтва серед молодшого покоління"...

ОДУМ, відділ у Монреалі: "Ми, молодь, цінимо і шануємо наших батьків за їхню героїчну боротьбу за визволення України з-під московської неволі та обіцяємо Вам, дорогі Вояки і Старшини, що ми підемо Вашим шляхом і під прапором Симона Петлюри до остаточної перемоги"...

Представництво ВО УНРади в Канаді: "Складаючи цей привіт, ми всі пам'ятаемо, що Ваш Союз є одною з найстарших українських організацій на терені Канади, і що протягом свого існування Ви здобули признання своєї праці не тільки від усієї української громади в Канади, але й від наших співгромадян Канади іншого етнічного походження. Також Представництво УНРади завжди пам'ятает, що Ваш Союз стояв і стоїть непохитно на ідеологічних засадах, проголошених Універсалами 22-го січня, і що він несе цілий час моральну і матеріальну допомогу Державному Центрові УНР. В житті Канади Ваш Союз спричинився до популяризації доброго українського імені і до вироблення твердих позицій в національному житті Канади українській спільноті"...

Петро Самутин, Генштабу генерал-хорунжий: "Пройде ще небагато років і з тих, що брали участь у визвольній боротьбі не залишиться нікого, але молоде покоління буде шукати прикладів нашого організованого життя і праці, як вояків. Вірю, що воно знайде ці приклади у Вашій, дорогі Пo-

братьями, Організації. Тридцять років Вашої невтомної праці це — жива історія служби Україні".

СБУ в США: "Рік за роком іде в забуття, ми все далі відходимо від днів нашої славної визвольної боротьби, а проте, ми не старіємо духом, ми ще молоді й наша віра в остаточну перемогу нашої Правди стає все міцнішою"...

"Безкоштовна заслуга СБУВ, а головно — Управи, що нарешті Вам дали чартер і затвердили статут. Отже — одним сильним куренем народилося на нашому комбатантському фронті більше. Це мене дуже й дуже тішить... Із цієї сильної позиції Ви завжди можете протягнути побратимську руку іншим"...

Ген.-полк. М. ОМЕЛЯНОВИЧ ПАВЛЕНКО

Листопад, 1938 року.

ДО ВШП полк. С. Вальдштайні
— Команданта І-ої Піонерської
Станиці СБУВ у Канаді.

Високоповажаний і дорогий Пане
Команданте!

Повернувшись до Торонто і перебуваючи ще під враженням урочистих та величних днів Відзначення 30-их роковин існування І-ої Станиці СБУВ, — я почуваюся до обов'язку висловити Вам мою ширу подяку як за Вашу гостинність у відношенню до торонтонської делегації, так і за зразкове переведення цього Вашого, як і нашого загально-союзного, Свята.

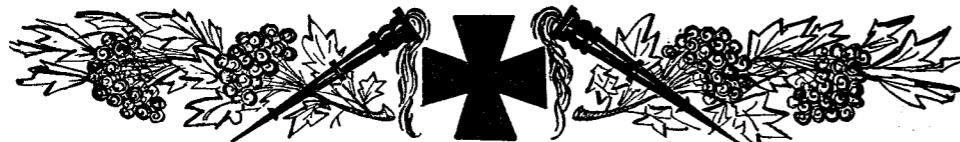
Дні 21-22 травня 1966 року, якими Ви розпочали ювілейний рік СБУВ у Канаді, залишаються незабутніми. У цих днях І-ша Піонерська Станиця у Монреалі пройшла перед нами, як і перед українським громадянством, бадьорою дефілядою, показавши не тільки здобутки своєї 30-літньої праці, але і свій незламний вояцький дух, свою дисципліну і свій, збудований довгими роками співпраці, контакт з Українською Громадою.

А величне посвячення Вашого нового прапора це — доказ, що у будуччину, назустріч здійсненню наших національно-державних прагнень, під Вашим керівництвом І-ша Станиця прямує з новими силами, з новою енергією і з твердою вірою в перемогу.

За Генеральну Управу СБУВ у Канаді:

Майор І. Липовецький
— Командант СБУВ.

Торонто, 24 травня 1966 року,
у 30-ті роковини існування СБУВ
у Канаді.

ПОЛКОВНИК АНДРІЙ ГОЛУБ

30-го березня 1966 року в Каламазу (США) на 79 році життя назавжди вибув із вояцьких лав полковник Армії УНР св. пам. **Андрій Голуб**. Світла постать його назавжди залишилася у нашій пам'яті, як постать безкомпромісного патріота-вояка, якому присвчувала у житті одна провідна зоря, одна ідея — УНР.

Покійний народився в Лохвиці на Полтавщині, походив зі старого козацького роду, у Лохвиці скінчив реальну гімназію, в Єлисаветграді — Військову Кавалерійську Школу. До української Армії вступив у ранзі ротмістра, маючи всі найвищі бойові відзнаки, до золотої зброй включно. Лицарем пройшов він через роки української збройної визвольної боротьби, брав участь в I-ому Зимовому Поході, вкритий славою його Лубенський полк, відбивши всі ворожі атаки, 21 листопада 1920 року останній перейшов Збруч.

Вояком-патріотом залишився св. пам. полк. А. Голуб і на еміграції, був зразковим членом Об'єву, УНДС та інших організацій, живо цікавився всіма проявами українського життя, до оцінки яких підходив завжди під призмою своєї безкомпромісової вояцької ідеології. Не щадила йому доля і тяжких переживань. Таким тяжким ударом долі була вістка з Рідних Земель, що його син-одинак Юрій-Ростислав, поручик I-ої Укр. Дивізії УНА, був розстріляний большовиками в 1947 р. в лавах УПА. Прийняв полк. А. Голуб цей удар спокійно, промовивши: "Він згинув за Україну! Слава його пам'яті! Немає жертв, що була б завеликою в боротьбі за Україну!"

Вічна йому пам'ять!

СОТНИК ВАСИЛЬ ТКАЧЕНКО

9-го лютого 1966 року перестало битись серце відданого українській визвольній справі борця в лавах Армії УНР — св. пам. сотника **Василя Ткаченка**.

Покійний народився 12-го січня 1898 року на Кубані, але більшу частину свого життя провів на Катеринославщині. Вступивши в ряди Української Армії, до кінця ділив із нею як і смуток і нев-

дач, так і радість її перемог і слави. Свій життєвий шлях пройшов твердим вояцьким кроком, прикладно виконуючи обов'язки, які покладало на нього життя, українська визвольна боротьба, Громада і родина. Поховано Покійного на цвинтарі "Сунсет Меморіял Парк" в Міннеаполісі. Над могилою прощальні промови виголосили: капелян Станіци — всеч. п.-о. А. Кість, голова Станіци — майор В. Радченко та голова Т-ва Прихильників УНР — п. А. Семенюк.

"Спі спокійно, дорогий Побрратиме! Хай земля Країни Вашингтона буде Тобі легкою!"

М. Лозовий

26-го червня 1966 року в Дітройті помер кол. член Української Центральної Ради св. пам. інж. КОРНІЙ НІЩИМЕНКО.

4-го липня 1966 року в Брукліні (Нью-Йорк), в США, помер піпоручник Армії УНР світ. пам. ФЕДІР ГАРКУША.

Покійний народився 26-го січня 1895 року в Києві. Службу в Українській Армії розпочав в Українському Центральному Етапі м. Києва. У 1918 році перебував у I-ій батареї Гайдамацького Коша Слобідської України.

5-го липня 1966 року по тяжкій недугі відійшов у вічність інж. полковник Армії УНР св. пам. ОЛЕКСАНДЕР ГЕТЕНКО, учасник Української Визвольної Боротьби, кол. начальник Київської Інженерної Школи, відзначений Хрестом Симона Петлюри і Восеним Хрестом. Похованій на цвинтарі "Крови Гіл" в Індіанаполісі, США.

14-го травня 1966 року в Жемапі біля Моису, в Бельгії, помер сотник Армії УНР св. пам. Іван Косець, учасник Визвольної Боротьби, член Т-ва кол. Українських Вояків.

Покійний народився в 1982 році в Києві. В передреволюційному часі брав діяльну участь в житті української громади в Петербурзі. В грудні 1917 року розпочав свою службу в Українській Армії, був учасником боїв за Арсенал, боронив Україну від полчищ Муравйова, брав участь у Зимовому Поході. Не жалував праці для української справи і гроша на національні потреби, перевіруючи на еміграції в Бельгії.

14-го липня 1966 року в Торонті, після довгої і тяжкої недуги, відійшов у вічність світ. пам. сотник **Михайло Бригідир**, учасник бою під Бродами, кол. голова Крайової Управи Б-ва кол. Вояків I-ої Дивізії УНА в Канаді.

СОТНИК ОЛЕКСАНДЕР ВДОВИЧЕНКО

26-го червня 1966 року у Міннеаполісі на 65 році життя несподівано помер член Головної Управи Союзу Українських Ветеранів в США, сотник Армії УНР, ОЛЕКСАНДЕР ВДОВИЧЕНКО.

Світ. пам. сотник О. Вдовиченко був учасником Визвольної Боротьби України. Вісімнадцятилітнім юнаком, покинувши школу і рідний дім, він вступив в ряди борців за країну долю своєї Батьківщини. З рідною Армією ділив він її долю і недолю. Тяжкий то був шлях боротьби — голод, зима чи літо, тяжкі бої, поранення, хвороби. Все переніс. Він радів перемогами своєї армії і спокійно сприймав її невдачі.

В критичний момент, у "Трикутнику смерті" він не вагається та разом із своїми друзями іде в славний Зимовий Похід. Коли 21-го листопада 1920 року "встоїтись не було сили" і армія перешла Збруч, він не пішов у непривітну чужину, а разом із своїм командиром ген. Гулім-Гулenkом залишився на рідних теренах та провадив партизанські бої. Але прийшлося і йому вийти з України, перейти Дністер і олинитися в таборі інтернованих в Румунії. Непривітна чужина не вабила його і тому він радо виконує наказ та знов повертає в Україну. Один, серед ворожого оточення, прямує до рідного Києва, та, виконавши наказ, вертає знов до Румунії.

Настиали спокійні дні, вихід з тaborів на волю. Сот. О. Вдовиченко обзаводиться родиною і так проходять роки аж до 2-ої Світової Війни. Нова еміграція до Німеччини, а потім — за океан, до США.

Приїхавши у Міннеаполіс, сот. О. Вдовиченко стає одним із засновників СУВА, є постійним членом Головної Управи та місцевої Станиці. Від двох років він тяжко хворів на серце і 26-го червня, після третього атаку, відійшов від нас на вічний спочинок. Відійшов від нас Лицар Залізного Хреста, Хреста Симона Петлюри та Воєнного Хреста, відійшов невтомний Борець за Болю Батьківщини, відійшов кришталево чесний Побраторим.

Поховали його зі всіма, можливими на чужині військовими почестями. При останньому "Прощай!", коли домовина поволі спускалася в землю, ледве помітно повів над ним український національно-державний прапор, якому віддав він все своє життя.

Перед світлою Його пам'яттою низько хилимо наші чола.

**Головна Управа, Управи Станиць і Членство
Союзу Українських Ветеранів в США**

ДРУГОВІ — СОТНИКОВІ

Сотникові Армії УНР світ. пам.
Олександрові Вдовиченкові

Нема, сотнику-друже, між нами Тебе:
ліг у землю чужу Міннесоти.
Але дух Твій вітав і вітає тепер
там, де Київ, дніпрові висоти...

Все життя Ти віддав за державний Тризуб,
за визволення рідного Краю.
Я стираю в цю мить неслухняну слозу,
хай бадьорість акордами грає!

Ти ж ніколи в житті не хилив голови —
ні в Зимовім поході, ні в сіках,
коли сотку сміливців у наступах вів,
бо зорі Патлюра і Січень...

Спи спокійно, товаришу, друже-боєць:
стяг державний знесемо в майбутнє,
в Пантеоні героїв і ім'я Твоє,
побраториме, у Києві буде!..

Микола Дербуш

Міннеаполіс, Міннесота, 30. 6. 1966.

17-го липня 1966 року в Чікаго помер ветеран Візвальної Боротьби, член СУВ в США, св. пам. сотник інженер Володимир Шевченко.

ПРОФ. НЕОФІТ КИБАЛЮК
(У 18-ту річницю смерти)

Культурно-освітній старшина Спільної Юнацької Школи, Неофіт Яковлевич Кибалюк, якого спогад про Головного Отамана тут містимо, — помер в Авгсбурзі (Німеччина) в серпні 1948 року і похований на місцевому цвинтарі Обергавзен, де поховані також віцеміністер шляхів УНР — інж. Юрій Колярд, генерал Всеволод Петрів, сотник Іван Гордієнко та багато інших наших Побраторимів.

Абсольвент духовної семінарії, культурно-освітній старшина Спільної Юнацької Школи, професор гімназії, голова "Просвіти" на Волині, яка за його головування розрослася до 180 філій в різних волинських містах і селах, довголітній вигнанець з рідних теренів, якому польська влада заборонила жити і діяти серед свого народу та який стало проживав у Любліні під доглядом польської поліції, голова люблінського Відділу УЦК за часів німецької окупації Польщі, голова УНДС в Августбурзі від 1946 року, а також сталій співробітник і член Редакційної Колегії тижневика "Наше Життя", головний редактор, заснованого ним з благословення св. пам. єпископа Платона, "Богословського Вістника", — це життєвий шлях св. пам. проф. Н. Кибалюка, на якому довелось скласти багато труду в ім'я країці будуччини поневоленої Українського Народу.

Як церковний і громадський діяч, для якого простори Волині були замалим тереном для праці, як журналіст і письменник, як вояк і побратим у боротьбі, — вирвав він своє ім'я на нерукотворному пам'ятнику вічності в серцях і душах усіх тих, кого у своїй праці для України зустрічав на своєму життєвому шляху. Вічна йому пам'ять!

I. Л-ий

Група представників духовенства і вояцтва, що взяли участь у святочному відзначенні 50-ліття Синьої дивізії в Раштаті, 13 червня 1965 року.

На світлині (зліва направо): стоять: полк. М. Стецишин, д-р М. Дам'янів, п.-о. Гаргай, хор. В. Чард, підхор. Г. Дзюба, ред. В. Леник, пор. І. Бейгулович, сот. Г. Орловський і ппол. Г. Хомничевський. Сидять: пор. А. Гриншин, п.-о. Л. Король, п.-о. Д. Свириденко, п.-о. Ф. Луговенко, п.-о. П. Дубицький, п.-о. М. Іванців, полк. В. Татарський, пполк. П. Сумароків, майор Л. Василів і пор. Д. Стакорський.

ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

23-ІЙ З'ЇЗД Т-ВА Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

28-го травня 1966 року в залі "Юньон Насіональ де Комбатан" у Парижі відбувся 23-ій З'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

З'їзд відкрив полк. П. Вержбицький, голова Т-ва, вітаючи присутніх гостей та учасників З'їзду. Протоієрей Михайло Єреміїв проказав коротку молитву і вітав З'їзд коротким душпастирським словом. В. о. президента УНР Микола Лівицький, вітаючи З'їзд, у довшій промові накреслив сучасну ситуацію в Україні і перспективи майбутнього та закликав учасників З'їзду до дальшої боротьби за волю України. Ген. Микола Шраменко у своєму привіті залишив присутніх іти і далі шляхом заповітів св. пам. Симона Петлюри та висловив надію, що Т-во, як і вся українська спільнота, дочекається моменту, коли можна буде відбувати такі з'їзди в уже визволеній Батьківщині.

З'їзд вітали також: проф. П. Шумовський від Т-ва "Франко-Українських Студій у Франції", майор П. Василів від "Української Єдності у Франції", п. М. Берк від "Української Громадської Опіки у Франції", як також ціла низка представників філій і зв'язків Т-ва з різних осередків Франції.

Листовно, крім того, З'їзд привітали: В. о. президента УНР п. М. Лівицький, керманич Ре-

сорту Військових Справ ген.-полк. А. Вовк, Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, Редакція "Дороговказу", Управа Союзу Українських Комбатантів в Австралії, Українська Комбатантська Рада у Великій Британії, Союз б. Українських Вояків, "Українська Громада" і "Українське Академічне Т-во" у Франції, голова і члени Ради "ЮНС" та ін. Okremo Z'їzd вітав сот. С. Созонтів, голова Українського Центрального Комітету у Франції, який не міг прибути на відкриття З'їзду з огляду на різні обов'язки в підготовці урочистого відзначення 40-их роковин смерти Головного Отамана Симона Петлюри.

На голову З'їзду було обрано майора П. Гринюка, на секретаря п. М. Берка. Звіти Управи Т-ва обіймали період часу від 9-10 листопада 1963 до 28 травня 1966 року. Період довгий, але і праця широка обсягом і багата в досягнення, а її успіхи були чи не найліпшою заохотою, щоб твердо стояти на позиціях українського вояка і робити національну роботу.

Прийняття на честь видатного французького генерала М. Вейгана, яке Управа Т-ва влаштувала 26-го травня 1964 року, було щасливим виявом ініціативи, який у своїх наслідках сприяв зміцненню положення українських комбатантів у французькому комбатантському сві-

ті, до того ж як "союзника в боротьбі за Європу".

Участь делегата з прaporом Т-ва на похороні Вінсона Чорчіла в Лондоні 30-го січня 1965 року; участь делегації з прaporом на похороні генерала М. Вейгана 2-го лютого 1965 року; участь у величному 41-ому Конгресі "ЮНС" 27-30 травня 1965 року і урочисте вручення на цьому Конгресі пропам'ятної Шевченківської медалі голові "ЮНС" Домінікові Одолянові; участь делегації з прaporом на урочистостях в Раштаті в Німеччині 13-го червня 1965 року; прийняття Т-ва 21-го квітня 1966 року до складу Європейської Конфедерації кол. Вояків, яка має у своєму складі колишніх вояків Франції, Німеччини, Англії, Іспанії, Бельгії, Італії, Греції, і яка відкриває для Т-ва нові перспективи для пропаганди української проблеми серед європейських комбатантських кіл; дальша приналежність і активна участь у житті та праці Федерації кол. Вояків Середньої і Східної Європи — це ті моменти, що в діяльності Управи Т-ва на тлі щоденної поточної праці висуваються на перший план, а в історії Т-ва вже

можуть творити окремі розділи, заповнені цікавим і бадьорим змістом.

До цього всього належить додати активну участь Т-ва в загально-національному житті української спільноти у Парижі. Тісному контакті з іншими громадськими організаціями належить завдячувати успіх в улаштуванні національних свят та інших імпрез, які на терені Парижа набирають особливого значення.

Помітну активність у своїй діяльності вказують філії і з'язки Т-ва на місцях (Ліон, Гренобль, Шалет, Домбаль-Нансі, Валянсіен, Мюльгуз та інші), організуючи спільними силами громадського активу українські національні імпрези і досить часто беручи участь також у різних імпрезах, що їх улаштовують французькі комбатанти.

Схваливши звіти Управи і Контрольної Комісії та уділивши їм абсолютню, З'їзд одноголосно постановив просити Управу і Контрольну Комісію залишитися в дотеперішньому складі на своїх становищах на наступну каденцію. Ухвали З'їзду зафіксовано в резолюціях, які подадмо в наступному числі "Дороговказу".

ІЗ ЖИТТЯ ФІЛІЙ І ОСЕРЕДКІВ

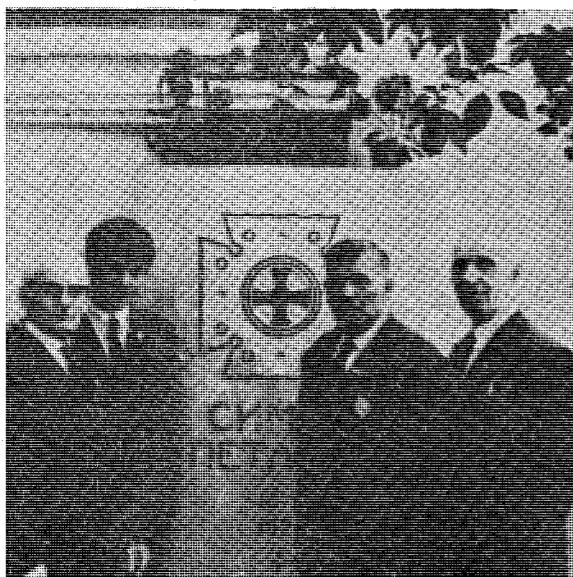
Гренобль:

День 6-го травня є днем перемоги Франції над її ворогом у 2-ї світовій війні і його відзначають тут святочно та урочисто.

Як і кожного року, французькі комбатанти запросили на це свято місцеву Філію Т-ва. Делегація Філії, на чолі з пор. Л. Токайлом, взяла участь в усіх урочистостях і склава вінок при пам'ятнику поляглим в обороні Франції. Участь української делегації на цьому святі широко згадувалася в місцевій французькій пресі.

Достойно візначила Філія в Греноблі і 40-ві роковини смерти Головного Отамана. 30-го травня в місцевій українській православній церкві відбулася урочиста панахида, яку відправив о. настоятель Степан Чернецький. На панахиду з'явилася вся українська колонія. У цей день були забуті релігійні і політичні різниці, особисті непорозуміння, — дух Симона Петлюри з'єднав усі серця у спільній молитві, а при співі "Вічна пам'ять" не в одноголосного витупали слези на очах.

Того ж дня в пообідніх годинах відбулася жілбна академія, на якій виступали ветерани 1917-

На церковному подвір'ї у Парижі, біля плити, що довгі роки вкривала могилу Головного Отамана перед тим, як було поставлено пам'ятник.

На світлині: зліва — хор. Василевський з сином, зправа — пор. А. Гришин і майор П. Гринюк.

1921 років, серця яких радили, що могутній дух Петлюри всевладно панує серед нас та що з кожним роком збільшуються когорти борців за його безсмертні ідеї.

Крезо:

Філія Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції перед 2-ю світовою війною була досить численною, бо налічувала в своєму складі до 50 членів, а своєю національно-громадською працею давала напрямні іншим українським організаціям у Крезо, що та-кож переважно складалися з колишніх українських вояків, але з різних причин до Т-ва не належали.

Під час 2-ї світової війни діяльність Філії, як і цілого Т-ва, була припинена і відновилася лише в 1948 році. Відновлення діяльності Філії проходило в тяжких умовах: на перешкоді стояли не хто інший, як свої же українці, що вступили до заснованої після 2-ї світової війни "Організації украниць-робітників у Франції" (ОУРФ) і вели пропаганду як проти відновлення Філії, так і проти вступу в члени Т-ва.

ОУРФ в Крезо вже від кількох років не існує і залишила по собі лише гіркий спомин, а Філія Т-ва живе і працює, хоч кількісний стан її членства з різних причин дуже зменшився. Здобувши пошану та довір'я як з боку урядових чинників, так і місцевого французького населення, — Філія гідно репрезентує українське ім'я, беручи участь в різних урочистостях і церемоніях, що іх ширечно влаштовує французький комбатантський світ.

18-го червня 1965 року, на заклик міністра французьких комбатантів, Філія взяла участь у церемонії з нагоди 25-річчя історичного дня — 18-го червня 1940 року, та поклава вінок при пам'ятнику жертвам війни 7-го вересня 1965 року, у 21-

Перед пам'ятником французьким воякам після покладення вінків. На світлині: 1-ий зліва — майор П. Гринюк, 2-ий — М. Локоть, 4-ий — мер міста Крезо.

шту річницю звільнення Крезо від німецької окупації, Філія, на запрошення мера міста, взяла участь в урочистостях і склава вінок при пам'ятнику поляглим за Францію.

Але чи не найбільш пам'ятним в історії Філії залишиться день 11-го квітня 1959 року. Того дня президент Республіки генерал Де Голь, обізжаючи департамент Сон і Люар, завітав до Крезо. Мерія міста на його честь улаштувала урочисте прийняття, на яке були запрошенні видатні представники французького військового, політичного, наукового та громадського світу, а також різних французьких організацій, а між ними і голова Філії Т-ва в Крезо, хоч представників чужинецьких організацій на цю урочистість не було запрошено.

Від 1949 року на чолі Філії стоїть майор Петро Гринюк, а його заступником і секретарем є п. Локоть.

THE FUTURE BAKERY CO.

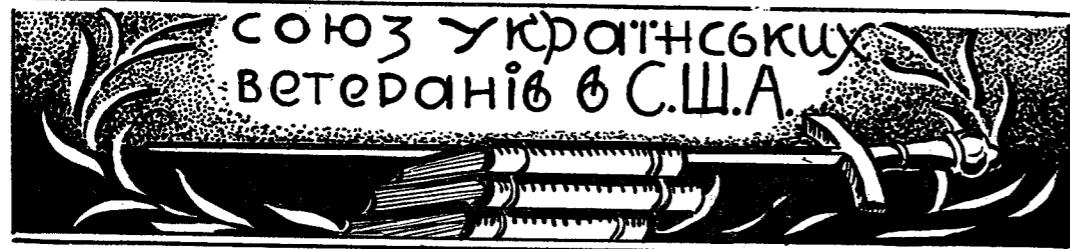
735 Queen St. West — Tel.: EM 8-4235

HOME TOWN BAKERY

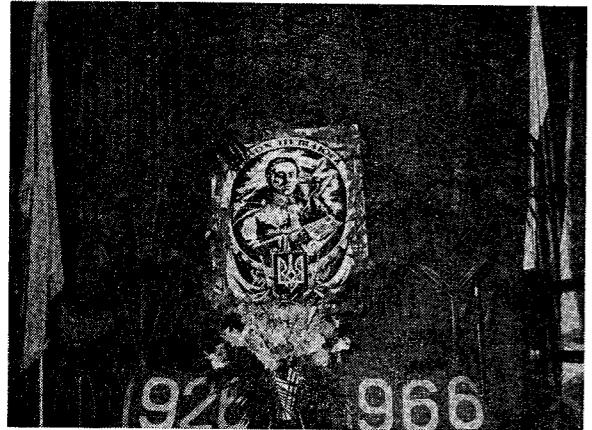
164 Kane Ave. — Tel.: RO 7-7246

Звертайтесь з повним довір'ям до обох наших пекарень! Жадайте нашого печива в усіх крамницях великого Торонто й околиць!

АННА і РОМАН ВЖЕСНЕВСЬКІ, власники пекарень: "Будучість" і "Говм Тавн"

ЧІКАГО ГІДНО ВІШАНУВАЛО ПАМ'ЯТЬ
ГОЛОВНОГО ОТАМАНА

Загальний вид сцени на Академії-Концерті 22-го травня ц. р.

Неділя 22-го травня ц. р. пройшла в Чікаго під знаком ушанування світлої пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри: зранку в Соборі св. Володимира була відслужена урочиста панахида, а у вечірніх годинах у Школі Шопена відбулася велична академія-концерт.

Панахиду в сослуженню духовенства відслужив о. протопресв. Федір Білецький. Співав хор під керівництвом проф. Івана Трухлого. Комбатантські та молодечі органзації зі своїми прапорами становили почесну варту. На панахиді присутнім був Ген. Штабу генерал-полковник Павло Шандрук в асистті ветеранів — учасників збройної визвольної боротьби.

Академію було організовано заходами місцевої Станції СУВА при співучасті місцевого Міжкомбатантського Комітету. Масову і діяльну участь в академії, крім українців, узяли також литовці,

Загальний вид залі. У першому ряді — члени Почесного Комітету і почесні гости. Від правого боку: паніматка Нагірняк, митр. прот. Ілля Нагірняк, пані Л. Шандра, побр. Л. Рихтицький, о. прот. І. Крестюк, полк. В. Філонович, Ген. Штабу ген.-полк. П. Шандрук, ген. проф. Стасіс Дірмантас, о. протопр. Ф. Білецький.

Фрагмент Академії. Гр. Китастий, під акомпанемент Ансамблю бандурристів ОДУМ-у, співає "Думу про Петлюру" його власної композиції.

чим підкреслили свою пошану до пам'яті Головного Отамана. На академії воїни були численно репрезентовані ветеранами, представниками жіночих та двох студентських пластових організацій з іншими прапорами.

Перед академією відбулося представлення українських і литовських організацій, яке прийняв достойний гість ветеранів м. Чікаго Ген. Штабу генерал-полковник П. Шандрук в товаристві дост. генерала-професора Стасіса Дірмантаса — кол. міністра оборони Литовської Республіки, та в асистті ген.-кор. Йосипа Мандзенка, полк. інж. Василя Філоновича — голови СУВА, інж. Микола Фещенко-Чопівського — голови Станції СУВА і Міжкомбатантського Комітету, та побр. Любомира Рихтицького — адьютанта генерала П. Шандрука.

Організації зі своїми прапорами увійшли на залю під удари верблів і уставили прапори на сцені біля гарно щекорованого портрету Головного Отамана. Після цього член СУВА — полк. Степан Будній склав символічний рапорт перед посмертною маскою Симона Петлюри, і під звуки сурми відбулася хвилинна мовчанка, у часі якої полк. В. Філонович поклав п'ять червоних троянд при посмертній масці, як символ пролитої крові.

Академію було розпочато українським та американським гімнами, які відспівала пані Ліліан

Опиханий у супроводі оркестри СУМА під диригуванням проф. Михайла Голяна. Та ж оркестра виконала далі марш "Слава Отамаїу" і в'язанку пісень. Вступне слово українською мовою виголосив секретар Міжкомб. К-ту інж. Степан Голяш, а англійською мовою — панна Галина Довгошия, членкиня місцевого відділу ОДУМ. Головну доповідь виголосив Ген. Шт. ген.-полк. П. Шандрук. Представник болгарського народу п. Шаранів виголосив привітальне слово від імені АБН. Ансамбль бандурристів ОДУМ-у під проводом Гр. Китастого відіграв "Чуєш, брате мій" та "Думу про Петлюру".

У другій частині академії виступали: концертова співачка пані Ліліан Опиханий, камерний співак Любомир Мацюк, пані Яніна Шална — співачка литовської опери, Алгердас Бразіс — член Метрополітен Опери, оперова співачка пані Галина Адреадіс і хор "Сурма" під керівництвом проф. І. Трухлого.

Концертова частина стояла на особливо високому мистецькому рівні. Присутні бурхливими оплесками змушували виконавців до повторення інших точок. Належить тут підкреслити, що литовці не пожаліли труду і співали також українських пісень. За це належиться ім особливе признання.

При фортеці були: панна Іта Перкус і проф. Василь Шуть.

Всі виконавці своїх точок в академії виступали гонорово, що дає можливість евентуальному доході з академії призначити для українських інвалідів. За це Управа Станиці СУВА складає їм найсердечнішу подяку. Управа складає подяку також мистецькій керівниці академії пані Калисті Фещенко-Чопівській, ветеранам, молодечим організаціям СУМА, ОДУМ-у, ПЛАСТ-у та паням-дружинам ветеранів: Г. Артюшенковій, Л. Горбачевій, М. Клепачівській та Н. Суховій за поміч перед і в часі академії.

— x —

29-го травня ц. р. в церкві св. Миколая відбулася панахида за спокій душ усіх героїв, що життя свое склали за волю України, а у вечірніх годинах у домівці "СУМА", старанням "ОЧСУ", відбулося "Свято Героїв", де головним мотивом було вшанування пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри, що було особливо підкреслене в промові проф. Кушніра, як головного промовця.

— x —

Станиця СУВА випустила пропам'ятні коверти із портретом Головного Отамана, пропам'ятні жетони з написом — "Пам'яті Головного Отамана", а також розповсюджує жетони, надіслані з Парижа.

О. Суховій

— секретар Станиці СУВА

"ПІСНЯ УКРАЇНИ"

на хвилях 1250 (Торонто) CHWO

Щоденно год. 4.30

Керівник програми: П. НАУМЧУК

SONG OF UKRAINE

64 Hewitt Ave., Toronto 3, Ont. Phone: EM 6-3380

ALBERTA FUEL OIL LIMITED

278 Bathurst Street, Toronto 2 B, Ont.

Tel.: EM 2-3224

24-годинна обслуга

Перша Українська Самостійна Фірма достави спалової оліви для хатнього вжитку. Чищення печей та цілогорічна обслуга печей цілком БЕЗПЛАТНО!

Антін Кущинський

Б-ВО КОЛ. ВОЯКІВ І УД УНА

НА ЗЕЛЕНІ СВЯТА В ЧІКАГО

Українські комбатанти м. Чікаго влаштували на перший день Зелених Свят традиційну поминанську урочистість. З дівізійниками в проводі, зібрались члени ОбВУА, делегації УСС-ів, СУВ, Карпатських Січовиків і Т-ва УПА на українському цвинтарі св. Миколая. Колона цих ветеранів української збройної боротьби з прaporами Б-ва Дівізійників, ОбВУА і СУВ, під командою побр. Прилхана, виструнченим дворядом стала перед полевим аналоем під великим металевим цвинтарним хрестом. Парох катедри св. Миколая о. Леськів відправив Службу Божу і панахиду. Гарно співав імпровізований чоловічий хор.. Делегація в складі побратимів Л. Рихтицького і Ю. Чорній під звуки барабанів і сурен з оркестри СУМА — осередку ім. М. Павлушкива, — зложила символічний вінець. Урочисту промову виголосив побр. М. Харів.

Після цієї урочистості комбатанти відмаштували до центру цвинтаря, а почесна делегація, що складалася з представників всіх комбатантських організацій, разом із священиком обходила всі вояцькі могили, які були означені синьо-жовтими прaporями. Вартовий старшина подавав команду — "Струнко!" та відчитував ранг, ім'я і прізвище покійного. Священик кропив могилу. А в той же час під звуки сурми делегація комбатантів відавала пошану.

Цілий перебіг урочистості фільмував побр. Лемішка. Відчувалося, що урочистість була дівізійниками заздалегідь належно підготована і уплянована, а за її переведенням особисто доглядав голова Станиці побр. Б. Кашуба.

Весняна погода якнайкраще сприяла переведенню цієї урочистості, але з жалем треба відмітити, що цього року вшанувати пам'ять борців, що відішли у вічність, прийшло менше людей, як у минулому році. Особливо впадала у вічі відсутність організацій молоді, крім невеличкої групи із СУМА і Пласту. Часто чуємо закид у формі запиту: "Батьки, де Ваші діти?" А тут доводиться відповісти: "Діти були там, де були їхні батьки", бо забули у той день про святий національний обов'язок, забули, що, як казав поет, нація складається з "живих, ненароджених і мертвих!..

Антін Кущинський

АВСТРАЛІЯ

ТРАВНЕВІ РОКОВИНИ В СІДНЕЙ

22-го травня 1966 року, заходами Союзу Українських Комбатантів Нової Південної Валії та Легіону Симона Петлюри, в Українському Народному Домі в Лідкомбі відбулася урочистість, присвячена Поляглим Героям Визвольної Боротьби на чолі з Головним Отаманом Симоном Петлюрою та полковником Євгеном Коновалцем.

Ця урочистість розпочалася молитвою, яку прочитав всеч. п.-о. Мельник — настоятель Укр. Кат. Церкви Св. Андрія в Лідкомбі, та відспіванням ОТЧЕ НАШ об'єднаним церковним хором, що складався із церковних хорів УАПЦ Церкви під керівництвом п. І. Лясківського та Укр. Кат. Церкви під керівництвом п. Микитовича. Ціла мистецька програма була виконана хорами молодечих організацій ПЛАСТ-у і СУМ-у.

Про цю урочистість "Життя і Праця" — квартальник, що його видає Консисторія УАПЦ в Австралії, пише:

"...У сьогоднішній урочистості належить відмітити не тільки дбайливе переведення самого свята, де наголос було покладено на найдалі ідучу соборність, прищеплення молоді любові до нашого славного минулого та на гарне виконання мистецької програми.

Величезне захоплення переловненої зали викликав реферат на тему дня, прочитаний двома молодими відпоручниками ПЛАСТ-у і СУМ-у, які на тлі своїх груп вив'язалися просто блискуче, зриваючи громовиці оплесків. Не помилюся, коли висловлюю разом із подякою бажання від усіх присутніх на залі, щоб наші ветерани і надалі проповідували ідею соборності та співпраці з молоддю такою, яку вони показали нам на святі "Героїв" у "Травневі Роковині".

Українське Похоронне Заведення КАРДИНАЛ і СИН

366 Bathurst Street Tel.: 368-8655
92 Annette St. (at Keele) Tel.: 762-8141

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

В часі від 25-го квітня до 1-го липня 1966 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили:

КАНАДА:

1-ша Станиця СБУВ — 30 дол., М. Яремій і А. Іванів — по 10.00 дол., М. Карпів — 7.50 дол., п.-о. В. Слюзар — 7.00 дол., І. Скляренко — 6 дол., А. Білозерський, Д. Лихий, І. Семенів, О. Хоменко, П. Казанівський, пані Ірина Петлюра і Г. Слободян — по 5.00 дол.; І. Рогатинський і А. Шумовський — по 4 дол.; Я. Редчук і Г. Залуський — по 3.50 дол., Є. Венгринович, Г. Мігович, С. Вальдштайн, А. Польський, Д. Антоневич, І. Білоус, А. Ситник, І. Приймак і М. Бура — по 3 дол., І. Вараниця — 2 дол., П. Суп, Ф. Татарчук і К. Захарчук — по 1.50 дол., пані Д. Слободян — 1 дол.

США:

I. Островершенко — 10 дол., М. Левенсон — 8 дол., Д. Верба — 7 дол., М. Петренко — 6 дол., п.-о. М. Рибачук, А. Сулятицький, С. Татаринський, Г. Савин і М. Креєр по 5 дол., І. Пакуста і П. Нестренко — по 4 дол.; Ю. Кухарчук, К. Бульба, М. Личик, І. Мандзенко, С. Шипилівський, Т. Білоус, Д. Лімаренко, І. Нещадименко, Г. Парнюк і М. Антоненко — по 3 дол., І. Мельник — 1 дол.

АВСТРАЛІЯ: С. Яськевич і Г. Базалицький — по 3.60 дол.

ФРАНЦІЯ: Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції (в уділовий капітал) — 100 дол.

Усім жертводавцям щиро дякуємо.

Адміністрація "Дороговказу"

За посередництвом Представництва "Дороговказу" у Франції в часі від 1-го квітня до 1-го липня 1966 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили (ст. фр. фр.):

П. Закусило і О. Мандрика — по 5000, М. Грушевський — 3000, Г. Хорунженко, М. Локоть, Ю. Бапчура і М. Панасюк — по 2000, Ф. Анатченко, А. Козенюк, І. Блезюк, П. Гринюк, Р. Черепаха і С. Чернєвський — по 1000; І. Троїн — 500 ст. фр. фр.

За прихильність до нашого журналу складаємо найсердечнішу подяку.

Кonto для вплати передплати:

А. Гришин
Nancy C. S. 1793-13

А. Гришин

Представник "Дороговказу" у Франції.
Усім жертводавцям щиро дякуємо.

Адміністрація "Дороговказу"

Фрагмент із Свята Державності у Ванкувері, 1965 рік. Світлина із збірки місцевого Відділу Укр. Стр. Громади.

Увійшовши у новий 1967-ий рік, — повні сил до творчої праці, з вірою в остаточну перемогу Української Правди, з'єднаними і харними павами, — гідно зустрінемо 50-ті роковини Української Національної Революції, яка дала нам Акти 22 січня 1918 і 1919 років!..

ДОРОГОВКАЗ

ОРГАН ВІЯЦЬКОГО ДУМКИЧИНУ

29-го травня 1966 року, у 40-ві роковини смерті Головного Отамана Симона Петлюри, на цвинтарі Монпарнас у Парижі.

У величній маніфестації вірності ідеалам Симона Петлюри взяло участь понад 1500 репрезентантів української суспільності, що прибули з різних місцевостей Франції, Захід. Німеччини, Англії, Бельгії, Голландії, Італії, Австрії та Люксембурга.

На світлинах: чоло походу, який очолює в. о. президента УНР — Микола Лівицький в т-ві чолови ПУН — Олега Штуля-Ждановича, голови проводу ЗЧОУН — Степана Ленкавського та численних представників політичних угруповань, ветеранських, молодечих і інш. організацій.

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00, ціна окремого числа — 50 центів, подвійного — 75 центів.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypowecskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Проект пам'ятника Лицарям Зимового Походу Армії УНР у виконанні пполк. М. Битинського — фрагмент декорації сцени на академії, якою 1-го травня 1960 року СБУВ відзначив у Торонті 40-ву річницю повороту Армії УНР із Зимового Походу.

Президія Ордену Залізного Хреста перевидала книгу пполк. О. Доценка — "Зимовий Похід". Див. оголошення у цьому числі.

...я, як генеральний секретар по військових справах в Українській Народній Республіці, закликаю всіх вас, мої товариши і друзі, в теперішній час до загальної дружньої роботи. Будьте організовані і з'єднані — всі за одного і один за всіх".

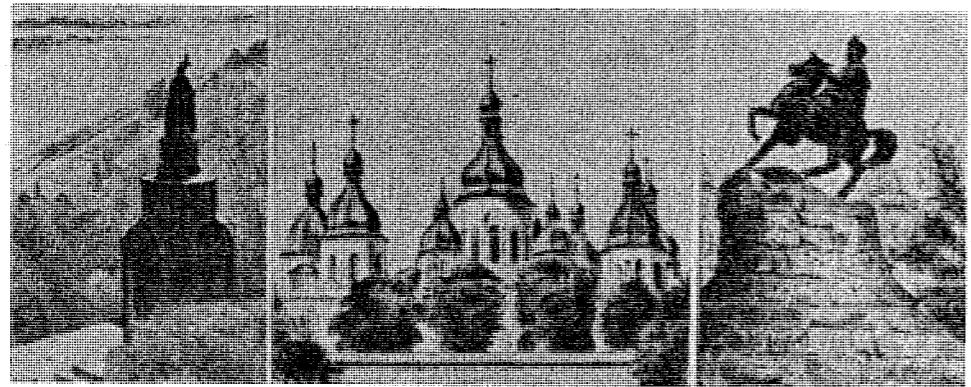
Симон Петлюра

15 листопада 1917 року

ЗМІСТ:

- Д. Денисенко — "Тоді цвіла весна народів"...
- М. Оверкович — "Пам'яті Лицарів Базару".
- I. Вараниця — "Вони вічно житимуть"...
- С. Магалас — "Року Божого 1920-го у Хриплині над Бистрицею".
- В. Задоянний — "Отаман Бойко".
- В. Сімянцев — "Свят-Вечір у 1918 році".
- О. С. — "Студійний семінар Симона Петлюри".
- I. Залізняк — "Український Народний Балет "Дніпро" в Австралії".
- Г. Х. — "Із життя української молоді в Німеччині".

Із життя громад і організацій. Святочні привітання. Хроніка ветеранського життя. Повідомлення Адміністрації.

Д. Денисенко

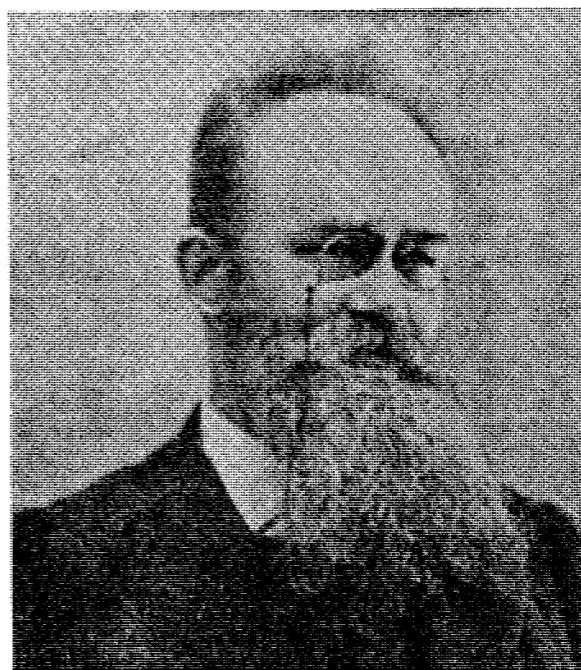
ТОДІ ЦВІЛА ВЕСНА НАРОДІВ...

Було колись. Тоді цвіла весна народів... Буря революції покривала ще недавно тиху землю, напуваючи її рясно новинами, які випереджували одна одну. Люди прислухалися її громові, який ніс щось велике, незнане. Люди хвилювалися. Чогось чекали, виглядаючи волі для себе, для свого народу. Серед широких вулиць, як оком глянеш, ішли походи-маніфестації. Щось грали оркестири... Усі співали, кричали, несли різноманітні прапори. Люди... як море... Ось жовтосиній прапор гордо в'ється до неба, до степової блакиті, щоб "Було чути, було видно", щоб глянути "ЯК ХАЗЯЇН ДОМОВИТИЙ, ПО СВОЇХ ХАТІ, по своїм полі...". Бачу в людей жовтосині стрічки. Мое серце б'ється, рветься на світ, на широкий український світ і горить бажанням мати жовтосину стрічку. Я хочу її мати на своїх грудях. Я хочу співати, кричати, топтати, бити ворогів української волі... Підходжу до першого дідуся і пити: — Де я можу дістати стрічку? — А ти хочеш її мати? — відповідає діусь. — Так! — викрикнув я. Тоді діусь зняв зі своїх грудей стрічку і приковолосів її мені. — Маєш! Неси її. Вона сьогодні дуже тяжка, але ти молодий, здоровий і ти донесеш її. Бережи її, бо то святе! — сказав діусь, показуючи пальцем на мої груди.

Я горів від радості. Ще бачу, властиво чую, на своїх грудях дотик тримтячих рук дідуся.

Бачу сліззи в його очах, які тоді рясно, величими краплями падали під ноги людей. Я бачив, що й сьогодні бачу, як море людських голів, людська жива хвиля забрала від мене дідуся. Бачу його очі, добре найласкавіші очі, повні сліз радості, які все далі відходили від мене... Так, дорогий незнаний дідуся, я сьогодні згадав тебе. Це було дуже давно. Не знаю чи ти почуєш мій голос "ІЗ ЗАСВІТІВ", але я жовтосинової стрічки не покинув, "БО ТО СВЯТЕ". Ще й сьогодні вона в моєму серці є такою ж живою, свіжою, яку я дістав від тебе... Бо то моя перша стрічка української радості...

Від того часу минуло багато тяжких літ, багато веселих і сумних переживань, багато славних подій та мильних споминів того, що напувало нашу землю молодою українською кров'ю. Сьогодні, на синівській ласці, постріляний мов решето, з моєю першою стрічкою української радості, в далекій Австралії доживаю козацького віку. Частенько їм розказую за наше славне минуле, згадую своїх друзів, приятелів, побратимів. Згадую і свого дідуся. Часом згадаю тай заплачу тихесенько собі в куточку. Щоб люди не чули... Не бачили козацького плачу. Та й замовкну... Мовчать і люди чужини... Та чи ж згадають колись діти батьківські сліззи? Чи ж збережуть мою першу стрічку, яку ніс ціле своє життя? Чи ж понесуть вони її в Україну? "БО ТО СВЯТЕ"!

ПРОФ. МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

Голова Української Центральної Ради і президент Української Народної Республіки в 1917-1918 роках.

Народився 29 вересня 1886 року в Холмі, помер 25 листопада 1934 року в Кисловодську, похований на Байковому цвинтарі у Києві.

МУСИМО ЙТИ, БО СПИНІТИ ПОХОДУ НЕ МОЖНА...

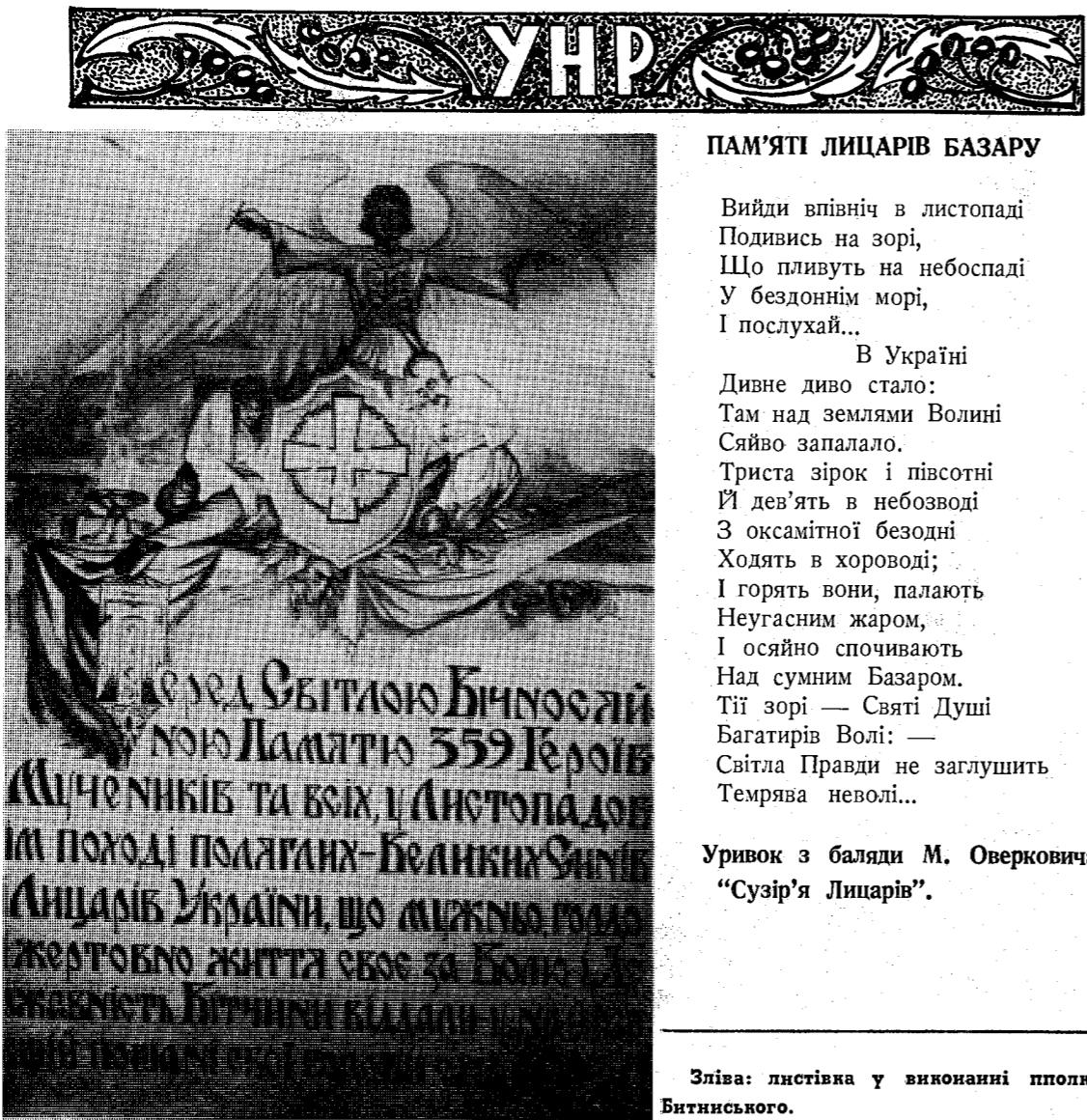
"Мусимо йти, бо спинити походу не можна. Мусимо перейти через цей страшний огонь і знищення. Мусимо жертвувати всім, щоб уратувати найдорожче в цім моменті: самостійність і незалежність нашого народу.

Мусимо згromadитись коло сеї мети всі, скільки нас є свідомих і відданіх інтересам нашої батьківщини. Збиратися в тісну й компактну фалангу, відложивши всі партійні й групові різниці, всі міркування про партійні вигоди й інтереси. Все мусить бути підпорядковане вимогам моменту — перед ними мусить відступити все інше. Вони такі великі, що кожна сила, кожна одиниця тепер на рахунку. Всяке ухилення від роботи, від відповідальності, від словення того обов'язку, який накладається моментом, — являється дезертирством негідним громадянина. Всяка самочинність, ухилення від громадської чи національної дисципліні являється недопустимим злочином".

М. ГРУШЕВСЬКИЙ

З брошури "В огні й бурі"

ЗИМОВИЙ ПОХІД

Президія Ордену Залізного Хреста, повідомляє Українське Громадянство, що книга пполк. О. Доценка — "Зимовий Похід Армії УНР" вже вийшла з друку. Президія Ордену Залізного Хреста, не мала і не має якоїсь матеріальної вигоди, а тільки бажала узвіковічинити цей історичний документ, вказуючи на великий патріотизм і самопожертву Лицарів Зимового Походу Армії УНР.

Вартість книги в Америці і Канаді \$7.00, в інших країнах вартість американського долара. Замовлення і гроші слати на адресу секретаря скарбника:

IWAN WYNNYK
5282 Post Road
New York, N. Y. 10471

I. Вараниця

ВОНИ ВІЧНО ЖИТИМУТЬ...

45 років минає від дня, коли біля містечка Базар на Волині закінчили свій збірний героїчний чин 359 воїнів армії УНР.

Як не боялись вони у численних боях із московсько - большевицьким напасником атакувати численно сильнішого ворога, так без страху, зі співом національного гимну "Ще не вмерла Україна" в обличчі смерти, відкинули пропозицію ворога перейти до нього на службу.

Затарахкотили кулемети, зваливались знеможені боями, голодом і холодом тіла розстрілюваних вояків у приготовану могилу, але ні один з них не заломився і помилування в ворога не просив. Навпаки, заява козака Щербака, що говорив від імені всіх приречених, повинна промовляти до всіх сучасних і прийдешніх поколінь України. "Краще вмерти, ніж піти на службу ворогові Батьківщини" — говорив він.

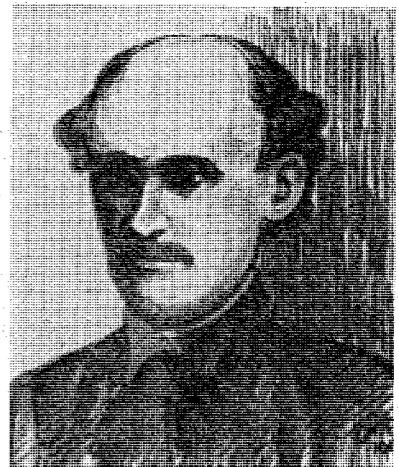
Кожного року українці, зокрема українська молодь, відзначає Круті і Базар, як вічно горючі смолоскипи нації, що бореться і не здається.

Лише одиниці лишились у живих з-поможих тих, що безпосередньо чи бодай посередньо брали участь в 2-ому Зимовому поході. Зрештою, небагато повернулось живими з того спаді "ледяного" походу. Проте, минуту роки, не буде взагалі живих учасників Зимового походу, що закінчився трагедією Базару, але слава героїв Базару і пам'ять про них житиме в українському народі вічно.

Згадуючи їх пам'ять в 45-річчя героїчної смерти, застановимся над подіями, що відбуваються в наших днях і на наших очах, подумаймо, чи ми своїми ділами гідно вшановуємо пам'ять героїв Базару, чи цю пам'ять передаємо нашим дітям. Пам'ятаймо, що подібна до наших Крут і Базару подія під Термопілами в Греції відбулася округло 2300 років тому, але вона й сьогодні служить духовою наснагою для сучасних греків, крім і ми свого духа чинами наших героїв з вірою, що неволя скінчиться і настане час, коли український народ у своїй вільній соборній державі створить вічний пам'ятник слави героям Базару і всім героям, що віддали своє життя за свободу свого народу. Вони вічно житимуть в його пам'яті.

"Гомін України", 19. XI. 1966.

В 45-ту РІЧНИЦЮ ГЕРОЙСЬКОЇ СМЕРТИ

Гриненко Чупринка

А все-ж надійним вільним жаром твої сини вже розпеклись; о, краю! Може незабаром ти будеш вільним, як колись.

Гриненко Чупринка

Віра Бабенко

...І Віра на поклик сумління пішла:
Любов полум'яну, і юність, і вроду —
На волі жертвовник усе понесла...

П. Степ

Делегації молодечніх організацій з прапорами в поході до могили Головного Отамана Симона Петлюри на цвинтарі Монпарнас у Паризі. 29-го травня 1966 року.

СТУДІЙНИЙ СЕМІНАР С. ПЕТЛЮРИ В БАЛТИМОРІ

Відділ УККА в Балтиморі разом з молодечними і студентськими організаціями — ПЛАСТ-ом, СУМА, ОДУМ-ом, УСГ і УАТ “Зарево” орієніальними імпрезами, семінаром і бенкетом, вшанували С. Петлюру. В семінарі взяло участь 11 молодих доповідачів. На бенкеті промовляв б. прем'єр міністр УНР проф. Борис Мартос. Українці Балтимору масовою участю в цих імпresaх засвідчили свою вірність ідеям Симона Петлюри.

19-20 листопада 1966 р. культурно-освітня референтура Відділу УККА в Балтиморі, яку очолює член ЦК ОДУМ-у д-р Юрій Криволап, разом з місцевими молодечними і студентськими організаціями, влаштувала дводенний семінар присвячений розглядові життя і діяльності Голови Директорії та Головного Отамана Військ і Фльоти УНР Симона Петлюри.

Цілим семінаром, який розпочався в суботу 19 листопада проводив д-р Ю. Криволап, а до почесної Президії входили: проф. Борис Мартос, ген. П. Самутин, голова місцевого Відділу УККА д-р Д. Коструб'як і голови молодечних та студентських організацій, співорганізаторів цієї імпрези.

Короткі п'ятнадцятихвилинні доповіді виголосили члени ПЛАСТ-у: Андрій Татчин — “Дитячі та шкільні роки С. Петлюри”, Роман Татчин — “С. Петлюра та національні меншини” і Богдан Булавка — “С. Петлюра та українська церква”; СУМА: Ярема Мірчук — “С. Петлюра та українське революційне підпілля вкінці 19-го та напочатку 20-го століття” і Таня Красій — “С. Петлюра та еміграція”; ОДУМ: Слава Зелінська — “С. Петлюра та період Центральної Ради” і Зоя Граур — “С. Петлюра та українські партії”; Української Студентської Громади: Андрій Чорнодольський — “С. Петлюра та закордонна політика УНР” і Марійка Зелінська — “С. Петлюра та українська молодь”; УАТ “Зарево”: інж. О. Шевченко — “С. Петлюра як журналіст та публіцист” і Раїса Кейс — “С. Петлюра як державний муж”.

На закінчення семінару д-р Ю. Криволап зробив підсумки, відмічуючи, що ідея семінару в повні оправдалась і замість святочних академій, ми відмітили 40-ву річницю смерти С. Петлюри студійним семінаром, з якого багато скористалися як доповідачі, вглиблюючись в події і проблеми нашої Визвольної Боротьби та в значення ролі

в них Головного Отамана, так і численні молоді учасники та загал громадянства. Д-р Д. Коструб'як дякував доповідачам, організаторам і громадянству, за підтримку цієї корисної ініціативи нашої молоді.

З приемністю треба відмітити, що всі молоді доповідачі серйозно і з повною відповідальністю до свого завдання, опрацювали свої теми, шукаючи правди про ті чи інші події та користуючись науковим підходом та об'єктивністю у насвітлованні окремих, часом дуже контрверсійних, подій і проблем нашої Визвольної Боротьби. В очах доповідачів і слухачів постать С. Петлюри і його ідеї стали в повній величі, а багато його думок залишаються не менш актуальними і сьогодні.

В дискусії брали участь: проф. Б. Мартос, ген. П. Самутин, О. Шевченко, О. Зінкевич і Марко Царинник.

Зокрема цінними в дискусії були виступи проф. Б. Мартоса і ген. П. Самутини, що пояснили деякі спірні справи та доповнили доповідачів рядом даних, про які їм було відомо, як безпосереднім учасникам і творцям тих подій.

В суботу увечорі, в тому самому приміщенні, в прекрасному готелі “Голідей Інн” відбувся бенкет, ціллю якого було вшанувати 87 річного кол. прем'єр-міністра уряду УНР проф. Б. Мартоса та всіх живучих творців і учасників наших Визвольних Змагань. В бенкеті взяло участь 120 осіб. За почесним столом сидили: проф. Б. Мартос, ген. П. Самутин з дружиною, голова Відділу УККА д-р Д. Коструб'як з дружиною, д-р Ю. Криволап з дружиною, парох УПЦ о. Уманець, парох УКЦ о. П. Мельничук, парох УПЦ з Вільмінгтону о. Нестор Столлярчук, голова Т-ва Прихильників УНР д-р О. Дірій і голови молодечних та студентських організацій з дружинами.

В часі бенкету головну доповідь виголосив проф. Б. Мартос, говорячи про “Значення С. Петлюри в історії боротьби за українську державність”. Шановний доповідач, якого присутні вітали овацийно, говорив про С. Петлюру і про його вклад в нашу Визвольну Боротьбу. Зображену тло нашої боротьби за волю та труднощі, з якими доводилося зустрічатись молодим будівникам УНР, доповідач представив присут-

нім величною постаті С. Петлюри, його незламність, прямолінійність і невпинну боротьбу аж до свого загину. Проф. Б. Мартос відмітив ті небуденні риси характеру С. Петлюри, якими він відзначався, ту його, майже надприродну, силу, якою від поривав вояків до бою, ту прозорість його ідей, те підпорядковання особистого і партійного (виступлення С. Петлюри з партії) в ім'я загальнонаціонального.

В часі бенкету з низкою українських народних пісень виступила молода співачка з Вашингтону пані Андріюк, якій акомпаніювала пані О. Наконечна. Гарно рецитувала вірш про С. Петлюру Ірка Калиновська.

В неділю 20 листопада відбулися Служби Божі в українських Церквах та панахиди за С. Петлюру і поляглих та померлих воїнів армії УНР.

Пополудні того ж дня відбулось закінчення семінару, на якому з теплими і щирими словами про свого професора Бориса Мартоса виступив його колишній студент — п. Василь Татчин.

Успіх семінару та бенкету треба у великій мірі завдячувати д-рові Ю. Криволапові, який вложив багато зусиль в зорганізування і підготовку цих імпрез та який дуже вміло керував семінарем і бенкетом.

Приємне враження робив портрет С. Петлюри та програмка у виконанні молодого мистеця Ореста Поліщука.

О. 3.

“Як легко у нас зібрати великий і гарно зіспіваний хор, і як — виявилось — трудно зладити добрий, дисциплінований курінь на оборону українських вільностей”.

“Суспільність, що має віру в себе, мусить мати і відвагу глянути на неприкрашену правду свого минулого, щоб черпнути в ній не зневіру, а силу”.

“Царство свободи здобувається також сильним примусом над собою, як і царство Боже”.

М. ГРУШЕВСЬКИЙ

У "ТРИКУТНИКУ СМЕРТИ"

Восenna нарада на ринку в Ярмолинцях, на шляху Проскурів — Кам'янець-Подільський. Жовтень 1919 року

На світлині: В центрі — Головний Отаман Симон Петлюра, за ним адъютант — пполк. О. Доценко, перед ним — ген. М. Омелянович-Павленко і ген. О. Удовиченко. Останній зправа — П. Зайцев.

Світлина пані Лідії Доценко.

Хор. С. Магаляс

РОКУ БОЖОГО 1920-го У ХРИПЛИНІ НАД БИСТРИЦЕЮ

(Фрагмент із спогадів)

Початок літньої пори року Божого 1920-го. Союзна польська армія, що була розгромлена армією Буденного під містечком Животовичем Таращанського повіту на лінії Тетіїв-Умань, хаотично відступала на Захід. Утікаючи з України вона жалюгідно поводилася із українським населенням і тим витворювала ненависть до себе з його боку. Перебуваючи в той час на лікуванні після повортного тифу в міському шпиталі у Вінниці, я мав нагоду бачити багато жертв — селян довколишніх сіл, котрі розповідали жахливі історії про вчинки польських вояків. Треба було сподіватись швидкого прибуття червоної армії до Вінниці. Це змусило мене залишити шпиталь і шукати контактів із

нашою Армією УНР, щоб долучитися до її складу.

Діставши зі шпиталю відповідні документи, я у першу неділю по Св. Троїці пішов до союзу подякувати Богові за видужання та запричаститися. Там несподівано зустрів я своєго приятеля, сотника Зазулевича, в однострою старшини Штабу Головного Отамана, який сердечно мене привітав. Довідавшись про те, що я намірююся приєднатися до армії, він запропонував мені іти з ним до начальника інформаційного відділу Штабу Головного Отамана полковника М. Красовського. Це був спасений вихід з моєго тодішнього тяжкого положення. Я не вірив сам собі, що мені доведеться працю-

вати при Головному Штабі нашої Армії.

До полковника М. Красовського я йшов із третмінням, але він прийняв нас дуже ввічливо, а, довідавшись про те, що я був начальником з'язку при комендантурі міста Липівця під кермою сот. Дам'яна Чуприни, якого він добре знов, запропонував мені зайняти в його відділі становище старшини для доручень з обов'язком пресового референта. До помочі він приділив мені помічника в особі підхорунжого Івана Янківського. Цю пропозицію я прийняв з великим душевним зворушенням.

Одержані відповідні інструкції та вказівки, а також документи, я негайно відійшов до місця моєго призначення, де, разом з полк. М. Красовським, я був представлений начальникові Штабу і пполк. О. Доценкові. З цим моментом розпочалася нова сторінка моєго життя.

З Вінниці відступали ми в напрямку Проксурова. По дорозі довелося мені бачити на власні очі, як жорстоко поводилися вояки польської армії з безборонним населенням України і, по мірі можливості, боронити його.

Дальший відступ у Галичині ми відбували залізницею. Нас везли в напрямку Тарнова. На довший постій стали ми аж у Ряшеві, де мали кількатижневий відпочинок. Головного Отамана з нами тоді не було. Перший раз довелося побачити його аж у Хриплині над Бистрицею в кількох кілометрах від Станіславова. Там був розташований його Штаб, а разом — і наш інформаційний відділ.

Станція Хриплин була великою вузловою станцією, через яку в той час безперервно тяглися військові ешельони в напрямку фронту. Начальником станції від поляків був жвавий піоручник поляк, а від нас — піоручник Х. Завдяки їм рух відбувався у зразковому порядку і ладі. Штаб Головного Отамана складався з кільканадцяти клясових і товарових вагонів, у яких розташовані були: канцелярія Головного Отамана, оперативний відділ Армії на чолі з генералом М. Омеляновичем-Павленком, адміністративні і господарчі установи, Охоронний Відділ Штабу Головного Отамана, відділ контррозвідки полк. Чоботарєва, наш інформаційний відділ та інші. Цілий цей штабовий ешельон займав бічну залізничну лінію побіч станції по-при дорозі, що провадила до річки Бистриці.

Хорунжий Армії УНР Степан Магаляс і підхор. Іван Янківський.

Дорога ця була обсаджена великими вербами і садами та провадила до пляж над Бистрицею. Це було гарне і затишне місце. Наше вояйтво із Охоронної Команди, як також урядовці Штабу, мали велику пріємність після служби по-лоскатися і пливати у студених водах Бистриці.

По цій дорозі щоденно робив свій прохід Головний Отаман Симон Петлюра в супроводі своєго адъютанта пполк. О. Доценка і... свого улюбленого пса Юрка. Часто бувало, що Головному Отаманові товаришив генерал М. Омелянович-Павленко або інші генерали, що прибували сюди із фронту. Але було і так, що раннім-ранком із течкою під пахою, опираючись на свої палиці-карлючці, Головний Отаман виходив із свого вагону самітний, лише в супро-

воді свого Юрка, сідав над дорогою у тіні одної з розложистих верб та писав. Так була написана ним знаменита його відозва до населення України перед наступом Української Армії за Збруч, що потім була видрукована у памфлетах та передана через фронт для розповсюдження серед населення, що було доручено нашому Інформаційному Відділові. Один примірник цієї відозви вдалося мені заховати в моїх архівах, і він зберігається там досьогодні.

Охоронна Команда Штабу Головного Отамана складалася із вибраних старшин і рядовиків, які тримали в охоронній службі зразковий порядок. Поза урядовим часом майже вся Команда виходила із своїх вагонів і виспівувала різні військові та історичні пісні. Було враження, що це співає вишколений великий хор, що відзначався чистими голосами і вправністю. Часто цим співам прислуховувався і Головний Отаман, а іноді він приходив до співаків та висловлював їм похвалу. Найбільш улюбленою його піснею була — “Ой щож бо то та й за ворон”. І, знаючи це, хлопці її дуже часто співали.

Пригадую один момент, коли незмінний машиніст Головного Отамана — Козубський приїх Охоронну Команду до Станіславова і вона промаршувала там по головній вулиці міста. Зраділе населення висипало на пішоходи тієї вулиці і машерувало поруч Команди аж до місця її від'їду на станції. Це було якраз у той час, коли до Станіславова тягнулися з фронту маси недобитків польської армії, які і у цьому місті застосовували грабункові напади та тероризували населення. Перемарш Охоронної Команди дав населенню доказ існування дисциплінованої збройної сили. Після цього грабункові напади притихли. До цього спричинилося і те, що одної ночі Головнокомандуючий нашою Армією генерал М. Омелянович-Павленко із своєю прибічною охороною прибув з Хриплина до міста та особисто перевірку охоронних стеж. Тоді ж за грабунковий напад він позбавив життя одного напасника. У місті і в околиці було привернено повний порядок. Життя прийняло нормальні форми.

До цього треба додати ще й те, що в багатьох випадках українським частинам доводилося виконувати поліційну чинність у відношенні до відступаючих частин польської армії. Це

витворювало ненависть поляків до “українських гайдамакуф” та їх вороже ставлення до нас. Щоб дати наочний доказ того, що обидні союзні армії мають між собою повне порозуміння і консолідацію у своїх акціях, було уряджено згодом у Станіславові урочисте посвячення новозбудованого українського панцерника “Кармелюк”, на котре з українського боку прибув сам Головний Отаман Симон Петлюра, а з польського — Головнокомандуючий Польською Армією маршал Й. Пілсудський. Урочистість посвячення “Кармелюка” відбулась за певною програмою та широко була розголошена як у пресі, так і в наказах обох армій. І це спричинилося до оздоровлення відношень обох армій та піднесення їх моральної сили і духа.

Праця в Штабі Головного Отамана провадилася жвавим темпом та у зразковому порядку. Начальники відділів у визначеному часі приймали від своїх підлеглих належні звіти і визначали їм нові завдання, після чого по черзі йшли до канцелярії Головного Отамана із звітами. Із фронту приїзджали чоловік представники військової команди, як командири дивізій, командири різного роду зброї тощо, і всі вони в очікуванню прийняття проходжувалися біля штабових вагонів та вели між собою жваві балачки. Тут же, неподалеку від вагонів, дружини штабових старшин та урядників приготовляли снідання чи обід на спеціально пристосованих до того огнищах, бо кухнею користалася одна лише Охоронна Команда.

Одного літнього ранку наш інформаційний відділ роздобув у кантині спорошковану солдку каву. В очікуванню снідання, ми розвели невеличке багаття і ждали, поки кава вже буде готовою до ужитку. Наш гурт скучився над багаттям, розложенім недалеко наших вагонів біля вже згаданої дороги, що провадила до Бистриці. Був чудовий ранок. Навкруги пахли верболози і сади. Але найприємніше давався відзнаки аромат цієї киплячої кави. Зайняті цим, ми й не зауважили, що із своєї ранньої прогулянки тією дорогою вертався Головний Отаман із своїм приятелем — писом Юрком. Вертається із задоволеним усміхом і, наше здивування, прямував до нашого гурту. За малим винятком він знав нас усіх навіть по імені. Ми розступилися і прийняли належну поставу. По-

здоровивши нас із добрым ранком, Головний Отаман сказав, що його супутник Юрко, замість іти в напрямку вагону-канцелярії, зачує запашну каву і повернув свій напрям до гурту. Цей жарт розвеселив нас, ми виявили готовність поділитися нашою кавою. Із жартів вив'язалася дружня розмова, і Головний Отаман виявив нам, що незабаром походний порядок життя Штабу прийме нормальні умовини, бо постають надії на швидке повернення на Батьківщину, Велику Україну. Тут він із певним піднесенням сказав нам, що ворог потерпів велику поразку, до чого спричинилась наша 6-та Стрілецька дивізія полковника Марка Безручка під Замостям.

На передпіллях Варшави поляки провадили запеклі бої з червоними в обороні своєї столиці. На поміч червоним з-під Львова поспішала кінна армія Буденного, яку в часі цих вирішальних боїв на деякий час затримала під Замостям наша 6-та дивізія і тим дала можливість полякам зміцнити свої сили та від оборонних боїв перейти у наступ. У нашій збройній боротьбі ми стоїмо на кульмінаційному пункті, який відкриває нам шлях на Велику Україну. Большевики не зможуть боронитися, лише мусять шукати рутинку у загальному відступі...

Слухаючи таку важливу новину з уст Головного Отамана, ми всі стояли мов зачаровані. Забули навіть і за каву, яка почала давати про себе знати тим, що видала із себе запах загару. Видно на це звернув свою увагу Головний Отаман, бо, усміхаючись привітно, він покликав свого супутника Юрка, і попрошавши нас кивком руки, попрямував до свого вагону. Лише тоді всі ми опрітомнилися і з великою радістю рушили і собі до наших вагонів.

Ми залишилися без кави. Але серця наші горіли великим піднесенням і надією на сподіване повернення на Велику Україну. Ми були ситі тим, що наша завдання кривава боротьба з людим ворогом увінчується успіхом. Почували себе гордими, що до цього вирішального удару ворогові у цій боротьбі спричинилась наша таки Українська Армія. У такому піднесеному настрою ми, зайнявши свої місця при столах для праці, ще довго дебатували над перспективою, яка стелилася нам тепер на Рідних Землях.

Більшість із нас була тієї думки, що за

виказану прислугу нашої Української Армії для союзної Польщі, ми матимемо від неї всеобщу допомогу при упорядкованні нашого державного життя. І тій надії безмірно тішилися. Але була серед нас і меншість, що дивилася на справу більш реально і наші рожеві мрії та сподівання обливала немов холодною водою та гасила наш гарячий запал.

Передбачення Головного Отамана, що ця війна не буде для ворога корисною здійснилося. Ворог поніс поразку і з Польщі відступив. Але замість війни розпочав він свої дипломатичні заходи. Передбачення нашої меншості також справдилися: поляки без спротиву прийняли умови червоних робити мир без участі України, полишаючи нас на власних силах, які були тоді вже дощенту виснажені.

Ген. Штабу генерал-хорунжий Петро Самутин

Ширші відомості про “Чудо над Вислою” і про оборонні бої під Замостям можна буде знайти в “Історії 6-ї Січової Стрілецької дивізії”, яку, проростудіювавши всі джерела, в яких згадуються військові події 1920-го року, — написав ген.-хор. Петро Самутин, і яка вже знаходиться в редакційному оформленні у нашому видавництві.

"Струївська" церква в Ясіні. Малюнок П. Петренка.

В. Сім'янцев

СВЯТ-ВЕЧІР У 1918 РОЦІ

Про цей день згадую у своїх споминах: "Під Мерефою" і "Гедзь". Але все, про що писалося там, таке відокремлене, цілком про себе, що прийшло з того писати ще й про те інше, що тоді трапилося.

У мене багато було знайомих в Мерефі, але часу навідуватися до них я не мав. Не було часу й подумати про щось таке, як ходити в гості. З Харкова наступала більшевицька дівізія китайців. А нас було тільки один Богданівський полк, що стояв в ешелонах на станції Мерефа. Гарматчики й кінна сотня були вивантажені з потягу, а піхота теж не сиділа в потязі. Але у піхоті це простіше — вискочив чи вскочив у вагон та й усе. У кінноті і гарматчиків це: виводь коні, скочуй гармати. За хвилю до бою не приготувішся. Не так складно і в кулеметчиків — іхні машини не такі тяжкі.

Першого, кого я зустрів із знайомих, була дружина нашого останнього директора в школі, де я вчився. Була то родина, що вважала себе за росіян. Єдина не українська родина з усього складу учителів. А між українськими родинами: дружина В. М. К. грала у Садовського, М. П. А. був за царя десь "трохи далі" за українство, а шкільний фельдшер М. П. дописував до української преси і мав велику українську бібліотеку. Згадав про це тому, що ба-

гато липковатівців служило в Українській Армії. У Богданівському полку було нас шість. А чимало пішло до того українського полку, що формувався у Харкові.

Зустрівши пані директорову, я скочив з коня, устромив у сніг списа з жовто-блакитним прапорцем і привітався. Хотілося, щоб подивилася на українського козака. Як годиться, запитав: де, як, що... Вони жили тепер у Мерефі, і пані директорова запросила мене на Свят-Вечір. А того, що вона тоді говорила, я й досі не розумію. Чомусь говорила з таким переконанням, що ми — денікінці чи щось отаке. Говорить, хвалити, зичить нам перемогу. Мені було незручно перебивати, та й до слова вона мене не пускала. Так я перевів очі — і пані туди подивилася, на списа, на якому майорів наш прапорець. Чи не побачила в тім нічого, чи не зрозуміла, мабуть. Я тоді щоб було таки видно, ніби поправляючи, розтягнув шлик. І це не помогло. Так багато надій покладено на "білих" і нас за них мала.

Бігали ми по тій Мерефі то сюди, то туди все зв'язки.

Іду та й поглядаю, — отут живуть Закри-видороги, у них гарненька гімназисточка Пріся. Коли й Пріся дивиться через пліт. Радість більше як велика. Вискочила Пріся на вулицю. Та

й не знаю як, а під Різдво, на рахунок прийдешньої Пасхи, похристосувалися. Згадав я пісню про дівчину, що козакові коня напувала. Напоїла Пріся і моого коня. Сама і цебер тягла. Все розпитувала про нас, козаків, а я про неї. Нараз Пріся стихла, і аж ніби пересохло їй в горлянці:

— Дай мені твого шлика на пам'ять!

— Шлика? Як? Та це ж уніформа!

Ще раз спробувала Пріся дістати шлика і ще раз сказав я їй про уніформу. Щось подумало дівча:

— Коли пойдеш знову попри хату? — А що я міг сказати більше:

— Не знаю — як пошлють...

— За хвилю я буду чекати отут, тільки ж ідь попри хату, — і з тим пурхнула в хвіртку.

За якийсь час напувала Пріся знов коня. І обдарувала мене новим шовковим шликом. Винайдлива дівчина! Миттє мій спорола, а новий шпильками приколола. І запросила на Свят-Вечір:

— Обов'язково! Вся родина чекає...

Уже маю два запрошення на Свят-Вечір.

Вулиць у Мерефі не багато. А по головній найбільше їздили. Там же хата зубної лікарки, де я лікував зуби. Дві дочки мала. І обидві повиходили заміж за наших липковатівців. Молодша Ліда — за Дмитра Т. Про це я довідався пізніше. І що Дмитро теж мотав шаблею по нашім боці. І були ми з однієї класи.

Дивився я, як проїжджаю, на хату лікарки, але нікого не побачив. А раз таки взгледів мене хтось із їхніх. Пані покликала. Розмовляли: пані з ганку, а я з коня. Телеграфічне розпитування і запрошини на Свят-Вечір. Още вже третє.

Мав я тоді Свят-Вечір, та не в Мерефі.

**

Уже смеркало. Збірний пункт для сотні був визначений якраз навпроти хати зубної лікарки. На двірці вже були китайці. Ешелони з піхотою відійшли по залізниці. Час був і нам лишати Мерефу.

Люди сідають за святу вечерю. Місцеві більшевики стріляють на нас з-поза хат.

Женемо ми коней ще з одним. Поспішаемо на збірний пункт. А тут баба з мискою навколо перек дороги. Затримали коні. Уже й слинка

нам потекла, простягаємо до пиріжків руки. А баба щось плеще про "северних братів", що винесла, мовляв, їм це на увітання.

— Вдавилася б ти цим усім і з своїми северними братями, стара відьма!

Розкотилися пиріжки по снігу. Висохла слинка.

Проїжджаюмо біля хати лікарки, а з ганку кличуть. Під'їхав до начальства і прошуся на хвилинку до хати навпроти. Отже, нагримало на мене начальство, мовляв, щоб дивився, що робиться навколо, а не про гостювання думав. Знов висохла слинка.

Став у лад та тільки поглядаю туди, де знайомі живуть. А стрілянина вже з усіх боків.

З бічної вулички чвалом вилетіла батерія, а за нею кулеметчики на возах.

Швидко ми вискачували з Мерефи. Сипнуть кулеметчики на острашку та й далі женуть коні.

**

Мерефа за нами. Переїжджаю річечку. Був лід, та гармати провалили. Брели нею. І не поганий був у мене кінь, а от же взяв та й зашпортився за щось на дні. І не дуже спіткнувся, але аж за пазуху натекло мені водиці. Сміються хлопці, що то так треба: у цей день, хоч би рік цілій християнин води не бачив, викупатися мусить. Воно то й правда, так решта ж тоді, виходить, нехристи. А інші — купіль була, а де та вечеря?

Жарти жартами, але на мені все дубіє. Від коня зісподу трохи тепло, а від пояса нагору зовсім холодно.

Хтось радить чарку. Було б добре, та де її взяти? А тут почали пригадувати, хто коли напослідку їв. Сьогодні з харчування всі скреслені, за винятком тих, кому люди винесли на вулицю. Не всі ж чекали на "северних братів".

Холодно, холодно... Тільки й тепла, що но-вий шлик.

Верстов за 10-12 залізнична станція Борки. Туди ми їдемо. А там я вже як у дома. На тій станції висідалося і насідалося, як їхалося до нашого "училища" в Липковатівці.

Як були вже на двірці, пішов я до почекальні — тієї, ліпшої. Сів біля печі, роздягся та й сушуся. Хлопці поралися біля коней. Чекали на наші ешелони.

Відчинив дверцята в пічці і майже приту-

лився до неї. Так приемно біля теплого. У кімнаті тільки й світла, що від печі.

Рипнули двері. Чую голос:

— Зараз же зачиніть дверцята в печі!

— Не так сердито, Глеб!

Пізнав мене Глеб. Був він на станції службовцем. Топив печі, приймав та видавав багажі. Мав довгі, гарні запорозькі вуса, але не дуже чорні, так, під колір каштану. Ми, учні, приїжджаючи з дому, лишали куфри у нього. А з фарми, що була при школі, кожного дня їздили на ст. Борки, і ті куфри накладав Глеб, маючи з того "на чай". Був він завжди чесний, і, коли ми зверталися до нього по-українськи, відповідав по-нашому, а не причудливою гатланіною, якою в більшості говорили службовці його ранги.

Побачивши мене голого, що прикрився перед ним якимсь кавалком одягу, зніяковів і почав розпитувати, що є?

Побіг мій Глеб. А за хвилину був і начальник станції. Теж нас, липковатівців, добре зінав. Гостювала у нього сестра дружини чи його власна. А хлопці зиркали по гарних дівчатах, і він з дружиною іноді бував у тому товаристві. Принесли мені щось із одягу начальника

станції, і запросив він мене до себе нагору.

Пані та її родичка зализками сушили мій одяг, а Глеб чоботи і шинель поніс сушити на паротяг.

У них же мав я і різдвяну вечерю. І, хоч пізно, і чарочку.

Мусів, ясна річ, розказувати все, як було під акомпанімент охів та ахів жіночої частини слухачів. А коли дійшло до того, як, вискочивши з-під обстрілу, прийшлося аж до самих Борок бігти між кіньми, тримаючись за стремена, і як мені не давали ані трохи перепочити, коли відділ ішов кроком, а гнали наперед, а потім назад, та коли порівняв це з бранцями, яких отак між кіньми гнала татарва, — всі сміялися.

І хоч би вам що. Ані нежиту не мав. Ані не чхнув ні разу.

Одну тільки шкоду мав із того. Посилали розвідку з маршрутом: ст. Борки, Липковатівка, село Борки і далі аж до з'єднання з ешелонами на залізниці. Так же просився — аж до сотника бігав. Хотілось дуже хоч уночі, хоч через двір переїхати туди, де вчівся і прожив чотири роки. Воно б напевно когось здібав із знайомих, — бо що робить розвідка, як не розпитує. Не пустили — вигрівайся, сказали.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В ЕКЗИЛІ, ПРЕЗИДІЯ

І ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

пересилають привіти і найкращі побажання всьому українському громадянству

на Батьківщині і у вільному світі з нагоди

Різдвяних свят і Нового 1967 року.

Вітаючи всіх українських громадян, а особливо наших земляків у поневоленії, але неупокореній Батьківщині, — ми закликаємо твердо віртіти в перемогу великих національно-державних, політичних і соціальних ідей Української Національної Революції 1917 року і в завершенні визвольних прагнень українського народу: відновлення його суверенної і народоправної держави — Української Народної Республіки. Хай в цьому допоможе нам Всемогутній Господь Бог наш.

Василь Задоянний
полковник Армії УНР

ОТАМАН БОЙКО

У грудні місяці 1918 року після переможно-го бою і вступу Українських Республіканських військ до Києва, цю перемогу гучно і урочисто відсвяткували і I-ша резервна Біло-Церківська Бригада в м. Білій-Церкві, де тоді аж кишло від надмір переповненого міста військовиками.

У палаці графині Браницької на Київській вулиці містився Штаб Бригади. У цей урочистий день, пригадую, я був вартовим старшиною по гарнізонові. У момент, коли я прийшов з по-ручником С. Сніцарусом до старшинського зі-браниня до начальника залоги командира I-шої Резервної Бригади отамана Смолієвського з рапортом про здачу і прийняття служби вартового по гарнізону, у цей момент свято дійшло до кульмінаційного пункту.

Після рапорту отаман Смолієвський несподівано представив мене цілому зібранию, а особливо присутнім дамам, як найліпшого старшину бригади. Я зніяковів, але ставши на струнко віддав пошану і подякував отаманові за признання. Після цього всього я вже сидів між дамами коло отамана та приймав участь у дальшому святкуванні перемоги. Почалися промови. Першим промовляв отаман Смолієвський і наприкінці підніс тост за Уряд і Директорію, а далі за перемогу Українських Республіканських військ, особливо підкresлюючи важливу роль в цій перемозі Головного Отамана Симона Петлюри. — "Головному Отаманові Слава!" — закінчив промову отаман Смолієвський. Усі встали і заля тричі загула "Слава!" Зістався сидіти тільки один старшина, а саме: осаул (ад'ютант) отамана — М. Бойко.

Доглянувши в цьому до Уряду, Директорії і Головного Отамана Симона Петлюри — зневагу, отаман Смолієвський упав у страшний гнів і тут же крикнув до осаула М. Бойка: — "А ти чого сидиш? До тебе це не відноситься?"

Бойко флегматичним тоном відповів: — "Пане отамане, прошу не забуватися". Отаман Смолієвський впадає в ще більшу лють — ха-

пає револьвера і стріляє в М. Бойка, але то-му, що він сидів на кінці довгого стола з про-тилежного боку — був легко ранений у ліву руку. Другого пострілу не наступило, бо я ота-манові перешкодив. Знялася страшна метушня. Бригадний лікар доктор Іра Ноздренко зомліла. Інші пані перелякані кинулися заспокоювати отамана. Тим часом осаул М. Бойко непомітно зник і вже після того ніхто його більше в бри-гаді не бачив. Місце ад'ютанта зайняв поруч-ник Семен Сніцарук.

Після розвалу Гетьманату, ще не сформова-на Українська Республіканська армія мала ве-ликі труднощі в боротьбі з московською нава-лою, а тим часом численні отамани безкарно грасували по Україні. Ці отамани приїхавши в глибоке запілля, довго на місці ніде не затриму-валися, накладали на населення контрабуції і мандрували далі.

На весні, в березні місяці 1919 року, по-явився на обрії в ролі отамана і наш вищезга-даній М. Бойко. Він вибрав собі найкращий спосіб оборони України: зупиняється по містах там, де ще жодний отаман не контролював за-собів мирного населення. Провіривши в одному містечку фінансовий стан мешканців, з якими довго не бавився, накладав якусь невеличку кон-трибуцію і подавався далі. Він був хворий на ревматизм і ходив завжди у валинках, крім того носив ліву руку на тимляку. Я знаю, що, на-приклад, у м. Погребищах затримався він на 2-3 години і за цей короткий час наклав контри-буцію на населення якихось 100 чи 150 тисяч карбованців. Козаки швидко зібрали гроші і ціла частина змілася далі, але інших насильств не робив.

Були ще інші подібні отамани, але нічим особливим вони не відзначалися. Боротися з отаманами ми не могли та й не було це нашим завданням. На військову жандармерію україн-ська влада не спромоглася і супроти подібних явищ органи влади були безборонні.

ВОЯЦЬКИЙ ШЛЯХ ЯКОВА СТОЦЬКОГО

Яків Стоцький

Яків Стоцький народився 22-го жовтня 1905 року в селі Угин Радехівського повіту в Західній Україні. До Канади приїхав у 1930 році і, як більшість тодішніх емігрантів, розпочав улаштовувати своє життя тяжкою працею спершу на фармі, а потім у шахтах. На початку 2-ої світової війни він добровільно зголосився до Канадської Армії, одержавши вишик "командо", тобто вишикіл для спеціальних завдань і діянь у запіллі ворога.

У 1940 році Яків Стоцький, як волк, переїхав до Великобританії, у Шотландії пройшов вишикіл т.зв. "командоса", у 1941 році брав участь в десанті на острів Шпіцберген, воював у Арктиці, у Північній Африці у складі славної 8-ої Армії під командою польового маршала Монтгомері, здобував Сицилію. В бою за Ортону на італійському суходолі був важко ранений, і вже до кінця війни перебував у військовому шпиталі в Англії. У 1945 році він повернувся до Канади, де був звільнений з війська, по нинішній день перебуває під сталим лікарським наглядом.

В родинній габлютці переховується, а в урочистих моментах груди Якова Стоцького прикрашують, ціла низка військових відзначені: зірка 39-45, зірка Італії, медалі якою його відзначено за бої за Великобританію, медалі канадських добровольців із шпангою, Воєнна Медалі і Африканська Медалі. Війну Яків Стоцький закінчив у ранзі сержанта.

Сьогодні Яків Стоцький є членом Стрілецької Громади, Союзу Українських Канадських Ветеранів і Королівського Канадського Легіону. Разом із дружиною належить він до Православної Парафії у Ванкувері.

Про висадку на острів Шпіцберген Яків Стоцький завжди з приємністю згадує: "Це була справді маркантна подія, — каже він. Без одного пострілу, без найменшої ранки ми знищили велетенські склади боеприпасів, пального, копальних вугілля, а також — позбавили ворога рабської робочої сили".

Висадка на Шпіцберген в оповіданні Якова Стоцького мала наступний перебіг: "19-го серпня 1941 року береги Шотландії, під охороною британського морського воєнного флоту, покинув транспортний корабель, що мав на собі 527 канадських, 93 британських і 25 норвежських вояків. Між канадцями був і я. Наше завдання — норвежський острів Шпіцберген, шістсот миль на південь від Північного Полюса. На острові, крім ворога, норвежці і робітники — раби, що силою були вивезені туди із Советського Союзу. Мусимо забрати їх звітіль, а все, що лише дастися, зрівняти із землею і повернутися назад, на базу. 25-го серпня, не зустрівши жодного опору, ми окупували шахтарське село Барентсбург і визволили з неволі 2000 советських громадян. Наші сапери позаміновували копальні, склади та всі будинки, а ми почали вантажити на транспортний корабель визволених. Уночі 26-го серпня 2000 колишніх рабів "нової Європи" подалися нашим транспортовцем, під охороною наших воєнних кораблів, до Архангельська. 1-го вересня повернулися наші кораблі і привезли із собою 186 французів, що втікли з німецького полону і передісталися до червоної армії. 3-го вересня ввечері ми покинули Шпіцберген, забравши із собою їх та 800 норвежців. Одні і другі хотіли зголоситися до своїх національних армій, що тоді переорганізувалися у Великій Британії. За іами горів Шпіцберген, вилітали в повітря шахти, склади вугілля, пального, горіли селища гірняків, портові споруди... 9-го вересня ранком ми маршиували вулицями нашої бази в Саус Годстон. "Афера Шпіцберген" перейшла до історії без одного пострілу, без маленької ранки".

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

УСІМ СВОЇМ КЛІЄНТАМ, ДРУЗЯМ,
ЗНАЙОМИМ ТА ЦІЛІЙ УКРАЇНСЬКІЙ
ГРОМАДІ БАЖАЮТЬ:

R. CHOLKAN & CO. LTD.

найбільша в Канаді українська фірма в справах
купна і продажі реальностей та загальної
асекурації.

527 Bloor St. West LE 2-4404
2232 Bloor St. West RO 7-5454

ALBERTA FUEL LTD.

Українське підприємство постачання опалової
оливи.

278 Bathurst Street — Phone: EM 2-3224

ALPHA FURNITURE CO. LTD.

Ярослава і Михайло Шафранюки — власники
735 Queen St. W. — Tel. 363-9637

DNIPRO FUEL OIL LTD

Українське підприємство опалової оліви

Toronto — 196 Bathurst Street.
Tel.: EM 6-6539

Українське Похоронне Заведення

КАРДИНАЛ і СИН

366 Bathurst Street Tel.: 368-8655
92 Annette St. (at Keele) Tel.: 762-8141

THE FUTURE BAKERY CO.

735 Queen St. West — Tel.: EM 8-4235

HOME TOWN BAKERY

164 Kane Ave. — Tel.: RO 7-7246

АННА і РОМАН ВЖЕСНЄВСЬКІ,
власники пекарень: "Будучність" і "Говм Тавн"

КНИГАРНЯ "АРКА"

Mrp. B. КЛІШ Ст. РОШКО

575 Queen St. West — EM 6-7061

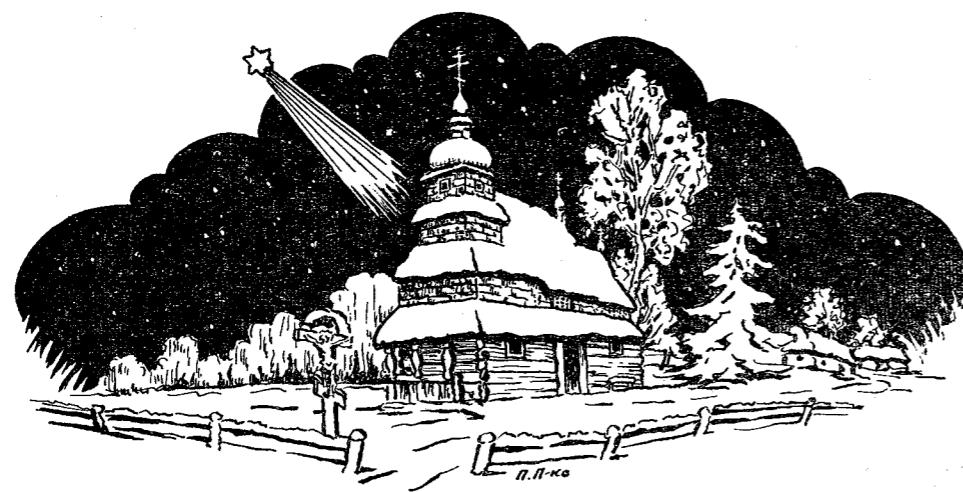
"ПІСНЯ УКРАЇНИ"

Керівник програми: П. НАУМЧУК
SONG OF UKRAINE

64 Hewitt Ave., Toronto 3, Ont. Phone: EM 6-3380

ДРУКАРНЯ "КИЇВ"

686 Richmond St. W. — Phone: EM 3-7839

Церква в Ростоках. Малюнок П. Петренка.

Український Народ на Батьківщині і в розсіянні сущий. Дежавний Центр Української Народної Республіки в екзилі, Всеєвропейські Ієрархів і Всеесвятіших Духовенство Українських Церков, Комітет Українців Канади і його Складові Організації, Провід і Членство Канадського Легіону і Союзу Укр. Канад. Ветеранів, Генералітет, Булавну Старшину і Вояцтво кол. Української Армії, Управи Станиць і Членство Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді та споріднених з ним Ветеранських Організацій — з нагоди Різдва Христового і Нового Року щиро вітає і найкращі побажання пересилає

Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді

СБУВ В КАНАДІ

Після короткого цьогорічного літа національно-громадське життя Торонто рушило знову повним темпом. Може тому і СБУВ у Канаді, членство якого бере активну участь в житті і праці багатьох українських організацій, розпочав свій осінній сезон аж у листопаді.

18-го листопада відбулися чергові квартальні Загальні Збори членів 5-ої Станиці у Торонті. На порядку денному, крім загального звіту Управи, стояли питання співпраці з КУК в здійснення цілої низки запланованих ним праць, а в тому і справа Шевченківської Фундації та ін. На цих зборах промовами Команданта Станиці і голови Генеральної Управи СБУВ було

вішановано 70-ліття з дня народження ппор. С. Кравченка, кол. довголітнього прaporonoosця і активного члена Станиці.

19-го листопада відбулося чергове засідання членів Генеральної Управи, на яких, після вичерпного звіту голови Ген. Управи про сучасний стан СБУВ і новини у ветеранському житті, Управа зупинилася над справою відзначення 30-их роковин існування СБУВ у Канаді. Урочисте відзначення відбудеться ранньою весною наступного 1967 року і має бути приурочене та-кож до 50-ліття УНР.

20-го листопада 8-ма Станиця у Сан Кетрінс урочистою панахидою, а також скромною, але змістовою академією, відзначила 45-ті роковини геройської смерти Лицарів Базару. В програму академії увійшли: доповідь п.-о. Фе-

діра Легенюка, виступ Хору Православної Громади і Капелян Бандуристів ім. Вересая під мист. керівництвом П. Казанівського та низка інших точок.

27-го листопада 45-ті роковини геройської смерти 359 Лицарів Базару вшанувала 5-та Станиця. В Соборі св. Володимира відбулася урочиста панахида, а після неї Жалібні Сходини, на яких ппор. інж. Яків Нестеренко, член 5-ої Станиці і учасник Листопадового Рейду 1921 року, виголосив доповідь про Другий Зимовий Похід. Учасники цього Походу — сот. Федір Винник, ппор. Спиридон Кравченко, ппор. інж. Яків Нестеренко і бунч. Семен Котляревський — становили президію цих Жалібних Сходин.

3-го грудня ц. р. в церкві св. Андрія Первозваного у західному Торонті відбулася урочиста панахида за спокій душ 359-ти Героїв Базару. Панахиду, що відбулася заходами ппор. С. Кравченка, відслужили п.-отці Емануїл і Борис Горгіці, згадуючи тричі у молитвах імена всіх, що згинули під Базаром.

В листопаді ц. р. голова Генеральної Управи пполк. І. Липовецький відвідав Станиці СБУВ в Ошаві, Гамільтоні і Сан Кетрінс.

Протягом останнього півріччя в склад членів СБУВ прийняті наступні побратими: полк. В. Задоянний, ппор. Ф. Гаркуша, сот. О. Негре-

ФРАНЦІЯ

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ СВІТЛІЙ ПОСТАТИ ПОЛКОВНИКА ПАВЛА ВЕРЖБИЦЬКОГО

4-го вересня 1966 року перестало битися серце Голови Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції — св. пам. полковника Павла Вержбицького. Помер у шпиталі в Монтаржі після нещасливого випадку на 77-ому році життя. Поховано його на цвинтарі у Везін-Шалеті, віддаючи всі належні йому почесті як безкомпромісному воякові і як невтомному працівникові на національній ниві на скітальщині.

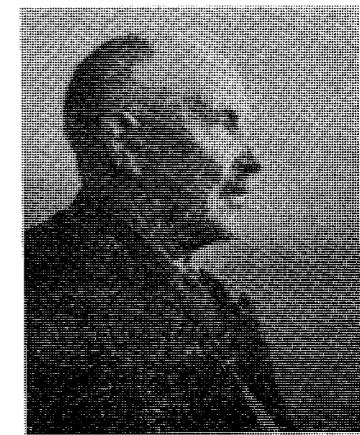
Похорон небіжчика відбувся при численній участі чоловічих представників української суспільності у Франції, побратимів зброй та друзів і знайомих. “Такого похорону в нашій місцевості ще не було, а для вінків і квітів не вистачало місця” — пишуть нам із Везін-Ша-

Фрагмент із Вояцької Зустрічі СБУВ у Гамільтоні 13. 10. 63.

На світлині: св. пам. полк. А. Голуб (3-їй зліва) і побратими — Є. Навроцький, М. Отрешко-Арський, Г. Парізок, П. Самутнін і М. Годованик.

бецький, інж. М. Гавриш, стр. І. Тихонький, а також — Гр. Юристій, М. Букач, В. Орлецький, Ст. Кісіль, Гр. Слободянік, Б. Шуровський і Д. Хрик.

Св. пам. полк. П. Вержбицький

лету. Під час похоронних відправ простора церкви була виповнена по береги, а в почесній варти біля труни повівало шість прaporів.

Після похорону в будинку при церкві у Вензіні відбулися поминальні збори, на яких у багатьох промовах було згадано життєвий шлях Покійного і Його шляхетну постать. А шлях цей був ряснно устелений не тільки невтомною працею для української справи, але й доказами пошани та любові до всіх тих, кого у цій своїй праці для України зустрічав Покійний...

Схиляючи наші чола над свіжою Його могилою, висловлюючи наше шире співчуття Побратимам у Франції, скажемо і ми словами Комунікату Управи Т-ва:

“Нехай Його приклад особистий буде дороговказом для тих, що ще живуть, щоб іти і далі тою дорогою, якою ціле своє життя йшли Покійний!

Вічна пам'ять світлій постаті Полковника Павла Вержбицького!”

ВЕЛИЧНЕ СВЯТО У ГРЕНОБЛІ

16-го жовтня 1966 року — це день, який на довго залишиться в пам'яті українців у Греноблі, як також приїздних гостей. Цього дня філія Т-ва б. Вояків Армії УНР та філія Українського Християнського Руху влаштували величне свято, на яке запросили як українців з Вершени, Ліону, Вільфраншу, Сен-Етіену, так і представників французьких комбатантів. Гости з Ліону, Вільфраншу і Сен-Етіену прибули із своїми прапорами.

О 10-ій годині зранку в обох церквах відбулися Служби Божі та панахиди. У православній церкві п.-от. Червонецький відслужив панахиду за спокій душі св. пам. полковника П. Вержбицького, голови Т-ва, та всіх, що полягли в борні за волю України. У католицькій церкві п.-от. Василік (з Ліону) відслужив панахиду за спокій душі Степана Бандери, річниця смерті якого припадала на 15-го жовтня.

О 12-ій годині відбувся спільній обід, на якому було понад 80 осіб. О 15-ій годині у просторій залі “Колледж Сен-Мішель” відбулася церемонія посвячення прапора філії Т-ва б. Вояків у Греноблі. Чину посвячення доконали обидва присутні священики. Почесну варту несли чотири бувші воїни: двоє із старшої генерації, п. п. Возняк з Вершени і Шушинець, та двоє з молодих — п. п. Павлиш і Ізюк. Посвячений прапор прийняв п. Я. Возняк. П.-от. Червонецький виголосив промову про значення і зміст Свята Покрови та його традицію в минулому і сучасному. Пор. Л. Токайло, голова

філії Т-ва в Греноблі, взявши прапор від п. Я. Возняка, з одповідним словом передав його членові філії п. Павлишеві. “На вас, молоде покоління, покладаємо надії ми, старі вояки. Бережіть цей прапор нашої філії і продовжуйте діло боротьби, яке ми, старші, не закінчили. Донесіть його до нашої визволеної Батьківщини — Вільної Соборної України”...

Після посвячення прапора відбулася артистична програма з участию співаків, танцюристів і музик. Свято пройшло дуже гарно і залишило гарне враження в усіх присутніх.

Д. П.

СВ. ПАМ. 64-ОХ УКРАЇНОК

В числі 10 (29) “Дороговказу” в статті під цією назвою ми вже подали ширші інформації як про трагічну смерть цих 64-ох вірних дочок України, що були пущені в поїзді разом з амуніційними складами при відході німців із Франції, — так і про заходи до збудування пам'ятника на їхній могилі, які розпочав представник “Дороговказу” у Франції пор. А. Гришин.

Ця шляхетна ініціатива була зустрінута виразом найбільшого признання як з боку української громади, так і колишнього українського вояцтва. Але не за бракло і голосів, що висловлювали сумнів, чи вдасться цю ініціативу допrowadити до бажаного кінця.

Серед щоденних турбот минали довгі місяці. За цей час не один раз довелося А. Гришину відвідати місце вічного спочинку цих 64-ох жертв німецького вандалізму, не в одні двері довелося йому стукати, шукаючи прихильників для здійснення цього задуму. А цю прихильність, як інформував він нас, він зустрічав на кожному кроці, і особливо у французького населення, яке ще пам'ятає ці жахливі дні відвороту німецької армії із Франції.

“Стукайте і відчиняйте нам”, говорить Святе Письмо, — пише нам А. Гришин у своєму листі в листопаді цього року. Лежу у ліжку після відбутої поважної операції. Листоноша приносить листа. Відкриваю і очам не вірю: фотокопія дозволу на будову пам'ятника”... А далі, висловлюючи свою радість з цього приводу, він додає: — “Багато роботи буде, але передусім треба представити проект пам'ятника спеціальній Комісії по будові пам'ятників та викупити землю”...

24-ИЙ З'ІЗД Т-ВА Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

— п. Ст. Собчук і п. М. Берка. До праці в Управі запрошено д-ра К. Митровича.

До складу Контрольної Комісії обрано: іпполк. П. Закусила (голова), п. Ю. Бацуць і сот. М. Антоненка.

Після короткого докладу генерального секретаря п. М. Ковальського про діяльність Управи Т-ва було порушено і обговорено цілу низку справ, а між ними:

справу підготовки до Ювілейного З'їзду в 1967 році, коли припадає 40-ва річниця існування Т-ва, справу відзначення 50-ліття Української Національної Революції,

справу поширення праці на терені Європейської Конфедерації б. Вояків та інші.

Після З'їзду Париська філія Т-ва влаштувала спільну вечірку для всіх учасників З'їзду, яка пройшла в теплій товариській атмосфері.

Іпполк. інж. П. Петренко

ПРЕДСТАВНИЦТВО “ДОРОГОВКАЗУ” В АНГЛІЇ

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників “Дороговказу”, що з днем 15-го серпня 1966 року представником “Дороговказу” в Англії є іпполк. інж. Петро Петренко, який є уповноважений до зборки передплат, пожертв на видавничий фонд, оголошень, а також матеріалів до друку в нашему журналі.

Нова адреса Представництва:

Mr. P. Petrenko
67, Shenstone Ave.,
Rugby, Warwick's, England.

Дотеперішньому представникові “Дороговказу” в Англії — полк. П. Базилевському за його працю для нашого журналу висловлюємо ширу подяку.

Редакція і Адміністрація
“Дороговказу”

НІМЕЧЧИНА

8-Й ДЕЛЕГАТСЬКИЙ З'ЇЗД СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ У НІМЕЧЧИНІ

11-го червня 1966 року в Мюнхені відбувся 8-ий Делегатський З'їзд Союзу Українських Ветеранів у Німеччині. В З'їзді взяли участь делегати Крайових Управ з Німеччини, Австрії і Франції. Делегати з Англії і Голляндії передали свої уповноваження. До Президії З'їзду було обрано полк. М. Стечишина і підх. Куликівського. Голова Головної Управи полк. В. Татарський зложив вичерпний звіт з діяльності Головної Управи, а майор Н. Зіневич — звіт Контрольної Комісії. В дискусіях над звітами стверджено жертовну працю Головної Управи, якій уділено абсолютню, а полк. В. Татарському, крім того, висловлено подяку.

До нової Головної Управи обрано: полк. В. Татарський — голова, майор Н. Зіневич — заступник і секретар, сот. М. Коваль, сот. П. Кізимів і майор Л. Василів. До Контрольної Комісії увійшли: пор. Трохимець — голова, пор. Боярський і ппор. Сікевич. До Товарицького Суду — пполк. Г. Хомичевський — голова, сот. Г. Орловський і підх. Куликівський.

Резолюції З'їзду будуть подані до преси додатково. З'їзд закінчено співом українського національного гімну.

IX-Й З'ЇЗД СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВОЕННИХ ІНВАЛІДІВ

14-го жовтня 1966 року у Мюнхені відбувся IX-ий З'їзд Союзу Українських Воєнних Інвалідів. З'їздом керувала президія в складі: Р. Дебрицький — голова, В. Вацик і М. Прозоровський — заступники голови, Ф. Бондаренко і М. Тижневий — секретарі. Почесний голова президії — ген. Андрій Вовк.

Крім 25-ти делегатів, на З'їзді присутні були представники українських громадських та комбатантських установ і організацій. Звіт з діяльності Головної Управи охоплював понад п'ятирічну каденцію. Головна діяльність Управи — здобування фондів і розподіл допомог — велася справно і безперервно цілий час, як це ствердила Контрольна Комісія СУВІ.

Полк. В. Татарський (зліва) переобраний на голову Головної Управи СУВ в Німеччині. Зправа — майор Н. Зіневич — заст. голови і генеральний секретар.

Під сучасну пору СУВІ має під свою опікою 280 осіб, у тому 209 воєнних інвалідів, 49 старших віком і немічних кол. вояків та 22 вдови по інвалідах і кол. вояках. У звітовому часі було одержано 308.000, а на допомогу видано 285.000 нім. марок.

До нової Головної Управи СУВІ увійшли: полк. Микола Стечишин — голова, Іван Керестель і інж. Яків Зінченко — заступники, Р. Дебрицький — ген. секретар. Контрольну Комісію очолив І. Богомаз, а Тов. Суд — М. Тижневий.

ПЕРЕД 3-ІМ ЗДВИГОМ УКРАЇНЦІВ НІМЕЧЧИНІ

Невеличкий, друкований на циклостилі, "Інформаційний Бюлетень Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині" дає нам можливість загально глянути на деякі прояви життя тих наших побратимів-“залишенців”, яким доля не судила вибратись до тих чи інших заморських країн.

Подавана в "Бюлетені" простора хроніка діяльності Головної Управи ЦПУЕН відзеркалює не тільки щоденну працю цієї централі, але й до певної міри є показником її піклування про долю тих, що залишились у Німеччині, вказує на співпрацю з іншими національними групами, з українськими осередками, організаціями і т. ін.

Серед цьогорічних імпрез і заходів, про які мова в "Бюлетені", слід згадати: заходи про бу-

дову пам'ятника на символічній могилі в Мюнхені, яку переводить окремий Комітет під головуванням інсп. Максима Брилинського; заходи для відкриття Українського Інтернату для дітей, що вчаться в німецьких середніх школах; масову участь українців з Німеччини в жалібних урочистостях у Парижі в 40-ву річницю смерті Головного Отамана Симона Петлюри; поїздку до Відня в дніах 10-11 вересня ц. р., що мала на меті "зведення міста, музеїв, цікавих пам'яток культури і архітектури, участь у Богослуженні в українській церкві св. Варвари, а також в українському концерті".

Важливим моментом в праці Головної Управи ЦПУЕН є підготовка запланованого 3-ого Здигу Українців Німеччини, що має відбутися у Франкфурті над Майном в дніах 13-15 травня 1967 року. Про цей Здиг в "Бюлетені" читаємо:

"Влаштування Здигів українців Німеччини належить вже до нашої традиції. Після Першого Здигу у Штуттгарті (1962) з'їхалися в минулому році понад дві тисячі українців до Мюнхену, щоб заманіфестувати свою єдність з українською спільнотою у вільному світі та з українським народом в Україні. При тому учасники Здигу мали змогу побачитись зі своїми знайомими, взяти участь у зустрічах різних організацій та товариств, а головно пережити величні хвилини мистецької насподи на великому концерті та духового піднесення на урочистих Богослужіннях. Перебіг Другого Здигу був цілком успішним, що підкреслювали всі учасники та українська преса. Чужинці говорять про цей Здиг ще й досьогодні із подивом і захопленням".

В "Бюлетені" закликається українське громадянство в Німеччині готовуватися до участі в мистецькій програмі Здигу: зголосувати солістів, хори, танцюальні гуртки, рецитаци, спортивні дружини, окремих спортивців і т. ін. Широкий розмах плянування указує на те, що цей черговий 3-ий Здиг українців Німеччини буде масовим, цікавим змістом і гідним уваги у низці тих різних імпозантних імпрез, які українське суспільство у Вільному Світі заплянувало на 1967-ий рік.

МАЙОР НІКАНОР ЗІНЕВІЧ

З Німеччини ми одержали вістку, що церковно-парафіяльні кола в Агсбурзі відзначили 70-ліття з дня народження майора Армії УНР Ніканора Зіневича. Приєднуємо і ми до цієї ювілейної урочистості нашим щирим побажанням усього доброго в житті та міцного здоров'я і сил до дальшої громадсько-національної праці.

Майор Н. Зіневич, ім'я якого ми часто зустрічаємо в пресі як активного працівника на громадській і церковній ниві в Німеччині, народився на Волині. Перша світова війна, а за нею і Українська Національна Революція, назавжди устійнили його життєвий шлях, яким прямує він і до нинішніх днів — шлях вояка і громадського діяча. Своє перебування в російській армії він використав і для того, щоб з успіхом скінчити старшинську школу і спеціальні військові курси для молодших старшин. Макочи бойовий досвід і старшинський вишкіл, майор Н. Зіневич у серпні 1917 року на чолі 22-х старшин виривався з пекла російської революції і зголосувався в Києві до українського війська. Не будемо тут перераховувати всіх етапів, через які пройшов він на своєму вояцькому шляху, і які не раз вимагали тяжкого і відповідального вояцького труду. У часі самочинної демобілізації російського південно-західного фронту, коли озброєні маси російської солдатні пересоювалися через Україну, майор Н. Зіневич, напр., був комендантром запізничної станції Житомир і мав за завдання ці маси обезбройти і вже без зброї пускати їх далі на Київ. Свою військову службу в українській армії майор Н. Зіневич закінчив у лавах I-ої Запорізької дивізії, із якою в 1920 році перешов Збруч.

На еміграції в Польщі, а потім і в Німеччині, майор Н. Зіневич використовує кожну нагоду, щоб поглибити своє знання і досвід. Він кінчає сільсько-гospодарські курси ІМСА, вищу курси рахівництва, курси англійської мови і секретарський курс IPO, курс фехтування і т. ін. А в той же час він широко віддається громадській і церковній праці, займаючи дуже часто відповідальні становища в Союзі Українських Ветеранів, у Союзі Українців Військових Інвалідів, в Українському Національно-Державному Союзі, у цілій низці українських церковних громад та інших організацій.

Дяка і шана робітникам щирим! Щастя Боже, дорогий Побратиме!

Український Народний Балет "Дніпро".

В центрі світлини — засновник і керівник Балету — хореограф Ніна Денисенко.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ БАЛЕТ "ДНІПРО" В АВСТРАЛІЇ

Ще в 1954 році в Сіднею постала Українська Балетна Школа. Засновником і керівником її була Ніна Денисенко — дружина відомого учасника Визвольної Боротьби. Відразу, з найбільшим запалом, приступлено було до творчої праці: шились одяги, чоботи, кувались коzaцькі шаблі та малювались декорації. Працювали батьки, діти та найбільше сама керівничка, пані Ніна Денисенко. Це все відбувалося під її фаховим оком.

Уже по піврокові балетна школа розпочала свої виступи, а в недовгім часі дала вона свій перший концерт на великій сцені у Тавн Гол Парраматта. На другий рік Балетна Школа випустила першу групу фахівців, які зорганізувались в Український Народний Балет "Дніпро", до якого вступило багато доростаючої молоді і чисельний стан якого дійшов до 120 осіб. По кілька десятках концертових виступів на різних сценах, Балет "Дніпро" приступив до підготовки та постановки українського народного балету на 5 дій — "Причинна" за поемою Т. Шевченка та хореографією пані Ніни Денисенко. Прем'єра відбулася на сцені в Ратуші в Парраматта і сіднейський щоденник "Геральд" по-

містив дуже похвальну рецензію з уміщеннем портрету Т. Шевченка на цілу сторінку та з описом його життя.

За деякий час "Дніпро" під керівництвом та хореографією Ніни Денисенко дає постановку балету на 4 дії — "Довбуш", який також приніс несподівано гарний відгук чужинецьких щоденників.

Із балетом "Причинна" Балет "Дніпро" об'їзджає такі місцевості: Сідней, Парраматта, Ешфілд, Річмонд, Катумба, Блекгіт, Кемберра, Вольонгонг, Ньюкастель, Орендж, Мельбурн. З окремим виступом бере він участь у Мистецькім Фестивалю в Аделяїді перед шістдесят тисячною публікою. Тут аделяїдська преса відзначила лише нашу групу, називаючи її "Танець ко-заків із шаблями".

Балет "Дніпро" має дві повні партитури на 6 інструментів та гарні декорації роботи славного в Австралії графіка Леоніда Денисенка — сина пані Ніни Денисенко, а другий її син, інженер Юрій Денисенко, працює як асистент балетмайстра. Балет "Дніпро" єдиний з мистецьких груп, що дав концерт в користь Українського Центрального Дому в Лідкомбе і від того часу став членом Української Громади з 32 уделами на суму 160 фунтів. **Іван Залізняк**

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

Відійшли у Вічність: полк. Іван Матвієнко, сот. Володимир Шевченко, ппор. Федір Гаркуша, майор Володимир Лазарчик. Вічна їм пам'ять!..

ПОЛКОВНИК ІВАН МАТВІЄНКО

(Замість квітів на свіжу могилу)

Не довелося дорогому землякові — "Гордієнківцеві" побачити ще за свого життя вільну незалежну Україну, хоч завжди вірив і мріяв ще повернутися на Батьківщину — до свого рідного Константинограду над Берестовою. Мріям-надіям його, як і багатьом Гордієнківцям та іншим вірним синам України, що вже пройшли свій життєвий шлях, сувора доля не судила здійснитися.

Після важкої і довготривалої недуги в санаторії Гаутінг біля Мюнхену — Німеччина, 9-го березня 1965 року відійшов у Вічність активний учасник Української Визвольної Боротьби, патріот і вірний син своєї Землі, св. пам. Іван Матвієнко — полк. Армії УНР, лицар Ордену Залізного Хреста.

Покійний народився 24 червня 1895 року в Константинограді на Полтавщині. Під час першої світової війни, закінчивши Віленську Военную школу у Полтаві, потрапив на російсько-німецький фронт. У 1917 році він зголосився до Армії УНР, у якій перебував у різних військових формacіях та на різних становищах.

У Зимовому Поході брав участь у складі Гордієнківського полку, а після нього — у складі 2-го Кінно-Запорізького полку під командою полк. Жупінаса, у якому якийсь час був на становищі полкового адъютанта.

20-го листопада 1920 року в лавах Окремої Кінної дивізії Покійний перейшов Збруч. Тернистий шлях збройної боротьби Дієвої Армії у цей день фактично закінчився. Розпочалося кілька літ пereбування по тaborах інтернованих у Польщі: Вадовиці, Каліш, Щепіорно... Потім — карта азілю... паспорт Нансена і мандрівка у світ шукати праці, а разом і країної долі.

По 20-тилітньому перебуванні на чужині напіша і Друга світова війна. Знову мандрівка на Захід, "ДП-вські" тaborи в Німеччині і поневіряння в них, а від 1946 року (табір у Герсфельді) і до дня смерті — перебування в різних санаторіях. Найдовше довелося перебувати в санаторії Гаутінг біля Мюнхену. Останні десять років був він тяжко хворий і почував себе осамітненим.

Відійшов від нас на той світ ще один лицар Української Зброй. Поховано Його на цвинтарі в Гаутінг біля Мюнхену. Хай же чужа земля буде Йому легкою! Вічна Йому пам'ять!

Земляк-Гордієнківець
Ф. Г.

СОТНИК ВОЛОДИМИР ШЕВЧЕНКО

З Волі Всешинього 17-го липня ц. р. відійшов у вічність сотник Армії УНР, св. пам. інж. Володимир Шевченко, зразковий воїк і заслужений громадський діяч.

Св. пам. сотник В. Шевченко народився 15 липня 1897 року в селі Пісочин на Харківщині. У 1916 році скінчив 2-гу Харківську Державну гімназію, а в 1917-му — Одеську Військову Артилерійську школу. Службу в Українській Армії розпочав у 2-ій батарії 72-го Українського польового дивізіону в січні 1918 року, а потім, до грудня 1919 року, належав до Окремої Горної батареї Запорізького корпусу. Діставшись до польського полону, до квітня 1920 року перебував в таборі у Вадовицях.

Короткий це час, але який довгий вояцький шлях, що довелося йому пройти, шлях безнастанних походів, боїв і небезпек: відступ із боями з під Харкова у Галичину у складі Запорізького корпусу, позиційна війна на Збручі у квітні- травні 1919 року, бої під Шатавою у складі Синього полку 3-ої дивізії, а під Купелем, Базалією і Красиловим у складі Запорізької групи, похід на Київ в 1919 році, відворотні бої з Денікінською Армією, польський полон, вадовицький табір...

Але квітень 1920 року стає новим етапом у його вояцькому житті. Під час формування українських військових частин в Ланцуті св. пам. сот. В. Шевченко був призначений до 3-ої Запасової Стрілецької бригади, як командир батареї, а пізніше — до начальної команди для вишколу стрільців. У складі 3-ої Залізної Арт. бригади до 21 червня 1920 року брав участь у боях проти большевиків на шляху: Бучач, Монастирище, Городенка, Чортків, Скала, Дунаївці, Нова Ушиця і Підволочиське.

Св. пам. сот. В. Шевченко не оминав нагоди, щоб поглибити своє фахове старшинське знання. Він з успіхом кінчав школу батерійних командирів, одержує призначення на становище лектора теорії артилерії у Юнацькій Школі у Каліському таборі, і на цьому становищі перебуває до січня 1922 року, будучи одночасно і членом Комісії для перекладу підручників артилерії. На його непрересінні здібності звертає увагу вище військове командування і його приділює для дальнього старшинського вишколу на Курс Штабових Старшин. Він закінчує також Курс підготовки старшин до праці в оперативному Штабі Армії УНР і дістає призначення в розпорядження Начальника Генерального Штабу Армії. У 1920—1922 роках св. пам. В. Шевченко належав до Гонорової Ради 3-ої Залізної дивізії і до Гонорового Суду 3-ої Арт. бри-

гади. Звільнвшись у безтермінову відпустку з війська, він в 1930 році з успіхом закінчує Українську Господарську Академію у Подебрадах.

Із сот. В. Шевченком довелося мені зустрічатися і співпрацювати в Галичині, а ще більше на скитальщині у таборах Німеччини по 2-ій світовій війні. За його віймкову працьовість і шляхетний характер його було обрано до Центрального Допомогового Комітету Британської окупаційної зони при Головній Кватирі Англійської Влади. Ми були тісно пов'язані з ним співпрацею у Відділі Культури та Освіти, а перед тим в Українському Червоному Червоному Хресті. На протязі свого довгого життя я рідко коли на громадському полі зустрічав людину таку працьовиту, такої лагідної і культурної вдачі і такого шляхетного характеру. Він був людиною вимково чесною і жертовною. Не звертає він уваги на себе як під кутом здоров'я, так і належного йому признання. Громадські справи ставив вище своїх власних інтересів. Його скромне життя переходило межі нормальних життєвих вимог.

Українська Громада і Вояцтво в особі св. пам. сотника В. Шевченка утратило під кожним оглядом світлу постать зразкового і відданого громадянина. Вічна Йому пам'ять!

Сотник Леонід Бачинський

ПІДПОРУЧНИК ФЕДІР ГАРКУША

Жорстока хвороба шлунка звалила 4-го липня 1966 року на 72-му році життя іппор. Армії УНР св. пам. Федора Гаркушу. Відійшов у вічність український вояк-патріот, залишивши горем прибиту дружину Євдокію в Брукліні та сина і невістку з дітьми в Україні.

Св. пам. Федір Гаркуша народився в Мотовилівці Васильківського повіту на Київщині. По закінченні середньої школи в Монастирищах, був покликаний до Російської армії і брав участь у 1-ій світовій війні. З вибухом революції 1917 року добровільно вступив у ряди Української Армії, прошовши з нею шлях Визвольної Боротьби 1917—1920 років. Спочатку виконував він обов'язки за відуючого господарством I-го Українського Центрального Етапу в м. Києві, потім — молодшого старшини гарматної батареї при Гайдамацькому Коші Слобідської України. У складі цієї батареї, під командою св. пам. генерала К. Смовського, брав участь в обороні Києва перед бандами Муравйо-

ва. Був відзначений Хрестом Симона Петлюри і Воєнним Хрестом.

На скитальщині, перебуваючи в таборах ДП в Австрії, брав чинну участь у житті українського вояцтва на еміграції, виконуючи функції члена Управи і секретаря Відділу Союзу Українських Ветеранів у Зальцбурзі.

У 1948 році св. пам. Ф. Гаркуша з дружиною переїхав до Аргентини. Тут також включився він в українське громадське життя. Будучи активним членом Братства Св. Покрови УАПЦеркви в Буенос-Айресі, часто займав різні відповідальні становища в його Управі. Був одним із засновників Легіону Симона Петлюри в Аргентині та кількачратним його головою. Належав до Т-ва Сприяння УНРаді, допомагаючи матеріально всім проявам українського демократичного руху. Брав активну участь у житті українських комбатантських організацій, був членом Управи СУВ в Буенос-Айресі, був заступником голови УНДС в Аргентині. Ніколи не відставав він від передового активу, ніколи також не уникав він нагоди попрацювати для української спільноти в Аргентині. Особливо любов'ю і увагою обдаровував св. пам. Ф. Гаркуша Легіон Симона Петлюри і прямував до об'єднання в його лавах усіх живих сил еміграції до політичної боротьби з ненависним комунізмом.

У квітні 1964 року Покійний переїхав з Аргентини до США. Не зважаючи на свій похилий вік, він одразу ж пішов до праці, щоб заробити собі матеріальне забезпечення на старість. Бракувало не багато: ще два-три місяці, але доля винесла свій інший присуд...

Поховали св. пам. Ф. Гаркушу на українському цвинтарі в Бавнд Брук 7-го липня 1966 року. Відійшов у вічність із думкою про світле майбутнє України, боротьбі за яке Він присвятив ціле своє життя. Спокій Душі Твоїй, Дорогий Побрратиме!

В. З.

ЮРІЙ ФЕЛЮШКО

13-го вересня 1966 року в Норт Сурей, Б. К. (Канада) відійшов у вічність св. пам. Юрій Фелюшко.

Поховано Покійного на цвинтарі Валей В'ю в Нютон, Б. К. В жалібних похоронних урочистостях, крім родини Покійного, взяли масову участь побратими зброй — члени Відділу СУВ у Ванкувері із прaporами, а також багато приятелів та знайомих. На поминальному обіді, який було влаш-

Юрій
Фелюшко

товано заходами Жіночого Т-ва ім. Ольги Кобилянської у місцевій парафіяльній залі, промовляли: п.-о. П. Блажук, хор. М. Заяць, пор. О. Ільницький, В. Давидак і д-р М. Гуцуляк. У своїх промовах вони представили довгий життєвий шлях Покійного та згадали все те, що доброго зробив він для Громади і для своєї Батьківщини. Наприкінці поминок було переведено збирку на нев'янучий вінок, частину якої призначено на українську пресу.

Св. пам. Юрій Фелюшко народився в січні 1887 року в селі Городиловичі Сокальського повіту в Західній Україні. До Канади прибув у 1922 році і перебував по черзі — у Геффорді (Саск.), Торонто, Бетлфорді і Ванкувері. Серед тяжкої праці знаходив час для активної участі в церковно-громадському житті, належав до УНО, понад 16 років належав до хору О. Кошиця, живо цікавився справами української культури і мистецтва, дбав про збереження рідної мови серед української молоді, в думках завжди мав свою з nedolenу батьківщину — Україну.

Над його свіжою могилою — учасника Визвольної Боротьби, схилімо наші чола. Вічна Йому пам'ять!

ДМИТРО ЩЕРБАНЬ

4-го липня 1966 року в Німеччині несподівано відійшов у вічність підстаршина Української Армії св. пам. Дмитро Щербань, осиротивши стареньку хвору дружину, з якою доживав свого віку в домі для старших в околицях м. Кельн. У часі Визвольної Боротьби Покійний служив у Лубенському курені, у якому був командиром сотні. Він також організував повстанський відділ на Полтавщині і мав близьке відношення до Союзу Визволення України. Після переходу Армії УНР за Збруч, він залишився в Україні, де був жорстоко

переслідуваний комуністами та був змушений довший час переховуватися в лісах і селах Полтавщини. Покійний любив свою Батьківщину і ціле своє життя присвятив боротьбі за її визволення. Вічна пам'ять Тобі, дорогий наш Побрратиме!

Майор Н. Зиневич.

2-го червня 1966 року в Ля Рашель (Франція) на 69-ому році життя помер поручник Армії УНР, св. пам. Сергій Дубовий.

Покійний народився в с. Галиця на Чернігівщині, в Ніжені скінчив середню комерційну школу, в лавах української армії перебував від перших днів Української Національної Революції, був учасником Зимового Походу, від листопада 1924 року перебував у Франції, похований на цвинтарі Лагорд біля Ля Рашель.

7-го червня 1966 року на 67-ому році життя в Каракасі (Венесуела) помер св. пам. інженер Олександр Євтухів.

Покійний народився в Кам'янці Подільському, закінчивши середній ступінь, в 1917 році вступив до Армії УНР і в її лавах як старшина пройшов увесь шлях збройної боротьби. На еміграції в Чехословаччині завершив свої вищі студії з дипломом комерційного інженера. Як в Чехословаччині, так і від 1948 року в Венесуелі, брав активну участь в українському культурно-громадському житті.

21-го липня 1966 року у південній Франції відійшов у вічність сотник Армії УНР св. пам. інженер Володимир Льодін, лицар Залізного Хреста і Хреста Симона Петлюри.

Покійний народився в липні 1891 року в м. Прилуках на Полтавщині, скінчив Київську Політехніку і Миколаївську Військову Школу. В Українській Армії перебував від 1918 року, пройшовши з нею її бойовий шлях. Збруч перейшов у лавах гарматної бригади 4-ої Київської дивізії, був учасником обох Зимових Походів. На еміграції у Польщі перебував в таборах інтернованих в Олександрові Куявському і Щепіорні. В липні 1926 року виїхав до Франції, де працював за своїм фахом, як інженер хемік. Відрізнявся лагідною вдачею і користувався великою пошаною як серед фабричного персоналу, так і серед свого оточення взагалі.

27-го липня 1966 року в Чікаро (США) після довгої недуги відійшов у вічність св. пам. інж. Володимир Рибак, старшина УСС і Армії УНР.

12-го серпня 1966 року в лікарні в Ульмі (Німеччина) на 85-ому році життя помер вояк Армії УНР, св. пам. Юрій Говорун.

Покійний народився в м. Бруслові на Київщині, був активним учасником збройної боротьби, на еміграції щиро віддавався праці на громадській, кооперативній і церковній ниві. Останні роки свого життя провів у домі для старших віком у Дорнштадті біля Ульму.

12-го вересня 1966 року в Аргентині помер св. пам. Осній Бременстуль.

Покійний народився в червні 1900 року в м. Радехів, Західна Україна. В 1918 році, опинившися на Великій Україні, вступив до охоронної сотні при Штабі Головного Отамана, з якої вийшов аж в 1920 році. В Аргентині перебував від 1924 року, беручи активну участь в житті "Просвіти" і УАПЦ.

17-го вересня 1966 року в Алес (Франція) на 70-ому році життя помер козак Армії УНР, св. пам. Ігор Іващенко.

Покійний народився в м. Лятичів на Поділлі. Шлях визвольної боротьби пройшов у лавах 3-ої Залізної дивізії. Похований на цвинтарі в м. Алес.

25-го вересня 1966 року в Західній Німеччині в м. Гільдесгайм на 73-ому році життя помер вояк Армії УНР, св. пам. Микола Козачок.

3-го жовтня 1966 року в Німеччині помер майор Армії УНР св. пам. Володимир Лазарчик.

Покійний народився в 1897 році в Куп'янську на Харківщині. Службу в Українській Армії розпочав у Залізничному полку Корпусу Січових Стрільців, закінчив — на становищі молодшого старшини залізничної сотні Технічного Куреня 6-ої Січової Стрілецької дивізії.

16-го жовтня 1966 року в Чікаро (США) відійшов у вічність св. пам. полковник Борис Шевченко.

Покійний народився 21-го липня 1896 року в Романові на Кубані. Із зброєю в руках пройшов шляхи Визвольної Боротьби. Був делегатом на I-ий

Відійшли у Вічність: майор інж. Олександр Миколаєско, сотник Федір Маль-Малюта, побратим Василь Червінський.

і 3-ї Військові Зіди в 1917 році, членом Військового Клубу ім. Гетьмана П. Полуботка в Києві, старшиною Козацького полку ім. полк. І. Богуна, Лук'янівської сотні УВК в Києві, Кінного полку Чорних Запорожців, а остаточно на чужині — отаманом Станіци УВК в Чікаро і членом Генеральnoї Управи УВК. Похований на українському православному цвинтарі у Бавнд Бруку.

17-го листопада 1966 року в Гамільтоні (Канада) на 88-ому році життя помер член 7-ої Станіци СБУВ св. пам. Василь Червінський.

Покійний походив із Західної України, під час Визвольної Боротьби перебував у лавах жандармерії УГА.

20-го листопада 1966 року в Патерсоні (США) помер св. пам. сотник Юрій Лукашук.

Покійний народився в січні 1902 року в Стрільцях на Холмщині. Похований на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку.

16-го серпня 1966 року помер, і на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку похованій, сотник Армії УНР св. пам. Федір Маль-Малюта.

19-го вересня 1966 року на 76 році життя в лікарні в Пассейку помер полковник Армії УНР, на-

стоятель Церкви Св. Покрови в Кліфтоні св. пам. Микола Рибачук.

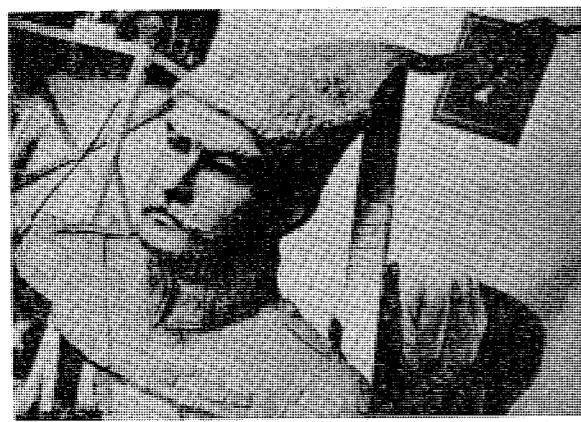
20-го вересня 1966 року у Брадфорському шпиталі (Англія) відійшов у Вічність учасник Визвольної Боротьби, лицар Ордену Залізного Хреста, св. пам. сотник інж. Андрій Ярина.

8-го грудня 1966 року в Канаді відійшов у Вічність св. пам. інж. Яків Плавич, майор Армії УНР, член Канадського Легіону — Відділ ч. 226. Похований на цвинтарі Монт Роаль у Монреалі.

18-го грудня 1966 року відійшов у Вічність генерал-хорунжий Армії УНР св. пам. Сергій Єфремов, активний учасник Визвольної Боротьби в лавах 3-ої Стр. Залізної дивізії, кол. Комендант Національної Оборони Карпатської України. Похований на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку.

22-го грудня 1966 року помер у Міннеаполісі (США) майор Армії УНР св. пам. інж. Олександр Миколаєско.

Над свіжими могилами дорогих Побрратимів хлимо наші чола. Ширші посмертні загадки подають в наступному числі "Дороговказу".

Бюст св. пам. ген. П. Дяченка — виконав інж. В. Сімянцев.

ЗВЕРНЕНИЯ

23-го квітня 1965 року в Філадельфії (США) після тяжкої недуги відійшов у країй світ св. пам. Генштабу генерал-хорунжий Петро ДЯЧЕНКО, лицар Залізного Хреста, Хреста Симона Петлюри та Воєнного Хреста.

Хто ж не знав генерала Дяченка? Як командир Полку Чорних Запорожців, або т. зв. "Чорношилішників", він враз із своїм Полком в Історію Українського відродженого Війська вписав найкращі сторінки. Гідно репрезентував нашу славну кінноту. Не відбулося ні одного бою, у якому б Полк Чорних Запорожців не брав уділу та не вийшов переможно. У кожній акції командира Петра Дяченка бачили на чолі свого Полку. Всю визвольну боротьбу Петро Дяченко провів у перших лавах на фронті. Тяжко ранений в боях з москалями, не залишив він лав славної кінноти і по видуженні з цілим запалом продовжував боротьбу, ставши знову на чолі Чорних. В боротьбі з Москвою згинули і його два старші сини, котрих він виховував, як українських патріотів. Ніколи не дбав про своє особисте життя. До Америки прибув в уже старшому віці і міг заробляти лише на денний прожиток. Залишив по собі дружину і молодого сина.

Для увіковічнення пам'яті св. пам. генерала Петра Дяченка створено Комітет, що поставив собі за ціль зібрати відповідні фонди та поставити скромний пам'ятник на його могилі на Українському Православному Цвинтарі в Бавид Бруку. Початки цієї праці вже зроблені, започаткував їх вояк Полку Чорних Запорожців інж. Валентин СІМЯНЦЕВ, зробивши бюст св. пам. генерала Петра Дяченка. Проект пам'ятника погодився виконати інж. О. ТИМОШЕНКО. Залишається поміч за вояками нашої Армії, за вояками чинної боротьби всіх періодів за волю нашого народу. Тому звертаємося цією дорогою до всіх комбатантських організацій, до всіх наших побратимів та жертвених громадян допомогти створеному Комітетові належно вив'язатися із його завдань.

Сьогодні на могилі св. пам. Петра Дяченка стоїть лише маленький дерев'яний хрестик, в той час, як поруч його могили стоять величаві пам'ятники нашим воякам і громадянам. Пошана до наших заслужених вояків, опіка над їх могилами має велике виховне значення і для прийдешніх поколінь.

Для увіковічнення пам'яті св. пам. генерала Петра Дяченка створено Комітет, що поставив собі за ціль зібрати відповідні фонди та поставити скромний пам'ятник на його могилі на Українському Православному Цвинтарі в Бавид Бруку. Початки цієї праці вже зроблені, започаткував їх вояк Полку Чорних Запорожців інж. Валентин СІМЯНЦЕВ, зробивши бюст св. пам. генерала Петра Дяченка. Проект пам'ятника погодився виконати інж. О. ТИМОШЕНКО. Залишається поміч за вояками нашої Армії, за вояками чинної боротьби всіх періодів за волю нашого народу. Тому звертаємося цією дорогою до всіх комбатантських організацій, до всіх наших побратимів та жертвених громадян допомогти створеному Комітетові належно вив'язатися із його завдань.

Всі пожертви просимо надсилати на адресу:

Diachenko Memorial Fund Comm.
Selfreliance F.C.U.
239 S. Broadway St.
Baltimore, Md., 21231, U.S.A.

Уповноваженим на Канаду є пполк. Іван Липовецький і тому всі пожертви з Канади просимо слати на адресу:

I. Lypowetckyj, 179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

Прізвища всіх жертвовавців будуть проголошені в щоденнику "Свобода" (США) і в журналах "Дороговказ" (Канада). Листування у всіх справах Комітету провадить генерал Петро Самутин, його адреса:

P. Samutyn, 6008 Carter Ave.,
Baltimore, Md., 21214, U.S.A.

Комітет: Петро Самутин, Марія Величко, Валентин Сімянцев, Василь Біловець, Іван Липовецький — Канада.

СТОРІНКА ЮНИХ ДРУЗІВ

Шевченківське Свято в Карлсруе. 24. 4. 1966.

На світлині (зліва направо): Марія Володимирів, Нюса Колотишкін, Марія Яковицяк, Лілія Терешко і Гриць Жемилка.

ІЗ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В НІМЕЧЧИНІ

Заходами громади українців м. Карлсруе і при всеобщій допомозі Голови МПУЕН в Штутгарті, пана Г. Семененка, дня 24 квітня ц. р. в Карлсруе відбулося Свято пам'яти генія-пророка, борця за волю свого народу — Т. Шевченка. Свято вшанували своєю присутністю біля 300 осіб, що з'їхалися з далеких околиць: зі Штутгарту, Майгайму, Пфорцгайму, Брухсалю та Гайдельбергу. Дуже багата програма складалася ВИКЛЮЧНО з виступів нашої шкільної надійної молоді, яка своїм чудовим співом, декламаціями і головно танцями захоплювала й розважала присутніх гостей та зискала загальну симпатію авдиторії.

Святочну промову виголосив д-р М. Дам'янів із Пфорцгайму. Він пригадав присутнім про тяжкий, тернистий життєвий шлях Шевченка, про його надзвичайний вплив на формування національної свідомості українського народу і закликав українське громадянство твердо і непохитно йти шляхом, що визначив наш Пророк.

У програмі виступили з декламаціями діти української допоміжної школи в Карлсруе, але надзвичайно успішний був виступ танцювальної групи молоді, у кількості 17 осіб дівчат і хлопців, на чолі з головою гурту Михайлом Олійником і Лілі Терешко, з молодим 17-тирічним піяністом Віктором Софоновим і його сестрою 13-тирічною декламаторкою Ніною, що прибули зі Штутгарту.

Цей самодіяльний гурток молоді зі Штутгарту знаменито пописався також під час другого Здигу українців, що відбувся 31. 7. — 1. 8. 1965 року в Мюнхені.

Добрим наслідком цього Свята сталося те, що молодь м. Карлсруе, захоплена виступом гостей зі Штутгарту, вирішила заснувати, під проводом М. Олійника й Лілі Терешко, подібний гурток у м. Карлсруе. Молодь, наша надія і наше майбутнє, активізується, тож побажаємо їй повного успіху й щастя у корисній праці й служенні своєму народові на сьогодні і в майбутньому.

Г. Х.

Усій нашій "Дороговказ"-івській Родині, розсіяній по цілому світові, але з cementованої спільною ідеєю, спільним прагненням волі для Українського Народу і вірою в остаточну перемогу

радісних Свят Різдва Христового і щасливого Нового Року щиро бажає
Редакція "Дороговказу"

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

В часі від 1-го липня до 1-го листопада 1966 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили:

Канада:

Д. Харик — 15 дол., І. Янішевський — 11.50 дол., В. Лашук, пані Є. Пастернак, пані М. Савченко і І. Зазгородній — по 10 дол.; І. Гарасимчук — 7 дол.; Альфа Фурнічер Ко. Лтд. — 6 дол., М. Юсипчук, Гр. Гудимович, Ю. Стефанович, В. Мулевич, Є. Венгринович, В. Ткачук, Ф. Колесник і Ст. Смчук — по 5 дол.; М. Іваненко — 4 дол.; Д. Литвин — 3.50 дол.; В. Гончарук, О. Федорів, І. Зварич, М. Оленич, Я. Тесля, Гр. Шиманський, С. Котляревський, П. Глібович, пані М. Волосевич, пані В. Завадська, Гр. Будник і В. Дзябенко — по 3 дол.; Ст. Жбура, А. Мевша, П. Наумчук і Ст. Кісіль — по 2 дол.

США:

М. Міщенко — 13 дол.; Т. Грінченко — 10 дол.; пані О. Загородній — 8 дол.; М. Лозовий, Й. Мандзенко, І. Розгін, Т. Олесіюк, В. Сімянцев, В. Радченко, С. Нечипорук, Ю. Сальський, В. Задоянний і М. Кириленко — по 5 дол.; І. Стрілець і П. Смодський — по 4 дол.; Ст. Сідлярчук, І. Щапко, пані Т. Петрів, Д. Пасішниченко, П. Бербець, Є. Велигорський, І. Криловецький, І. Самокіш, І. Настоящий, В. Дяченко і В. Гаврилець — по 3 дол.; В. Горонович, Гр. Козак і П. Лимаренко — по 2 дол.; П. Нестеренко — 1 дол.

Австралія:

К. Закревський від Представництва "Дороговказу" в Австралії — 83.58 дол. В тому передплату до кінця 1966 року вплатили: Півд. Австралія — П. Зозуля, К. Закревський, В. Волошко, Г. Яковлів, І. Войцехівський, М. Пановик, В. Перчук, М. Вищоцький, С. Дмитрук, С. Залевський, М. Лесів, Г. Полішко, В. Попадюк, О. Горгула, Г. Божок, В. Лесюк, В. Дніпровий, М. Яремин і С. Струсь. Нова Півд. Валія — Г. Базалицький. Квісленд: Г. Скубій. Безпосередньо до Адміністрації надіслав П. Первухин — 12 дол.

Франція:

А. Гришин: передплата від окремих побратимів — 25,43 дол. Безпосередньо до Адміністрації надіслали: П. Плевако — 10 дол.; А. Тарнавський — 5 дол.; В. Лазаркевич — 3 дол. і М. Локоть — 1 дол.

На покриття належності за кліші вплатили: 1-ша Станція СБУВ — 60,36 дол.; М. Заяць — 10 дол., В. Задоянний і В. Сімянцев — по 5 дол.

Збірки на пресовий фонд "Дороговказу":

1. Збірка на прийнятті у побр. А. Іваніва в Ошаві (Канада). Жертводавці: А. Іванів, п.-о. Р. Панченко, Д. Станченко і М. Зубчевський — по 5 дол.

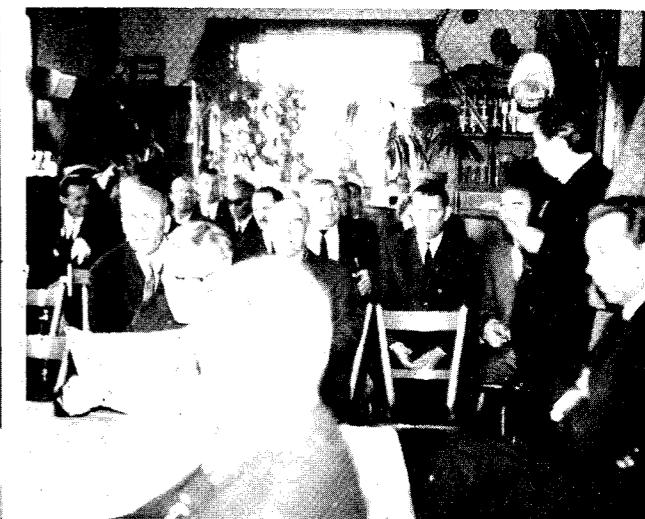
2. Збірка у Везін-Шалеті (Франція). Від побр. І. Шаповала одержано зібрані серед прихильників "Дороговказу" — 20 дол.

Усім жертводавцям щиро дякуємо.

Адміністрація "Дороговказу"

IX-ий З'їзд Союзу Українських Всесвітніх Інвалідів
На світлині зліва — члени Президії: М. Прозоровський, Р. Дебрицький, Ф. Бондаренко і М. Тижневий. Зправа — частина учасників З'їзду.

Українська молодь на відкритті Музею в Байд Брук

25-го вересня 1966 року в Байд Брук (США) відбулося урочисте відкриття Музею Церкви-Пам'ятника, в якому взяло участь понад 2500 осіб, а в тому і численні представники українських молодечих організацій.

Як зазначив Архієпископ Мстислав у своїй промові після посвящення приміщення Музею, цей Музей призначений в першу чергу на пожиток та релігійно національне зображення української молоді. Й також припала честь перерізати традицій-

ну стяжку перед входом до Музею, що довершили пластунка Наталка Яровенко з Канади і пластун Богдан Желехівський з Байд Брук. Під час цієї незвичайно зворушливої хвилини усі присутні відспівали національний гімн.